Talousarvio 2027

Taloussuunnitelma 2028-2029

HÄMEENLINNA

Sisällysluettelo

Sisällys

Esipuhe ... 6
Vakautta, uudistumista ja vastuullisia valintoja ... 6
Yleisperustelut ... 8
Kaupunkistrategia ... 8
Visio ... 9
Strategian arvot ... 9
Strategiset tavoitteet ... 9
Strategiset toimeenpano-ohjelmat ... 11
Turvallisuuden Hämeenlinna ... 11
Lapsiystävällinen Hämeenlinna ... 11
Hiilineutraali Hämeenlinna ... 11
Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna ... 11
Kulttuurin tiekartta ... 12
Keskustavisio ... 12
Elinkeinot ja osaaminen -ohjelma ... 12
Asumiskaupunkiohjelma ... 12
Strategian toteutumisen arviointi ... 12
Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit ... 13
Hämeenlinnan kaupungin organisaatio ... 14
Toimintaympäristö ... 15
Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki ... 15
Alueellinen elinvoima ... 18
Hyvinvointi ja palveluiden kysyntä ... 21
Taloudellinen kestävyys ja ennakoiva talousjohtaminen ... 25
Ilmastobudjetti ... 26
Alueiden kehitys ja kaavoitus ... 29
Taloudelliset lähtökohdat ... 36
Kansantalouden kehitysnäkymät ... 36
Kuntatalous ... 37
Kaupungin talous ... 39
Talouden tasapainottaminen ja pitkän aikavälin talouskehitys ... 43
Hämeenlinnan väki - Hämeenlinnan kaupungin henkilöstö ... 46

Henkilöstömenot ja henkilötyövuodet ... 46
Painopistealueet vuonna 2027 ... 47
Kuntakonsernin toiminta ja talous ... 48
Konsernirakenteen kehittyminen ... 48
Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ... 48
Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta ... 56
Talousarvion rakenne ... 56
Talousarvion sitovuus ja täytäntöönpano-ohjeet ... 56
Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta ... 59
Tilivelvolliset ... 59
Hankintoja koskeva ohje ... 60
Investointien pienhankintaraja ... 60
Sisäisen vuokran määräytymisperiaatteet ... 60
Käyttötalousosa ... 62
Konserni- ja elinvoimapalvelut ... 62
Konsernipalvelut ... 64
Elinvoimapalvelut ... 78
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta ... 98
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ... 102
Varhaiskasvatus ... 102
Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri ... 104
Kulttuuri, liikunta ja hyvinvointi ... 109
Kaupunkirakennelautakunta ... 114
Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto ... 121
Maankäytön suunnittelu ... 122
Infra ... 123
Viranomaispalvelut ... 124
Tilapalvelu ... 125
Jätelautakunta ... 128
Tuloslaskelmaosa ... 131
Tuloslaskelma ... 131
Ulkoinen tuloslaskelma ... 132
Verotulot ... 133
Valtionosuudet ... 134
Korkotuotot ja -kulut ... 134

Muut rahoitustuotot ja -kulut 135
Muut tuloslaskelman erät 135
Investointiosa 136
Investointien periaatteet 136
Investointimäärärahat 137
Rahoituslaskelma 142
Lainanotto 143
Antolainauksen muutokset 144
Täydentävä taulukko, avustukset yhteisöille 144

Esipuhe

Vakautta, uudistumista ja vastuullisia valintoja

Vuonna 2027 jatkamme määrätietoisesti strategiamme toteutusta. Kaupunkistrategiamme ”Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki 2030” suuntaa työtämme kohti vahvempaa elinvoimaa, yhteisöllisyyttä, kestävää kasvua ja kokonaisturvallisuuden edistämistä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kykyä kohdentaa voimavaroja kaupungin tulevaisuuden kannalta vaikuttavimpiin asioihin.

Talouden toimintaympäristö on edelleen vaativa. Suomen talouden arvioidaan kasvavan vuonna 2027, mutta työllisyystilanne, julkisen talouden rakenteellinen epätasapaino ja kuntatalouteen kohdistuvat valtion toimet ylläpitävät epävarmuutta tulevasta. Myös kansainvälinen turvallisuustilanne vaatii edelleen jatkuvaa huomiota. Samanaikaisesti korkotason nousu heikentää taloudellista toimintaympäristöä ja haastaa erityisesti Suomen talouskehitystä.

Hämeenlinnan kaupungin vuoden 2027 talousarvio on 6,8 miljoonaa euroa alijäämäinen ja kaupungin velkamäärän arvioidaan kasvavan suunnitelmakaudella hieman yli valtuuston uudessa kaupunkistrategiassa asettaman tavoitteen. Tilannekuva on kuitenkin hieman parempi, kuin edellistä talousarviota laadittaessa.

Kaupungin tulojen kasvu on maltillista ja samalla kustannuspaineet kasvavat muun muassa palkkaratkaisujen, työllisyyden hoidon menojen, korkokulujen ja poistojen kasvun vuoksi. Tämä edellyttää kaupungilta sopeuttavia toimenpiteitä viimeistään suunnitelmakauden loppupuolella.

Kaupungin investointiohjelma on mittava. Vuoden 2027 nettoinvestoinnit ovat 44,5 miljoonaa euroa ja suunnitelmakaudella toteutetaan useita kaupungin kehityksen kannalta merkittäviä hankkeita. Lyseon korttelin uudistus etenee purku- ja rakennusvaiheeseen, Poltinahon ja Miemalan alueiden rakentaminen jatkuu ja keskustan kehittämistä viedään määrätietoisesti eteenpäin. Myös HAMKin keskustakampushanke etenee. Sen tavoitteena on mm. turvata ja vahvistaa paitsi paikallista korkeakoulutusta, myös kaupungin pitkän aikavälin kasvua ja osaamispohjaa.

Korkea investointitaso näkyy velkaantumisena. Kaupungin lainakannan arvioidaan kasvavan vuonna 2027 noin 28,4 miljoonalla eurolla. Talouden kestävyyden varmistaminen edellyttää investointien tarkkaa priorisointia, toimintamenojen kasvun hillintää ja rakenteellisia uudistuksia. Kaupunkistrategian velkatavoite asettaa reunaehtoja tulevien vuosien päätöksenteolle: käyttötalouden suorituskykyä on vahvistettava ja investointitason on vastattava kaupungin rahoituskykyä.

Väestörakenteen muutos vaikuttaa kaupungin toimintaan ja talouteen yhä voimakkaammin. Lasten ja nuorten määrän väheneminen pienentää valtionosuusrahoitusta ja edellyttää palveluverkon sekä palvelujen järjestämistapojen tarkastelua. Samalla ikääntyneiden määrä kasvaa. Kaupungin väestönkasvu perustuu pitkälti kansainvälisiin asukkaisiin, joten uusien

asukkaiden työllistyminen, kotoutuminen ja kiinnittyminen Hämeenlinnaan ovat keskeisiä tulevaisuuden kysymyksiä.

Työllisyystilanne haastaa sekä kaupunkia, että TyöHämeen työllisyysaluetta. Vuonna 2027 palvelujen vaikuttavuutta, työnvälitystä ja työnantajayhteistyötä vahvistetaan. Tavoitteena on nopeuttaa työllistymispolkuja, vähentää rakennetyöttömyyttä ja parantaa osaavan työvoiman ja yritysten tarpeiden kohtaantoa. Samalla mm. puolustus- ja turvallisuusalan ekosysteemityö, Katalyyttirahaston käynnistyminen sekä bio- ja kiertotalouden kehittäminen avaavat Hämeenlinnalle kasvun mahdollisuuksia.

Kaupunkistrategian tavoitteet näkyvät vuonna 2027 konkreettisina tekoina. Turvallisuuden Hämeenlinna -ohjelmaa viedään käytäntöön, keskustan kehittäminen jatkuu, tapahtumakaupungin profiilinkohotus etenee ja joukkoliikennepalveluita uudistetaan. Kaupunki jatkaa lapsiystävällisyyteen liittyviä toimenpiteitä, uusi ilmasto-ohjelma ohjaa meitä kohti hiilineutraalia Hämeenlinnaa ja monipuoliset kulttuuri- ja liikuntapalvelut tukevat kaupungin veto- ja pitovoimaa.

Talousarvio ei sisällä kunnallisveron tai kiinteistöverojen korotuksia. Tämä korostaa menokurin, tuottavuuden parantamisen ja vastuullisen priorisoinnin merkitystä. Kaikkea tärkeää ei voida toteuttaa samanaikaisesti. Päätöksenteossa on kyettävä erottamaan välttämätön toivottavasta ja arvioitava valintojen vaikutuksia paitsi tähän vuoteen myös tuleville valtuustokausille.

Vuonna 2027 panostamme edelleen henkilöstön hyvinvointiin, osaamiseen, johtamiseen ja toimintakulttuuriin sekä hyödynnämme kasvavissa määrin tekoälyä työn sujuvoittamisessa. Uudistuminen onnistuu vain henkilöstön, luottamushenkilöiden, konserniyhteisöjen, asukkaiden, yritysten ja muiden kumppaneiden yhteistyöllä.

Kiitän kaupungin ja konsernin henkilöstöä, luottamushenkilöitä ja sidosryhmiä yhteistyöstä Hämeenlinnan hyväksi. Rakennamme yhdessä kotikaupunkia, joka uskaltaa uudistua, pitää taloutensa hallinnassa ja tekee määrätietoisesti hyvää tulevaisuutta.

Olli-Poika Parviainen
kaupunginjohtaja

Yleisperustelut

Kaupunkistrategia

Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki 2030–strategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 06.10.2025. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu valtuuston asettamista viidestä strategisesta tavoitteesta. Näihin tavoitteisiin perustuen valtuustolle esitetään talousarviovuosittain sitovat tavoitteet. Konserniyhtiöille ja -yhteisöille tavoitteet sovitaan sopimuksilla vuosittain.

Strategian toimeenpanon edellytyksiä ovat taloudellinen kestävyys, ekologinen kestävyys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Näillä kolmella kestävyyden teemalla pidämme talouden tasapainossa ja vahvistamme elinvoimaa niin, että turvaamme hyvinvointia ja palveluja myös tuleville sukupolville. Tähtäämme luonnon kantokyvyn puitteissa tapahtuvaan toimintaan ja kiertotalouden edistämiseen Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman mukaisesti. Edistämme toiminnassamme tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia. Kestävyyden teemojen saavuttamista tuemme seuraavilla ohjelmilla: talouden tasapainotustyö, hiilineutraali Hämeenlinna ja hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden suunnitelma.

Strategian toteutumista edistämme yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa sekä lautakuntakohtaisin toimenpitein että konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen toimenpitein. Strategista onnistumista mittaamme tavoitteille asetetuilla mittareilla.

Onnistuminen kaupunkistrategiassa edellyttää vahvaa kumppanuutta ja yhteistä ymmärrystä yhdessä asetetuista tavoitteista, kaikkien osapuolten tavoitteellista työtä kaupungin vision saavuttamiseksi niin vastuualueittain kuin horisontaalisestikin. Toimeenpano edellyttää myös tiivistä edunvalvontaa ja yhteistyötä valtion suuntaan sekä erilaisissa verkostoissa.

Visio

Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki 2030
Hämeenlinna on Kanta-Hämeen elinvoiman keskus ja houkutteleva asuin- ja yritysympäristö, joka vahvistaa kasvua, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä.
Kaupungin vetovoima perustuu ainutlaatuiseen historiaan, kestävään talouteen, monimuotoiseen kulttuuriin, maaseudun ja kaupunkiympäristön yhdistelmään sekä turvalliseen ja lapsiystävälliseen arkeen.

Strategian arvot

Rohkeasti ja positiivisesti yhdessä
Kehitämme toimintaa innovatiivisesti ja ennakkoluulottomasti.
Toimintakulttuurimme tukee onnistumisia ja kannustaa yhteiseen tekemiseen.
Edistämme hyvää arkea ja kehitystä kaikille tasapuolisesti.
Kannustamme asukkaita, henkilöstöä ja sidosryhmiä osallisuuteen, yhteistoimintaan ja vastuuseen.
Rakennamme yhteistyötä Hämeessä, Suomessa ja kansainvälisesti.
Huomaamme hyvän ja viestimme avoimesti ja rohkeasti Hämeenlinnan vahvuuksista.
Olemme ylpeitä omasta elinympäristöstämme, sekä kaupungista että pitäjistä.

Strategiset tavoitteet

Turvallisuuden edelläkävijä
Tavoitteemme on nousta kokonaisturvallisuuden edelläkävijäksi hyödyntämällä kaupungin sijaintia, vahvaa puolustusteollisuutta sekä monipuolisen elinkeinorakenteemme luomia mahdollisuuksia. Houkuttelemme puolustus- ja turvallisuusalan investointeja ja työpaikkoja Hämeenlinnaan.

Edistämme asukkaiden yhteisöllisyyttä ja arjen turvallisuutta. Haemme ratkaisuja huoltovarmuuden ja kriisinkestävyyden vahvistamiseksi kokoamalla toimijat yhteen ja rakentamalla yhteistyöverkostoja.

Joustava kumppani yrityksille
Hämeenlinna tukee aktiivisesti yrittäjyyttä ja yritysten kasvua sekä tarjoaa kokonaisvaltaista palvelua yritysten sijoittumiseen. Panostamme erityisesti uudistuvan tuotannon, älykkään bio- ja maatalouden sekä matkailuun ja tapahtumiin liittyvän liiketoiminnan toimintamahdollisuuksiin. Kaupunki tunnetaan haluttuna kumppanina ja kilpailukykyisenä kasvupaikkana.

Edistämme määrätietoisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyötä oppilaitosten ja yritysten välillä sekä autamme yrityksiä rahoitusvaihtoehtojen kartoittamisessa. Lupaamme ratkaisuhakuisuutta ja kumppanuutta.

Hämeenlinnan tulevaisuus rakentuu kilpailukykyisestä sijainnista, kasvavista ja kansainvälistyvistä yrityksistä, vetovoimaisesta asumisesta ja kaupunkikulttuurista, kestävän kehityksen ratkaisuista sekä hyvästä työvoiman saatavuudesta.

Kiinnostava ja elävä kaupunkikeskusta
Keskusta on helposti saavutettava ja kiinnostava kaupunkimme sydän, jossa tapahtuu ympäri vuoden. Kasvavan kaupungin keskustassa asutaan, opiskellaan, työskennellään ja viihdytään.

Tavoitteemme on kasvattaa asukkaiden, matkailijoiden ja yritysten määrää sekä palvelujen tarjontaa keskusta-alueella. Keskustassa yhdistyvät kulttuurihistorialliset vahvuudet, virkistystä tarjoavat puistot ja rannat sekä modernit asumis- ja työskentelyratkaisut.

Alueen kehittäminen vahvistaa asemaamme kansainvälistyvänä, houkuttelevana ja turvallisena asumiskaupunkina.

Houkutteleva kotikaupunki lapsiperheille
Tarjoamme lapsille ja nuorille turvallisen ja kannustavan ympäristön kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen sekä edistämme lapsen oikeuksia. Tavoitteenamme on viihtyisät ja turvalliset asuinalueet lapsiperheille lähellä kouluja ja päiväkoteja. Sitoudumme lasten ja nuorten osaamisen, hyvinvoinnin ja liikunnallisen elämäntavan sekä nuorten työllistymismahdollisuuksien edistämiseen.

Huolehdimme sujuvasta lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen polusta varhaiskasvatuksesta esiopetuksen ja perusopetuksen kautta toiselle asteelle sekä korkeakouluopintoihin yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen kanssa.

Uudistuva kulttuurikaupunki
Hämeenlinna tunnetaan monipuolisesta ja ympärivuotisesta kulttuuri- ja tapahtumatarjonnasta. Kulttuuri ja monipuoliset tapahtumat elävöittävät sekä kantakaupunkia että pitäjiä ja palvelevat myös vapaa-ajan asukkaita. Monipuolista kulttuuritarjontaa tuottavat niin kulttuurin ja taiteen ammattilaiset kuin aktiiviset asukkaatkin.

Tavoitteemme on olla kansallisesti merkittävä tapahtumakaupunki, jonka tarjonnassa korostuu vahva kulttuuriperintö ja monipuoliset sisällöt. Hämeenlinnan kulttuurikohteet, urheilupaikat sekä ainutlaatuiset luontokohteet, muun muassa Aulanko, Ahvenisto ja Evon alue, ovat kansallisesti tunnettuja ja arvostettuja.

Strategiset toimeenpano-ohjelmat

Valtuuston päättämiä strategisia tavoitteita edistetään lautakunta-, toimiala- ja toimijarajoja ylittävillä toimeenpano-ohjelmilla.

Nykyiset strategiset toimeenpano-ohjelmat on kuvattu alla. Lautakuntien ja konsernipalveluiden toimenpiteet ohjelmien toteutuksessa on kuvattu kunkin toimijan luvuissa.

Turvallisuuden Hämeenlinna

Ohjelman painopisteinä ovat arjen turvallisuuden edistäminen, häiriö- ja kriisitilanteisiin varautuminen, henkisen kriisinkestävyyden vahvistaminen sekä turvallisen ja ennakoitavan toimintaympäristön kehittäminen. Tavoitteena on parantaa kaupungin ja yhteisöjen kykyä ennakoida riskejä, toimia poikkeustilanteissa ja ylläpitää turvallista arkea muuttuvassa toimintaympäristössä. Turvallisuus on myös keskeinen elinvoimatekijä, joka vahvistaa kaupungin vetovoimaa, kilpailukykyä ja kasvun edellytyksiä sekä tukee muun muassa puolustus- ja turvallisuustoimialojen kasvumahdollisuuksia. Ohjelma kokoaa kaupungin, viranomaisten, elinkeinoelämän ja yhteisöjen turvallisuustyön yhteiseksi kokonaisuudeksi.

Lapsiystävällinen Hämeenlinna

Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma muodostaa punaisen langan kaupunkistrategian ja lapsiin kohdistuvien ohjaavien asiakirjojen välille. Lapsiystävällisyys on kytketty onnellisuuteen, jossa tapahtuvia muutoksia seurataan viiden hyvinvoinnin osa-alueen kautta. Seurannan tueksi on rakennettu vuosittain päivittyvä raportointityökalu. Ohjelma tukeutuu kansalliseen lapsistrategiaan ja Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin.

Hiilineutraali Hämeenlinna

Hämeenlinnan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. CO2-raportin mukaiset käyttöperusteiset asukaskohtaiset päästöt vähenevät vähintään 80 % vuodesta 2010 vuoteen 2035 ja loput 20 % päästöistä on joko vähennetty tai kompensoitu.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna

Ohjelmaa uudistetaan parhaillaan vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristöä ja kaupungin strategisia tavoitteita. Valmisteltava ohjelma suuntaa kehittämisen kohti ympärivuotista vierailutaloutta, vahvempaa tapahtumakaupunkia sekä entistä tunnetumpaa ja paremmin saavutettavaa Hämeenlinnaa. Keskeisenä tavoitteena on rakentaa Hämeenlinnasta Suomen vaivattomin matkailu- ja tapahtumakaupunki, jossa vierailijan, tapahtumajärjestäjän ja yrityksen on poikkeuksellisen helppo toimia, palvelut ovat helposti löydettävissä ja ostettavissa sekä merkittävät elämykset saavutettavissa sujuvasti ympäri vuoden. Päivitetyn ohjelman arvioidaan valmistuvan vuoden 2026 loppuun mennessä.

Kulttuurin tiekartta

Kulttuurin tiekartta määrittelee Hämeenlinnan kaupungin kulttuuriin liittyviä strategisia tavoitteita sekä niihin liittyviä toimenpiteitä, visioita ja mahdollisia tulevaisuuksia. Se määrittelee myös kaupungin suhdetta kulttuurin tuottamiseen ja kuluttamiseen.

Keskustavisio

Keskustavisio on strateginen linjaus ja konkreettinen toimenpideohjelma, joka kokoaa yhteen keskustan kehittämisen hankkeita. Keskustavision 2040 otsikko on "Kiinnostava ja elävä kaupunkikeskusta". Keskustavisio koostuu kahdeksasta tavoitteesta ja niitä toteuttavista toimenpiteistä, jotka esitetään painopisteittäin: Kaupunkielämä, Kaupungin kasvu ja Kaupunkiliikenne. Keskustavision toimenpiteet kohdistuvat vuosiin 2025–2040.

Elinkeinot ja osaaminen -ohjelma

Elinkeinot ja osaaminen –ohjelmassa määritellään elinkeinotoiminnan keskeiset painopisteet sekä toimintamalli. Ohjelma lisää suunnitelmallisuutta resurssien kustannustehokkaaseen kohdentamiseen. Ohjelma on keskeinen elinkeinojen kehittämisen lähtökohta.

Asumiskaupunkiohjelma

Hyvä asuminen on jo vuosien ajan nähty kaupungin keskeisenä menestystekijänä. Hämeenlinna on lähtökohtaisesti varsin hyvä paikka asua ja elää. Asumiskaupunki-ohjelman tarkoitus on etsiä tapoja määrätietoisesti vahvistaa edelleen asumiseen liittyviä vetovoimatekijöitä sekä nostaa esiin keskeisimmät kehittämistarpeet.

Strategian toteutumisen arviointi

- Taloudellista kestävyyttä arvioidaan talousarvioprosessin mukaisesti.
- Ekologista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä arvioidaan laajemmin valtuustokauden alussa ja lopussa.
- Strategisten tavoitteiden arviointia tehdään puolivuosiraportoinnissa ja tilinpäätöksessä kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.
- Laajempi arviointi tehdään syksyllä 2027 ja keväällä 2029.

Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit

Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Riskienhallinnalla varmistetaan Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkikonsernin valmius perustehtävänsä toteuttamiseen ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen varautumalla toteutumista uhkaavien tekijöiden hallintaan.

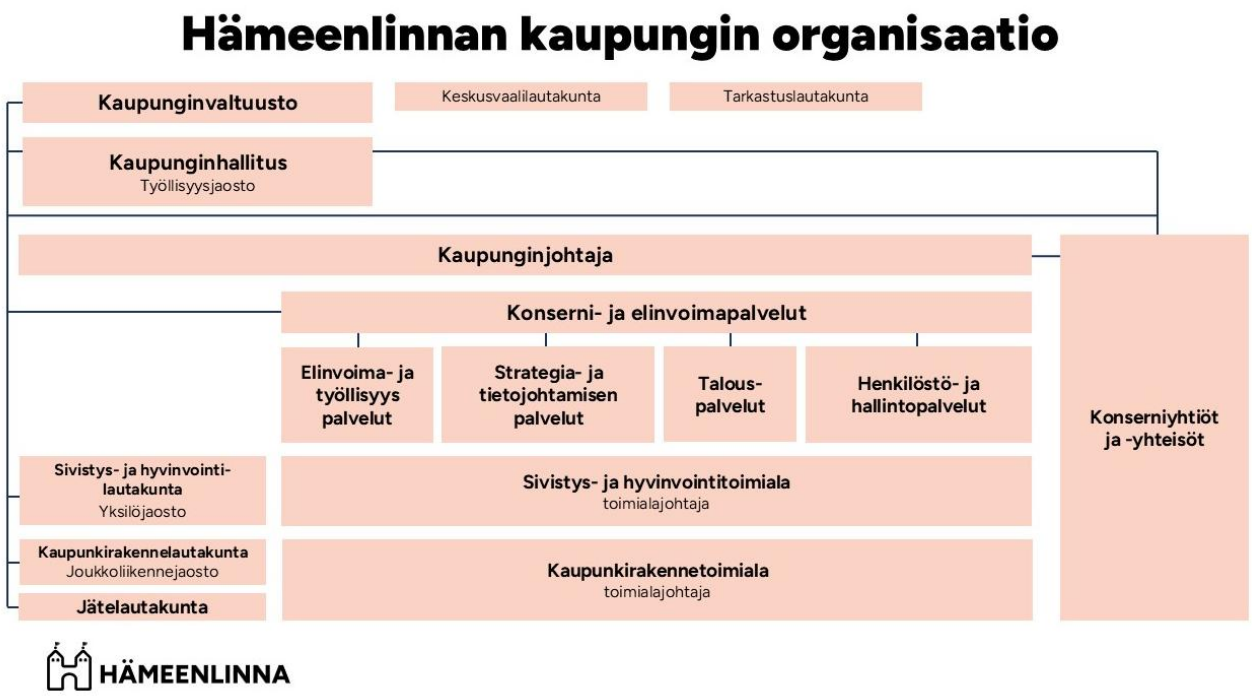
Toimiva riskienhallinta on osa hyvää johtamista, toiminnan ohjausta ja palvelujen laadun varmistamista. Prosessina riskienhallinta kytkeytyy kiinteästi strategia-, talousarvio- ja tilinpäätösprosesseihin eli toiminnan suunnitteluun, seurantaan ja raportointiin.

Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit luokitellaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskejä tunnistetaan ja arvioidaan osana kaupungin ja konserniyhteisöjen tavanomaista johtamista, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimintaa.

Käytännössä riskienhallinnan tilannearviota päivitetään vähintään kaksi kertaa vuodessa, osana talousarvio- ja tilinpäätösprosesseja. Talousarviovaiheessa taloussuunnitteluprosessi kytketään osaksi riskienarviointia. Tavoitteiden asettamisen yhteydessä analysoidaan toimintaympäristön muutoksia, tunnistetaan kaupungin ja kaupunkikonsernin tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioidaan niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laaditaan tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja arviointi ovat siten osa tavoitteiden asettamista. Keskeiset riskit ja niiden hallintakeinot on esitetty jäljempänä käyttötalousosan asianomaisessa kohdassa, sitovien tavoitteiden yhteydessä.

Tilinpäätösvaiheessa riskienhallinnan tilannearvio päivitetään sisäisen valvonnan selontekokyselyn yhteydessä, jonka toimialakohtaiset vastaukset käsitellään lautakunnissa ja konserni- ja elinvoimapalvelujen osalta kaupungin johtoryhmässä. Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, joka perustuu mainittuun tiedonkeruuseen.

Hämeenlinnan kaupungin organisaatio

Hämeenlinnan valtuuston hyväksymän vision on mahdollista toteutua toimimalla päätettyjen arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintamalli tarkoittaa niin toimintaperiaatteita, organisaatiota kuin yhteisiä toimintatapoja.

Hämeenlinnaa johtaa 51-jäseninen kaupunginvaltuusto ja toimintaa ohjaavat 11-jäseniset lautakunnat. Kaupunginhallituksen (11 jäsentä) tehtävänä on erityisesti kaupungin kokonaistavoitteiden johtaminen ja seuranta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin strategisesta kokonaisjohtamisesta, maankäytön strategisesta suunnittelusta, henkilöstöpolitiikasta, elinvoimapolitiikasta, hankintapolitiikasta ja omaisuudesta, kuten tiloista. Esittelijänä toimii kaupunginjohtaja ja muut esittelijät ratkaistaan hallintosäännön päivityksen yhteydessä. Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii usean kunnan yhteinen 15-jäseninen työllisyysjaosto, joka vastaa TyöHämeen työllisyysalueen palveluista.

Konserniyhtiöitä ja yhteisöjä ohjataan omistajapoliittisilla linjauksilla. Konsernin toimintaa tehostetaan ja sen osien yhteistyötä lisätään 2016–2017 tehdyn selvityksen toimenpitein. On tärkeää, että konserniyhtiöt ja -yhteisöt johtavat oman toimintansa tavoitteita Hämeenlinnan kaupunkistrategiasta ja sen strategisista päämääristä sekä omistajapoliittisista linjauksista.

Lautakunnat toteuttavat lakisääteisten tehtävien lisäksi niille annettuja tehtäviä ja palveluja valtuuston määrittelemien tavoitteiden mukaisesti sekä tekevät päätöksiä niille määritellyn toimivallan mukaisesti. Lautakunnat keskittyvät strategisesti tärkeisiin asioihin. Lautakuntien esittelijöinä toimivat kullekin toimialalle nimetyt toimialajohtajat.

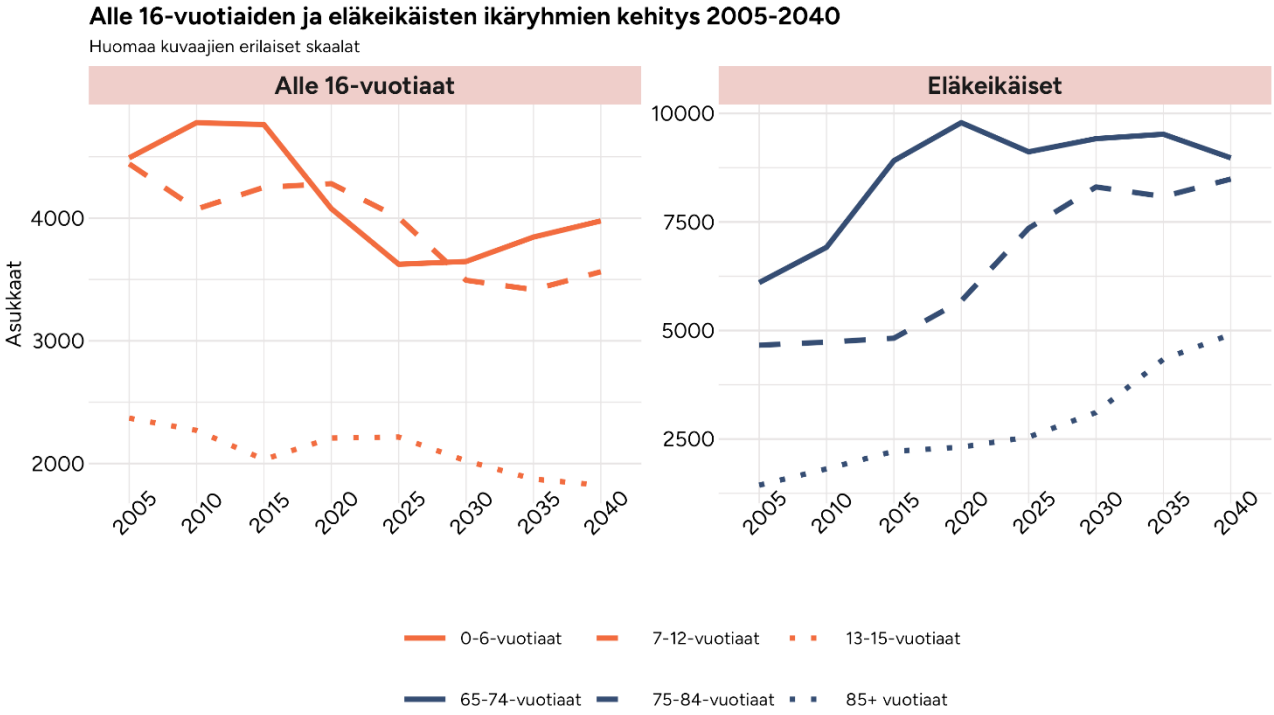
Toimintaympäristö

Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki

Hämeenlinnan väkiluku vuoden 2025 lopussa oli 68 614, mikä on 0,3 prosenttia enemmän kuin vuoden 2024 lopussa (68 433). Vuosina 2019–22 väestö kasvoi hieman ja vuosina 2023–25 kasvu on voimistunut etuudestaan ollen vuonna 2025 yhteensä 181 asukasta.

Vuosi	TP2025	EN 2026	EN 2027	EN 2028	EN 2029
Väkiluku	68 614	68 751	68 889	69 026	69 165

Tilastokeskuksen väestön ennakkotilaston mukaan vuoden 2026 aikana väkiluku on kuitenkin laskenut 121 asukkaalla elokuun loppuun mennessä. Kaupunki tavoittelee 0,2 prosentin vuosittaista väestönkasvua.

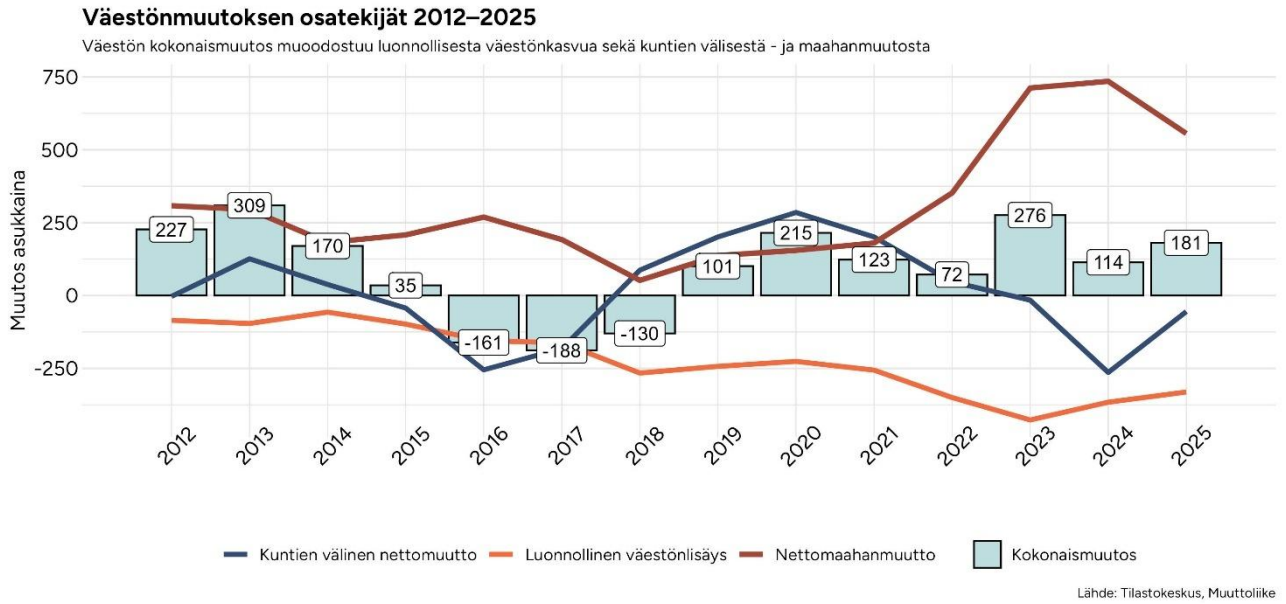

Lähde: Tilastokeskus, Väestötietopalvelu, ja Hämeenlinnan väestöennuste (MDI Public Oy)

Lasten määrä laskee ja ikääntyneiden määrä kasvaa Hämeenlinnassa vuosina 2005–2040. *Ennusteen mukaan ikääntyneiden väestönosuus kasvaa suurten ikäluokkien täyttäessä 85 vuotta 2030-luvulla. Lasten ikäryhmien pienentyminen ala- ja yläkouluikäisissä jatkuu voimakkaana. Alle kouluikäisten lasten määrän ennustetaan kääntyvän kasvuun, mutta ennusteeseen liittyy merkittäviä epävarmuuksia.*

Vuonna 2024 päivitetystä väestöennusteesta havaitaan, että erityisen merkittäviä muutoksia tapahtuu alle 16-vuotiaiden ja eläkeikäisten väestöryhmissä. Merkittävä muutos on myös vieraskielisen väestön kasvu. Ennusteessa kotimaisia kieliä puhuvien määrä vähenee noin 62 800 henkilöstä 60 900 henkilöön, kun vieraskielisten määrä kasvaa noin 5 600 henkilöstä 10 400 henkilöön. Vieraskielisten osuus väestöstä kasvaa noin 8,2 prosentista 14,6 prosenttiin.

Kaupungin väestötavoite tarkoittaa nykyisellä väestömäärällä noin 137 asukkaan nettokasvua vuodessa. Oleellista on kuitenkin kasvun rakenne. Vuonna 2025 luonnollinen väestönmuutos oli −331, kuntien välinen nettomuutto −55 ja nettomaahanmuutto +556 henkilöä. Nykyisen suuruisella luonnollisella väestötappiolla 0,2 prosentin kasvutavoite edellyttäisi vuosittain noin 470 henkilön kokonaisnettomuuttoa.

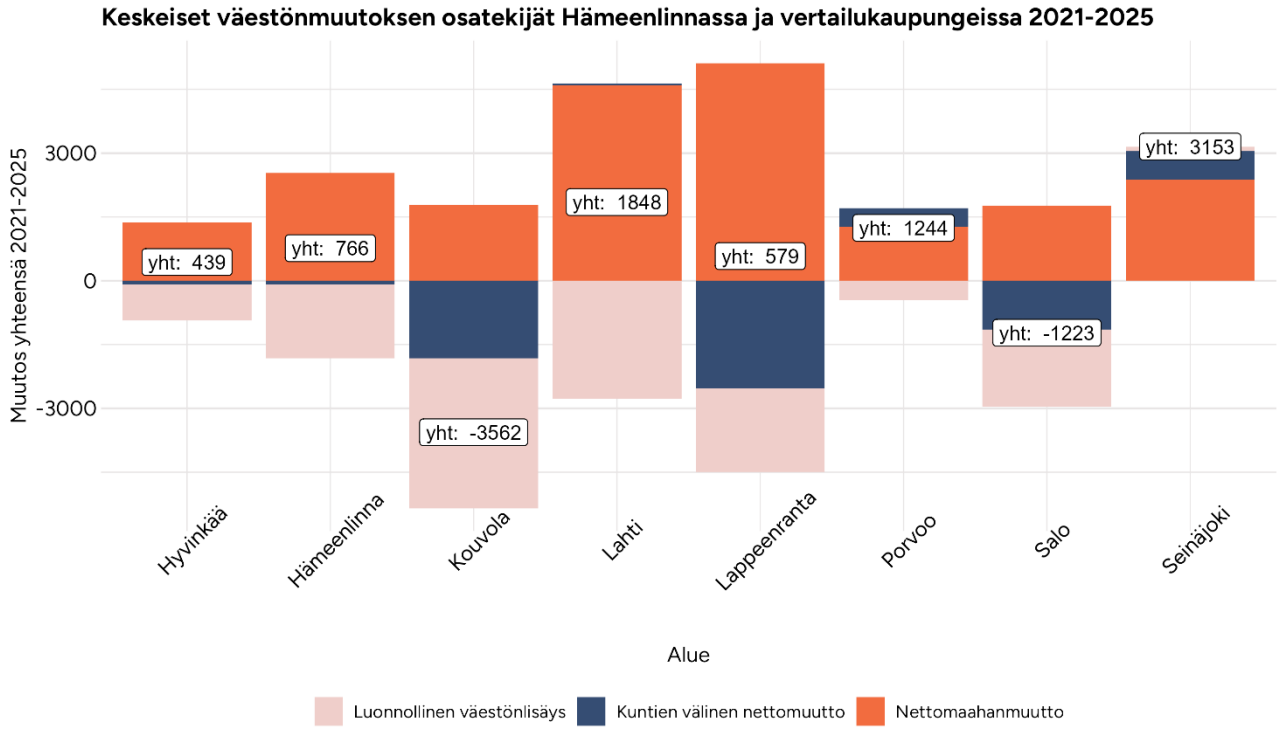
Hämeenlinnan väestönkehitys on ollut melko vaihtelevaa jo yli 10 vuotta. *Kuntien välisessä muuttoliikkeessä on ollut aaltoilua, maahanmuutto nousi voimakkaasti vuodesta 2022 alkaen ja syntyvyys on jäänyt pysyvästi matalalle tasolle.*

Kaupungin väestönkasvu kytkeytyy siten aiempaa voimakkaammin kansainväliseen muuttoliikkeeseen, maahan muuttaneiden työllistymiseen ja kykyyn houkutella uudet asukkaat jäämään pitkäaikaisesti kaupunkiin. Yhtä lailla tärkeää on kaupungin kyky houkutella ja sitouttaa työikäisiä, lapsiperheitä ja opiskelijoita. Kuntien välisessä muuttoliikkeessä Hämeenlinna saa muuttovoittoa erityisesti pienemmiltä paikkakunnilta, mutta menettää väestöä suurille kasvukeskuksille. Tämä korostaa kaupungin samanaikaista asemaa sekä alueellisena keskuksena että osana Helsinki–Tampere-työssäkäyntialuetta.

Tilastokeskuksen muuttoliiketilaston mukaan Hämeenlinnasta eniten muuttovoittoa saaneet kunnat olivat vuonna 2025 Helsinki (-102), Tampere (-90), Turku (-45) ja Hattula (-31). Hämeenlinna sai vuonna 2025 muuttovoittoa seuraavasti: Janakkala (51), Riihimäki (48), Forssa (38) ja Salo (22). Viiden vuoden aikana Hämeenlinnan pahimmat kilpailijat ovat olleet Tampere (-756) ja Helsinki (-219) ja vastaavasti Hämeenlinnan parhaita muuttovoittokuntia ovat olleet Riihimäki (229), Forssa (119) ja Janakkala (72). (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

Väestönmuutosten taustalla ovat pitkälti yhteiset valtakunnalliset trendit, mutta ne vaikuttavat eri kaupungeissa eri tavalla. Luonnollinen väestönmuutos on useimmissa keskisuurissa kaupungeissa negatiivinen johtuen laskeneesta ja jo pidempään matalana pysyneestä syntyvyydestä, mutta nuoria aikuisia vetävissä suurissa kaupungeissa luonnollinen muutos on säilynyt positiivisena toistaiseksi. Näissä nuorten aikuisten muuttoliike vaikuttaa positiivisesti myös syntyvyyteen. Maahanmuutto painottuu erityisen vahvasti suuriin ja keskisuuriin kaupunkeihin, joissa on opiskelupaikkoja. Muuttoliikkeessä kuntien välinen muuttovoitto

keskittyy suurempiin kaupunkeihin ja niiden kehyskuntiin pienempien kuntien kustannuksella. Keskisuurten kaupunkien kehitys on vaihtelevaa. Koska syntyvyys on ollut jo pitkään matala eikä merkittävää kasvua ole odotettavissa, on lasten ja nuorten ikäluokista käytävä kilpailu kova. Vastaavasti kilpailutilanne nuorista aikuisista on 10 vuoden päästä vaikea, sillä jo nykyisilläkin määrillä kilpailussa pärjääminen on ollut vaikeaa. Tämä aiheuttaa edelleen lisähaasteita syntyvyyteen 2040-luvulle.

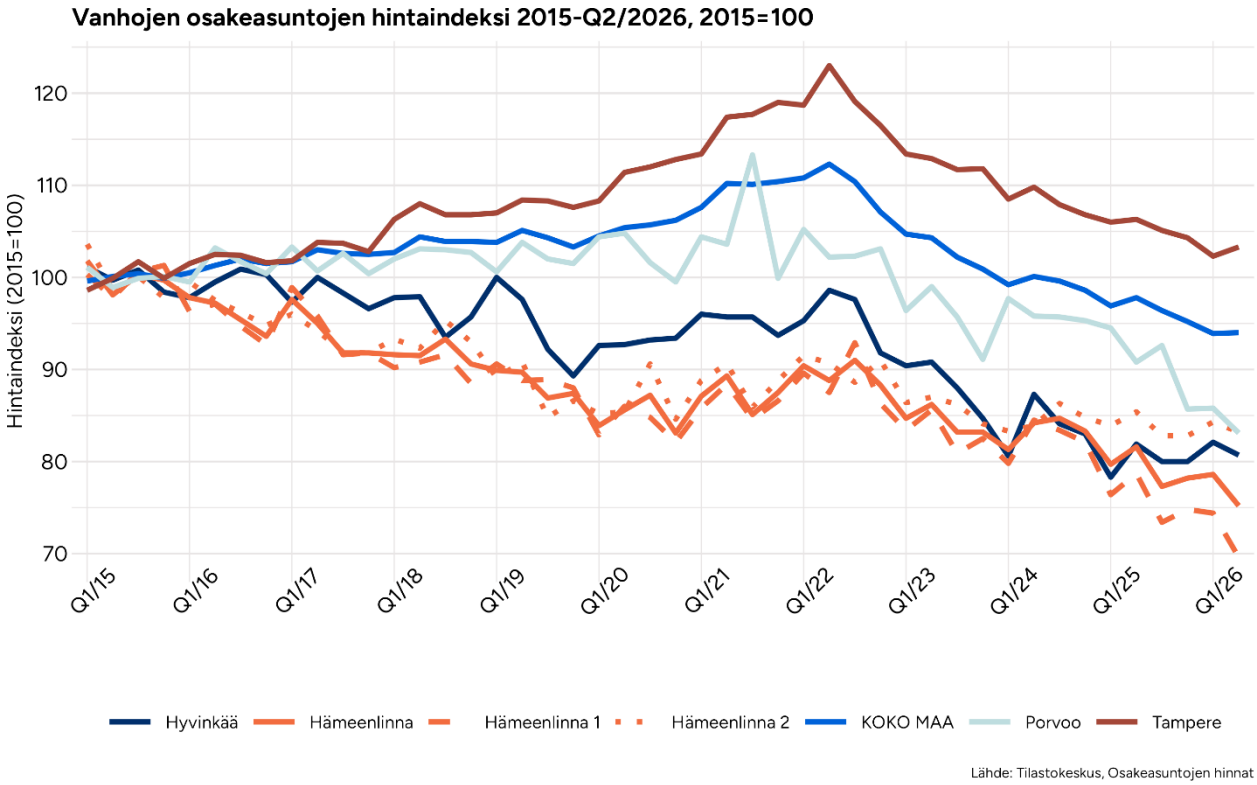

Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike

Eteläisen Suomen keskisuurten kaupunkien väestökehityksessä on runsaasti vaihtelua. *Yhteistä on se, että kaikissa kaupungeissa maahanmuutolla on merkittävä rooli, vaikka sen merkitys korostuukin eniten suuremmilla opiskelupaikkakunnilla. Luonnollinen väestönkehitys on Seinäjokea lukuun ottamatta kaikissa kaupungeissa negatiivinen. Parhaiten Seinäjoen ohella pärjäävät Porvoo ja Hyvinkää. Kuntien välisessä muutossa näkyy vahvasti Kaakkois-Suomessa ja Salossa rakennemuutos. Vertailukaupungeista ainoastaan Seinäjoella kehitys on ollut positiivista kaikissa osatekijöissä.*

Asuminen voi muodostua Hämeenlinnalle merkittäväksi kilpailutekijäksi, jos kaupungin verraten matala asuntojen hintataso realisoituu kuntien välisen nettomuuton kasvuksi. Vanhojen osakeasuntojen hintaindeksi oli vuoden 2025 lopussa Hämeenlinnassa 78,2 ja esimerkiksi Tampereella 104,3 (2015=100). Tilastosta nähdään, että hinnat ovat viime vuosina laskeneet kaikilla Hämeenlinnan alueilla. Toistaiseksi kuitenkaan ei ole tapahtunut selvää romahdusta hintatasossa. Vuoden 2026 toisella neljänneksellä esimerkiksi vapaarahoitteisen kaksion mediaanivuokra oli Hämeenlinnassa 680 ja Tampereella 779 euroa. Hämeenlinnan asumiskustannusetu Tampereeseen nähden on siten merkittävä. Osakeasuntojen hinnoissa ero on huomattavasti suurempi, sillä Hämeenlinnassa myytyjen osakeasuntojen keskineliöhinta vuonna 2025 oli 1 759 ja Tampereella 3 062 euroa. Toisaalta asuntojen laskeva hintakehitys ei välttämättä rohkaise hankkimaan asuntoa omaksi. Lisäksi omistusasumiseen liittyy muitakin kustannuksia, kuten sähkö ja lämmitys, jotka Hämeenlinnassa ovat keskiarvoa

korkeammat. Asuminen yksin ei ratkaise muuttopäätöksiä, vaan kaupungissa on oltava tarjolla työtä ja uusia asukkaita houkuttelevaa kaupunkielämää, palveluita, elämyksiä, ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia.

Lähde: Tilastokeskus, Osakeasuntojen hinnat

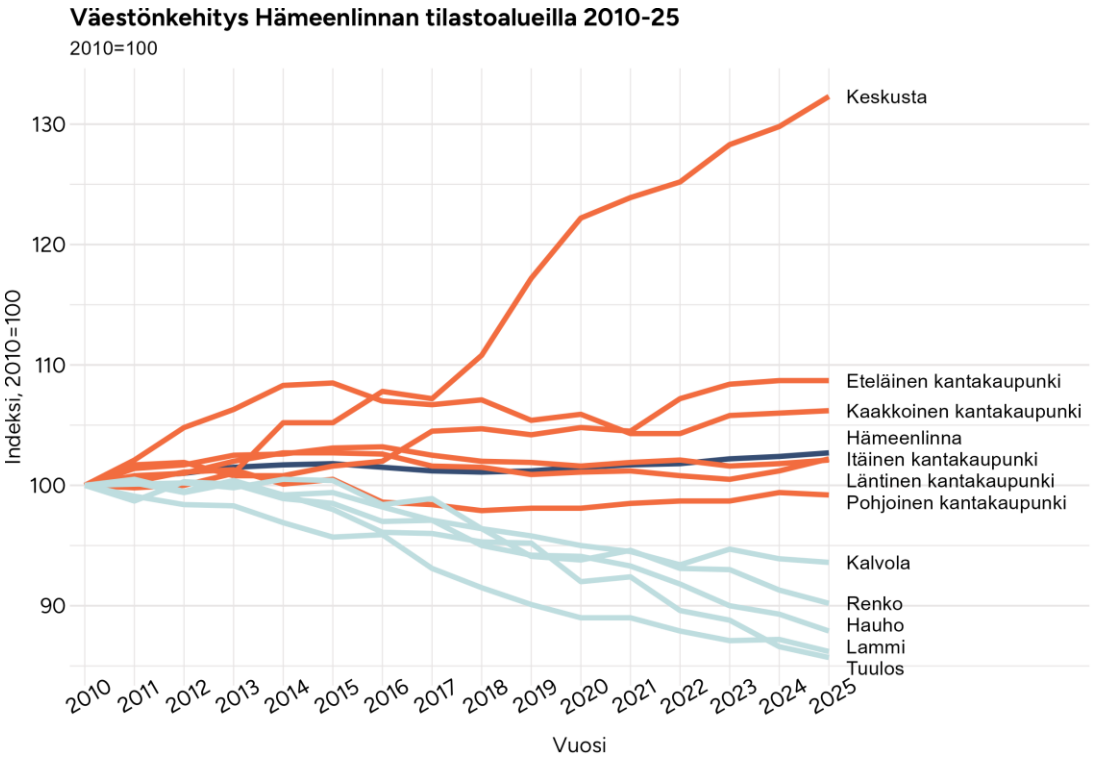
Hämeenlinnassa asuntojen hinnat ovat laskeneet vuodesta 2015 melko tasaista tahtia. *Lasku on ollut hieman voimakkaampaa kuin Hyvinkäällä ja Porvoossa. Tampereeseen nähden Hämeenlinnan hinnat ovat selvästi edullisemmat. Hämeenlinna 1 sisältää Hämeenlinnan kantakaupungin keskustan ja läheiset postinumeroalueet ja Hämeenlinna 2 kantakaupungin laitamat sekä pitäjät. Pitäjissä tehdään asuntokauppoja niin vähän, ettei niillä ole tilastollista merkitystä.*

Alueellinen elinvoima

Hämeenlinna on pinta-alaltaan laaja ja rakenteeltaan monikeskuksinen kaupunki, jonka alueelliset kehitysnäkymät eriytyvät niin iän kuin kieliryhmienkin suhteen. Kehitys on ollut jakautunutta jo 2010-luvun alkupuolelta lähtien. Erityisen voimakkaasti kehitys alkoi erkaantua noin vuonna 2015 ja sen jälkeen. Kehitykseen ovat vaikuttaneet useat asiat. Pitäjien ikärakenne on ikääntyneempi, maahan muuttaneet asettautuvat pääasiallisesti kantakaupunkiin ja keskusta-asumisen suosio on kasvanut voimakkaasti. Kokonaisuutena Hämeenlinnan väestönkehitys on ollut varsin maltillista.

Keskustarakentaminen on kuitenkin rakennusalan taantuman vuoksi hiljentynyt, eikä uutta nousua ole lähinäköpiirissä. Korkotason kehitys, asuntosijoittamisen kannattavuus ja ennustettu väestökehitys vaikuttavat merkittävästi rakentamiseen. Varmuutta kehityksen suunnasta ei ole, mutta toisaalta tällä hetkellä ei ole myöskään syytä uskoa isoihin muutoksiin väestönkehityksen lähtökohdissa. Haasteena kaikilla alueilla on rakentamisen tilanne. Kerrostalokohteisiin on myönnetty vuosina 2025–26 vain muutamia rakennuslupia, omakotirakentamiseen yhteensä alle 100 lupaa ja rivi- ja paritaloihinkin vain alle 10 lupaa. Positiiviakin

signaaleja on; Mettolan alueen verraten onnistunut tonttikampanja kertoo, että erityisen kiinnostaville alueille on yhä kysyntää.

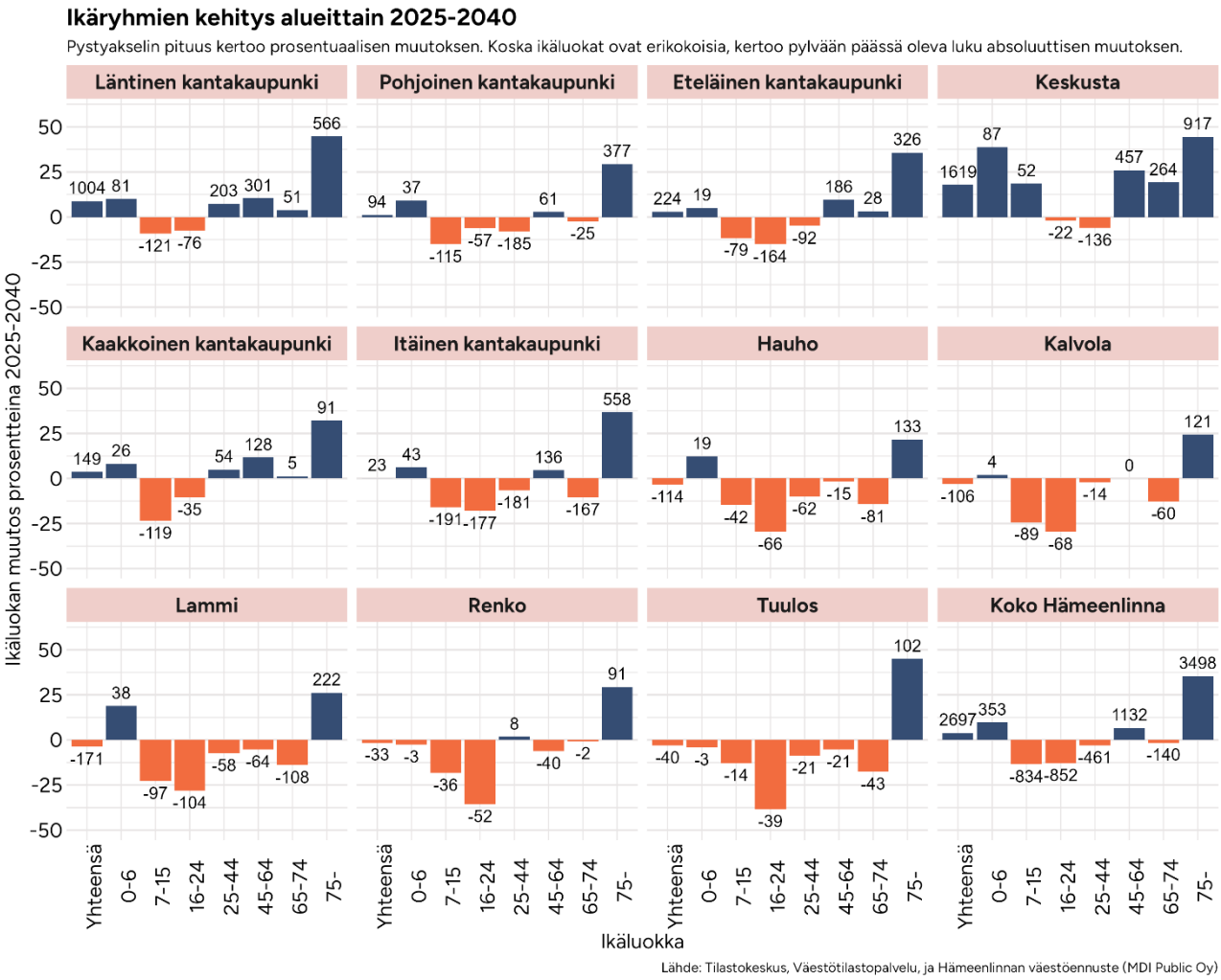

Lähde: Tilastokeskus, Väestötilastopalvelu

Hämeenlinnan väestönkehitys on jakaantunut kolmeen erilaiseen aluetyyppiin. *Kantakaupungin keskusta-alue (ruutukaava, Asemanranta, Linnanniemi) on kasvanut voimakkaasti erityisesti vuodesta 2017 alkaen, jolloin uusia keskusta-asumisen kaavahankkeita saatiin toteutusvaiheeseen. Kantakaupungin muilla alueilla vaihtelu on maltillista, mutta kehitys on pääosin ollut kasvavaa. Pitäjien väestönkehitys on ikääntymisen ja asumien trendien muutoksen myötä ollut laskuvoittoista, joskin koko maan maaseutualueiden näkökulmasta lasku on ollut maltillista.*

Tuleva kehitys sisältää erilaisia epävarmuuksia eikä tehtyjä ennusteita voida pitää vakuutena tulevasta kehityksestä vaan tavoiteltua kehitystä on kaupungin aktiivisin päätöksin tuettava. Väestöennusteessa ennakoitu väestönkasvu vuodesta 2025 vuoteen 2040 Hämeenlinnassa olisi 2 697 asukasta (3,9 %) koko kaupungissa. Kasvu jakautuu epätasaisesti, sillä kantakaupungin kuuden tilastoalueen yhteenlaskettu kasvu on 3 112 asukasta (+5,9 %) ja viiden pitäjän yhteenlaskettu väestö vähenee 465:lla (−3,1 %). Väestötilastoissa ja ennusteessa on lisäksi tuntemattomalla alueella asuvat, joita on noin 700, mikä on huomioitu ennusteen kokonaismäärässä, mutta ei näy alueellisissa luvuissa.

Kasvu painottuu vahvasti keskustaan, jonka väestö kasvaa ennusteessa noin 1 619 asukkaalla (17,8 %), sekä läntiseen kantakaupunkiin, jossa kasvu on noin 1 004 asukasta (8,8 %). Myös eteläisen (2,9 %) ja kaakkoisen kantakaupungin (3,7 %) väestö kasvaa. Pitäjissä väestö vähenee kaikilla viidellä ennustealueella: Hauholla 114, Kalvolassa 106, Lammilla 171, Rengossa 33 ja Tuuloksessa 40 asukkaalla vuosina 2026–2040. Suhteellinen vähenemä on suurin Lammilla (−3,7 %) ja Hauholla (−3,4 %).

Lähde: Tilastokeskus, Väestötilastopalvelu, ja Hämeenlinnan väestöennuste (MDI Public Oy)

Ikäluokkien kehittyminen Hämeenlinnassa on hyvin epätasaista. *Ikääntyneiden määrä kasvaa paljon joka puolella kaupunkia. Työikäisten määrässä on ennakoitu kasvua vain osalla alueista. Alle 16-vuotiaissa ennusteessa on toiveikkuutta, jonka toteutuminen ei tällä hetkellä näytä todennäköiseltä.*

Väestönkehityksen vaikuttaa olennaisesti myös vieraskielisten määrän kasvu, johon liittyy vaikeasti ennakoitavia tapahtumia maailmalla. Ennusteen mukaan vieraskielisten osuus lähes kaksinkertaistuisi (2025: 8,2 %, 2040: 14,6 %) ja muutos vaikuttaisi alueellisesti enemmän kantakaupunkiin ja ikärakenteessa enemmän työikäisiin sekä lapsiin ja nuoriin. Kantakaupungissa isoimmat vieraskielisten osuudet olisivat kaakkoisessa (24,2 %), läntisessä (19,5 %) ja pohjoisessa kantakaupungissa (18,1 %). Myös pitäjistä Rengossa (10,2 %) ja Lammilla (9,9 %) noin joka kymmenes asukas olisi vieraskielinen vuonna 2040. Vieraskielisyys painottuisi vahvasti työikäisiin ja nuorempiin ikäluokkiin, joissa vieraskielisten osuus vaihtelisi 16 ja 24 prosentin välillä ikäluokan mukaan. Ennusteen perusteella maahanmuutto on siten merkittävä tekijä sekä toteutuessaan että jäädessään toteutumatta, ellei syntyvyydessä ja kuntien välisessä muuttoliikkeessä tapahdu merkittäviä muutoksia, joista ei tällä hetkellä ole olemassa vahvoja viitteitä.

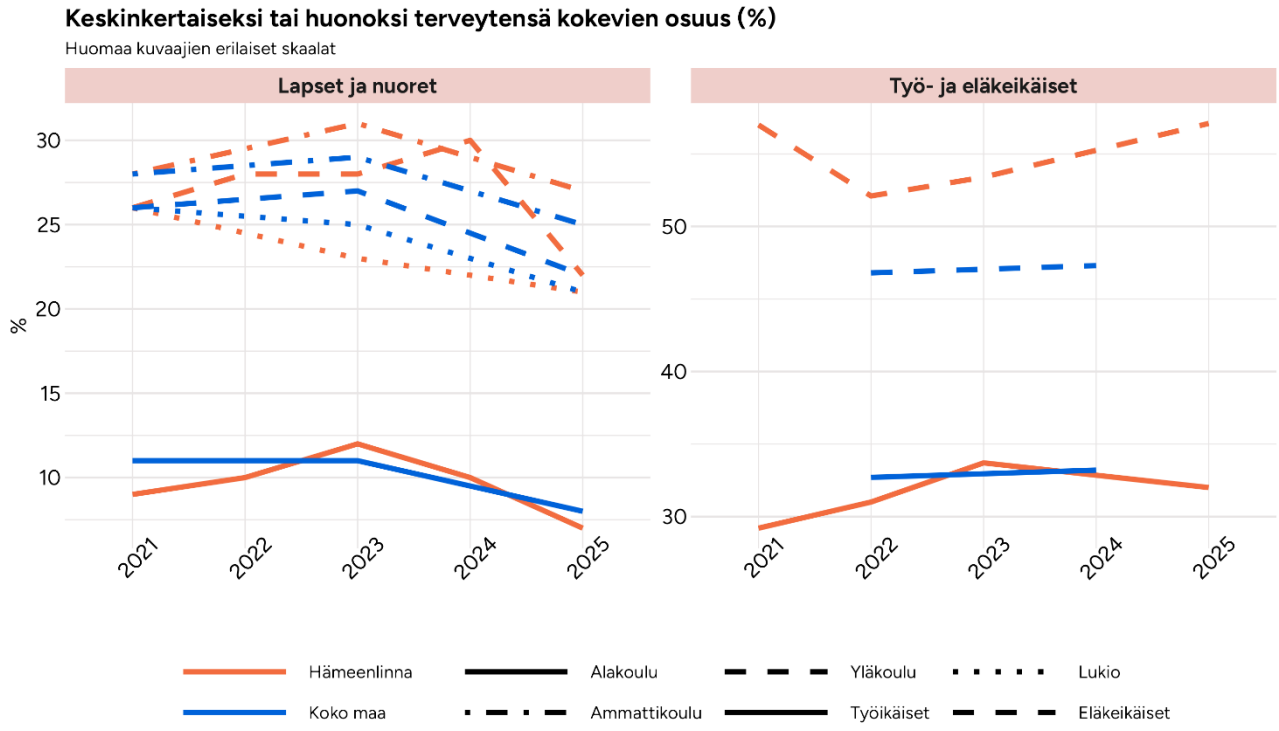
Hyvinvointi ja palveluiden kysyntä

Hämeenlinnan väestörakenteen muutos on suuri myös hyvinvoinnin ja palveluiden kysynnän näkökulmasta. Alle kouluikäisten määrä väheni vuosina 2016–2025 noin 22 prosenttia. Samana aikana 75–84-vuotiaiden määrä kasvoi noin 44 prosenttia, suurten ikäluokkien täyttäessä 75 vuotta. Vuonna 2025 jo 27,7 prosenttia väestöstä oli täyttänyt 65 vuotta ja 75 vuotta täyttäneiden osuus oli noin 14,4 prosenttia. Kaupungin näkökulmasta välitön vaikutus tulee varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelutarpeen vähenemisenä. Toisaalta väestön ikääntyessä paine edistää esteettömyyttä, ikäystävällistä asumista, yhteisöllisyyttä, kulttuuripalveluita ja ikääntyneiden toimintakykyä ylläpitäviä palveluita kasvaa.

Alle kouluikäisten (0–6-vuotiaat) määrä käy ennusteessa alimmillaan noin 3 600:ssa vuonna 2028 ja kasvaa tämän jälkeen noin 4 000:een vuoteen 2040 mennessä, mutta tämän hetken tiedoilla on todennäköistä, että ennusteessa näkyvä nousu ei toteudu. Kouluikäisten (7–15-vuotiaat) määrä vähenee noin 6 200:sta 5 300:aan ja on alimmillaan vuonna 2032. Jos väestöennusteessa ennakoitua nousua alle kouluikäisten määrässä ei toteudu, on väistämätöntä, että kouluikäisten määrä jatkaa laskuaan pidemmälle. Hämeenlinnan tämänhetkinen noin 450 lapsen vuosittainen syntyvyys tarkoittaa pitkällä aikavälillä 4 050 kouluikäistä. Syntyvyyden vuosittainen poikkeama väestöennusteesta 20 lapsella vaikuttaisi 180 lapsella kaikissa peruskoululaisissa. Lasten määrän väheneminen on vääjäämätön taloudellinen haaste, kun tiedetään, että samaan aikaan koululaisilla on paljon tuen tarpeita.

Vasta eläköityneiden 65–74-vuotiaiden määrä ei enää juurikaan kasva, mutta ei myöskään vähene merkittävästi. Sen sijaan kasvu tapahtuu 75 ja aivan erityisesti 85 vuotta täyttäneissä. Näistä 75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa noin 9 900:sta 13 400:aan (+35 %) ja 85 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa noin 2 700:sta 4 900:aan (+93 %).

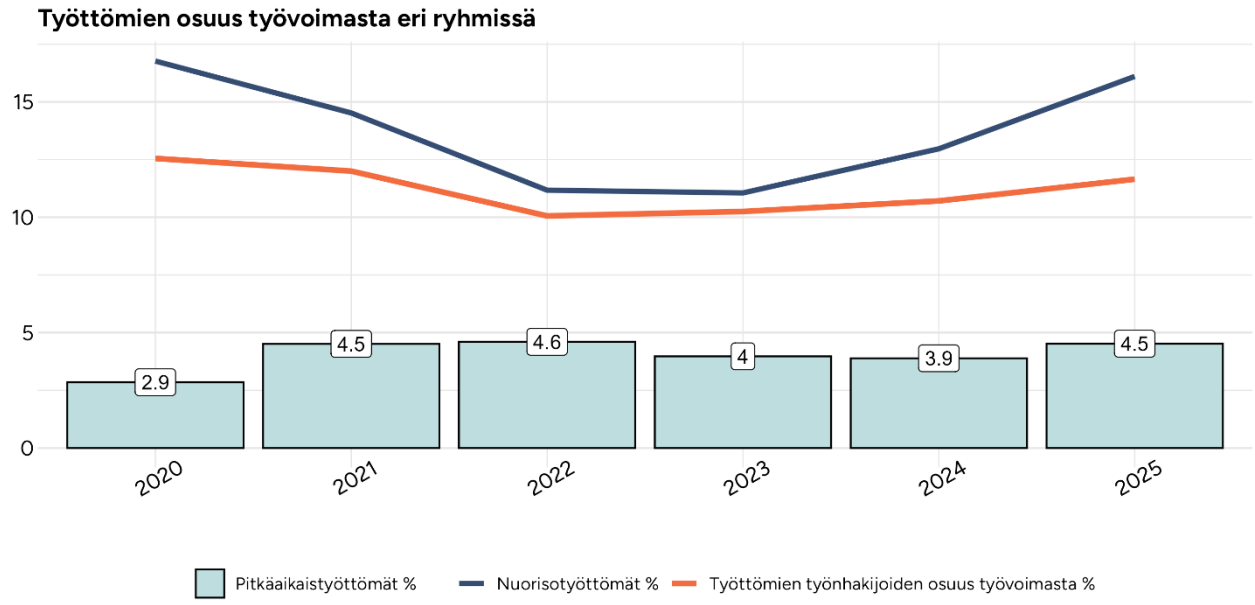
Hyvinvointia kuvaavissa mittareissa on ryhmäkohtaisia eroja. Hämeenlinnalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tila on ollut tyypillisesti lähellä koko maan tasoa. Erityisesti eläkeikäisten ja ammatillisessa koulutuksessa olevien itsekoettu terveys on ollut koko maan tasoa heikompi. Lisäksi perustoimeentulotukea saavien osuus on ollut Hämeenlinnassa tarkastelluissa nuorten aikuisten, työikäisten ja lapsiperheiden ryhmissä koko maan keskiarvoa korkeampi.

Lähde: THL, Sotkanet, Hämeenlinnan HYTE-kysely, Hämeenlinnan lasten ja nuorten hyvinvointikysely

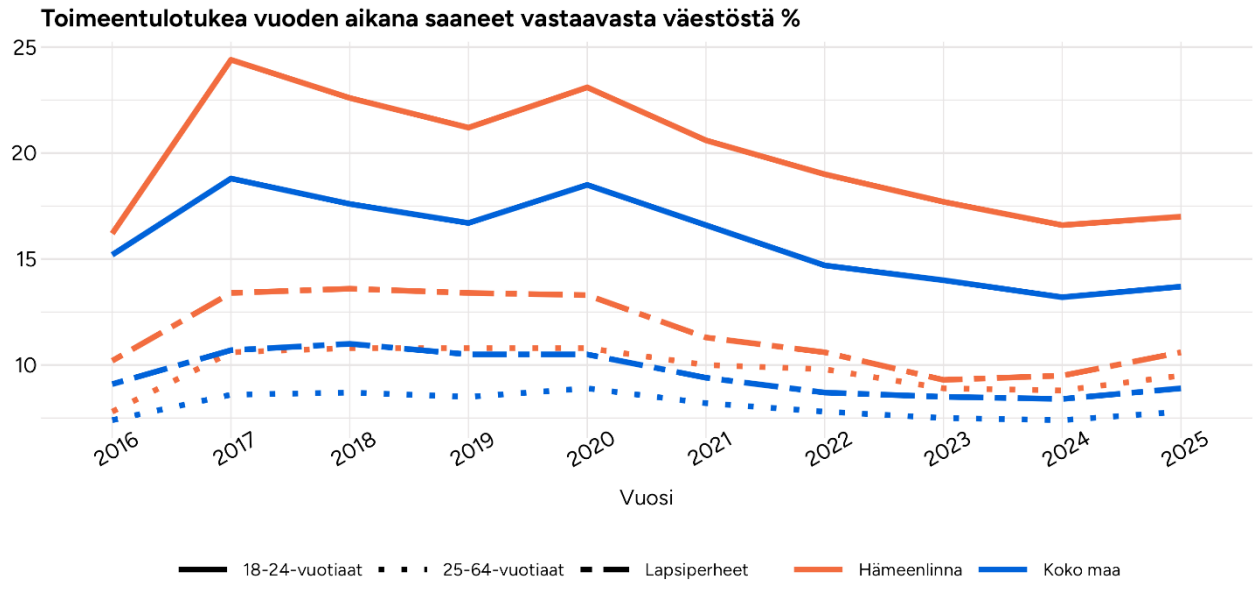
Hämeenlinnalaisten kokemus omasta terveydestään on lähellä koko maan tasoa. *Ero vaihtelee ikäryhmittäin, osassa ikäryhmistä Hämeenlinna on koko maata paremmalla ja osassa koko maata heikommalla tasolla. Tuloksissa ilmenevää vaihtelua selittää osin myös Hämeenlinnan pienempi vastaajajoukko.*

Työikäisten osalta päähuomio kohdistuu työllisyyteen, jota kaupunki edistää TyöHämeen kautta, ja työkykyyn, jota kaupunki edistää muun muassa tarjoamalla asukkaille erilaisia liikunta- ja kulttuuripalveluita. Työllisyystilanne on suhdannetilanteen vuoksi juuri nyt erityisen haastava, mikä lisää riskiä hyvinvoinnin heikkenemiseen. Työttömyysaste nousi vuoden 2024 keskimääräisestä 10,7 prosentista 11,7 prosenttiin vuonna 2025 ja on jatkanut nousua vuoden 2026 aikana. Rakennetyöttömien kuukausikeskiarvo kasvoi noin 1 907 henkilöstä noin 2 119 henkilöön ja oli vuoden 2026 ensimmäisten seitsemän kuukauden aikana keskimäärin noin 2 255 henkilöä. Myös nuorisotyöttömyys nousi ollen keskimäärin 15,4 prosenttia vuonna 2025. Kansainvälisen muuttoliikkeen merkityksen kasvaessa työelämän muutostarve korostuu. Ulkomaalaisen työvoiman työttömyysaste oli vuonna 2025 keskimäärin noin 30 prosenttia, selvästi koko työvoiman työttömyysastetta korkeampi. Kansainvälinen muuttoliike voi vahvistaa kaupungin väestörakennetta ja työvoimapohjaa vain, jos muuttajien osaaminen saadaan vastaamaan työnantajien tarpeita.

Lähde: KEHA, Työnvälitystilasto

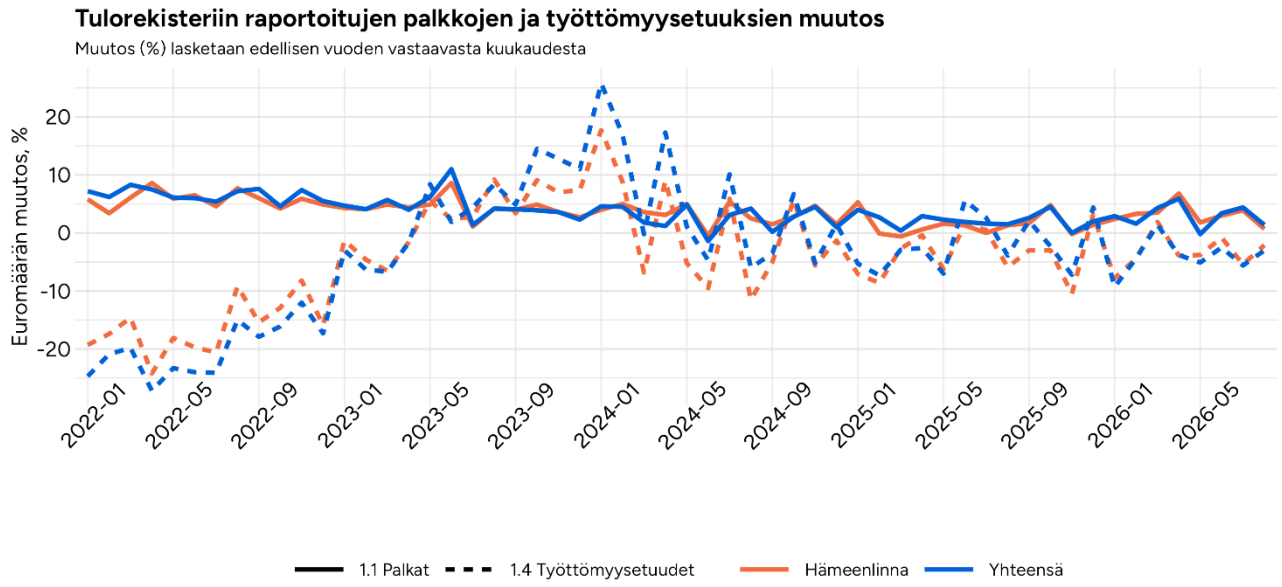
Työllisyystilanne on heikentynyt koronavuosien jälkeisestä kehityksestä huomattavasti. *Heikkeneminen alkoi jo 2023 ja sen myötä myös pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys on kasvanut selvästi aiemmasta.*

Lähde: THL/KELA, Sotkanet

Toimeentulotukea saaneiden osuus nousi hieman vuonna 2025. *Nousu on ollut verraten maltillista työllisyystilanteen muutoksiin nähden. Luvuissa on huomioitu kaikki toimeentulotuen saajat.*

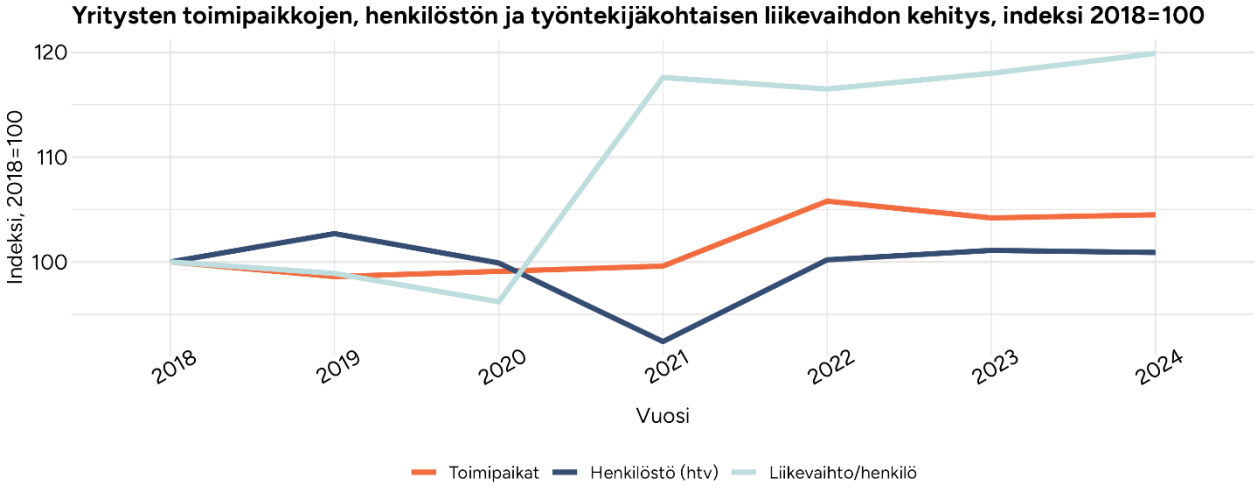
Tulorekisteristä voidaan ennakoida työllisyyden kehitystä tarkastelemalla kuukausittaisia palkkasummia. Tulkinnassa on kuitenkin huomioitava mahdolliset isojen toimialojen neuvottelutulokset, jotka voivat nostaa palkkoja yksittäisinä kuukausina normaalia enemmän. Toistaiseksi mitään isoa muutosta ei ole nähtävissä vuoden 2026 luvuissa. Työttömyystilanteesta huolimatta työttömyyskorvausten määrä on kuitenkin laskusuunnassa, mikä johtuu paljolti ansiosidonnaisen osuuden pienentymisestä ansiorahakausien päättyessä ja useista tukipolitiikkaan tehdyistä muutoksista.

Lähde: Vero, Ennakonpidätyksen alaisten ansiotulojen kuukausitilasto

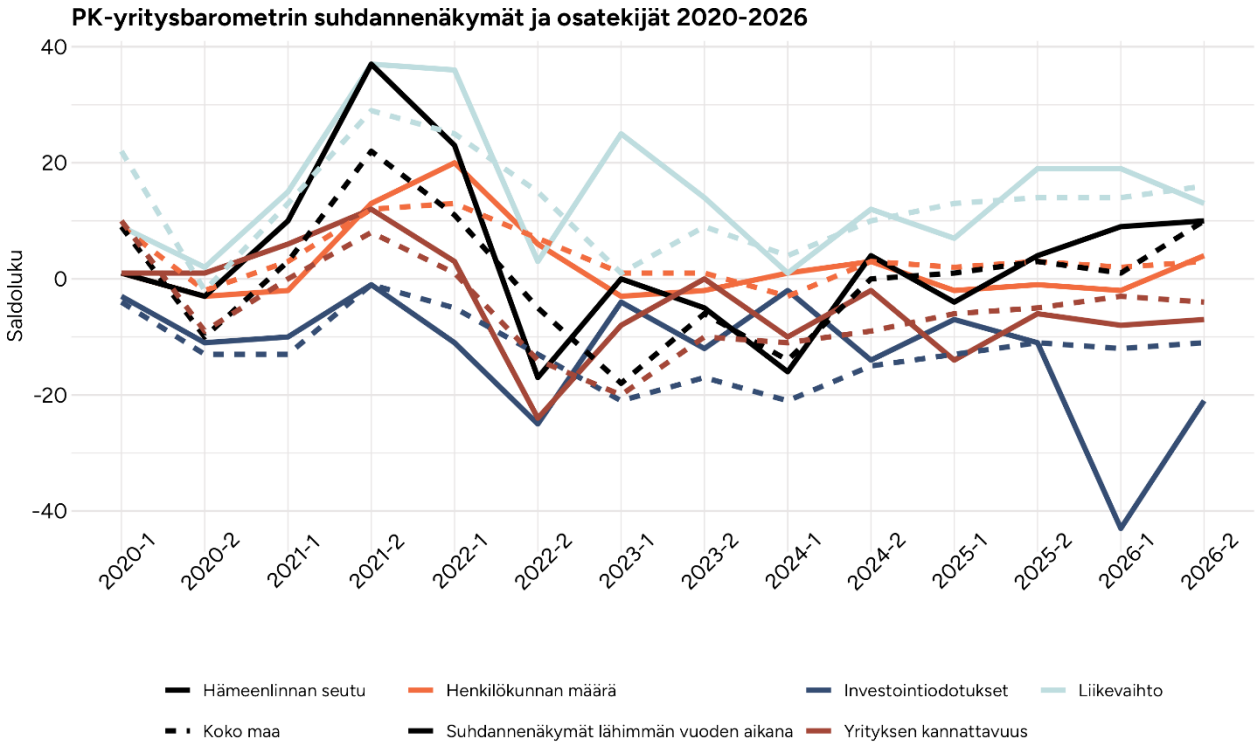
***Palkkakehitys Hämeenlinnassa on ollut hyvin lähellä koko maan palkkakehitystä**. Työttömyysetuuksissa Hämeenlinnan etuuskertymä laski ensin hitaammin ja sittemmin myös nousi hitaammin, mutta vuonna 2024 lasku oli nopeampaa. Hämeenlinnalle on tunnuspiirteistä, että taloussuhdannemuutosten vaikutukset työttömyystilanteen ovat koko maata maltillisempia.*

Työmarkkinatilanteen heiketessä yritystoiminta on tilastojen näkökulmasta säilynyt verraten vakaana vuoteen 2024 saakka. Tilastokeskuksen alueellisen yritystoimintatilaston mukaan Hämeenlinnassa oli vuonna 2024 noin 6 685 yritysten toimipaikkaa ja niiden henkilöstömäärä oli noin 16 746 henkilötyövuotta. Toimipaikkojen määrä kasvoi edellisvuodesta hieman mutta henkilöstömäärä pysyi käytännössä ennallaan. Liikevaihto työntekijää kohden nousi noin 313 000 euroon.

Lähde: Tilastokeskus, Alueellinen yritystoimintatilasto

***Yritysten työntekijäkohtainen liikevaihto Hämeenlinnassa on kasvanut henkilöstömäärän pysyessä samana.** Yritysten henkilöstömäärän hidas kehitys näkyy vastaavalla tavalla yksityisen sektorin työpaikkamäärän kehityksessä.*

Lähde: Yrittäjät Ry, PK-yritysbarometri

Hämeenlinnan seudun suhdannenäkymät ovat seurailleet koko maan tilannetta. *Hämeenlinnan seudulla investointinäkymissä oli hurja pudotus keväällä 2026, mutta saldoluku nousi syksyllä 2026. Huomionarvoista on, että henkilökunnan määrässä ei erityisemmin odoteta kasvua.*

Lähivuosien keskeinen kysymys on yritysten kasvun muuttuminen työpaikoiksi ja työpaikkojen muuttuminen paikalliseksi työllisyydeksi. Olennaista on myös, mistä kasvu syntyy. PK-yritysbarometrin perusteella ei ole syytä olettaa, että ainakaan pienissä ja keskisuurissa yrityksissä työvoimaa oltaisiin palkkaamassa merkittävässä määrin lisää, mutta barometrin pienehkö otoskoko ei välttämättä mahdollista vielä orastavan kasvun tunnistamista. Erityinen seurattava signaali vuosina 2027–2029 on rakennetyöttömyyden kehitys, jos alkanut talouskasvu realisoituu myös työllisyyden kasvuksi. Jos yritysten työvoiman kysyntä lisääntyy mutta rakennetyöttömyys ei laske, on työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma ensisijaisesti rakenteellinen eikä suhdanneluonteinen, mikä korostaa entisestään kaupungin, HAMKin, Tavastian, Linnan Kehityksen, yritysten, TyöHämeen ja muiden toimijoiden yhteistyön merkitystä.

Taloudellinen kestävyys ja ennakoiva talousjohtaminen

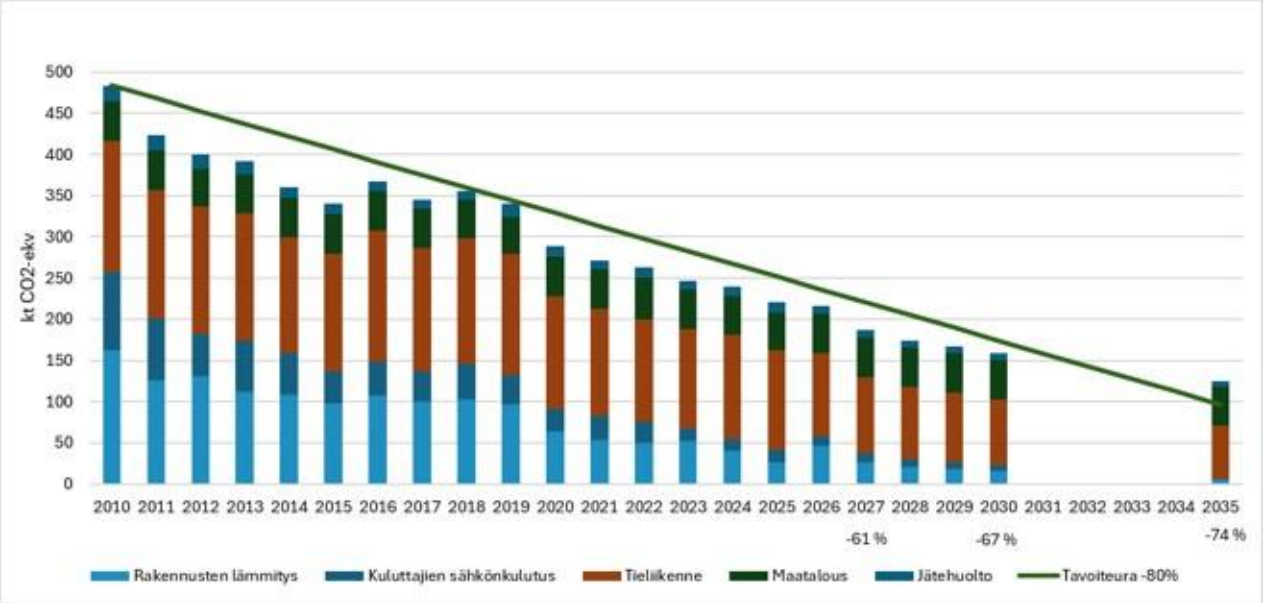
Väestönkasvu, ja erityisesti kasvun kohdistuminen eri väestöryhmiin, on merkittävä talouteen vaikuttava tekijä työllisyystilanteen ja investointien rinnalla. Palvelutarpeeseen vaikuttaa kokonaisväkiluvun sijasta erityisesti lasten määrän väheneminen ja ikääntyneiden määrän kasvu sekä väestönkasvun tai -vähenemän jakautuminen alueellisesti ja kieliryhmien suhteen. Kokonaisväestön ennustetaan kasvavan noin 4,2 prosenttia vuosina 2026–2040, mutta 16–64-vuotiaiden määrä vain noin 0,8 prosenttia. Hämeenlinnan väestö on jo pitkää ollut koko maata ikääntyneempi ja saman trendin ennakoidaan jatkuvan. Työikäisten osuus väestöstä pienenee samalla noin 57,4 prosentista 55,5 prosenttiin. Väestönkasvu ei näin

ollen automaattisesti vahvista veropohjaa, vaan merkitystä on myös työllisyysasteen, palkkasumman, tuottavuuden ja kansainvälisten asukkaiden työllisyyden kehityksellä.
Hämeenlinnan toimintaympäristöä määrittävät lähivuosina väestörakenteen nopean muutoksen ohella Suomen talouden orastava elpyminen, työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma, investointien ja puolustus- ja turvallisuusalan mahdollisuudet sekä julkisen talouden rahoituspaineet. Lähivuosien taloussuunnittelussa neljä epävarmuutta ovat erityisen merkittäviä: muuttoliikkeen ja pitovoiman kehitys, yritysinvestointien muuttuminen paikalliseksi arvonlisäksi, osaamisen ja työpaikkojen kohtaanto sekä kaupungin taloudellinen kyky rahoittaa kasvua ja ylläpitää palveluverkkoa.

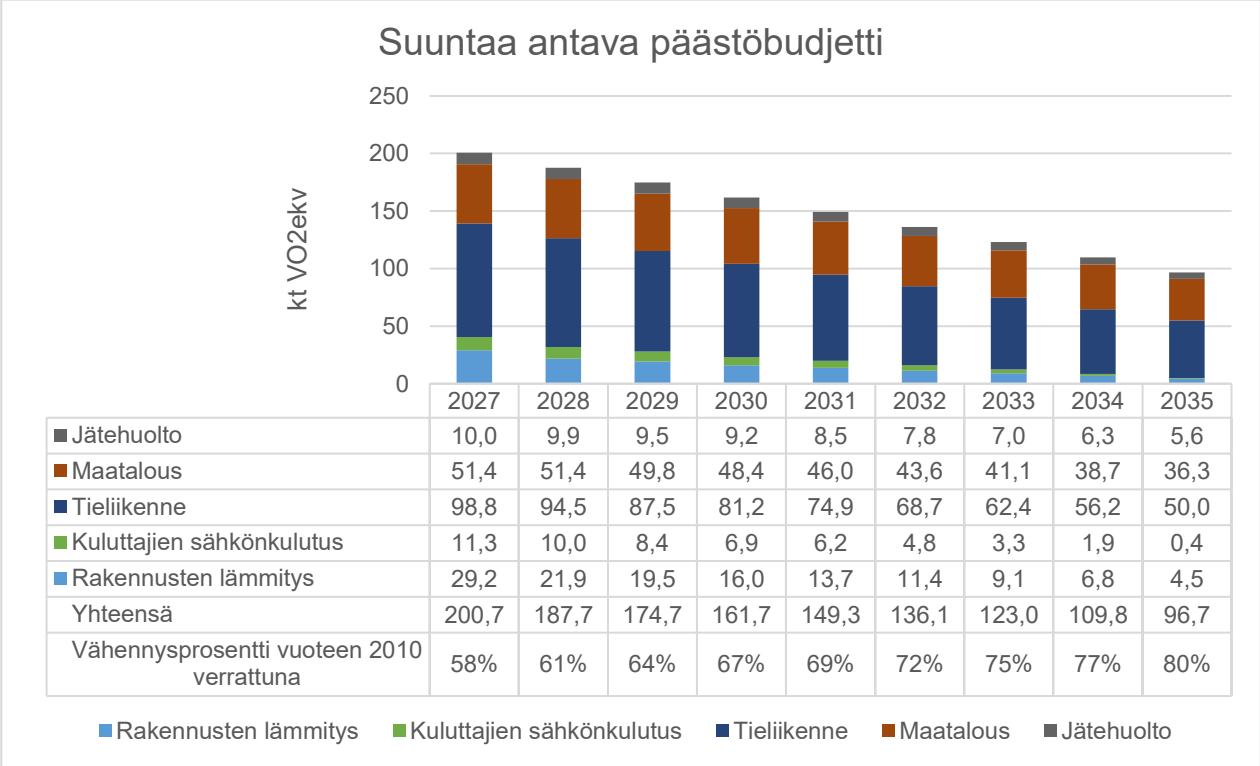
Ilmastobudjetti

Hämeenlinnan tavoitteena on Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman mukaisesti olla hiilineutraali vuonna 2035, jolloin vähintään 80 prosenttia 2010 vuoden tason ilmastopäästöistä on vähennetty. Ideaalissa tilanteessa jäännöspäästöt sitoutuvat samansuuruisiin hiilinieluihin. Toissijaisena vaihtoehtona on kompensaatio. Ilmastopäästöillä tarkoitetaan koko kaupungin alueen käyttöperäisiä päästöjä. Vuonna 2026 on valmisteltu uutta ilmasto-ohjelmaa, jossa on hiilineutraaliuden lisäksi tavoitteena olla sopeutunut ilmastonmuutokseen sekä tavoitella Fisu-verkoston vuoteen 2050 tähtääviä päästöttömyyden, jätteettömyyden ja kestävän kulutuksen tavoitteita. Hiilineutraaliustavoitteessa aiempaa suurempaan rooliin tulee maankäyttösektorin hiilitaseen parantamisen eli käytännössä hiilinielujen vahvistamisen keinot. Päästöjen vähenemistä seurataan ohjelman mukaisesti käyttöperäisten ja kulutusperäisten päästöjen seurannalla. Tässä ilmastobudjetissa esitetään koko kaupungin alueen käyttöperäisten päästöjen vähenemä ja tavoiteura. Ilmastotoimia on kuitenkin myös sellaisia, joilla ei ole suoraa vaikutusta päästöihin. Tällaisia ovat esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutumista edistävät toimet. Ilmastobudjettiin on nostettu Hiilineutraali Hämeenlinna ohjelman ja valmistelussa olevan uuden ilmasto-ohjelman mukaisia toimenpiteitä ja niiden kustannusvaikutuksia.

Vuonna 2010 päästöt olivat yhteensä noin 480 tuhatta tonnia CO2-ekvivalenttia (kt CO2ekv) jolloin tavoite vuodelle 2035 on noin 97 kt CO2ekv. Päästöjen kehittyminen eri politiikan tasoilla jo päätetyillä toimilla on vuonna 2025 toteutetun arvion mukaan noin 125 kt CO2ekv. Arviossa on huomioitu EU:n ja valtion tasolla tehdyt päätökset, joita kaupungin on myös toteutettava. Vuosina 2020–25 Hämeenlinna on ollut hieman edellä lineaarisesti tarkasteltua tavoiteuraa, mutta kehityksen arvioidaan hidastuvan vuotta 2035 lähestyttäessä. Viimeisimmän vahvistetun tiedon mukaan vuonna 2024 päästöt olivat noin 50 % vähemmän kuin vuonna 2010. Koska toteuma on alempi kuin lineaarisen tavoiteuran mukaiset tavoitteet lähivuosina, tavoiteuraa on tarkistettu vuoden 2024 toteuman mukaan tuleville vuosille siten, että päästöt vähenevät tasaisesti vuoden 2035 päätavoitteeseen 80 %.

Hämeenlinnan toteutuneet ilmastopäästöt (kilotonnia hiilidioksidiekvivalentteja päästöjä) 2010–2025, sekä vuonna 2025 laadittu arvio (Sitowise) vuosien 2026 - 2035 päästöistä ilman kaupungin lisätoimenpiteitä ja Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 päästövähennystavoite tasaisena kehityksenä. Kuvaajaan on merkitty ennustetut päästövähennysprosentit vuosille 2027, 2030 ja 2035.

	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Jätehuolto	10,0	9,9	9,5	9,2	8,5	7,8	7,0	6,3	5,6
Maatalous	51,4	51,4	49,8	48,4	46,0	43,6	41,1	38,7	36,3
Tieliikenne	98,8	94,5	87,5	81,2	74,9	68,7	62,4	56,2	50,0
Kuluttajien sähkönkulutus	11,3	10,0	8,4	6,9	6,2	4,8	3,3	1,9	0,4
Rakennusten lämmitys	29,2	21,9	19,5	16,0	13,7	11,4	9,1	6,8	4,5
Yhteensä	200,7	187,7	174,7	161,7	149,3	136,1	123,0	109,8	96,7
Vähennysprosentti vuoteen 2010 verrattuna	58%	61%	64%	67%	69%	72%	75%	77%	80%

Suuntaa antava päästöbudjetti, joka tarkentuu vuosittain. Tavoiteuran mukaisten päästöjen jakautuminen eri päästösektoreiden kesken, karkeasti arvoituna. Erityisesti vuosiin 2031–2035 liittyy epävarmuutta ja päästösektoreiden päästövähennysten on oletettu tapahtuvan tasaisesti.

Suurimmat päästölähteet ovat tieliikenne ja maatalous ja niissä tapahtuu perusuran (ilman lisäisiä toimia) mukaisesti vähiten vähennystä. Tieliikenteen päästöjen arvioidaan vähentyvän erityisesti autokannan sähköistyessä, mutta sen tulisi vähentyä reilusti enemmän, jotta

päästäisiin vuonna 2035 tavoitteeseen. Maatalouden päästöjen ei arvioitu vähenevän käytännössä lainkaan vuodesta 2010 vuoteen 2035. Maatalouden päästöjen vähentämiseen on tärkeää etsiä keinoja, vaikka vaikutukset saattavatkin näkyä vasta pidemmällä aikavälillä. Sen sijaan sähkönkulutuksen ja rakennusten lämmityksen päästöjen vähentyminen näkyy tarkastelujaksolla 2010–2035. Näihin on selityksenä sähkön ja kaukolämmön tuotannon uusiutuvien energialähteiden osuuden kasvu.

Kaupungin suorat vaikuttamismahdollisuudet suurimpiin päästölähteisiin on rajalliset. Kaupungilla on aktiivisen toteuttajan rooli oman toiminnan päästöjen osalta, mahdollistajan ja ohjaajan rooli esimerkiksi kaavoituksen kautta ja kävely- ja pyöräilymahdollisuuksien osalta sekä enenevässä määrin koordinoijan, yhteistyöhön kutsujan ja ilmastekoihin innostajan rooli. Oman toiminnan ilmastopäästöjen vauhdittajana on toiminut Kuntien energiatehokkuussopimus KETS ja Julkisen alan energiatehokkuussopimus JETS, johon liittyminen on valmisteilla.

Valmisteilla olevassa ilmasto-ohjelmassa on toimenpiteitä seitsemässä teemassa: energia; liikkuminen ja yhdyskuntarakenne; kulutus, materiaalit ja hankinnat; luonto ja elinympäristö; hiilinielut ja kompensaatio; sopeutuminen ja varautuminen sekä viestintä, kasvatus ja yhteistyö. Näitä toimia toteutetaan kaupunkiorganisaatiossa kaikilla toimialoilla, pääpainon ollessa kuitenkin kaupunkirakenteessa. Toimenpiteet julkaistaan vuoden 2026 lopussa / vuoden 2027 alussa uudessa Hämeenlinnan ilmasto-ohjelmassa.

Kaupungin ilmastobudjetti vuosina 2027–2029 (euroa)

Ilmasto-ohjelman taloussuunnitelma	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Toimintamenot yhteensä	**983 000**	**1 130 000**	**377 000**
Henkilöstökulut	**169 000**	**145 000**	**93 000**
Energia	24 000	16 000	16 000
Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne	53 000	43 000	5 000
Kulutus, materiaalit ja hankinnat	40 000	41 000	23 000
Luonto ja elinympäristö	11 000	11 000	11 000
Hiilinielut ja päästöjen kompensointi	6 000	6 000	6 000
Sopeutuminen ja varautuminen	11 000	13 000	14 000
Viestintä, kasvatus ja yhteistyö	24 000	15 000	18 000
Muut kulut	**814 000**	**985 000**	**284 000**
Energia	-	-	-
Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne	630 000	804 000	106 000
Kulutus, materiaalit ja hankinnat	122 000	124 000	126 000
Luonto ja elinympäristö	-	-	-
Hiilinielut ja päästöjen kompensointi	15 000	15 000	15 000
Sopeutuminen ja varautuminen	-	-	-
Viestintä, kasvatus ja yhteistyö	47 000	42 000	37 000
Investoinnit	**250 000**	**250 000**	**150 000**
Energia	100 000	100 000	100 000
Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne	100 000	100 000	-
Kulutus, materiaalit ja hankinnat	50 000	50 000	50 000

Alueiden kehitys ja kaavoitus

Kanta-Hämeenlinna

Yleistä

Kaupungin asuntotuotannosta suurin osa on perinteisesti sijoittunut asuinkerrostaloihin, jotka sijoittuvat olemassa olevan kaupunkirakenteen sisään. Viime vuosina kerrostalotuotanto on ollut vähäistä. Pientalotonttien houkuttavuus on ollut myös vähäistä mutta tänä vuonna kaupungin itäpuolella oleva Mettola I alue on kiinnostanut rakentajia. 2020-luvulla pientalojen kiinnostavuus on koskenut tiivistyviä alueita, ja kysyntää on erityisesti ollut kaupungin länsipuolella. Asumisen painopiste on ollut keskustan itäosassa, Keinusaaressa ja Asemanrannassa, Keinusaaressa on muutamia rakentamattomia kerrostalotontteja jäljellä ja Asemanrannassa vielä reilu puolet tonteista rakentamatta (13/22).

Tulevaisuudessa kerrostalojen uudisrakentamisen painopiste siirtyy keskustan ruutukaava-alueen tuntumaan. Suurin ja laajin rakentamisen kohde tulee olemaan Hämeensaari, johon on mahdollista sijoittua merkittävä määrä kerrostalorakentamista. Ruutukaavakeskustassa on kehitteillä korttelikohtaista täydennysrakentamista. Raatihuoneenkadun virastotalojen kaavamuutosta edistetään ja Ruusukorttelin kaavamuutos on valmistunut. Linja-autoaseman kortteliin on käynnistymässä kaavamuutos.

Jukola on kehittyvä aluekeskus ja se tulee kasvamaan edelleen pientaloalueilla ja muulla yhtiömuotoisella rakentamisella. Ahvenistonmäen länsirinteen kaavoitus on käynnissä ja pientaloja suunnitellaan muun muassa Sammontorppaan. Uusia alueita kaavoitetaan myös kantakaupungin itä- ja eteläosissa. Kaavaa laaditaan Mettolan ja Miemalan ympäristöön. Kummallekin alueelle on ensimmäinen osa-alue kaavoitettu. Länsiosaan laaditaan pientaloasumista koskevat kaavarungot tulevaisuuden asemakaavoitusta varten Terttiin ja Luolajaan. Olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämistä jatketaan keskustassa ja sen tuntumassa.

Palvelutoiminnoille syntyy laajenemistilaa keskustan tuntumassa torin ja Paasikiventien ympäristössä sekä Hämeensaaressa. Hämeensaareen on sijoittumassa HAMKin keskustakampus, jonka kaavoitus alkaa arkkitehtikilpailun ratkettua keväällä 2027. Tulevaisuudessa kehittämisen kohteita ovat Harvialantien ja Vanajantien varsi. Keskustan väkiluku on kasvanut viimeisien vuosien aikana ja saman kehityksen oletetaan jatkuvan, mutta maltillisena. Tiiriön alue on rakennettu lähes kokonaisuudessaan, mutta jonkin verran on tiivistämisen mahdollisuuksia jäljellä. Tilaa vaativaa kauppaa olisi mahdollista sijoittaa Kirstulaan ja myöhemmin radan varteen keskustan itäpuolelle.

More-alue kasvaa tuotanto-, logistiikka- ja pienyritysrakentamisessa. Alueen painopiste siirtyy uuden eritasoliittymän myötä etelämmäksi ja tulee yhdistymään Janakkalan Rastikankaan elinkeinoalueen kanssa.

Seuraavassa on luonnehdittu kehitystä suuralueittain.

Läntinen kantakaupunki (109001)
Kantakaupungin yleiskaavan 2035 mukaisesti kaavoitetaan uusia omakotialueita. Lähivuosina pyritään etsimään kaavoitettavia alueita olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisässä, muun muassa Lukkarinkujaa ja Ahvenistonmäen länsirinnettä kaavoitetaan parhaillaan. Yhdyskuntarakenteen reunalta kaavoitetaan Sammontorpan aluetta. Myöhemmin kaavoituskohteiksi tulee osia Tertin tai Luolajan kylän alueilta riippuen kaupungin omistamasta maanomistustilanteesta. Samassa yhteydessä rakennetaan ja kunnostetaan pääkatujen ja pääpyöräilyreittien kokonaisuutta.

Pohjoinen kantakaupunki (109002)
Tiiriön alueella tapahtuu vielä jonkin verran rakenteen täydentymistä ja toimintojen muuntumista. Kaupan alue laajenee vahvistuneen kaavamuutoksen myötä pohjoiseen Mäkelän alueelle. Kirstulan alueelle on mahdollista sijoittaa tilaa vievää kauppaa. Alueen liikenneverkkoa tullaan parantamaan kehittyvän maankäytön myötä. Yleiskaavassa osoitettuja asumisen reservialueita ei olla lähivuosina kaavoittamassa pohjoisen suuntaan.

Eteläinen kantakaupunki (109003)
Visamäen alueelle voi sijoittua uutta asumista ja palveluita. Miemalan alueelle on kaavoitettu pieni pientaloalue ja sen viereen on suunnitteilla toisen pientaloalueen kaavoittaminen. More-yritysaluetta kehitetään asemakaavan mukaisesti. Alueelle on rakennettu uusi eritasoliittymä ja sen ympäristössä on runsaasti uusia elinkeinotontteja.

Keskusta (109004)
Keskustan kehävyöhykkeen kerrostalorakentaminen on edennyt Keinusaaressa ja Vanajanrannan alueella sekä Asemanrannan alueella. Hämeensaaren keskeisten alueiden asemakaavoitus on käynnistymässä uudelleen. Ruutukaavakeskustassa kaavoitetaan Ykköskorttelin tueksi täydennysrakentamiskohteita, joita on vireillä useampi: osa entisen kaupungintalon korttelista, linja-autoaseman kortteli ja Hallituskatu 6. Jatkossa keskusta-alue tulee laajenemaan itään radanvarteen ja etelään Luukkaanlahden ympäristöön.

Kaakkoinen kantakaupunki (109005)
Katumalla on vapaita kaupungin omistuksessa olevia kerros- ja rivitalotontteja, joiden kehittämistä tutkitaan. Kartanonrannan alue tulee kaavamuutoksen laadinnan jälkeen lisäämään pientalojen määrää alueella. Vanajanlinnan aluetta kehitetään matkailutoiminnoille. Käikälän suurteollisuusalueen yrityksille on varattu tilareservejä laajennuksia varten.

Itäinen kantakaupunki (109006)
Hätilän ja Asemantaustan suojelukaavoituksen jälkeen laaditaan suojelukaava myös Sairion pientaloalueelle. Pientaloasutus laajenee Vanajanlinnantien varrella, Mettolassa, sekä Siirin alueella. Palvelu- ja työpaikkatoimintojen kehittäminen Radanvarren alueella (ent. Suosaari) toteutetaan 10-tien kehittämisen ja Paasikiventien jatkeen rakentumisen myötä. Keskusta tulee myöhemmin jatkumaan Harvialantielle saakka.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

Iittalan keskustan kaavarungon pohjalta on tarkoitus tiivistää olemassa olevaa taajamaa. Kaavamuutos on tekeillä Turkinmäen alueelle ja valmistunut Nuhalan koulun alueelle. Kaavarungossa on tutkittu myös moottoritien eritasoliittymään tulevan yritysalueen kehittämismahdollisuuksia. Rengon tonttivaranto on hyvä ja se mahdollistaa Rengon keskustan kehittämisen täydennysrakentamisella. Lammin keskustan läheisyydestä on hankittu usealta suunnalta maata, jotka mahdollistavat kirkonkylän kehittämisen pitkälle tulevaisuuteen. Uusia pientalotontteja kaavoitetaan lähitulevaisuudessa keskusta-alueelle. Lammin keskustan kehittämistä edistetään kaavamuutosten kautta. Pitäjissä on lisäksi vireillä pieniä kaavamuutoksia ja yksityisten laatimia rantakaavamuutoksia.

Tonttivaranto

Kantakaupungin tonttivarantotilanne on tällä hetkellä kohtuullinen. Pulaa on erityisesti kantakaupungin länsipuolella, jonne kaavoitetaan parhaillaan lisää pientalotontteja. Kantakaupungin alueella pientalotonttien tarjonta on kohtalainen. Pulaa on erityisesti kaupunkirakenteen sisään sijoittuvista tonteista, joilla on ollut kysyntää. Kantakaupungin ulkopuolella pientalotontteja on määrällisesti riittävästi. Osin ne eivät kuitenkaan rakentamisolosuhteiltaan ja kooltaan vastaa tämän päivän vaatimuksia. Viime vuosina keskustaa reunustavien pientaloalueiden tonttijakojen kysyntä on ollut viime vuodet tasainen. Tontinjakokaavoja tehdään kysynnän mukaan.

Pitäjien tonttivarannosta merkittävä osuus on yksityisomistuksessa, erityisesti Iittalassa. Kaupunki on kaavoittamassa Iittalan Turkinmäkeen omakotitontteja noin 30 kpl, jolloin kau-

pungin tarjonta Iittalassa paranee huomattavasti nykyisestä. Iittalan Nuhalan koulun vahvistuneessa kaavassa on 4 uutta omakotitonttia keskeisellä sijainnilla. Tuuloksen, Hauhon, Rengon ja Lammin tonttivaranto on kohtuullisen hyvä. Pientalokaavoja laaditaan erityisesti pitäjin keskustoihin. Hauholla tiivistetään keskustaa kaavoittamalla Punnanmäen alueelle pientalotontteja.

Yritystonttitilanne on hyvä. Moreenissa on tarjolla hyvin monipuolisia yritystontteja. Moreenin kysyntä tulee kasvamaan uuden eritasoliittymän myötä. Hauholla, Kalvolassa, Lammilla, Rengossa ja Tuuloksessa yritystontteja on myös määrällisesti riittävästi, mutta osa alueista kaipaa kehittämistä tonttien haluttavuuden parantamiseksi. Elinkeinotonttien kaavoitusta tehdään suurelta osin suoraan yksittäisten yritysten tarpeiden mukaan.

Hämeenlinnan varattavissa olevat tontit 31.8.2026 (suluissa tilanne 31.7.2025)			
	AO	AR+AK	Yritys
Kanta-Hämeenlinna	103 (99)	11 (11)	32 (34)
Hauho	18 (20)	4 (4)	6 (6)
Kalvola	0 (1)	8 (8)	0 (0)
Lammi	18 (17)	7 (7)	1 (1)
Renko	11 (12)	3 (3)	3 (3)
Tuulos	19 (18)	5 (5)	1 (1)
Yhteensä	**169 (167)**	**38 (38)**	**43 (45)**

Kaupunkirakenteen muutoksen pääpiirteet

Kanta-Hämeenlinna
Edellä luonnehditun kehityksen mukaan:

- Läntisen suuralueen kasvu on tasoittunut, mutta edelleen on kysyntää erityisesti omakotiasumiselle. Muilla alueilla väestö ikääntyy ja asukasluku hieman vähenee. Vanhoilla alueilla on alkamassa sukupolvenvaihdos samalla tavalla kuin itäisillä pientaloalueilla. Tulevaisuuden asumisen painopistettä läntisillä alueilla suunnataan Sammon, Tertin, Ahvenistonmäen ja Luolajan alueille.
- Pohjoisen suuralueen asukasluvussa ei tapahdu suuria muutoksia. Vanhoilla alueilla väestömäärä on hiljalleen laskussa. Tiiriön kaupallisten palvelujen alue kasvaa edelleen ja uutta kaupallista rakentamista on mahdollista sijoittua Kirstulaan.
- Eteläisen suuralueen asukasluvun kasvu on tasaantumassa. Korkeakoulukeskuksen alueen muuttuminen asumiseen nostaa jonkin verran asukasmäärää. Asukasluku kasvaa jonkin verran myös Miemalassa, jonne suunnitellaan uutta asuinaluetta. Moreenin alueen kaavoitus turvaa tulevaisuuden elinkeinotonttitarjonnan ja sen myötä työpaikkojen määrän tasaisen kasvun. Moreenin eritasoliittymä lisää alueen houkuttavuutta merkittävästi sekä yhdistää Moreenin ja Janakkalan Rastikankaan yhdeksi Etelä-Suomen suurimmista yritysalueista.

- Keskustan suuralueella asukasluku on kääntynyt selvään kasvuun uusien asuinalueiden, kuten Keinusaaren, Vanajanrannan ja Asemanrannan toteutumisen myötä. Kauppakeskus Goodman on aikanaan lisännyt merkittävästi liiketilan tarjontaa ja tasapainottaa siten keskustan ja Tiiriön välistä kaupallista kokonaisuutta. Kauppakeskuksen myötä ruutukaavakeskustassa on jonkin verran tyhjiä liiketiloja ja siellä korostuvat ravintola- ja muut erilaiset palvelut. Tulevaisuudessa Hämeensaaren toteutuminen ja ruutukaavakeskustan täydennysrakentaminen tuo alueelle lisää asuntoja ja toimintoja. Keskustan palvelutaso säilyy nykytasolla.
- Kaakkoisella suuralueella kasvua tulee pitkällä tähtäimellä Kartanonrannan alueella. Myös Katuman alueen asukasluku tulee kasvamaan jonkin verran, mikäli uutta rakentamista alueelle saadaan. Äikäälässä väkiluku kasvaa vähäisesti. Vanajanlinnan alueen matkailutoimintoja kehitetään.
- Itäisen suuralueen väkiluku kasvaa Siirin ja Vanajanlinnantien varren rakentuessa. Vanhoilla asuntoalueilla väestömäärä kuitenkin hiljalleen laskee. Vanhoilla alueilla on monipuolinen ikärakenne, mikä helpottaa alueiden palveluiden suunnittelua.

<u>Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet</u>
Pitäjät kehittyvät ensisijaisesti pääkeskuksiensa varassa nykyisillä asemakaava-alueilla. Väestö kasvaa hieman liittalassa ja vähenee maltillisesti muissa kyläkeskuksissa. Palvelutoimintojen uudelleenjärjestelyihin varaudutaan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti ja mahdollisia maankäytöltään vapautuvia alueita pyritään osoittamaan asuinkäyttöön. Työpaikka- ja palvelutoimintojen alueiden kehittymiseen varaudutaan erityisesti pääväylien läheisyydessä. Työpaikkojen arvioidaan säilyvän pääosin nykytasolla lähivuosina.

Kaavoitusohjelma
Kaavoitusohjelman mukaisten keskeisten alueiden valmius asemakaavojen osalta infran suunnitteluun.

Kohde	K Asemakaavoitusvuosi I Kaavallinen valmius Infran suunnitteluun R Rakentaminen käynnissä		
	2026	2027	2028
Keskusta			
Linja-autoasema		K	I
Hämeensaari (HAMK)	I	K	K/I
Ruusukortteli			
Raatihuoneenkadun virastotalot	K	I	
Keinusaari			
Vanajantie 7	K		
Ahvenisto			
Ahvenistonmäen länsirinne, asuinalue		K	K/I
Poltinaho, kauppa	I	R	

Kohde	K Asemakaavoitusvuosi I Kaavallinen valmius Infran suunnitteluun R Rakentaminen käynnissä		
	2026	2027	2028
Pientalovaltaiset alueet			
Miemala, I	K/I	R	
Miemala II		K	K/I
Mettola, I	R		
Mettola II		K	K
Lukkarinkuja	K	K/I	
Sammontorppa	K	K	
Loimalahti		K	K
Kekkurinkuja (hoivarakentaminen)	K	I	R
Kartanonranta		K	
Pitäjien asuinalueet			
Iittalan vanhan Nuhalan koulun alue			I
Turkinmäki	K	I	R
Hauhon kirkonkylä, Punnanmäki			K
Lammin kirkonkylä (Evontie 20)	K	K	
Elinkeinoalueet			
Moreeni, uusi eteläosa ja uusi eritasoliittymä	R	R	
Moreenin hankekaavoitus, jatkuva valmius	K	K	I
Kiltti			
Elinkeinojen hankekaavoitus, jatkuva valmius	K/I	K/I	K/I
Käikälän korttelit 103 ja 106	K		
Palveluverkon kaavallinen kehittäminen			
Konnarin koulu, Lammi	K/I		
Lahdensivuntien kampusalue	K	K	
Kulttuuriympäristön suojelu			
Sairion pientaloalue	K	K	
Yleiset alueet			
Sotkanranta	K		
Linnanpuisto	K	K	-
Tori			K

Maankäytön strateginen suunnittelu ja yleiskaavoitus

Kaavoitusta ja tonttituotantoa ohjaavat maankäytön linjaukset, yleiskaava sekä erilaiset maankäytön ohjelmat. Maankäytön suunnittelun kriittinen menestystekijä on kokonaisvaltainen ennakoiva maankäytön suunnittelu. Strategisen yleiskaavan ja riittävän maanomistuksen avulla on mahdollisuus helpottaa kaavavarantotietojen hallintaa, maankäytön toteutusohjelman laadintaa ja toteutuksen ajoitusta.

Maankäytön suunnittelun strateginen merkitys kaupungin kehittämisessä on keskeinen. Vireillä on laajoja hankkeita muun muassa ruutukaavakeskustassa. Asumisen osalta erityistavoitteena on uusien asuntoalueiden monipuolisuus ja korkea laatu. Pientaloasumista koskevaa kaavoituksen painopistettä siirretään jatkossa länsipuolelle kaupunkia. Lännessä tärkeimmät alueet ovat nykyisien alueiden sisään sijoittuvat täydennysrakentamisen alueet

muun muassa Loimalahdessa ja Ahvenistonmäellä. Myöhemmin länsipuolen laajenemisalueita ovat Sammontorppa, Luolaja ja Tertti. Etelässä keskeisin laajenemisalue on Miemala.

Pitäjissä on laadittu tai laaditaan asemakaavoja uusille asunnoille Iittalassa, Hauholla ja Lammilla. Pitäjien toteutumattomia asumista koskevia asemakaavoja uudistetaan Iittalan Turkinmäellä, Hauhon Punnanmäen alueella ja pienimuotoisesti Lammilla, esimerkiksi Evontien varrella. Tuuloksessa ja Rengossa on nykyisin tarjolla riittävästi tonttivarantoa asumiseen, joten uudisalueen asemakaavoitukseen ei ole tarvetta. Elinkeinokaavoja tai niiden muutoksia tehdään pitäjiin tarvepainotteisesti.

Yleiskaavoitus

Kantakaupungin oikeusvaikutteinen yleiskaava on tullut voimaan vuonna 2020. Kaavassa on osoitettu mm. keskeiset nykyrakenteen muutosalueet, liikenneverkon muutokset sekä täydennysrakentamisen periaatteet. Uuden, koko kaupungin kattavan oikeusvaikutteisen yleiskaavan valmistelu käynnistyi loppuvuodesta 2023. Hämeenlinna 2050 -yleiskaavan tavoitteena on uudistaa kantakaupungin ja pitäjien voimassa olevat, huomattavasti vanhemmat yleiskaavat, vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä sekä luoda suuntaviivat kaupungin tulevalle maankäytölle ja eri toimintojen kuten asumisen, elinvoiman sekä luonnonympäristöjen laadun kehittämiselle.

Yleiskaavatyössä on parhaillaan tekeillä useita eri selvityksiä kaavaratkaisun lähtötiedoiksi. Selvitykset tuottavat tietoa yleiskaavoituksen tueksi, mutta niiden tuloksia voidaan hyödyntää myös asemakaavoituksessa, muussa maankäytön suunnittelussa ja kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamisessa. Ajankohtaisia selvityksiä ovat esimerkiksi arkeologinen inventointi, rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, maisemaselvitys, kaupan ja elinvoiman selvitys sekä liikenneselvitys. Yleiskaavassa huomioidaan myös kaupungin Asumisohjelman sekä Maapoliittisen ohjelman valmistelu. Vuonna 2025 valmistuneella Sinivihersverkkoselvityksellä tarkasteltiin luonnonmukaisten ja rakennettujen vihreiden alueiden sekä vesistöjen muodostamaa toisiinsa liittyvää kokonaisuutta, sinivihersverkon nykytilaa, sekä sen kehittämismahdollisuuksia. Selvitys laadittiin rinnakkain LUMO-ohjelman kanssa.

Asemakaavoitus

Asemakaavoituksen tavoitteena on mm. turvata rakentamisen edellyttämä tonttituotanto, elinkeinotoimijoiden tarpeet sekä ajankohtaisten suurten hankkeiden kaavoitus. Keskustassa ja sen lähistöllä on käynnissä ja ohjelmoituna monia asemakaavahankkeita. Kaupungin länsiosassa nykyisiä pientaloalueita tullaan tiivistämään ja kaavoittamaan uusia asuntoalueita yleiskaavan mukaisesti. Uusia alueita tulee myös kaupungin itäosaan. Keskustan reuna-vyöhykkeellä olevien pientaloalueiden tiivistäminen on tavoitteena yleiskaavan mukaisesti. Pitäjien kaavoitusta tehdään pääosin elinkeinojen suhteen hankekohtaisesti ja asumista kaavoitetaan pitäjien keskustoja tiivistäen. Moreenin yritysalueen asemakaavoitus on ollut osin ennakoivaa ja osin hankekaavoitukseen perustuvaa. Kaavamuutoksia Moreenin ja muille elinkeinoalueille tehdään hankekohtaisesti.

Tärkeimpien kaavoituskysymysten pohjaksi valmistellaan kaavarunkoja tai muita viitesuunnitelmia, joiden mukaan asemakaavoitus voi edetä. Kaavarunkoja valmistellaan kaupungin länsipuolelle Tertin ja Luolajan alueille. Viitesuunnitelmia tehdään hankekohtaisesti merkittäviin kaavahankkeisiin. Rantakaavojen tai niiden muutoksia tehdään pääosin maanomistajien palkkaamien konsulttien toimesta. Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään pääosin myös maanomistajien kanssa tehtävissä kumppanuushankkeissa. Lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään kaavojen vaatimien selvitysten tekemiseen, joita ovat mm. luonto-, maaperä-, melu-, liikenne- ja rakennushistorialliset selvitykset.

Taloudelliset lähtökohdat

Kansantalouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriön syksyn 2026 talouskatsauksen mukaan Suomen kansantalouden näkymät ovat lähivuosille varovaisen myönteiset. Talouskehitys on kuluvan vuoden aikana ollut odotettua vahvempaa ja kasvun merkit näkyvät aiempaa laajemmin eri toimialoilla. Yritysten ja kotitalouksien luottamus on vahvistunut ja vientikysyntä on piristynyt. Samalla ostovoiman asteittainen vahvistuminen tukee yksityisen kulutuksen kasvua. Myönteisestä kehityksestä huolimatta talouden toimintaympäristöön liittyy edelleen epävarmuuksia, sillä työllisyystilanne on vielä heikko, asuntorakentaminen vaimeaa ja kansainväliset geopoliittiset jännitteet ylläpitävät epävarmuutta maailmantaloudessa.

Maailmantalouden kasvu on jatkunut odotettua vahvempana, vaikka geopoliittiset jännitteet ja kansainväliseen kauppaan liittyvä epävarmuus varjostavat näkymiä. Euroalueen talous on vähitellen elpymässä ja Yhdysvaltojen talouskasvu on säilynyt kohtuullisen vahvana. Suomen viennin näkymät ovat kesän aikana kohentuneet maailmankaupan näkymien parantuessa, vaikka kansainväliseen toimintaympäristöön liittyy edelleen merkittäviä riskejä.

Kotitalouksien ostovoiman kehitystä ovat viime vuosina hidastaneet heikko työllisyystilanne, hintojen ja korkojen nousu sekä julkisen talouden sopeutustoimet. Ansiotuloverotuksen kevennykset ovat kuitenkin osaltaan tukeneet käytettävissä olevien tulojen kehitystä. Vuonna 2027 ostovoiman odotetaan vahvistuvan nykyistä nopeammin työllisyyden parantuessa ja palkkojen noustessa työehtosopimusten mukaisten korotusten seurauksena. Sosiaalietuuksien kehitys sen sijaan pysyy maltillisena, minkä vuoksi niiden reaaliarvo edelleen heikkenee.

Talouskasvun vahvistumisesta huolimatta julkisen talouden näkymät säilyvät haastavina. Talouden piristyminen tukee verotulojen kasvua, erityisesti välillisten verojen kertymää, mutta menot kasvavat edelleen tuloja nopeammin. Julkisia menoja lisäävät erityisesti puolustus- ja hoivamenot sekä velkaantumisen myötä kasvavat korkomenot. Samalla ansiotulo- ja yhteisöverotuksen kevennykset hidastavat verotulojen kasvua lähivuosina.

Julkisen talouden tulojen ja menojen välillä vallitsee pitkällä aikavälillä rakenteellinen epätasapaino. Kestävyysvajetta kasvattavat erityisesti väestön ikääntymisen lisäämät eläke-,

hoiva- ja terveydenhuoltomenot sekä työikäisen väestön kasvun hidastumisesta ja vaimeasta tuottavuuskehityksestä johtuva talouskasvun hitaus. Lisäksi julkisen velan ja korkomenojen kasvu lisäävät julkisen talouden rahoituspaineita. Kestävyysvajeen arvioidaan olevan noin 3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, mikä vastaa noin 10 miljardia euroa vuoden 2030 tasolla. Kestävyysvajeen korjaaminen edellyttää julkista taloutta vahvistavia toimia pitkällä aikavälillä.

Investointien arvioidaan kasvavan voimakkaasti koko ennustejakson ajan. Kasvua vauhdittavat erityisesti puolustushankinnat, datakeskusinvestoinnit, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tehtävät panostukset sekä vihreän siirtymän hankkeet. Talonrakentamisen pitkä laskusuhdanne on väistymässä toimitila- ja teollisuusrakentamisen vetämänä. Asuntorakentamisen toipumisen arvioidaan käynnistyvän vuonna 2027, vaikka varsinaista käännettä asuntomarkkinoilla ei vielä ole nähty. Patoutuneen kysynnän odotetaan kuitenkin tukevan rakentamisen elpymistä lähivuosina.

Suomen talouden kehitys on viime vuosina ollut vaihtelevaa, mutta talouskasvun näkymät ovat viimeisimpien ennusteiden perusteella vähitellen vahvistuneet. Valtiovarainministeriön syyskuussa julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan bruttokansantuotteen muutoksen ennustetaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027. Vuonna 2028 BKT:n vuotuisen kasvun arvioidaan olevan 1,5. Ennuste vuoden 2026 inflaatioksi on 2,0 prosenttia kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Inflaation ennustetaan olevan 1,9 prosenttia vuonna 2027 ja 2,1 prosenttia 2028. Työttömyysasteen arvioidaan 2026 olevan 10,3 prosenttia. Sen ennakoidaan laskevan 9,9 prosenttiin vuonna 2027 ja laskevan edelleen 9,5 prosenttiin vuonna 2028. Alla olevassa koosteessa ovat myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen sekä Työn ja talouden tutkimus Laboren syyskuussa 2026 julkaistut ennusteet:

	BKT-muutos %			Inflaatio %			Työttömyysaste %		
	2026	2027	2028	2026	2027	2028	2026	2027	2028
VM	1,6	1,8	1,5	2,0	1,9	2,1	10,3	9,9	9,5
ETLA	1,7	1,9	1,4	2,0	2,1	1,2	10,5	10,0	9,5
LABORE	1,7	1,6	1,5	1,9	2,2	2,0	10,4	9,8	9,2

Kuntatalous

Valtiovarainministeriö julkaisi 21.9.2026 Kuntatalousohjelman vuodelle 2027.

Kuntien talous heikkeni edelleen vuonna 2025. Vuosikate heikkeni edellisvuodesta, mutta riitti edelleen kattamaan poistot. Sen sijaan vuosikate ei riittänyt nettoinvestointien rahoittamiseen. Tilikauden tulos jäi edellisvuotta heikommaksi, mutta säilyi positiivisena. Tulosta vahvistivat osaltaan yksittäisten kuntien omaisuuden luovutusvoitot ja muut kertaluonteiset erät. Positiivisen tuloksen seurauksena kuntien taseisiin kertynyt ylijäämä kasvoi edelleen. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni ja pysyi alijäämäisenä.

Kuntien taloudellisessa tilanteessa oli edelleen merkittäviä eroja. Vuosikate heikkeni lähes kaikissa kuntakokoryhmissä ja negatiivisen tilikauden tuloksen tehneiden kuntien määrä kasvoi. Taseessa kertynyttä alijäämää omaavien kuntien määrä kuitenkin väheni hieman edellisvuodesta. Kuntatalous osoitti kokonaisuutena sopeutuneen ennakoitua paremmin toimintaympäristön muutoksiin, mutta investointipaineet, heikentynyt tulorahoitus ja velkaantumisen jatkuminen pitävät taloustilanteen edelleen haastavana.

Kuntien lainakanta jatkoi kasvuaan vuonna 2025. Kuntien lainamäärä kasvoi vuonna 2025 noin 870 milj. eurolla, yhteensä 20,21 miljardiin euroon. Asukaskohtaisesti lainaa oli koko maassa keskimäärin 3 595 euroa. Lainamäärä kasvoi erityisesti suuremmissa kaupungeissa ja kuntien väliset erot velkaantumisessa säilyivät merkittävinä. Kahdeksalla kunnalla ei ollut lainkaan lainaa vuoden 2025 tilinpäätöksessä. Lainamäärän tarkastelussa on kuitenkin huomioitava, että osa investoinneista toteutetaan kuntien tytäryhtiöiden kautta, jolloin lainat näkyvät konsernitilinpäätöksissä eivätkä emokuntien tilinpäätöksissä. Lisäksi investointeja voidaan toteuttaa pitkäaikaisilla vuokra- ja palvelujärjestelyillä varsinaisen lainarahoituksen sijasta.

Kuntatalouden tilanteen arvioidaan heikkenevän edelleen vuonna 2026. Menojen kasvua ylläpitävät erityisesti henkilöstökustannukset sekä työllisyyteen liittyvät kustannukset. Samalla kuntien toimintatuottoja vähentävät hyvinvointialueiden kanssa tehtyjen sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättyminen ja niiden uudelleen neuvottelut. TE-palvelu-uudistuksen seurauksena kuntatalous on aiempaa suhdanneherkempi, sillä työllisyyskehityksen muutokset vaikuttavat aikaisempaa voimakkaammin myös kuntien menoihin.

Kuntien peruspalvelujen painopiste säilyy sivistys- ja kulttuuripalveluissa. Vaikka palvelutarpeen arvioidaan vähenevän syntyvyyden laskun seurauksena, vaikutukset menoihin jäävät osittaisiksi. Palveluverkon, henkilöstörakenteen ja lainsäädännöllisten velvoitteiden jäykkyydet hidastavat menojen sopeutumista. Samalla varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat kasvaneet viime vuosina.

Verotulojen ennakoidaan kasvavan lähivuosina, mutta kuntien tulojen kasvu jää menojen kasvua hitaammaksi. Valtionosuuksien kasvua hidastavat niihin kohdistuvat vähennykset. Hallituksen toimenpiteiden yhteisvaikutuksen arvioidaan heikentävän kuntataloutta vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2026.

Kuntatalouden rahoitusasema säilyy alijäämäisenä koko ennustejakson ajan. Toimintakate heikkenee vuosittain erityisesti palkkamenojen ja työttömyyskustannusten kasvaessa, eikä vuosikate riitä nettoinvestointien kattamiseen. Toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan heikoimmillaan vuonna 2027, minkä jälkeen tilanne paranee asteittain, mutta pysyy edelleen negatiivisena.

Väestökehityksen eriytyminen lisää kuntien välisiä eroja. Muuttotappiokunnissa veropohja heikkenee ja työikäisen väestön määrä vähenee, kun taas kasvukeskuksissa investointitarpeet säilyvät suurina. Investointitasoa ylläpitävät perusinfrastruktuurin lisäksi myös vihreän siirtymän hankkeet. Kuntatalouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino helpottuu ennustejakson loppupuolella jonkin verran, kun osa määräaikaisista valtionosuusvähennyksistä päättyy ja henkilöstömenojen kasvun arvioidaan hidastuvan.

Kuntatalouden kehitysnäkymiin liittyy edelleen epävarmuutta. Suhdannevaihtelut välittyvät kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin erityisesti verotulojen ja työttömyyskustannusten kautta. Kuntien omat sopeutustoimet voivat vahvistaa rahoitusasemaa ennakoitua enemmän, mikäli palveluverkon ja henkilöstömenojen sopeuttamisessa onnistutaan odotettua paremmin. Toisaalta sopeutustoimien epäonnistuminen, työllisyystilanteen heikentyminen tai geopoliittisen tilanteen kiristyminen voivat kasvattaa menoja ja heikentää tuloja ennustettua nopeammin.

Edellä kuvatut kansantalouden ja kuntatalouden kehitysnäkymät muodostavat myös Hämeenlinnan kaupungin taloussuunnittelun keskeisen toimintaympäristön tuleville vuosille. Talouskasvun asteittaisesta vahvistumisesta huolimatta kuntatalouteen kohdistuu edelleen epävarmuustekijöitä, minkä vuoksi talouden tasapainosta huolehtiminen, palvelutuotannon tuottavuuden kehittäminen sekä investointien tarkka priorisointi ovat keskeisiä edellytyksiä kaupungin kestävälle taloudenpidolle.

Kaupungin talous

Yleistä

Hämeenlinnan kaupunki on velkaantunut merkittävästi 2000-luvulla. Velkaantuminen kiihtyi entisestään 2010-luvulla. Vuosina 2001–2010 kaupunki teki kumulatiivisesti noin 7 milj. euroa ns. oikaistua alijäämää velkamäärän kasvaessa noin 80 milj. eurolla. Vuosina 2011–2020 kaupunki teki kumulatiivisesti noin 16 milj. euroa ns. oikaistua alijäämää ja velkamäärä kasvoi noin 140 milj. eurolla. Oikaistu alijäämä tarkoittaa tässä yhteydessä satunnaisista tuloista ja menoista sekä tuloksenjärjestelyeristä (mm. rahastojen ja varausten muutokset) puhdistettua alijäämää. Edellä mainitut talousluvut sisältävät miljoonilla maaomaisuuden ja yhtiöomaisuuden myyntituloja, joiden huomioiminen heikentäisi selvästi em. talouden ns. oikaistua kuvaa.

2010-luvun massiivisten valtionosuusleikkausten päättymisen, valtion tukitoimien (koronavuodet) ja kansalaisten ansiotulojen kasvun sekä maltillisen kustannuspolitiikan johdosta Hämeenlinnan kaupungin talouden perusura parantui 2020-luvulle tultaessa selvästi. Kun kaupunki vuonna 2018 teki 9,6 milj. euroa ja vuonna 2019 12,6 milj. euroa kertaeristä puhdistettua alijäämää sekä vielä vuonna 2020 5,6 milj. euroa alijäämää, niin vuonna 2021 kaupungin kertaeristä puhdistettu tilikauden ylijäämä oli 0,9 milj. euroa, vuonna 2022 12 milj. euroa ja vuonna 2023 10 milj. euroa. Vuoden 2024 kertaeristä puhdistettu ylijäämä nousu jo 20 milj. euron tasolle ja vuonna 2025 kertaeristä puhdistettu ylijäämä oli n. 9 milj. euroa.

Taloudellisen suorituskyvyn parantumisen taustalla oli edellä kuvatun mukaisesti kolme tekijää. Ensinnä valtionosuuksien leikkaus päättyi vuoteen 2019 ja toiseksi verotulot ovat kasvaneet 2020-luvun alkupuolella selvästi 2010-lukua nopeammin. Kolmas tekijä on, että Hämeenlinnassa on pidättäydytty merkittävistä omaehtoisista kustannuksia kasvattavista toimista. Jälkimmäinen on keinoista tärkein, koska se on selvimmin omissa käsissä. Julkisella sektorilla saavutettujen etujen leikkaaminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi. Näin ollen ylivoimaisesti tehokkain tapa pitää huolta kunnan pitkän aikavälin taloudellisesta suorituskyvystä on, että kunta ei itse generoi uusia kustannuksia. Tämä olisi tärkeää muistaa kau-

pungin valmistelussa ja päätöksenteossa. Vahva 2020-luvun alku on vuonna 2026 jo historiaa. Kuluvana vuonna talous tulee kertaeristä puhdistettuna painumaan nollan tuntumaan, ehkä jopa negatiiviseksi. Talouden syöksy on siten ollut nopeaa, kahdessa vuodessa tuloksentekokyky on heikentynyt arviolta 20 milj. euroa, vaikka tilikausi 2026 tuleekin päätymään selvästi ylijäämäiseksi.

Hämeenlinnan kaupunginhallitus päätti 27.6.2022 talouden tasapainottamisen viitekehyksestä, jonka keskeisin osa oli tasapainottamisen tavoite. Tavoitteeksi asetettiin, ettei kaupunki velkaannu lisää suunnitelmakaudella 2023–2026 vuoden 2022 lopun velkamäärästä laskettuna. Tavoitteen asetanta ei olisi voinut osua parempaan ajankohtaan korkomarkkinan äkillisestä muutoksesta johtuen. Asetettu tavoite tarkoitti käytännössä sitä, että kaupungin käyttötalouden suorituskyky linkitettiin yhteen investointimahdollisuuksien kanssa. Tämä tarkoitti esimerkiksi sitä, että mikäli käyttötalouden suorituskyky (kyky tuottaa vuosikatetta) ei ole riittävän hyvä, tulee investointeja karsia. Ilman jo alun perin velkatavoitteen ulkopuolella toteutettavaksi sovittua Moreenin eritasoliittymää ja täysin uutena tullutta Ahvenistonmäen alueen kauppaa, vuoden 2026 lopussa arvioidaan velkamäärän olevan noin 12 milj. euroa vuoden 2022 lopun tason alapuolella. Siten tavoitteen voidaan arvioida täyttyvän olosuhteisiin nähden vähintään kohtuullisesti. Tasapainotustyön yhteydessä merkittävimmiksi arvioituja sopeutustoimia (palveluverkko) ei ole saatu päätettyä ja käytännössä velkamäärä on noussut merkittävästi muun muassa em. hankkeista johtuen.

Kaupunginvaltuusto päätti 6.10.2025 uudesta kaupunkistrategiasta. Taloudellisen kestävyyden tavoitteeksi asetettiin muun muassa velkamäärän kasvun hillintä ja taseen osoittaman ylijäämän taso. Kaupunkiemon velkamäärä saa kasvaa vuoden 2025 lopusta vuoden 2031 loppuun maksimissaan 50 milj. euroa ja emon taseen tulee olla ilman rahastoja vähintään 29 milj. euroa ylijäämäinen vuoden 2029 lopussa. Konsernin taseen tulee puolestaan olla vähintään 35 milj. euroa ylijäämäinen vuoden 2029 lopussa.

Tavoitteiden saavuttaminen tulee edellyttämään investointien karsimista tai käyttötalouden sopeutustoimia jo käsillä olevalla suunnitelmakaudella. Vuoden 2027 velkamäärän kasvu on talousarvion mukaan massiiviset 28,4 milj. euroa, mikä kertoo talouden kantokykyyn nähden merkittävästi ylimitoitetusta investointiohjelmasta. Asetettuun velkatavoitteeseen pääseminen edellyttää joko käyttötalouden merkittäviä sopeutustoimia jo tällä valtuustokaudella tai vuodesta 2028 eteenpäin investointitason laskua. Vuodesta 2018 vuoteen 2022 kestäneellä viisivuotisjaksolla kaupungin nettoinvestoinnit olivat keskimäärin 28 milj. euroa vuodessa. Jo tuolloin investoitiin yli kestävän talouden tason. Vuodesta 2023 vuoteen 2027 nettoinvestoinnit tulevat olemaan keskimäärin 38 milj. euroa (kun jätetään huomioimatta Ahveniston mäen kauppa, sen kanssa 44 milj. euroa). Hyvien vuosien vuosikate on mahdollistanut investointitason noston, mutta se on edelleen selvästi yli kestävän talouden tason. Nyt, kun vuosikatteen tuottokyky laskee, tulee investointien nettotasoa laskea merkittävästi.

Kuntatalouden ja Hämeenlinnan kaupungin talouden erityinen haaste on lasten ja nuorten määrän laskeva trendi. Lasku vaikuttaa negatiivisesti Hämeenlinnan kaupungin tulevien vuosien rahoitukseen. Kuvattua kehitystä ei pysäytä enää mikään kuviteltavissa oleva skenaario. Lasten ja nuorten määrän lasku on pidempiaikainen megatrendi Suomen kaltaisissa

hyvinvointivaltioissa ja demokratioissa, eikä Hämeenlinna muodosta tämän osalta poikkeusta. Hämeenlinnan kaupungin ikärakenteen pohjalta saama valtionosuus laskee nykyisen valtionosuuslainsäädännön perusteella vuodesta 2026 vuoteen 2036 yli miljoona euroa joka vuosi. Kaupungin ainoa mahdollisuus vastata näin merkittävään rahoituksen laskuun on palveluverkon supistaminen. Samanaikainen erityisen tuen kasvu haastaa toki palveluiden supistamisen toteuttamista. Palveluverkon mahdollista supistamista valmisteltaessa ja arvioitaessa tulee toteuttaa laadukas lapsivaikutusten arviointi. Arvioinnissa on huomioitava päätösten kokonaisvaikutukset lasten ja nuorten hyvinvointiin, oppimiseen, saavutettavuuteen sekä tuen tarpeen kasvuun ja siitä aiheutuviin pitkän aikavälin vaikutuksiin palvelujärjestelmässä. Ikärakenteen mukainen tulorahoituksen lasku on pääosin huomioitu taloussuunnitelmassa.

Talousarvio vuodelle 2027 on 6,8 milj. euroa alijäämäinen.

Talousarvion koostaminen

Hämeenlinnan kaupunginhallitus päätti 25.5.2026 vuosien 2027–2030 talousarviovalmistelun kehyksistä.

Hämeenlinnan kaupungin talous kääntyi koko 2000-luvun kestäneen kroonisen alijäämäisyyden jälkeen perusuraltaan kirjanpidollisesti ylijäämäiseksi tultaessa 2020-luvulle. Kirjanpidollinen nollatulos tai lievä ylijäämä ei kuitenkaan vielä riitä, vaan velkaantumisen hillitsemiseksi käyttötalouden tulisi olla merkittävästi ylijäämäinen. Käytännössä vuosikatteen tulee kattaa nettoinvestoinnit, jotta kaupunki ei velkaannu lisää. Lopulta tasapainoisessa taloudessa on kyse siitä, että vuosittain tulevat tulot riittävät velvoitteiden hoitoon ilman lisävelkaantumista. Kuluvan vuoden arvioidaan 9/2026 tilanteen perusteella muodostuvan yli 5 milj. euroa ylijäämäiseksi. Tilikausi tulee kertaeristä puhdistettuna tippumaan likemmäs nollaa tai jopa negatiiviseksi. Tilikauden 2026 kirjanpidollinen tuloksentekokyky ei siten vastaa talouden tosiallista tilaa.

Talouden kuva on entisestään heikentynyt kehysvaiheesta talousarviohetkeen. Lautakunnat ja konserni- ja elinvoimapalvelut laativat omat talousarvioehdotuksensa isossa kuvassa käyttötalouden osalta vertailukelpoisesti noin 0,5 milj. euroa kehystä paremmaksi. Verotuloarvioiden parantumisesta huolimatta, varsinainen heikennys tilanteeseen kuitenkin tuli OKM:n valtionosuuden merkittävästä laskusta, budjetin ylittäneiden investointien aiheuttamasta poistojen kasvusta ja korkokulujen noususta markkinakorkojen muutoksen seurauksena sekä työllisyyden hoidon sakkomaksujen ennusteen heikkenemisestä. Ajallisesti aivan talousarviovalmistelun loppuvaiheessa Kevan hallitus päätti alentaa kunnilta perittävää tasausmaksua merkittävästi. Tämä parantaa kaupungin talousarviovuoden sekä suunnitelmavuosien tulosta noin 1,4 milj. euroa vuodessa.

Suunnitelmakauden investointien määrä kasvoi n. 3 milj. eurolla keväästä. Investointiohjelma pitää sisällään mm. Hämeenlinnan Asuntojen 10 milj. euron pääomitusvarauksen (päätetään myöhemmin erikseen) ja HAMK –keskustakampuksen päätöksen mukaiset rahavarauksen vuosille 2029-2030. Konserniyhtiöiden investoinneista kaupungin käyttötalou-

dessa on vuodella 2030 huomioitu karkea arvio jäähallin remontin vaikutuksesta. Investointeja on suunniteltu toteutettavan seuraavan nelivuotiskauden aikana yhteensä peräti 125 milj. eurolla.

Talousarvio ei pidä sisällään veronkorotuksia. Hämeenlinnassa jokainen kunnallisveroprosenttiyksikön kymmenys tuottaa verotuloa noin 1,7 milj. euroa.

Velkaantumisen osalta taloussuunnitelma ei täytä kaupunginhallituksen kesäkuussa 2022 päättämää tavoitetta, mutta mahdollistaa kaupunkistrategian uuden tavoitteen saavuttamisen. Velkamäärä kasvaisi nyt käsillä olevalla taloussuunnitelmalla vuoden 2025 lopun tasosta vuoden 2030 loppuun n. 46 milj. eurolla. Velan kasvun tavoite asetetiin maksimissaan 50 milj. euroon vuoden 2031 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa sitä, että käyttötaloutta on sopeutettava jo nykyisen valtuustokauden aikana tai vuonna 2031 on investoitava alle vuosikatteen rajan.

Talousarviokirjassa mainitut viittaukset vuoden 2026 ennusteeseen tarkoittavat syyskuun tilanteesta laadittua ennustetta.

Talousarvion taloudelliset riskit

Talousarvion verotuloarviot pohjautuvat Kuntaliiton syyskuussa julkaisemaan tulevien vuosien verotuloennusteeseen. Ennusteiden taustalla ovat valtiovarainministeriön arviot kansantalouden ja verotulojen kasvusta sekä talouskehityksen vaikutuksesta mm. työllisyyteen, ansiotasoon ja yritystoiminnan tuottoihin. Verotulojen toteutumisen kannalta keskeisin riski liittyy talouden mahdolliseen yleiseen kehitykseen. Talouden epävarmuudesta johtuen verotulojen toteutumiseen liittyvä riski kasvaa suunnitelmakauden myöhemmillä vuosilla selvästi ensi vuotta suuremmaksi.

Toimintakatteen kasvun hallinta on oleellinen osa kaupungin talousohjausta. Viimeisten vuosien toimintakatteen kasvu on ollut aivan liian suurta kestävän taloudenpidon näkökulmasta. Toimintakatteen kasvu haastaa kaupungin taloutta myös vuonna 2027 johtuen mm palvelutason nostosta joukkoliikenteen palveluissa, kuntien palkkaratkaisusta ja tulojen vähenemisestä erinäisillä sektoreilla. Toimintakatteen kasvua pyritään hillitsemään kaikilla toimialoilla ja palvelualueilla mm. kilpailutuksin, tehostamalla toimintatapoja, hyödyntämällä automatisaatiota ja tekoälyä. Lisäksi tulisi välttää omaehtoista uusien kustannusten generoimista. Kiinnitetään huomiota vastuulliseen taloudenpitoon tavoitteena taloudellinen tasapaino.

Rahoitustuottojen ja -kulujen osalta merkittävimmät erät ovat lainojen korkokulut ja sijoitustoiminnan myyntivoitot. Korkokustannukset on laskettu talousarvioon tämänhetkisen korkohinnoittelun ja taloussuunnitelman mukaisen velkamäärän kehityksen mukaisesti. Kaupungin korkea suojausaste on hillinnyt tähän asti tehokkaasti korkokustannusten nousua. Kuitenkin, koska kaupungin velkamäärä on rajussa kasvussa, aiheutuu tästä jatkossa lisäkustannuksia kasvavien korkomenojen ja poistojen muodossa. Kaupungin talouslukujen näkökulmasta korkea suojausaste saa talouden näyttämään vallitsevia talousolosuhteita paremmalta. Suojausaste kuitenkin aikanaan laskee ja korkokustannukset nousevat huomat-

tavasti vaikka velkamäärä pysyisi nykytasolla. Pelkästään, esimerkiksi kehysvaiheesta talousarvioon, suunnitelmakauden korkokustannukset nousivat 500 000 - 900 000 euroa vuodessa velkamäärän kasvun ja korkomarkkinan nousun johdosta. Sijoitustoiminnan myyntivoittoja on budjetoitu vuosille 2027–2030 3,4 milj. euroa vuodessa. Sijoitustoiminnan myyntivoittojen toteuma riippuu täysin sijoitusmarkkinoiden kehityksestä.

Talouden tasapainottaminen ja pitkän aikavälin talouskehitys

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TP 2025	EN 2026	TA 2027	TA 2028	TA 2029	TA 2030
Asukasluku	67 532	67 633	67 848	67 971	68 043	68 319	68 433	68 614	68 751	68 889	69 026	69 165	69 303
Veroprosentti	**20,75**	**20,75**	**21,00**	**21,00**	**21,00**	**8,36**	**8,40**	**8,40**	**8,40**	**8,40**	**8,40**	**8,40**	**8,40**
TOIMINTAKATE	**-356 499**	**-370 118**	**-386 755**	**-397 559**	**-416 984**	**-152 337**	**-148 795**	**-166 580**	**-175 962**	**-188 733**	**-196 220**	**-198 020**	**-202 522**
Muutos €	-6 930	-13 619	-16 637	-10 804	-19 425	264 647	3 542	-17 785	-9 382	-12 771	-7 487	-1 800	-4 502
Muutos %	2,0	3,8	4,5	2,8	4,9	-63,5	-2,3	12,0	5,6	7,3	4,0	0,9	2,3
Verotulot	**281 232**	**283 425**	**298 979**	**317 221**	**329 067**	**187 145**	**182 010**	**178 980**	**184 500**	**192 100**	**197 700**	**203 900**	**208 600**
Valtionosuudet	**91 264**	**90 981**	**122 902**	**109 991**	**119 345**	**14 608**	**14 363**	**17 181**	**14 884**	**13 100**	**17 800**	**18 400**	**19 500**
Rahoitustuotot ja -kulut	**-2 286**	**2 464**	**-2 000**	**3 685**	**-2 407**	**5 174**	**5 500**	**8 306**	**6 710**	**-400**	**-1 100**	**-1 800**	**-2 500**
Korkotuotot	2 212	2 213	1 979	2 103	2 304	2 562	2 812	2 430					
Muut rahoitustuotot	5 667	6 202	3 095	7 708	9 828	6 346	6 918	11 236					
Korkokulut	6 151	5 822	5 993	5 608	4 179	3 215	3 472	4 049					
Muut rahoituskulut	4 014	129	1 081	519	10 359	520	758	1 311					
VUOSIKATE	**13 711**	**6 752**	**33 126**	**33 338**	**29 021**	**54 590**	**53 078**	**37 888**	**30 132**	**16 067**	**18 180**	**22 480**	**23 078**
Poistot	25 570	18 370	21 931	22 023	28 828	23 681	30 206	27 054	26 044	44 102	25 097	25 422	25 204
Satunnaiset tuotot ja kulut					9 703	-2 062							
Varausten muutokset netto	7 688	142	2 709	-7 916	-8 309	-16 804	-7 804	196	1 686	21 240	6 228	3 066	1 542
Ylijäämä/alijäämä	**-4 171**	**-11 476**	**13 904**	**3 399**	**1 587**	**12 043**	**15 068**	**11 030**	**5 774**	**-6 795**	**-689**	**124**	**-584**
Kumulatiivinen ylij/alij.	**-2 233**	**-13 709**	**195**	**3 594**	**5 181**	**17 224**	**32 292**	**43 322**	**49 096**	**42 301**	**41 612**	**41 736**	**41 152**
Kumulat. ylij/alij./as	**-33**	**-203**	**3**	**53**	**76**	**252**	**472**	**631**	**714**	**615**	**604**	**605**	**595**
Nettoinvestoinnit	20 810	34 638	29 533	27 733	27 646	33 285	71 400	39 140	30 494	44 476	28 842	26 045	26 090

Taulukosta:

- Vuoden 2026 ennuste perustuu syyskuun lopun tilanteesta laadittuun kaupungin talousennusteeseen.
- Hämeenlinnan kaupungin toimintakate kasvoi vuonna 2021 vertailukelpoisesti 5,9 % ja vuonna 2022 4,3 %. Vuonna 2023 toimintakate kasvoi vertailukelpoisesti 5,3 % eli 7,8 milj. euroa ja vuonna 2024 4,1 % ja 6,3 milj. euroa. Vuonna 2025 toimintakate kasvoi vertailukelpoisesti 2,2 % ja 3,3 milj. euroa. Vuoden 2026 toimintakatteen kasvun arvioidaan olevan 5,6 % ja 9,4 milj. euroa (ei vertailukelpoinen). Toimintakatteen kasvu on ollut ehdottomasti liian korkeaa vuodesta toiseen. Toimintakatteen kasvu on viimeiset vuodet, vuotta 2025 lukuun ottamatta, jopa ylittänyt sote-ajan vuosittaisen kasvun. Vuodesta 2026 vuoteen 2027 toimintakatteen arvioidaan kasvavan peräti 7,3 % ja 12,8 milj. euroa (ei vertailukelpoinen). Talouden tavoitteisiin pääseminen vaatii pidemmällä aikajänteellä erittäin tiukkoja kulujen hallintatoimenpiteitä sekä käytännössä palveluiden tason ja määrän leikkaamista.
- Toimintakatteen 2027 kasvuun vaikuttavia eriä (vuoteen 2026 verrattuna) ovat erityisesti palkankorotukset ja inflaatio sekä tulojen lasku erinäisissä palveluissa. Lisäksi erityistä vaikutusta on ykköskorttelin purkukustannuksilla.
    - Talousarviossa on varauduttu työehtosopimuksen mukaisiin palkankorotuksiin vuonna 2027 sekä huomioitu pohjalla 1.10.2026 maksuun tulleet korotukset. Vuonna 2027 palkkoja korotetaan seuraavasti: 1.4.2027 yleiskorotus 2,00 % ja 0,80 % järjestely/kehittämiserä.
    - Kustannusten kasvun yleinen nousu on arvioitu olevan 1,8 % valmistelussa.
    - Ykköskorttelin purkuun on vuodelle 2027 varattu 2,2 milj. euroa.

- Verotuloarviot perustuvat Kuntaliiton syyskuun 2026 ennustekehikkoon.
- Valtionosuusarviot perustuvat vuoden 2027 osalta Kuntaliiton ja kaupungin omiin valtionosuuslaskelmiin ja suunnitelmavuosien osalta kehysvaiheen FCG:n laskelmiin.
- Rahoitustuotot ja -kulut netto sisältää arvion kaupungin lainakannan kehityksestä ja sen vaikutuksesta rahoituksen nettokertymään. Tämän ohella laskelma perustuu vuosien 2027–2030 osalta 3,4 milj. euron budjetoitujen sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään, joiden osalta todellinen toteuma voi vaihdella suurestikin markkinoiden kehityksestä riippuen.
    - Lainojen korkokulut on laskettu simuloimalla vuoden 2027 ja suunnitelmavuosien lainakannan muutosten aiheuttama vaikutus korkokustannuksiin. Toinen korkokulujen laskentaperuste on markkinoiden tällä hetkellä noteeraama termiinikäyrä, joka kuvastaa markkinoiden korkohinnoittelua. Vuosille 2028–2030 ei ole varauduttu nykyistä korkoennustetta suurempaan korkojen nousuun.
- Poistot vuodesta 2027 eteenpäin on laskettu lisäämällä vuoden 2026 poistoihin investointiohjelman vaikutus ja vähentämällä poistokannan vuosittainen alenema.
    - Kaupungin investointitaso on korkea. Tilapalveluiden näkökulmasta tilatarvemuutokset näyttäytynyt tyhjiksi jäävinä tiloina, joista on jouduttu tekemään alaskirjauksia. Vuonna on varauduttu Ahvenistonmäen DEF-rakennusosan alaskirjaukseen -alaskirjaus tehdään, ellei tiloihin löydy uusia vuokralaisia.
- Varausten muutos sisältää tiedossa olevat muutokset varauksissa, kuten mm. Moreenin eritasoliittymän investointivarauksen käsittelyn. Lisäksi suunnitelmavuosilla on varauduttu Hämeenlinna-rahaston tuloutukseen Ahvenistonmäen, Myllymäen kampuksen ja Ykköskorttelin purkukustannuksia vasten sekä Ahvenistonmäen DEF-osan alaskirjausta vasten.
- Nettoinvestoinnit on huomioitu taulukossa suunnitellussa laajuudessa. Investointitaso on korkea ja se yhdessä rakentamisen kustannusten nousun kanssa aiheuttaa riskin taloudelle. Investointisuunnitelmaan sisältyy mahdollinen HAMK-kampus ja Hämeenlinnan Asuntojen mahdollinen pääomitus.

Julkisen talouden suunnitelmaa koskeva kansallinen säännöstö edellyttää, että hallitus päättää kuntatalouden ns. menorajoitteesta. Menorajoite on euromääräinen raja valtion toimista kuntatalouteen aiheutuvalle menojen muutokselle. Tarkoituksena on, että menorajoite on yhdenmukainen hallituksen kuntatalouden rahoitusasematavoitteen kanssa. Käytännössä jokainen Suomen hallitus on lisännyt kuntien toimintamenoja korvaamatta niitä kunnille täysimääräisesti. Lisäksi jokainen Suomen hallitus on leikannut kuntien tuloja korvaamatta niitä kunnille. Valtion toimet kuntatalouteen ovat olleet, ovat nyt ja tulevat olemaan negatiivisia.

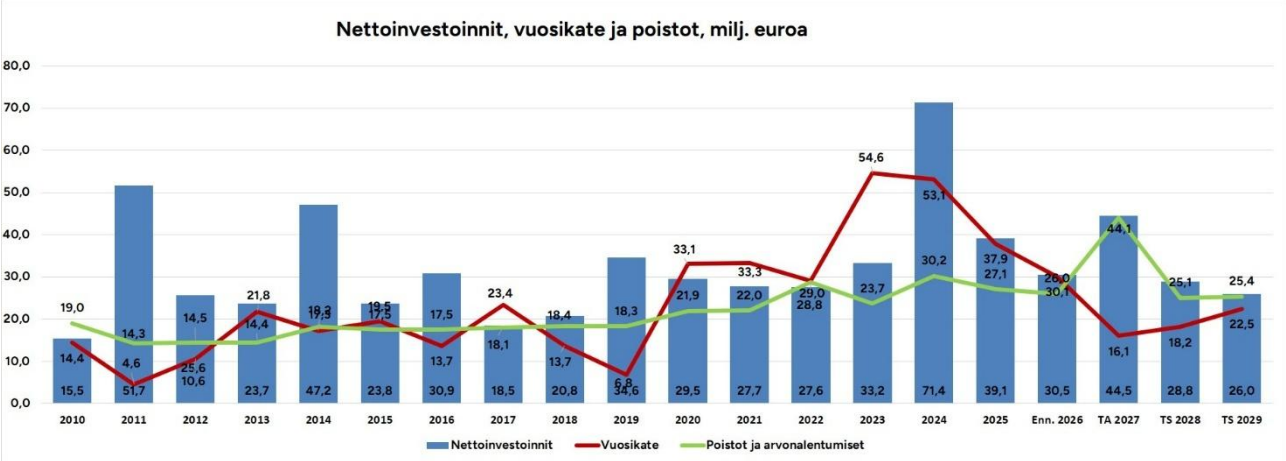
Kaupungin tulee jatkaa tuloksellisuuden parantamista. Tuloksellisuustoimenpiteet koostuvat tarvittavista rakennemuutoksista ja henkilöstön tuloksellisuuden kasvattamisesta. Talouden tasapainotustyötä jatketaan edelleen. Talouden aito tasapaino (lisävelkaantumisen estäminen) edellyttää palveluiden määrää ja laatua kasvattavista lisäinvestoinneista pidättäytymistä sekä palveluiden määrän ja laadun leikkaamista.

Hämeenlinnan kaupungin taseessa on tilikauden 2026 lopussa ennusteen mukaan noin 49 milj. euroa ylijäämää. Taloussuunnitelman mukaan kaupungin velkamäärä kasvaisi vuoden

2022 lopun tasosta vuoden 2026 loppuun mennessä noin 26 milj. euroa. Ilman hyvinvointialueen kiinteistökauppoja ja Moreenin eritasoliittymää velkamäärä laskisi noin 12 milj. euroa vastaavalla ajanjaksolla. Niin ikään taloussuunnitelman mukaan kaupungin velka kasvaisi vuoden 2025 lopusta vuoden 2030 loppuun 46 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa yli valtuuston asettaman vuoden 2031 lopun velkaantumistavoitteen.

Talouden tasapainottamisen ensivaiheen toimenpide olisi pidättäytyä sellaisista uusista ei-välttämättömistä investoinneista, jotka eivät suurella todennäköisyydellä lisää kaupungin asukasmäärää ja verotuloja (syntyneitä kuluja enemmän). Toinen toimenpide olisi olla lisäämättä kaupungin menoja omin päätöksin palveluiden määrää tai laatua korottamalla. Kolmas toimenpide olisi kaikilla tasoilla vähentää ei-välttämätöntä tekemistä. Kaupungin talouden-pidon kannalta oleellista on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla.

Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt mallikkaasti vuosina 2018–2026. Merkittävimmät toimenpiteet on tehty, mutta työ jatkuu edelleen osana normaalia omistajaohjausyksikön toimintaa. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloutettu merkittäviä eriä kaupungin käyttötalouden tueksi. Jatkossa vastaavia eriä ei enää odoteta konsernirakenteesta saatavan. Konsernirakenteen optimointi edellyttää toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Vuoden 2011 nettoinvestointeja nostivat tavanomaisesta poikkeavat osakepääoman lisäykset noin 30 milj. euroa (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy 27,6 milj. euroa ja Teknologiakeskus Innopark Oy 2,2 milj. euroa). Vastaavia rahallisia ulosmaksuja ei kuitenkaan tapahtunut. Ilman niitä investointisumma oli 21,9 milj. euroa. Vuoden 2014 investointipiikki johtuu HAMK:n kirjanpidollisista 18,8 milj. euron suuruisista omistusjärjestelyistä, joita vastaava tulo kirjattiin tilinpäätökseen. Rahaa järjestelyissä ei liikkunut. Ilman HAMK:n kirjanpidollista erää 2014 investointisumma oli 28,3 milj. euroa. Vuoden 2024 investointipiikki johtuu hyvinvointialueen ja kaupungin välisten kiinteistökauppojen toteuttamisesta. Kaupoissa kaupunki osti vanhan sairaalan alueen rakennuksineen 63,3 milj. eurolla ja myi hyvinvointialueelle kaupungin kiinteistöjä 34,5 milj. eurolla.

Hämeenlinnan väki - Hämeenlinnan kaupungin henkilöstö

Henkilöstömenot ja henkilötyövuodet

Kaupungin henkilöstömäärä on vuoden 2026 kolmen ensimmäisen kvartaalin aikana ollut keskimäärin yhteensä 1 878 henkilöä, joka on viisi henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Henkilötyövuosia oli elokuun loppuun mennessä 1 197 (1 185 htv elokuussa 2025). Henkilöstömäärään ja henkilötyövuosiin ei ole tiedossa merkittäviä muutoksia talousarviovuoden aikana, mutta esim. ostopalveluna hankittavien palvelujen kotiuttaminen lisää henkilöstön määrä. Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluissa henkilöstömäärään vaikuttavat lapsimäärän lisäksi palveluverkko, ryhmäkoko ja mm. velvoitteet järjestää erityisryhmien opetusta.

Henkilötyövuodet	
TP 2025	1 748
2026 arvio	1 755
TS 2027 arvio	1 750
TS 2028 arvio	1 740
TS 2029 arvio	1 735

Tavoitteena on hallita henkilöstöresurssien määrää luonnollista poistumaa hyödyntäen ja työtehtävien uudelleen järjestelyn avulla. Tavoite on määrätietoisesti tehdä työtä henkilöstöresurssien organisoinniksi vastaamaan palvelurakennetta. Uusia virkoja tai toimia perustetaan lähtökohtaisesti vain, jos lainsäädäntö sitä edellyttää tai siihen löytyy toiminnalliset syyt.

Henkilöstökustannuksiin on vuonna 2027 varattu 104,697 milj. euroa, josta palkkoja ja palkkioita on 85,191 milj. euroa. Henkilöstökustannuksiin sisältyvien henkilösivukulujen ja eläkekulujen määrä on 19,506 milj. euroa.

Palkkaperusteisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2027 olevan seuraavat:
JUEL-maksu 17,10 %
SV-maksu 1,84 %
Työttömyysvakuutusmaksu 1,30 %
Tapaturmavakuutusmaksu 0,50 %
Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,03 %

Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen tiukan rekrytointilupakeskustelun avulla on välttämätöntä. Myös palkantarkistusten osalta noudatetaan tiukkaa linjaa ja palkantarkistuksia tehdään vain työn vaativuuden olennaisesti lisääntyessä. Talousarviokäsittelyssä hyväksytyt uudet virat ja toimet tarvitsevat aina erillisen täyttöluvan ennen rekrytoinnin aloittamista.

Painopistealueet vuonna 2027

Henkilöstötyön pitkäjänteiset tavoitteet säilyvät, mutta niiden sisältöä kehitetään jatkuvasti muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Painopisteinä ovat henkilöstön hyvinvointi, osaaminen ja saatavuus, Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuurin vahvistaminen sekä tavoitteellinen henkilöstöjohtaminen.

Henkilöstöpalveluiden johdolla kehitetään ja kokeillaan uusia innovatiivisia toimintamalleja, jotka vahvistavat työhyvinvointia, työntekijäkokemusta, johtamista ja toiminnan tuloksellisuutta.

Hyvällä työntekijäkokemuksella on suuri vaikutus hyvinvointiin. Työntekijäkokemus syntyy onnistuneesta perehdytyksestä, hyvästä johtamisesta ja toimivasta työyhteisöstä sekä osaamisen ja työtehtävien tasapainosta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omiin työtehtäviin. Vuonna 2027 painopisteenä on perehdytysprosessin kehittäminen ja sähköistäminen. Osaamisbotin kehittämistä jatketaan ja työyhteisöt hyödyntävät sen tuottamia yhteenvetoja osaamisen kehittämisen ja johtamisen tukena.

Työntekijäkokemusta vahvistetaan Johtamislupauksen mukaisella johtamisella sekä Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuuria kehittämällä. Johtajuutta, yhteisöllisyyttä ja Hämeenlinnan väkeen kuulumisen kokemusta tuetaan valmentamalla ja sparraamalla työyhteisöjä sekä lähijohtajia. Tammikuussa 2027 toisen kerran järjestettävä Hämeenlinnan väen gaala vahvistaa yhteisöllisyyttä kokoamalla henkilöstön yhteen juhlistamaan palkittavia työntekijöitä ja kaupungin syntymäpäivää.

Vaikka henkilöstön saatavuus on tällä hetkellä pääosin hyvällä tasolla, rekrytointiprosessin jatkuva kehittäminen on edelleen tärkeää. Käytössä oleva anonyymi rekrytointi tukee yhdenvertaisia ja osaamiseen perustuvia valintoja. Rekrytointikumppani Jobillan kanssa tehtävää yhteistyötä syvennetään hyödyntämällä hakija- ja perehdytyskyselyistä saatavaa tietoa rekrytointiprosessin kehittämisessä sekä johtamisen tukena.

Henkilöstön liikunta- ja hyvinvointitarjontaa uudistetaan tukemaan entistä paremmin henkilöstön kokonaisvaltaista hyvinvointia muun muassa monipuolisten valmennusten avulla. Kaupungille on myönnetty jo kolme kertaa Olympiakomitean Suomen aktiivisin työpaikka -sertifikaatti, joka on osoitus pitkäjänteisestä ja vaikuttavasta hyvinvoinnin kehittämisestä.

Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuuri kytkeytyy luontevasti kaupungin strategiaan ja tukee sen arvojen, rohkeasti ja positiivisesti yhdessä, toteutumista arjessa. Toimintakulttuurin keskiössä ovat teemat teen yhdessä, saan innostua, arvostan jokaista kohtaamista sekä edistän yhteisiä tavoitteita.

Strategian jalkauttaminen on koko suunnittelukauden jatkuva tavoite, jota toteutetaan vaiheittain yhteistyössä strategia- ja kehittämispalvelujen kanssa. Keskeisessä roolissa ovat kaupungin kaikki lähijohtajat, joiden tehtävänä on varmistaa strategian näkyminen päivittäisessä työssä ja johtamisessa.

Hämeenlinnan väen työhyvinvointikysely on keskeinen väline Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuurin kehittämisessä. Sen avulla seurataan henkilöstön kokemuksia, tunnistetaan onnistumisia ja kehittämiskohteita sekä kohdennetaan toimenpiteitä työhyvinvoinnin, johtamisen ja työyhteisöjen toimivuuden vahvistamiseksi.

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernirakenteen kehittyminen

Konsernirakenteessa odotetaan tapahtuvan lieviä muutoksia vuonna 2027. Kaupungin irtautuminen Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiöstä on työn alla, minkä lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue on käynnistänyt selvityksen Työvalmennussäätiö Luotsin toiminnan siirtämisestä hyvinvointialueen omaksi tehtäväksi. Fredrika Wetterhoff -säätiön asemaa kaupunkikonsernissa tarkastellaan. Hankintalain muutokseen liittyen kaupunki kasvattaa omistusosuuttaan Provincia Oy:stä. Harkittavaksi tulee myös sidosyksikkönä toimineen Tuomi Logistiikka Oy:n osakkeista luopuminen. Pieniä kiinteistöyhtiöitä koskevia järjestelyjä jatketaan kiinteistöohjelman mukaisesti.

Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjaavat Hämeenlinnan kaupungin konserniohjeet (KV 17.2.2025), Hämeenlinnan kaupungin hallintosääntö sekä Hämeenlinnan kaupungin omistajapoliittiset linjaukset (KV 5.2.2024).

Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Strategisiksi nimetyille tytäryhtiöille asetetaan valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2027. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin sekä omistajapoliittisissa linjauksissa yhtiöille asetettuihin pitkän tähtäimen tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet otetaan yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohdiksi.

Talousarviossa asetettavat tavoitteet kohdistuvat tulevan talousarviovuoden toimintaan. Kaupungin keskeisimmille tytäryhteisöille on asetettu pitkän tähtäimen odotukset kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa. Näiden toteutumista seurataan vuosittain keväällä julkaistavassa Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksessa.

Kaikille strategisille tytäryhtiöille tavoitteeksi asetettavilla työllistämistoimilla tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua, kuntouttavaa työtoimintaa ja palkkatukityöllistämistä. Yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Tytäryhteisöt ovat velvollisia raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta muun raportoinnin yhteydessä.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat seuraavat:

Hämeenlinnan Asunnot Oy

Hämeenlinnan Asunnot Oy omistaa ja vuokraa hallinnoimiaan vuokra-asuntoja. Yhtiö tarjoaa asuntoja kuntalaisille kaikissa elämän vaiheissa.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Hämeenlinnan Asunnot Oy jatkaa taloutensa tervehdyttämistä ja toimii jatkossa kannattavasti oman tulorahoituksensa puitteissa; a. käyttökate yli 3,5 M € (2024: 4,2 M€; 2025: 2,8 M€; 2026E: 2,5 M€) b. käyttökate kattaa lainojen korot ja lyhennykset (2024: 0,83; 2025: 0,68; 2026E 0,56)	a. käyttökate, € b. käyttökate / (säännölliset lainanlyhennykset + rahoituskulut) ≥ 1
Yhtiö jatkaa kiinteistökantansa tervehdyttämistä; a. asuntojen käyttöaste (kaikista asunnoista) yli 88 % (2024: 88,5 %; 2025: 87,4 %; 2026E: 86,5 %) b. kannattamattomien kiinteistöjen määrä edellisvuodesta vähenee (2024: 46 kpl; 2025: 55 kpl; 2026E 50 kpl) c. korjausvelka ei edellisvuodesta kasva	a. asuntojen käyttöaste, % b. kannattamattomien kiinteistöjen lkm 2027 ja 2026 c. korjausvelka 2027 ja 2026, €
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy on osakeyhtiö, joka tuottaa liikuntapalveluita. Yhtiö hoitaa ja hallinnoi areenoita, liikuntahalleja, suurkenttiä, uimahalleja ja sisäliikuntatiloja sekä tuottaa liikunnanohjauspalveluita ja liikuntaan liittyviä tukipalveluita. Konserniin kuuluvat yhtiön tytäryhtiöt Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy toimii tehokkaasti ja taloudellisesti. Yhtiön tulee pyrkiä vahvistamaan talouttaan tappioiden minimoimiseksi huomioiden kuitenkin toiminnan riittävä laatu; a. liikevoitto > 0 € (2024: -381 T€, 2025: -272 T€, 2026E -175 T€) b. yhtiö tarkentaa kustannusseurantaansa siten, että pystyy raportoimaan kuinka suuren osan kunkin liikuntakohteen operointikustannuksista asiakasmaksut vuodessa kattavat	a. liikevoitto, € b. kyllä / ei
Konsernin investoinnit ovat kestävällä tasolla ja kiinteistöjen kunnossapito toteutuu suunnitellusti; a. investoinnit valmistuvat ajallaan ilman merkittäviä kustannuspoikkeamia b. pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelmat (PTS) kaikille isoimmille kohteille on tehty c. kunnossapito toteutuu PTS:n mukaisesti	a. kyllä / ei b. kyllä / ei c. kyllä / ei
Yhtiön palvelut vastaavat käyttäjien tarpeisiin; a. liikuntapaikkojen hallinnoinnin prosessit ovat selkeät ja kuvattu b. asiakastyytyväisyys > 3,9 (2023: 4,0; 2024: 4,1; 2025: 3,9)	a. kyllä/ei b. asiakastyytyväisyysmittauksen tulos
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on julkisten pysäköintipalvelujen järjestäminen, pysäköinninvalvonnan koordinointi sen hallinnassa olevilla alueilla ja pysäköintilaitosten omistaminen, rakennuttaminen ja ylläpito.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy toimii kannattavasti ja kustannustehokkaasti ja kiinnittää erityistä huomiota kassatilanteensa vahvistamiseen; a. nettotulos > 200 T€ (2024: 65 T€; 2025: 415 T€, 2026E: 117 T€) b. käyttökate kattaa lainojen korot ja lyhennykset (2024: 0,87; 2025: 1,2; 2026E: 1,03) c. pysäköintilaitosten käyttöasteet edellisvuodesta paranevat	a. nettotulos, € b. käyttökate / (lainanlyhennykset + rahoituskulut) c. Keinuparkin, Kaivoparkin ja Pöölin pitkäaikaisen ja lyhytaikaisen pysäköinnin käyttöaste v 2027 ja 2026
Kaupungin ja yhtiön väliset viestintävastuut ja -käytännöt ovat selkeät ja yhdessä sovitut	kyllä/ei
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien ja hulevesien poisjohtamisesta ja jätevesien puhdistamisesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy tuottaa vesihuoltopalveluita Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan asukkaille, yhteisöille ja elinkeinoelämälle. Konserniin kuuluu yhtiön 100 % tytäryhtiö HS-Hulevesipalvelut Oy.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Yhtiö toimii kannattavasti oman tulorahoituksensa puitteissa. Vesihuoltomaksut pysyvät kilpailukykyisellä tasolla; a. käyttökate > 13 M€ (2024: 12,5 M€; 2025 13,9 M€; 2026E: 13,0 M€) b. liiketoiminnan rahavirta lainanlyhennysten ja rahoituskulujen jälkeen vähintään 6 M€ (2024: 4,39 M€; 2025: 7,07 M€) c. yhtiön perimät vesihuollon maksut ovat keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat	a. käyttökate € b. liiketoiminnan ja investointien rahavirta - lainanlyhennykset - korot, € c. omakotitalojen ja kerrostalojen vesihuollon maksut Vesilaitosyhdistyksen keräämien vesihuoltolaitosten vertailuhintojen keskiarvoon verrattuna, %
Yhtiö jatkaa vedenhankinnan ja toimitusvarmuuden turvaamiseen tähtääviä kehittämistoimia. Investoinnit tehdään taloudellisesti kestävällä tavalla; a. kriittisen jätevesi- ja vesijohtoverkoston selvillä oloaste-% nousee (jätevesi 2024: 33 %; 2025: 36 %; 2026E: 37 %; vesijohto 2024: 85 %; 2025: 87 %; 2026E 88 %) b. suunnittelemattomien yli 12 h vesikatkosten määrä 0 kpl/vuosi (2024: 0 kpl; 2025: 0 kpl; 2026E: 0 kpl) c. yhtiön investoinnit viimeisen kolmen vuoden ajalta ovat keskimäärin 11-13 M€/vuosi (2022-2024: 11,4 M€; 2023-2025: 9,5 M€; 2024-2026E: 9,7 M€)	a. verkoston selvillä oloaste v 2027 ja 2026, % b. vesikatkosten lkm c. investointien keskiarvo 2025-2027, €
Veden laatuun ja jäteveden puhdistukseen kohdistuvat vaatimukset täyttyvät; a. Talousveden laatu täyttää talousvedelle asetetut laatuvaatimukset b. Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla	a. laatuvaatimukset saavutettu, kyllä/ei b. lupaehdot saavutettu, kyllä/ei
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Linnan Kehitys Oy

Linnan Kehitys Oy on elinkeinoyhtiö, jonka tärkeimpänä tehtävänä on lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta ja taloudellista kasvua. Yhtiö haluaa olla haluttu ja luotettava kumppani elinkeinosektorilla.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Linnan Kehitys Oy toimii kannattavasti oman tulorahoituksensa puitteissa; kolmen viimeisen tilikauden yhteenlaskettu tulos > 0 € (2022-2024: 74 T€; 2023-2025: 324 T€; 2024-2026E: 230 T€)	tilikausien 2025, 2026 ja 2027 tulos yhteensä €
Yhtiön sijoittumistoiminta jatkuu aktiivisena ja tavoitteellisena; a. Linnan Kehityksen kautta sijoittuneiden yritysten lkm > 20 kpl (2024: 24 kpl; 2025: 22 kpl; 2026E: 21 kpl) b. yli 20 työntekijän yrityksiä vähintään 3 kpl (2023: 1 kpl; 2024: 4 kpl; 2025: 1 kpl) c. Linnan Kehityksen aktiivisesti edistämien sijoittumishankkeiden työpaikkavaikutus > 180 työpaikkaa (2024: 171 kpl, 2025: 102 kpl, 2026E: 113 kpl)	a. yritysten lkm b. yritysten lkm c. työpaikkojen lkm
Yhtiön palvelut ovat laadukkaita ja vaikuttavia a. asiakastyytyväisyyskyselyn tulos säilyy poikkeuksellisen hyvällä tasolla NPS > 90 (2023: 86,6, 2024: 91,5, 2025: 92) b. yhtiö kohdistaa voimavaransa alueen elinvoiman kannalta vaikuttavimpien palveluiden tuottamiseen	a. NPS b. selostus tehdyistä toimenpiteistä
Yhtiö edistää yhteistyössä paikallisten koulutuksen järjestäjien, TyöHämeen ja yrittäjien kanssa järjestämiensä koulutusten vaikuttavuutta, resurssien tehokasta käyttöä ja päällekkäisyyksien vähentämistä.	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)

Linnan Kiinteistökehitys Oy ostaa, omistaa, kehittää ja myy kiinteistöjä sekä toimii investorina merkittävien elinkeinohankkeiden toteuttamiseksi Hämeenlinnaan. Yhtiö ylläpitää aktiivista vuoropuhelua kaupungin kanssa ja tuo kaupungin keskeisiin hankkeisiin liittyvän asiantuntemuksensa kaupungin käyttöön. Konserniin kuuluu yhtiön tytäryhtiöt Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23, Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Turuntien Liiketalo, Kiinteistö Oy Innopark, Kiinteistö Oy Lammin Biokylä I ja Kiinteistö Oy Parolantie 104 sekä osakkuusyhtiö Kiinteistö Oy Iittalan Lasimäki.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Linnan Kiinteistökehitys toimii kannattavasti ja kustannustehokkaasti oman tulorahoituksensa puitteissa; a. nettotulos > 50.000 € (2024: 84 T€; 2025: 352 T€; 2026E -9 T€) b. kiinteistöjen ylläpitokustannukset edellisvuodesta pienenevät (2024: +7,2 %; 2025: -10,1 %; 2026E 0 %)	a. nettotulos, € b. ylläpitokustannusten vertailukelpoinen muutos, %
Yhtiö edistää osaltaan aktiivisesti yritysten sijoittumista Hämeenlinnaan ja vastaa alueen yritysten muuttuviin tarpeisiin; a. yhtiön tiloihin Linnan Kehityksen sijoittumispalveluiden kanssa yhteistyössä vuoden aikana sijoittuneita yrityksiä > 5 kpl (2024: 3 kpl; 2025: 7 kpl; 2026E: 5 kpl) b. yhtiön tiloissa olevien yritysten lkm edellisvuodesta kasvaa (2024: 143 kpl; 2025: 141 kpl; 2026E 140 kpl) c. Katajiston alueen pidemmän aikavälin vuokrajärjestelyt tiedossa	a. vuoden aikana sijoittuneiden yritysten lkm b. yritysten lkm 2027 ja 2026 c. kyllä/ei
Kiinteistöliiketoiminnassa olevien tilojen käyttöasteet pysyvät korkealla tasolla. Yhtiön kiinteistösalkun hallinta on aktiivista. a. kiinteistöjen käyttöaste > 85 % b. kiinteistöliiketoiminnan asiakkaiden NPS > 50 (4/2026: 62) c. kiinteistösalkun arvo kasvaa +5 % (yhtiön oma strategiakauden tavoite +20 %)	a. käyttöaste, % b. NPS c. kiinteistösalkun arvon muutos, %
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Verkatehdas Oy (konserni)

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä kulttuuri- ja kongressitoiminnan ja luovan alan keskuksena. Yhtiö tuottaa kulttuuri- ja kokoustoiminnan palveluita. Konserniin kuuluu yhtiön 100 % tytäryhtiö Hämeenlinnan Teatteri Oy. Hämeenlinnan Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa ja muuta esittävän taiteen esitystoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

TAVOITE 2027	**MITTARI**
Verkatehdas -konserni toimii tehokkaasti ja taloudellisesti. Konsernin liikevaihto kasvaa ja yhtiöt saavat toiminnastaan kohtuullisen tuoton; a. yhtiöiden nettotulokset > 0 € (Verkatehdas 2024: 182 T€; 2025: -196 T €; 2026E: 75 T€; Teatteri 2024: -153 T€; 2025: -120 T €; 2026E: 11 T€) b. yhtiöiden omarahoitusasteet edellisvuodesta paranevat (Verkatehdas 2024: 80 %; 2025: 80 %, Teatteri 2024: 28 %; 2025: 22 %)	a. yhtiöiden nettotulokset, € b. yhtiöiden omarahoitusasteet 2027 ja 2026, %
Verkatehdas-konserni lisää Hämeenlinnan veto-, pito- ja lumovoimaa; a. Verkatehtaan ja Teatterin omien tapahtumien ja esitysten kävijämäärät edellisvuodesta kasvavat (2025: Verkatehdas 7.000 kpl, Teatteri 23.000 kpl) b. Ulkopaikkakuntalaisten osuus Verkatehtaan ja Teatterin omien tuotantojen katsojista edellisvuodesta kasvaa (2025: Verkatehdas 60 %, Teatteri 60 %) c. Yli vuorokauden pituisten kongressien, seminaarien ja yritystapahtumien lukumäärä edellisvuodesta kasvaa (2025: 11 kpl) d. Verkatehtaan b2b-asiakkaiden NPS > 80 (2025: 96)	a. yhtiöiden omien tapahtumien kävijämäärät v 2027 ja 2026, kpl b. ulkopaikkakuntalaisten osuus kävijämääristä v 2027 ja 2026, % c. yritystapahtumien lkm v 2027 ja 2026, kpl d. NPS
Verkatehtaan tilat ovat tehokkaassa ja tarkoituksenmukaisessa käytössä; a. Lyhytaikaisessa vuokrauksessa olevien tilojen käyttöaste edellisvuodesta paranee (2025: yhteensä 28 %) b. Pitkäaikaisen vuokrauksen käyttöaste ei laske alle 97 % (2025: 100 %)	a. käyttöaste 2027 ja 2026, % b. käyttöaste, %
Yhtiö edistää osaltaan Hämeenlinnan uuden ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumista	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Strategisille tytäryhtiöille asetettaviin tavoitteisiin liittyvät riskit ovat pääsääntöisesti yhtiöiden talouteen, toiminnan tuloksiin ja omaisuuden hallintaan liittyviä riskejä. Riskejä pyritään hallitsemaan aktiivisella seurannalla ja omistajaohjauksella. Kullakin yhtiöllä on lisäksi omat riskienhallintakeinonsa, joista raportoidaan vuosittain tehtävässä sisäisen valvonnan selonteossa.

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion rakenne

Talousarvion rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Organisaatiorakenteen muodostavat konserni- ja elinvoimapalvelut, sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala ja kaupunkirakennetoimiala sekä jätelautakunta.

Talousarvion sitovuus ja täytäntöönpano-ohjeet

Kaupunginvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja muita kaupungin viranomaisia.

Jäljempänä on kuvattu sitovuuden periaatteet ja taulukkona määrärahojen sitovat erät.

Käyttötalousosa:
Konsernipalvelujen, kaupungin elinvoimapalvelujen, TyöHämeen, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja kaupunkirakennelautakunnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Strategisten konserniyhtiöiden tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja kaupunkirakennelautakunnan menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Valmistus omaan käyttöön -erä on menojen oikaisuerä, joka sitovuutta tarkasteltaessa vähennetään menoista.

Konsernipalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävyydestä.

Kaupungin elinvoimapalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Kaupunginhallitus vastaa kaupungin elinvoimapalvelujen kokonaismäärärahan riittävyydestä.

TyöHämeen toimintakate on sitova (nettositovuus).

Yhteisen jätelautakunnan toimintakate on sitova (nettositovuus).

Poistot ja vyörytyserät eivät ole sitovia määrärahoja.

Rahoitus- ja tuloslaskelmaosa:
Talousjohtajalla on oikeus ottaa ja järjestellä pitkäaikaisia lainoja sekä ottaa olemassa oleviin ja uusiin lainasopimuksiin tarvittavat johdannaissopimukset korkoriskien suojaamiseksi. Johdannaissopimuksia voi tehdä siten, että lainamäärän suojausaste ei nouse yli 100 prosentin. Ottolainauksen sitova erä on pitkäaikaisten lainojen muutos yhteensä (nettosito-

vuus). Talousjohtajalla on oikeus ottaa tilapäis- tai kassalainoja (kuntatodistusohjelma) kaupungin maksuvalmiuden edellyttämällä tavalla. Tilapäis- ja kassalainojen samanaikainen enimmäismäärä voi olla 100 milj. euroa.

Antolainasaamisten sitovia eriä ovat antolainasaamisten (pysyvät vastaavat, sijoitukset) vähennykset ja lisäykset.

Kaupungin tuloslaskelmaosan yhteisten erien rahoitustuotot ja -kulut yhteen laskettuina ovat valtuustoon nähden nettositovat.

Muilta osin laskelmaosa on informaatiota koko kaupungin yhteenlasketusta taloudesta ja se ei ole sitova talousarvion osa. Olennaisista poikkeamista on raportoitava valtuustolle.

Investointiosa:
Kiinteän omaisuuden hankinnan ja myynnin investointien menomääräraha ja tulomääräraha ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Määrärahoista vastaa kaupunginhallitus.

Osakkeiden ja osuuksien investointien määräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Määrärahasta vastaa kaupunginhallitus.

Irtaimen omaisuuden investointien määräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus) seuraavien investointitasojen osalta: taideteokset, kirjastoauto, kaupunkirakenteen konekalustohankinnat, tilapalvelun suurkeittiölaitteet ja tilapalvelun ensikertainen kalustaminen. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa taideteosten ja kirjastoauton määrärahasta. Kirjastoauton hankinta on poikkeus investointien sitovuudessa, sillä hankinnasta on päätetty sitovasti jo vuoden 2026 talousarvion hyväksymisen yhteydessä ajoneuvon pitkän toimitusajan vuoksi. Kaupunkirakennelautakunta vastaa kaupunkirakenteen konekalustohankinnoista sekä tilapalvelun laitteiden ja ensikertaisen kaluston hankinnoista.

Investointiosan Talonrakennuksen (rakennukset ja pihat) ja kiinteiden rakenteiden ja laitteiden talousarviovuoden määrärahat ovat kaupunginvaltuustoon nähden investointilajeittain bruttositovia. Investointilajien sisällä investointiohjelmaan A-merkinnällä osoitetut erillishankkeet ovat hankekohtaisesti sitovia.

Investointiohjelmassa päätetään sitovasti ainoastaan talousarviovuonna aloitettavista investoinneista. Investointiohjelman hankkeet on luokiteltu A- ja B-merkinnöillä erillishankkeisiin ja muihin hankkeisiin.

Kaupunginvaltuusto päättää erillishankkeen poistamisesta investointiohjelmasta, hankkeen sisällön olennaisesta muuttamisesta sekä investointilajin sitovan määrärahan ylittämisestä. Mikäli erillishankkeen kustannusarvio kasvaa enintään 10 prosenttia hyväksytystä investointisuunnitelmasta, toimivaltainen lautakunta tai kaupunginhallitus päättää tarvittavista korjaavista toimista ja osoittaa lisäkustannuksille katteen investointilajin kokonaismäärärahan sisältä ennen kustannuksiin sitoutumista. Jos kustannusarvion nousu ylittää 10 prosenttia hankkeen hyväksytystä kokonaiskustannusarviosta, on hankkeelle haettava talousarviomuutos.

Investointiohjelman muut kohteet muodostavat hankesalkun. Hankesalkkuun kuuluvia kohteita toteutetaan investointilajin sitovan kokonaismäärärahan puitteissa. Toimivaltainen lautakunta tai kaupunginhallitus päättää hankesalkkuun kuuluvien kohteiden toteuttamisesta, määrärahojen kohdentamisesta sekä tarvittaessa alemman prioriteetin kohteen siirtämisestä tai toteuttamatta jättämisestä talousarviovuonna.

Suunnitelmakaudella aloitettavaksi mainitut investoinnit eivät sido kaupunkia.

Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto:

1 000 €	Sitovuus	Määrärahat	Tuloarviot	Toimintakate
KÄYTTÖTALOUSOSA				
Konsernipalvelut	B	21 260	3 905	
Kaupungin elinvoimapalvelu	B	25 973	1 716	
TyöHäme	N	10 956	10 956	0
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	149 876	6 243	
Kaupunkirakennelautakunta	B	68 793	64 769	
(valmistus omaan käyttöön on menoja vähentävä oikaisuerä)		-536		
Yhteinen jätelautakunta	N	587	587	0
TULOSLASKELMAOSA				
Verotulot	B		192 100	
Valtionosuudet	B		13 100	
Yhteenlasketut rahoitustuotot ja rahoituskulut	N	6 730	6 330	-400
INVESTOINTIOSA				
Kiinteä omaisuus, kh	B	2 000	100	
Osakkeet, kh	B	11 300		
Talonrakennus, kaura	B	15 944		
Kunnallistekniikka, kaura	B	14 257	200	
Irtain omaisuus, kaupunkirakenteen konekalusto	B	500		
Ensikertainen kalustaminen ja suurkeittiölaitteet, kaura	B	205		
Muut aineelliset hyödykkeet, taideteokset, sihy	B	70		
Kirjastoauto, sihy	B	500		
RAHOITUSOSA				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys, ulkoiset	B			
Antolainasaamisten vähennys	B		236	
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten ottolainojen lisäys			53 900	
Pitkäaikaisten ottolainojen vähennys		25 500		
Pitkäaikaisten ottolainojen muutos (lisäystä)	N			28 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N			
Oman pääoman muutokset				
Vaikutus maksuvalmiuteen		227		
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		**354 143**	**354 143**	

B = Bruttositovuus
N =Nettositovuus
Valmistus omaan käyttöön käsitellään menoja vähentävänä eränä.
Lyhytaikaisten lainojen enimmäismäärä kerralla voi olla 100 milj. euroa

Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Talousarvion ja toiminnan toteutumasta ja ennusteesta annetaan kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle puolivuotisraportti kaudelta 1–6/2027. Koko vuoden toteutumasta laaditaan toimintakertomus, joka käsitellään tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä. Puolivuotisraportin lisäksi kaupunginhallitukselle laaditaan talouden toteumaennuste maalis-, huhti-, touko-, syys- ja marraskuun tilanteesta. Kaupunginhallitukselle toimitettava talouden toteumaennuste toimitetaan kaupunginvaltuustolle tiedoksi kausilta 1–4 ja 1–9.

Kaupunginhallitus ja kaupungin johtoryhmä seuraavat ja tarvittaessa ohjeistavat talouden hoitoa ja johtamista sekä niihin liittyviä käytännön toimenpiteitä. Kaupunginhallitus seuraa strategisia prosesseja ja ohjelmatyötä. Tiedolla johtamisessa on käytössä erillinen järjestelmä. Järjestelmässä yhdistetään ja analysoidaan dataa useista kaupungin tietojärjestelmistä. Tiedolla johtamisen järjestelmä päivittyvine talous-, henkilöstö- ja suoritetietoineen palvelee johtamista.

Lisäksi kaupunginhallitukselle annetaan tietoja koko maan talouden kehityksestä, korkojen muutoksesta, kaupungin sijoitusten tuotosta, kaupungin lainamäärän muutoksesta ja muista talouden ja toiminnan tekijöistä tarpeen mukaan.

Lautakuntien on seurattava taloustilannetta normaalin kokousaikataulunsa puitteissa säännöllisesti.

Kunkin lähijohtajan on seurattava säännöllisesti johtamansa toiminnan talouden kehittymistä talousraportoinnin järjestelmiä hyödyntäen sekä laadittava omia ennusteita määrärahan riittävyydestä johtamisensa tueksi. Tarvittaessa controllerit avustavat talousraporttien tulkinnassa ja ennusteiden laadinnassa.

Tilivelvolliset

Tilivelvollisia kunnissa ovat toimielimien (muu kuin kaupunginvaltuusto) jäsenet ja ao. toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat ja itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavat viranhaltijat. Laki ei vaadi tilivelvollisten määrittelemistä ennakolta. Tilivelvollisten määrittelyoikeus on valtuustolla. Viime kädessä tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla on harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia. Vaikka henkilö ei olisikaan tilivelvollinen, hänen on hoidettava tehtävänsä asianmukaisen huolellisesti.

Tilivelvollisina toimielinten esittelijöinä ovat kaupunginjohtaja, konsernipalvelujohtajat, hallintojohtaja (keskusvaalilautakunta), tarkastuspäällikkö, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, jätehuoltopäällikkö sekä muut toimielinten esittelijät.

Hankintoja koskeva ohje

Hämeenlinnan kaupungin hankinnat toteutetaan ja hankintasopimukset laaditaan voimassa olevien, kaupunginhallituksen hyväksymien Hankintaohjeen ja Sopimusohjeen mukaisesti. Sopimusohje koskee myös muita sopimuksia kuin hankintasopimuksia. Hankintaohjeessa on kerrottu muun muassa suorahankintarajat. Päätösraja hankintoja ja tilauksia koskien on kerrottu hallintosäännössä. Tarvittaessa ja kaikissa merkittävissä hankinnoissa on konsultoitava kaupungin hankintapalvelut-yksikköä.

Investointikohteiden suunnittelussa on erityisesti huomioitava kustannustehokkuus. Investointien osalta noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat, infra ja kunnallistekniikka rakennetaan perustasoisiksi ja ratkaisut ovat yksinkertaisia. Rakennusten tai infran ratkaisujen ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Investointeja suunniteltaessa panostetaan kustannusarvioiden laadintaan ja selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot sekä lasketaan ennakolta tulevat vuosittaiset käyttötalouden lisäkustannukset (poistot, rahoituskulut ja ylläpitokustannukset, sekä mahdollisesti tyhjilleen jäävien tilojen kustannukset). Rakentamisen suunnittelussa huomioidaan, että rakentamislaki ei edellytä vanhojen rakennusten osalta uudenveroiseksi korjaamista ja korjaaminen tehdään tarkoituksenmukaisesti. Investoinneissa hyödynnetään esimerkiksi talousohjattua rakentamista. Päivitetään suunnittelua ohjaavat ohjelmat siten, että ne aidosti ohjaavat perustasoiseen tekemiseen pl. erikseen päätettävät merkittävät kohteet. Mikäli on vaarassa, että budjetti ylittyy, on päätöksen tehneelle taholle tuotava hyvissä ajoin esitys, jonka puitteissa voidaan päättää, karsitaanko toteutusta vai ylitetäänkö budjetti.

Kohteiden kalustaminen toteutetaan perustasoisena ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaisesti kierrätyskalusteita.

Investointien pienhankintaraja

Investointeihin kohdistettavan omaisuuden hankinnassa on yksittäisen hyödykkeen ostohinnan raja 10 000 euroa, kun se tulee olemaan käytössä useampana kuin kahtena tilikautena. Halvemmat hankinnat kirjataan käyttötalousmenoksi.

Ensikertainen kalustus muodostaa poikkeuksen em. rajaa koskevaan määräykseen silloin kun ensikertaisen kalustuksen kokonaisuudesta muodostuu yhteensä yli 10 000 euron hankinta. Ensikertaiseen kalustukseen ei kuitenkaan kirjata lyhytaikaisessa käytössä kuluvia hyödykkeitä, kuten esim. pientarvikkeita ja -laitteita, kirjallisuutta ja tarveaineita.

Sisäisen vuokran määräytymisperiaatteet

Sisäinen vuokra koostuu sisäisestä pääomavuokrasta ja sisäisestä hoitovuokrasta.

Sisäiseen vuokraan sisällytettävät pääomakustannusten erät muodostuvat neljästä tekijästä: korjausvastikkeesta, korkokustannuksesta ja maanvuokrasta sekä peruskorjaus- ja

perusparannusinvestointien vuokrasta. Korjausvastiketta peritään siitä, että rakennus voidaan teknisesti pitää käytettävässä kunnossa, pitkällä aikavälillä. Vastikkeen on aina katettava vähintään tilakokonaisuudesta kaupungille aiheutuvat poistot. Korkokustannus on omistajan määrittelemä korkotuottovaatimus rakennusomaisuudelle. Perityn koron tulee kattaa esimerkiksi talonrakennusinvestoinneista kaupungille aiheutuvan vieraan pääoman kustannukset (korkokulut) ja pitkällä tähtäimellä tyhjilleen jääneiden tilojen alaskirjaukset. Maanvuokra on korvaus maahan sitoutuneen pääoman käytöstä ja se lasketaan tontin pinta-alan mukaisesta maa-alasta erikseen päätettävän neliöhinnan mukaisesti. Niiden rakennusten osalta, joissa tontit ovat erittäin suuria, sovelletaan tontin pinta-alan pihapiirin luonnollista pinta-alaa. Peruskorjaus- ja perusparannusinvestointien osalta vuokraan lisätään tehdyn investoinnin kaupungille aiheuttama vuotuinen poisto. Sisäinen pääomavuokra määritellään vuodeksi kerrallaan ja se on kiinteä.

Sisäinen hoitovuokra kattaa tilojen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Näitä ovat esimerkiksi kunnossapito, lämpö, sähkö, vesi, jätehuolto, ulkoalueiden hoito, ICT-kustannukset sekä muut erikseen sovitut asiat. Kustannukset lasketaan kiinteistökohtaisesti.

Sekä sisäinen hoitovuokra että sisäinen pääomavuokra sisältyvät toimialojen määrärahoihin.

Käyttötalousosa

Konserni- ja elinvoimapalvelut

Talous

10 KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	15 443 545	15 889 800	15 413 800	15 213 200	15 569 200
Tuet ja avustukset	1 351 539	754 900	1 119 000	543 000	623 000
Muut toimintatuotot	185 300	31 100	44 100	44 100	44 100
Toimintatuotot	16 980 384	16 675 800	16 576 900	15 800 300	16 236 300
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-16 144 809	-16 950 200	-16 203 600	-16 500 800	-17 132 300
Palvelujen ostot	-21 180 639	-24 033 600	-24 867 800	-25 268 600	-25 659 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-352 288	-199 500	-210 500	-204 900	-209 300
Avustukset	-13 980 079	-14 572 500	-15 274 700	-14 794 800	-14 794 800
Muut toimintakulut	-1 546 120	-1 571 000	-1 632 300	-1 680 200	-1 757 300
Toimintakulut	-53 203 934	-57 326 800	-58 188 900	-58 449 300	-59 553 300
Toimintakate	**-36 223 551**	**-40 651 000**	**-41 612 000**	**-42 649 000**	**-43 317 000**

Vuonna 2027 konserni- ja elinvoimapalvelujen toimintamenot ovat 58,189 milj. euroa ja toimintatulot ovat 16,577 milj. euroa. Toimintakate on -41,612 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2028 toimintakate on -42,649 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2029 toimintakate on -43,317 milj. euroa.

Konserni- ja elinvoimapalvelujen talousarvio sisältää kaksi tulosaluetta Konsernipalvelut ja Elinvoimapalvelut.

Konserni- ja elinvoimapalvelujen keskeiset muutostekijät tuloissa ja menoissa ovat:
Kaupunginvaltuusto ja hallitus

- Kirkkopäivien järjestäminen Hämeenlinnassa 2027 yhteistyössä Kirkkopalvelut ry:n kanssa (+50 000 €)
- Rataparkin vuosimaksu nousee 1.1.2027 alkaen 150 euroon. Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n Rataparkki avustusta on pienennetty (-10 000 €)

Kaupunginjohto

- Markkinointiyhteistyössä rahoitus valoilmiötapahtumavuosille 2027-2029 (+30 000 €). Valoilmiöstä kehitetään yhteistyössä Linnan Kehityksen kanssa monipäiväinen tapahtuma, joka houkuttelee matkailijoita myös kauempaa.

Talous-, hankinnat ja omistajaohjaus

- Postikuluja vähennetty (-22 000 €)

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

- Hämeenlinnan väen gaala nettolisäys (+40 000 €)
- Työpaikkaruokailu nettolisäys (+30 000 €)
- Työterveyshuollon sopimuksen korotus kehyksen tasosta (+21 400 €)
- Sähköisen arkistoinnin kehittämisrahan (+25 000 €) jatko vuosille 2027 ja 2028. Rahalla tehostetaan tietopalvelua ja aineiston löydettävyyttä koko organisaation käyttöön.
- Henkilöstöpalvelujen 2027 eläkemenojen määrärahoihin sisältyy tasausmaksu. Tasausmaksun varausta pienennetty kehyksen tasosta (-105 000 €)
- Arkiston muutto (+40 000 €) varaus vuodella 2028.
- Kaupunginarkiston uusi tilaratkaisu lisää kustannuksia vuodelle 2028 (+40 000 €) ja vuodesta 2029 alkaen (+78 200 euroa) talousarvion 2026 tasosta.
- Kevan perimä tasausmaksu pienenee Kevan hallituksen esityksen perusteella (-1 400 000 €)

Strategia ja tietojohtamispalvelut

- Vuokrat, ikkunatila (-14 000 €)
- Viestinnässä erillissivustojen uusimiseen (+50 000 €) vuodelle 2027 (varaus pienenee vuoden 2026 tasosta -20 000 €, koska verkkoviestinnän uudistamisen varaus on ollut 70 000 € vuodella 2026).
- Tiera tuottaa tällä hetkellä kaupungin ICT-palvelut. Kaupungilla on määräaikainen sopimus Tieran kanssa 30.4.2028 asti. Tämän jälkeen sopimus jatkuu ilman päättymispäivää. Hankintalain muutoksen myötä Tiera ei voi jatkossa tuottaa ICT-palveluita kaupungille. Tämän takia kaupunki valmistautuu itse tuottamaan tai kilpailuttamaan ICT-palvelut jatkossa. Muutoskustannukset ovat 2027 ja 2028 vuosina (+60 000 €). 2029 vuodesta alkaen kustannukset laskevat.
- ICT:n rooli kasvaa yhä tärkeämmäksi. Pilvipohjaisten Infrapalveluiden varmistamisen laajennus kasvattaa kustannuksia arviolta 2027 vuonna (+42 000 €). Tulevina vuosina kustannus saattaa olla suurempi.

Elinvoimapalvelut

- Elinvoimapalveluissa Linnan Kehityksen sopimukseen (+41 000 €) eli 1,8 %,
- Katalyyttitoimintaan osoitetaan (+10 000 €) lisäraha rahastonhoitoon, sillä toiminta on vuonna 2027 kokovuotista
- Häme EU Officen ylläpitoon (+21 000 €). Toiminnan sopimus uusitaan vuoden 2026 aikana. Aiemmin toiminnassa on ollut Linnan Kehityksen siltarahoitus, jonka on sovittu päättyvän tällä sopimuskaudella
- Elinkeinojen kiihdyttämötoimintaan kaksikäyttöteknologioihin ja biotalouteen panostetaan (+60 000 €)
- Uusyrityskeskuksessa alkaa uusi sopimuskausi vuoden 2027 alussa. Kaupungin maksuosuutta ei ole kasvatettu edellisen sopimuksen aikana kustannusten nousua vastaavasti. Uusi sopimus tuo lisäkustannuksia kaupungille (+15 000 €)
- Elinvoimatoimenpiteiden nykyistä nopeampaan käynnistämiseen esitetään 100 000 €. Varaus ei voi muuttua pysyväksi menojen lisäykseksi.

Kansainvälisten asukkaiden palvelut

- Valmennuskeskuksen tilavuokriin +40 000 € lisävaraus vuodesta 2027 alkaen.
- Hankkeilla tuloja +246 000 € vielä vuodella 2027. Vuodesta 2028 alkaen kustannukset jäävät rakenteeseen, mutta hankkeen tulot vähennetty.
- Tigrinja-amhara omakielisen palveluneuvojan tarve on tunnistettu (määräaikainen). Lisäys (+45 000 €). Säästö tulkkauskustannuksista.
- Laskennallisten korvausten arvioidaan vähenevän MTA 2026 -tasoon verrattuna 860 000 euroa. Kotoutumiskoulutusten korvaukset siirtyvät valtionosuusrahoituksen piiriin.

Konsernipalvelut

Talous

110 KONSERNIPALVELUT	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	3 142 489	3 095 900	3 237 400	3 481 700	3 644 500
Tuet ja avustukset	684 172	523 000	623 000	523 000	623 000
Muut toimintatuotot	106 771	31 100	44 100	44 100	44 100
Toimintatuotot	3 933 433	3 650 000	3 904 500	4 048 800	4 311 600
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-8 499 894	-8 833 500	-7 732 900	-7 936 200	-8 334 100
Palvelujen ostot	-9 982 987	-10 661 600	-10 876 200	-10 965 000	-11 107 800
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-271 958	-151 800	-158 500	-159 900	-163 300
Avustukset	-1 111 261	-1 449 300	-1 489 300	-1 439 400	-1 439 400
Muut toimintakulut	-975 665	-1 003 800	-1 002 600	-1 040 300	-1 107 000
Toimintakulut	-20 841 763	-22 100 000	-21 259 500	-21 540 800	-22 151 600
Toimintakate	**-16 908 331**	**-18 450 000**	**-17 355 000**	**-17 492 000**	**-17 840 000**

Vuonna 2027 konsernipalvelujen toimintamenot ovat 21,260 milj. euroa ja toimintatulot ovat 3,905 milj. euroa. Toimintakate on -17,355 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2028 toimintakate on -17,492 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2029 toimintakate on -17,840 milj. euroa.

Konsernipalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävyydestä.

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelut ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin toimintaa. Konsernipalvelujen tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernipalvelujen tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta. Konsernipalvelujen talousarvio sisältää seitsemän vastuualuetta: kaupunginvaltuusto ja hallitus, kaupunginjohto, talous, hankinnat ja omistajaohjaus, henkilöstö- ja hallintopalvelut, strategia ja tietojohtamispalvelut, keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Strategisia tavoitteita tukevia ohjelmia konsernipalvelut edistävät:
- tuottamalla tietoa ohjelman toteuttamisen tueksi ja työn vaikuttavuuden kuvaamiseen
- antamalla tukea viestintään
- antamalla tukea mahdollisissa hankehakuvaiheissa
- tekemällä tapahtumia ja matkailua edistäviä hankintoja ja yhteistyötä

Toimet talouden tasapainottamiseksi

Koko kaupungin tasolla (myös toimialoilla) hallinnon henkilöstömäärää arvioidaan jatkossa kuten tähänkin asti, eli jokaisen eläköitymisen kohdalla erikseen. Tämän perusteella päätetään tarpeesta rekrytoida eläköityneen tilalle uusi tekijä. Vähentäminen on mahdollista, mikäli samalla suurin osa henkilön tehtävistä lakkautetaan eli jätetään jatkossa tekemättä.

Konsernipalveluiden henkilöstö

Konsernipalveluiden henkilöstö koostui 15.9.2026 yhteensä 72 henkilöstä, joista noin 94 % on vakituisessa palvelussuhteessa.

Konsernipalveluiden henkilöstö vastuualueittain:

Työyksikkö	Vakinainen	Määräaikainen	Yhteensä
Kaupunginjohto	1		**1**
Talous, hankinnat, omistajaohjaus ja tarkastustoimi	17	1	**18**
Henkilöstöpalvelut hallinto- ja johdon tukipalvelut, valmius, varautuminen ja turvallisuus	24		**24**
Strategia, tietojohtaminen, tietohallinto, viestintä, markkinointi ja asiakaspalvelu	26	3	**29**
Yhteensä	**68**	**4**	**72**

Vakituisesti konsernipalveluiden hallinnollisissa tukipalvelutehtävissä työskentelee tällä hetkellä 68 henkilöä. Hallinnollisen henkilöstön tarvetta arvioidaan aina tehtävien vapautuessa, mutta henkilöstön vähentäminen on mahdollista vain, mikäli työtehtävien määrä vähentyy.

Talous

Kaupunginvaltuusto ja -hallitus

1110 KAUPUNGINVALTUUSTO JA HALLITUS	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintamenot	-2 834 857	-3 276 200	-3 315 600	-3 294 200	-3 323 900
Toimintakate (Netto)	**-2 834 857**	**-3 276 200**	**-3 315 600**	**-3 294 200**	**-3 323 900**

Vuonna 2027 kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintamenot ovat 3,316 milj. euroa.

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen budjettikohtaan kuuluvat näiden toimielimien kustannukset sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n ja Verkatehdas Oy:n avustusten määrärahat sekä maksuosuudet Suomen Kuntaliiton, Hämeen liiton ja Hämeen kesäyliopiston toimintaan.

Toiminnan kuvaus

Valtuustoryhmien käyttöön on 13 000 euron määräraha. Kaupunginvaltuuston puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa. Kaupunginhallituksen alaisiin määrärahoihin kuuluu Verkatehdas Oy:n avustus (915 000 euroa), Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n avustus pysäköintiliiketoimintaan (250 000 euroa yleisavustuksena pysäköintiliiketoimintaan ja 80 000 euroa Rataparkkiin). Rataparkkiin on varattu koko suunnitelmakaudelle vastaava summa. Rataparkin vuosimaksu nousee 1.1.2027 alkaen 150 euroon. Lisäksi kaupunginhallituksen 9.3.2026 hyväksymän päätöksen (§ 77) mukaisesti toimintamenoihin sisältyy 50 000 euron määräraha kirkkopäivien järjestämistä varten.

Kaupunginjohto

1120 KAUPUNGINJOHTO	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	80 043	0	0	0	0
Toimintamenot	-699 418	-732 500	-798 300	-807 800	-819 200
Toimintakate (Netto)	**-619 375**	**-732 500**	**-798 300**	**-807 800**	**-819 200**

Vuonna 2027 kaupunginjohdon palvelualueen toimintamenot ovat 0,798 milj. euroa.

Vastuualue sisältää johdon määrärahojen lisäksi kaupungin johtoryhmätoiminnan ja markkinointiyhteistyön ja tapahtumien määrärahat. Vuosien 2027–2029 markkinointiyhteistyön määrärahaan on sisällytetty määräraha valoilmiötapahtuman tukemiseen.

Toiminnan kuvaus

Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisuudessa kaupungin hallintoa, talouden-hoitoa ja muuta toimintaa.

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

1140 TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	82 617	78 400	94 900	93 400	97 000
Toimintamenot	-2 685 604	-3 076 000	-3 202 400	-3 267 600	-3 343 800
Toimintakate (Netto)	**-2 602 987**	**-2 997 600**	**-3 107 500**	**-3 174 200**	**-3 246 800**

Vuonna 2027 talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen palvelualueen toimintamenot ovat 3,202 milj. euroa ja toimintatulot ovat 94 900 euroa. Toimintakate on -3,108 milj. euroa.

Vastuualue koostuu kolmesta palvelualueesta: talouspalvelut, hankintapalvelut ja omistajaohjaus.

Konsernipalveluiden talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen vuoden 2027 määrärahoihin sisältyvät kunnallisverotuksen kustannukset.

Konsernipalveluihin kirjattavat pysyvien vastaavien myyntivoitot ja -tappiot kohdistetaan omistajaohjauksen palvelualueelle. Vuodelle 2027 eikä taloussuunnitelmavuosille ole budjetoitu myyntivoittotuloja.

Tukee kaikkia strategisia tavoitteita

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hankintastrategian laatiminen	Hankintatoimen periaatteet korvaava Hankintastrategia/-ohjelma on laadittu ja hyväksytty kaupunginhallituksessa	Aikaa ei ole riittävästi	Ajankäytön suunnittelu
Ostolaskuprosessin automatisoinnin vaihtoehdot on arvioitu, päätös valitusta etenemistavasta automaatioasteen nostamiseksi tehty ja toteutuksen käynnistys aloitettu.	Automatisointivaihtoehdot arvioitu ja toteutusprojekti käynnistetty	Aikaa ei ole riittävästi Järjestelmäintegraatioiden tekniset haasteet	Ajankäytön suunnittelu

Toiminnan kuvaus

<u>Talouspalvelut</u>
Talouspalveluiden keskeisimpiä tehtäviä ovat talousarvion, talousennusteiden, puolivuotisraportin ja tilinpäätöksen valmistelu sekä kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Talouspalvelut vastaa kaupungin talouden ohjauksen koordinoinnista ja seurannasta sekä tukee toimialoja talouden suunnitteluun, seurantaan ja raportointiin liittyvissä tehtävissä. Lisäksi talouspalvelut kehittää kustannuslaskentaa, tuotteistamista ja muita talousohjauksen menetelmiä.

Vuonna 2027 talouspalveluiden keskeisiä painopisteitä ovat ostolaskuprosessin automatisoinnin jatkokehittäminen ja tuotantokäyttöön siirtyminen vuonna 2026 toteutettujen pilotointien pohjalta sekä tekoälyn hyödyntämisen laajentaminen taloushallinnon prosesseissa. Tavoitteena on tehostaa toimintaa, vähentää manuaalista työtä ja parantaa prosessien laatua. Lisäksi TyöHämeen uuden sopimusmallin käyttöönotto korostaa talouden seurannan, kustannusten kohdentamisen ja laskutusprosessien kehittämistä sekä automatisointia. Toiminnassa ja määrärahoissa on edelleen varauduttu vakanssirekisterin mahdolliseen ylläpitotehtävään.

Talouspalveluiden henkilöstö tukee organisaation yksiköitä talouteen ja laskentatoimeen liittyvissä asioissa. Talouden seuranta, raportointi ja johdolle tuotettava päätöksenteon tuki ovat keskeisiä välineitä kaupungin talouden ohjauksessa.

Kaupungin taloushallinnon palvelut on ulkoistettu Provincia Oy:lle. Perintäpalvelut tuotetaan Revire Oy:n toimesta.

Vuonna 2027 kaupungin talouden toteutumista seurataan ja raportoidaan säännöllisesti valtuustolle ja kaupunginhallitukselle hyväksytyn raportointikäytännön mukaisesti.

Talouspalveluiden henkilöstöresursseissa ei ole muutoksia vuoteen 2026 verrattuna.

Kriittinen menestystekijä: Ajantasaisen taloustiedon tuottaminen johtamisen ja päätöksenteon tueksi.

Hankintapalvelut

Hankintapalveluiden keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Hankintapalveluiden tehtävä on antaa toimialoille asiantuntijatukea hankintojen toteuttamisessa sekä hankintalainsäädännössä ja sen soveltamisessa. Palvelualue vastaa kaupungin yleisten linjausten ja periaatteiden laadinnasta, kuten esimerkiksi hankintoihin liittyvän viestinnän määrittelystä. Lisäksi tavoitteena on yhteishankintojen tehokkaampi ohjaus, hankintasopimuksiin liittyvä sopimustenhallinnan tehostaminen sekä kaupungin hankintoihin liittyvän tietopohjan laajentaminen. Lisäksi hankintapalveluiden henkilöstö toteuttaa vuoden aikana useampia kilpailutuksia itsenäisesti tai yhdessä toimijoiden kanssa.

Vuonna 2027 keskeisiä painopistealueita ovat hankintatoimen yleisen kehittämisen lisäksi hankintastrategian, joka korvaa hankintatoimen periaatteet, laatiminen, hankintojen viestinnän kehittäminen, vastuullisuudesta erityisesti ilmasto- ja ympäristönäkökulma sekä työllistämisehto, ja mahdollinen hankerahoitus hankintojen kehittämiseen.

Hankintapalveluiden henkilöstömäärä on viisi, jossa ei ole muutoksia vuodesta 2026. Hankinta- ja kehittämisasiantuntija käyttää puolet työajastaan elinvoimapalveluihin. Kaksi hankinta-asiantuntijaa ovat työnjohdollisesti osa hankintapalveluiden tiimiä, mutta kyseisten henkilöiden määrärahat näkyvät teknisistä syistä suoraan TyöHämeen kustannuspaikalla. Lisäksi tiimi tekee tiivistä yhteistyötä kaupunkirakennetoimialan hankinta-asiantuntijan kanssa.

Kriittinen menestystekijä: Hankintapalvelut mahdollistavat tuloksellisen ja vastuullisen hankintatoimen johtamisen ja toteuttamisen.

Omistajaohjaus

Omistajaohjauksen keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen, sekä konsernirakennetta koskeviin järjestelyihin. Vastuualue vastaa omistajaohjaukseen liittyvästä valmistelutyöstä, mukaan lukien kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden valmistelu.

Vuonna 2027 jatketaan konsernirakenteen uudistamista sekä omistajapoliittisten linjausten päivitystyötä. Lisäksi jatketaan omistajaohjauksen toimintakäytäntöjen kehittämistä.

Omistajaohjauksen kokonaishenkilöresursseissa (2) ei ole muutoksia vuodesta 2026.

Kriittinen menestystekijä: Tehokas omistajapolitiikka ja kustannustehokas konsernirakenne.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

1170 HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 216 476	1 078 900	1 094 100	1 096 300	1 100 700
Toimintamenot	-9 098 438	-9 256 300	-7 850 200	-8 008 300	-8 070 500
Toimintakate (Netto)	**-7 881 962**	**-8 177 400**	**-6 756 100**	**-6 912 000**	**-6 969 800**

Vuonna 2027 henkilöstö- ja hallintopalvelut -palvelualueen toimintamenot ovat 7,850 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,094 milj. euroa. Toimintakate on -6,756 milj. euroa.

Konsernipalveluissa henkilöstöpalvelujen 2027 eläkemenojen määrärahoihin sisältyy tasausmaksu. Tasausmaksuun on talousarviossa määrärahaa 1,835 milj. euroa.

Talousarvio sisältää nettona 699 000 euron määrärahan työterveyspalveluihin. Palvelut sisältävät sekä yleislääkäritasoiset sairaanhoidon palvelut että ennaltaehkäisevät terveyspalvelut.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut on kaupunkiorganisaation sisäinen kumppani, jonka tavoitteena on tukea palvelua tuottavien yksiköiden lähijohtajia ja henkilöstöä menestymään omassa työssään. Henkilöstö- ja hallintopalvelut koostuvat henkilöstöpalveluista, hallinnosta ja johdon tukipalveluista sekä valmiudesta ja varautumisesta.

Huhtikuussa 2027 järjestetään eduskuntavaalit, joten hallinto ja johdon tukipalvelut -yksikön alkuvuoden työpanos menee pitkälti vaalijärjestelyihin. Tavoitteena on järjestää kaupunkilaisille helposti saavutettavissa oleva ennakkoäänestys sekä sujuva vaalipäivän äänestys niin vaalilautakuntien kuin kuntalaistenkin näkökulmasta. Vuonna 2027 laajennetaan vaalipäivän sähköinen äänioikeusluettelo kaikkiin vaalipäivän äänestyspaikkoihin.

Talousarvio sisältää sähköisen arkistoinnin kehittämiseen 25 000 euron määrärahan. Tarkoitus on edelleen edistää kaupunginarkiston aineiston digitointia. Digitointia tehdään pääsääntöisesti ostopalveluna. Kaupunginarkiston oma työpanos menee vuonna 2027 kaupunginarkiston päivittäisen työn lisäksi vuoden 2028 muuton suunnitteluun.

Vuonna 2027 valmistellaan menestyneiden hämeenlinnalaisten urheilijoiden huomioimisen periaatteet. Tavoitteena on luoda läpinäkyvä ja yhdenvertainen toimintamalli, joka takaa urheilijoiden tasapuolisen kohtelun.

Henkilöstöpalveluiden vuoden 2027 toiminnan painopisteet kohdistuvat henkilöstön hyvinvoinnin, osaamisen ja saatavuuden vahvistamiseen, Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuurin kehittämiseen sekä johtamisen kehittämiseen.

Osaamisen näkyväksi tekemistä edistetään jatkamalla osaamisbotin kehittämistä ja hyödyntämällä sen tuottamaa tietoa osaamisen johtamisessa. HR-tiedolla johtamisen kehittämistä jatketaan rakentamalla yhteistyössä tulosaluejohtajien kanssa tulosaluekohtaisia, HR-tiedolla johtamista tukevia työpöytiä.

Vuoden 2027 aikana tehdään työterveyshuollon palveluiden kilpailutus.

Turvallisuuspäällikkö tukee lähijohtajia ja valmiusjohtoryhmiä toimintakorttien laadinnassa, kriisitilanteisiin varautumisessa sekä ohjeistusten valmistelussa. Lisäksi turvallisuuspäällikkö osallistuu valmiusharjoitusten suunnitteluun ja toteutukseen.

Henkilöstö- ja hallintopalveluiden tehtävä on tukea yksiköitä sitovien tavoitteiden toimeenpanossa ja siksi henkilöstö- ja hallintopalveluiden tavoitteet pääosin liittyvät kaupungin arvoihin ja toimeenpanon edellytyksiin.

Turvallisuuden edelläkävijä

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Otetaan valmiussuunnitelman toteutukseen mukaan ennakoivan valmiussuunnittelun elementtejä	Yhteistyö Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan, Hämeen vapepan, Hämeenlinnan asuntojen ja Kyläturvan kanssa on käynnistetty.	Tekemiselle tarvittavan yhteisen ajan löytäminen. Turvallisuuspäällikön ajankäytön riittäminen.	Ajankäytön suunnittelu.

Uudistuva kulttuurikaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Valmistellaan menestyneiden hämeenlinnalaisten urheilijoiden huomioimisen periaatteet	Periaatteet ja hakulomake on julkaistu kaupungin verkkosivuille	Periaatteiden valmisteluun ei ole riittävää resurssia Palkitsemiseen ei ole määrärahaa	Ajankäytön suunnittelu Selvitetään rahapalkitsemisen sijaan muita huomioimisvaihtoehtoja

Tukee kaikkia strategisia tavoitteita

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Perehdytysprosessin kehittäminen ja sähköistäminen	Oppimisalusta on hankittu ja otettu käyttöön. Yleisen perehdytyksen koko organisaation yhteinen perehdytysmateriaali löytyy alustalta. Perehdytysten toteutumisen seuranta on aloitettu.	Perehdytystä ei sähköisellä alustalla suoriteta. Uudelle henkilöstölle ei varata aikaa yleiseen perehdytykseen omatoimisesti.	Lähijohtajien sitouttaminen tiedotuksen ja valmennuksen avulla. Uuden henkilöstön tiedottaminen perehdytyksestä.
Eduskuntavaaleissa toteutetaan kaupunkilaisille helposti saavutettavissa oleva ennakkoäänestys sekä sujuva vaalipäivän äänestys niin vaalilautakuntien kuin kuntalaistenkin näkökulmasta	Ennakkoäänestysprosentti on isompi kuin edellisissä eduskuntavaaleissa (38,5%) Sähköinen äänioikeusluettelo on käytössä kaikissa vaalipäivän äänestyspaikoissa	Äänestyspaikat ruuhkautuvat	Tiedotetaan ennakkoäänestys-mahdollisuuksista aktiivisesti

Toiminnan kuvaus

Henkilöstö- ja hallintopalvelut koostuu henkilöstöpalveluista, hallinnon ja johdon tuesta sekä varautumisesta ja valmiustoiminnasta. Henkilöstö- ja hallintopalveluita johtaa henkilöstö- ja valmiusjohtaja.

Hallinto ja johdon tuki, 16 henkilöä, tuottaa johdon ja luottamushenkilöiden tukipalvelut sekä valtuuston ja kaupunginhallituksen kokousvalmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyvät palvelut. Hallinto ja johdon tukipalvelut vastaavat myös hallinnon asiantuntija- ja lakimiestehtävistä, asianhallinnasta ja arkistoinnista, tietoturvasta ja tietosuojasta, vaalien järjestämisestä, Raatihuoneen toiminnasta sekä kaupungintalon ja Raatihuoneen virastomestaritehtävistä.

Henkilöstöpalveluiden seitsemän henkilön tiimi tarjoaa koko organisaation käyttöön keskitetysti palvelussuhteen koko elinkaaren palvelut, henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyvän tuen, henkilöstösuunnittelun ja raportoinnin. Henkilöstöpalveluissa hoidetaan keskitetysti myös henkilöstön osaamisen, toimintakulttuurin ja johtamisen kehittäminen, työhyvinvoinnin- ja työsuojelun palvelut sekä yhteistoiminta. Kaupungin palkanlaskentapalvelut on ulkoistettu Provincia Oy:lle ja työterveyspalveluista vastaa Terveystalo Oy. Rekrytointikumppanina toimii Jobilla Oy.

Henkilöstö- ja valmiusjohtaja vastaa varautumiseen ja valmiuteen liittyvästä kokonaiskoordinaatiosta koko kaupungin tasolla. Turvallisuuspäällikkö luo kaupungin turvallisuuskulttuuria toimimalla lähijohtajien tukena kiinteistö-, henkilöstö- ja toimintaympäristön turvallisuusasioissa.

Strategia ja tietojohtamispalvelut

1300 STRATEGIA JA TIETOJOHTAMISPALVELUT Tuloarviot ja määrärahat	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatulot	2 475 728	2 492 700	2 615 500	2 859 100	2 938 900
Toimintamenot	-4 999 762	-5 467 000	-5 607 800	-5 856 400	-5 992 700
Toimintakate (Netto)	**-2 524 034**	**-2 974 300**	**-2 992 300**	**-2 997 300**	**-3 053 800**

Vuonna 2027 Strategia ja tietojohtamispalvelut -palvelualueen toimintamenot ovat 5,608 milj. euroa ja toimintatulot ovat 2,616 milj. euroa. Toimintakate on -2,992 milj. euroa.

Strategian ja tietojohtamispalvelujen talousarvio vuodelle 2027 sisältää määrärahoja seuraavasti:

- Strategiapalvelut: 630 200 € (menot) ja 4 800 € (tulot),
- Asiakaspalvelut ja viestintä: 1 230 800 € (menot),
- Toiminnan kehittäminen ja hankkeet: 221 800 (menot) ja 16 700 (tulot)
- Tietohallinto: 3 525 000 € (menot) ja 2 594 200 € (tulot)

Strategia ja tietojohtamispalvelut vastaa kaupungin strategian ja tietojohtamisen tuottamisesta ja seurannasta sekä digitalisaation, tietohallinnon, yleisen hankekoordinaation, viestinnän, kaupunki- ja matkailumarkkinoinnin, osallisuustyön ja kaupunkineuvonnan toiminnasta. Kyseessä ovat tieto- ja teknologia-avusteisen päätöksenteon tukipalvelut täydennettynä viestinnällä ja yhteystoiminnalla.

Turvallisuuden edelläkävijä

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Toteutettu vaikuttava toiminnan automatisointi esim. tekoälyllä	Saavutettu säästö henkilöstöresursseissa	Automatisoinnilla ei ole vaikutusta henkilöstöresurssin tarpeeseen	Kohdennetaan automatisointia työkohteisiin, joilla arvioidaan olevan eniten vaikutusta henkilöstöresurssiin
Tekoälyn johtamisen osaamisohjelmat toteutuvat suunnitellusti.	Johtoryhmän osaamisohjelman on suorittanut kaikki johtoryhmän jäsenet 4/2027 mennessä Lähijohtajien osaamisohjelman on suorittanut 100% lähijohtajista 10/2027 mennessä Osaamisohjelman tason kaksi on suorittanut yli 30% henkilöstöstä 12/2027 mennessä	Osaamisohjelmat eivät motivoi henkilöstöä ja johtoa niiden suorittamiseen.	Osaamisohjelmista tiedotetaan aktiivisesti ja lähijohtajat seuraavat toteumaa ja kannustavat suorittamiseen. Syksyn 2026 aikana suoritettava osaamisohjelman taso yksi antaa kaikille ymmärryksen tekoälyn mahdollisuuksista ja riskeistä.
Identiteetin ja pääsynhallintajärjestelmään liittyvien prosessien määrittely	Prosessit on määritelty	Prosessien määrittely viivästyy	Töiden priorisointi & osapuolien sitouttaminen
Kameravalvontatunnusten keskitetty hallinta	Keskitetty hallinta on kokonaisuudessaan valmis	Resurssit & teknologiahaasteet	Töiden priorisointi

Uudistuva kulttuurikaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kulttuurikiihdyttämön mallintaminen on käynnistetty yhdessä keskisuurten kaupunkien verkoston kanssa hankerahoituksella	Mallinnustyö on meneillään	Ei saada tarvittavaa hankerahoitusta	Sovitetaan työ käytössä oleviin resursseihin

Tukee kaikkia strategisia tavoitteita

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Verkkosivuston erillissivujen uudistukset on toteutettu aikataulun mukaisesti vuoden 2027 aikana. Pääsivustolla on toteutettu käyttäjäkysely ja kokonaistyytyväisyys sivustoon on hyvällä tasolla (vähintään 3,8/5 tai kouluarvosanana 8).	Käyttöönotetut erillissivustot ja pääsivuston käyttäjäkysely	Sivustouudistus ei toteudu suunnitellussa aikataulussa ja laajuudessa ja huono käyttäjäkokemus heikentää viestinnän laatua.	Sivustouudistuksen keskiössä käyttäjälähtöisyys, sisällöntuottajien kouluttaminen, ennakoiva projektisuunnittelu ja resurssointi erillissivustojen osalta.
Sosiaalisen median kanavien (Hämeenlinnan kaupungin Instagram, Facebook, TikTok ja LinkedIn sekä Visit Hämeenlinna Instagram ja Facebook) seuraajamäärät kasvavat. Omaan säännölliseen sisällöntuotantoon panostetaan ja (Metan kanavissa) tehdään vähintään viikoittain brändiä ja kotikaupunkiylpeyttä edistävä julkaisu.	Seuraajamäärät ja sisällöntuotannon seuranta	Sosiaalisen median vaikuttavuus pienenee eikä se tue viestinnän tavoitteita ja brändiä.	Sisällöntuotantoon resurssoidaan riittävästi
Tiedolla johtamisen tukeminen	Exreportin kuukausittainen käyttäjämäärä on keskimäärin vähintään 170 käyttäjää, pl. heinäkuu	Järjestelmä ei palvele käyttäjiä	Kehitetään käyttäjälähtöisesti
Tietojohtamisen kehittäminen	Tietojohtamisen tiekartan toimenpiteet etenevät suunnitellusti	Kehittämiseen ei sitouduta	Kehittäminen organisoidaan ja vastuutetaan huolellisesti

Toiminnan kuvaus

Strategia ja tietojohtamispalvelut tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään tuottamalla tietoa, arviointeja ja selvityksiä kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Strategia ja tietojohtaminen koordinoi kaupungin strategiatyötä. Erityisesti vuonna 2027 panostetaan tietojohtamisen kehittämiseen, tekoälyn johtamiseen ja siihen liittyvän osaamisen vahvistamiseen sekä turvallisuuden Hämeenlinna -ohjelman johtamiseen käytäntöön.

Osallisuuden edistämisessä strategia- ja tietojohtamispalveluilla on toimialueiden ja konserniyhtiöiden toimintaa koordinoiva, tukeva, yhteisiä resursseja hyödyntävä ja innovatiivisuutta ylläpitävä rooli.

Järjestöyhteistyötä tehdään esimerkiksi SILTA-yhteistyöverkostossa sekä Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunnassa. Vuonna 2027 kaupunki kutsuu järjestöjä yhteen henkisen kriisinkestävyyden teemalla ja järjestää julkisia erätaukokeskusteluja ajankohtaisista aiheista. Yksikkö vastaa vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston toiminnan koordinoinnista. Vuonna 2027 kehitetään kansainvälisten asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia.

Tekoälyn johtaminen on vastuutettu strategiajohtajalle. Yhdessä henkilöstöpalvelujen kanssa on kehitetty tekoälyn osaamista lisäävä kolmen tason osaamisohjelma, lisäksi lähijohtajille ja kaupungin johtoryhmälle suunnatut osaamisohjelmat. Vuoden 2026 aikana tullaan toteuttamaan tason yksi osaamisohjelma niin, että koko henkilöstö on suorittanut sen vuoden loppuun mennessä. Vuoden 2027 aikana toteutetaan lähijohtajien osaamisohjelma ja käynnistetään toisen tason osaamisohjelma osaamisessaan pidemmälle haluaville. Osaamisohjelma kolmas taso käynnistetään myöhemmin taloussuunnitelmakaudella. Lähijohtajien ohjelman toteutus on valmis lokakuuhun 2027 mennessä. Kaupungin johtoryhmälle suunnattu osaamisohjelma toteutetaan tammi-maaliskuun 2027 aikana.

Turvallisuuden Hämeenlinna ohjelman johtaminen käytäntöön edellyttää aktiivista toimintaa yhdessä koko organisaation kanssa, yhteistyötä järjestöjen, seurakunnan ja vapaaehtoistyön kanssa. Työ on käynnistetty 2026 ja sitä jatketaan edelleen 2027. Tavoitteena on luoda malli asukkaiden arjen turvallisuuden ja henkisen kriisinkestävyyden vahvistamiseen ja samalla luoda edellytykset ennakoivaan valmiussuunnitelmaan.

Strategia ja tietojohtamispalvelut koordinoi tietojohtamisen kehittämistä organisaatiossa tietojohtamisen tiekartan mukaisesti. Tiekartan toimenpiteitä aletaan toteuttaa systemaattisesti. Yksikön tehtävänä on varmistaa, että kehittäminen on koordinoitua, mutta toimenpiteitä tehdään sekä keskitetysti että toimialoilla ja tulosalueilla. Yhtenä keskeisenä keskitettynä toimenpidekokonaisuutena on johdon tietojärjestelmä Exreportin arvioinnin ja jatkuva kehittäminen palvelemaan paremmin niin johtoa kuin operatiivistakin toimintaa.

Vuonna 2026 hyväksytyt viestinnän ja markkinoinnin periaatteet ja strateginen markkinointisuunnitelma ohjaavat viestinnän ja markkinoinnin johtamista, toteuttamista ja kehittämistä. Viestinnän ja markkinoinnin suunnitelmallisuutta kehitetään edelleen vuosisuunnittelun, operatiivisten toimintamallien ja seurannan kautta. Verkkosivujen uudistushanke jatkuu erillissivustojen uudistamisen osalta. Muita keskeisiä teemoja ovat kriisiviestinnän yhteistyöverkojen kehittäminen, osallistumisen tukeminen viestinnän keinoin, tekoälyn hyödyntämien, kansainvälisen viestinnän vahvistaminen ja strategian tavoitteiden mukainen sisällöntuotanto.

Kaupunkineuvonnassa keskitytään laadukkaisiin ja asiakasystävällisiin asiakaskohtaamisiin ja kaupunkineuvontaan puhelimitse, sähköpostitse sekä kasvokkain palvelupisteessä. Asiakaspalvelun prosesseja tehostetaan ja kehitetään yhä vahvemmin digitaalisuutta hyödyntäviksi. Palvelun kehittämisessä huomioidaan eri asiakasryhmien, kuten ikäihmisten ja kansainvälisten asiakkaiden tarpeet.

Tietohallinto tukee toimialojen digitalisaatiota ja asiakaslähtöistä palvelukehitystä käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Digikehittämisen määrärahoja kohdennetaan muun mu-

assa tekoälyn hyödyntämiseen, digitaalisten palveluiden kehittämiseen sekä toiminnan tehostamiseen ICT:n keinoin. Tietohallinto toimii kaupungin ICT-asioiden edunvalvojana sekä vastaa ICT-kustannusten hallinnan ja vaikuttavuuden kehittämisestä.

Tietohallinto kehittää kaupungin ICT-palveluita tavoitteena kustannustehokkuus, korkea palvelunlaatu, toimintavarmuus sekä vahva tietoturva. Pilvihallinnan kehittäminen ja pilvipalveluihin siirtyminen ovat edelleen keskeisiä painopisteitä. Pilviratkaisujen avulla yksinkertaistetaan työasemien ja päätelaitteiden hallintaa, tehostetaan ylläpitoprosesseja sekä luodaan edellytykset pitkän aikavälin kustannussäästöille. Samalla vahvistetaan tietoturvaa ja parannetaan kykyä vastata muuttuvan toimintaympäristön kyberuhkiin.

Teknisen tietoturvan kehittämistä jatketaan erityisesti hallintaympäristöjen, identiteetinhallinnan ja käyttöoikeuksien hallinnan osalta. Vuoden aikana määritellään identiteetin- ja pääsynhallintajärjestelmään liittyvät keskeiset prosessit, keskitetään kameravalvontatunnusten hallintaa sekä automatisoidaan laitetilausprosessia. Tavoitteena on parantaa tietoturvaa, tehostaa toimintaa ja lisätä palveluiden hallittavuutta.

Hankintalainsäädännön muutosten johdosta kaupunki varautuu järjestämään nykyisiä ICT-palveluja aiempaa laajemmin omana tuotantonaan. Tavoitteena on turvata palveluiden jatkuvuus, kustannustehokkuus ja kehittämiskyky sekä varmistaa kaupungin strategisten tavoitteiden toteutuminen muuttuvassa toimintaympäristössä.

Hämeenlinna osallistuu aktiivisesti keskisuurten kaupunkien ICT-yhteistyöhön, jossa kehitetään yhteisiä ratkaisuja, laaditaan yhteisiä toimintamalleja ja hyödynnetään yhteistyön tuomia kustannus- ja osaamishyötyjä. Tavoitteena on välttää päällekkäistä kehittämistyötä ja lisätä yhteisten ratkaisujen hyödyntämistä. Yhteistyön merkittäviin hankkeisiin kuuluu identiteetin- ja pääsynhallintaratkaisun yhteiskehittäminen, johon on haettu rahoitusta Business Finlandilta.

Kasvukaupunkiverkosto on vuonna 2024 toimintansa käynnistänyt Hämeenlinnan johtama verkosto, jossa on mukana 14 keskisuurta kaupunkia (40 000–100 000 as.). Verkoston tavoitteena on vahvistaa kasvukaupunkien elinvoimaa ja edunvalvontaa sekä tukea Suomen kilpailukykyä. Tehtävää toteutetaan yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa teemakumppanuudessa. Mukana ovat myös sosiaali- ja terveys-, opetus- ja kulttuuri- sekä ympäristöministeriöt. Teemakumppanuuksien painopisteitä ovat uudistuva teollisuus, kulttuuri ja veto-/pitovoima ja kestävä yhdyskuntarakenne. Toiminnan rahoitus perustuu jäsenmaksuihin (2 000 euroa / kaupunki) sekä erillisiin valtion, kuntien ja EU:n rahoituskanaviin. Vuonna 2027 verkosto jatkaa teemakumppanuuksien valmistelua valtion kanssa ja toteuttaa konkreettisia pilotteja kulttuurin, teollisuuden ja energiainfrastruktuurin aloilla. Valmistelun vastuu on strategia ja tietojohtamisella yhdessä elinvoimapalvelujen kanssa. Vuoden 2027 aikana keskitytään erityisesti kulttuurikiihdyttämömallin kehittämiseen hankerahoituksella.

Keskusvaalilautakunta

1500 KESKUSVAALILAUTAKUNTA	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	78 539	0	100 000	0	175 000
Toimintamenot	-284 539	-16 000	-200 000	-16 000	-305 000
Toimintakate (Netto)	**-206 000**	**-16 000**	**-100 000**	**-16 000**	**-130 000**

Vuonna 2027 keskusvaalilautakunnan toimintamenot ovat 0,200 milj. euroa, ja toimintatulot ovat 0,100 milj. euroa. Toimintakate on -0,100 milj. euroa.

Toiminnan kuvaus

Vuonna 2027 järjestetään eduskuntavaalit. Vuonna 2028 ei ole vaaleja, mutta menoja syntyy lautakunnan kokousten sekä ICT koneiden ja laitteiden osalta.

Tarkastuslautakunta

1550 TARKASTUSLAUTAKUNTA	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	29	0	0	0	0
Toimintamenot	-239 146	-276 000	-285 200	-290 500	-296 500
Toimintakate (Netto)	**-239 116**	**-276 000**	**-285 200**	**-290 500**	**-296 500**

Vuonna 2027 tarkastuslautakunnan toimintamenot ovat 0,285 milj. euroa ja toimintatulot 0 euroa. Toimintakate on -0,285 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta on osa konsernipalvelujen kokonaisuutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä ja kaupungin hallintosäännön 61–62 §:ssä. Tarkastuslautakunta toimii kaupunginvaltuuston alaisena ja valmistelee valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Lautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, jossa se esittää arvionsa edellisen tilikauden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä siitä onko kaupungin toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi lautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tukee kaikkia strategisia tavoitteita

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	75 % havainnoista johtaa toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	Rajalliset resurssit. Havaintojen jääminen toissijaiseksi.	Hyvä keskusteluyhteys toimialoille ja valtuustoon.

Toiminnan kuvaus

Tarkastuslautakunta tukee kaupunkistrategian toimeenpanoa sekä talousarviossa asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista omalla arviointitoiminnallaan ja antamallaan arviointikertomuksella.

Kaupunkistrategia ja talousarviossa asetetut tavoitteet ohjaavat tarkastuslautakunnan arviointitoiminnan kohdentumista ja painotuksia. Lautakunta laatii vuosittain työohjelman arviointityötään varten, joka pohjautuu valtuustokaudelle laadittuun arviointisuunnitelmaan. Työohjelma sisältää tilivuotta koskevat arviointikohteet.

Tarkastuslautakunnan valmistelutyöstä huolehtii tarkastustoimen yksikkö.

Elinvoimapalvelut

160 ELINVOIMAPALVELUT	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	12 301 056	12 793 900	12 176 400	11 731 500	11 924 700
Tuet ja avustukset	667 366	231 900	496 000	20 000	0
Muut toimintatuotot	78 529	0	0	0	0
Toimintatuotot	13 046 951	13 025 800	12 672 400	11 751 500	11 924 700
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-7 644 915	-8 116 700	-8 470 700	-8 564 600	-8 798 200
Palvelujen ostot	-11 197 652	-13 372 000	-13 991 600	-14 303 600	-14 551 800
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-80 330	-47 700	-52 000	-45 000	-46 000
Avustukset	-12 868 818	-13 123 200	-13 785 400	-13 355 400	-13 355 400
Muut toimintakulut	-570 455	-567 200	-629 700	-639 900	-650 300
Toimintakulut	-32 362 171	-35 226 800	-36 929 400	-36 908 500	-37 401 700
Toimintakate	**-19 315 220**	**-22 201 000**	**-24 257 000**	**-25 157 000**	**-25 477 000**

Vuonna 2027 elinvoimapalvelujen toimintamenot ovat 36,929 milj. euroa ja toimintatulot ovat 12,672 milj. euroa. Toimintakate on -24,257 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2028 toimintakate on -25,157 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2029 toimintakate on -25,477 milj. euroa.

Kaupungin elinvoimapalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. TyöHämeen toimintakate on sitova (nettositovuus). Kaupunginhallitus vastaa elinvoimapalvelujen kokonaismäärärahan riittävyydestä.

Elinvoimapalvelujen talousarvio sisältää kaksi palvelualuetta: kaupungin elinvoimapalvelut ja TyöHäme.

Elinvoimapalveluiden henkilöstö

Elinvoimapalveluiden henkilöstö 30.9.2026:

Työyksikkö	Vakinainen	Määräaikainen	Oppisopimus	Yhteensä
Elinvoimapalvelut	2	1		**3**
Kansainvälisten asukkaiden palvelut	7	16	2	**25**
Työllisyyden edistäminen	11	8		**19**
TyöHäme	85	7		**92**
Yhteensä	**105**	**32**	**2**	**139**

Kaupungin elinvoimapalvelut

1600 KAUPUNGIN ELINVOIMAPALVELUT	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	3 410 364	2 491 900	1 716 000	820 000	800 000
Toimintamenot	-22 725 583	-24 692 900	-25 973 000	-25 977 000	-26 277 000
Toimintakate (Netto)	**-19 315 220**	**-22 201 000**	**-24 257 000**	**-25 157 000**	**-25 477 000**

Vuonna 2027 Kaupungin elinvoimapalvelut -palvelualueen toimintamenot ovat 25,973 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,716 milj. euroa. Toimintakate on -24,257 milj. euroa.

Kaupungin elinvoimapalveluiden talousarvio vuodelle 2027 sisältää määrärahoja seuraavasti:

- Elinvoimapolitiikka: 3,701 milj. euroa (menot),
- Hämeenlinnan työllisyyspalvelut: 20,437 milj. euroa (menot) ja
- Kansainvälisten asukkaiden palvelut: 1,910 milj. euroa (menot) ja 1,716 milj. euroa (tulot)

Keskeisin talouden muutos liittyy kansainvälisten asukkaiden palveluiden tuloihin, jotka alenevat merkittävästi lainsäädäntömuutosten ja valtion kotoutumiskorvauksiin kohdistamien säästötoimenpiteiden vuoksi. Erityisesti laskennallisiin korvauksiin tehdyt muutokset vähentävät kunnille maksettavaa rahoitusta. Hallitus on toteuttanut useita kotoutumisen valtionrahoitukseen kohdistuneita säästöjä viime vuosina, mutta niiden vaikutukset näkyvät kunnissa viiveellä. Säästöjen vaikutusta on osaltaan peittänyt tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten määrän kasvu, joka on kasvattanut kunnille maksettavia korvauksia samanaikaisesti säästötoimien kanssa. Jatkossa merkittävä osa nykyisistä laskennallisista korvauksista siirtyy osaksi kuntien yleistä valtionosuusrahoitusta.

Kaupungin elinvoimapalvelut vastaavat kaupungin elinvoiman edistämistyöstä, kaupungin työllisyydenhoidosta (muut kuin TyöHämeen työllisyysalueen tehtävät), elinkeinopolitiikan ohjauksesta, matkailun ja tapahtumien kehittämisestä, kansainvälisten asukkaiden palveluista (kotoutumisen edistäminen) sekä asunto- ja korkeakoulupolitiikan ohjauksesta. Palvelualueen tehtävänä on vahvistaa kaupungin elinvoimajohtamista ja edunvalvontaa. Palvelualue jakautuu kolmeen osa-alueeseen: Elinvoimapolitiikka, Hämeenlinnan työllisyyspalvelut ja Kansainvälisten asukkaiden palvelut.

Elinvoimapalvelut toteuttavat kaupunkistrategiaa oman vastuualueensa osalta. Elinvoimapolitiikkaa on jäsennetty kaupungin kärkiohjelmissa: Elinkeinot ja osaaminen (2025), Keskustavisio (2025), Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna (uudistuu vuonna 2026), Asumiskaupunki (valmistuu vuonna 2026) sekä Turvallisuuden Hämeenlinna (2026). Elinvoimapalvelut ovat lähipalveluita.

Turvallisuuden edelläkävijä

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hämeenlinnan vetovoima vahvistuu yhteisellä elinvoimaviestinnällä	Kaupungin ja konserniyhteisön yhteisten viestintätoimenpiteiden määrä kasvaa vuodesta 2026	Kaupungilla ja konserniyhteisöillä ei ole yhteistä näkemystä viestinnän tavoitteista ja painopisteistä. Viestintävastuut, roolit ja toimintatavat ovat epäselviä. Viestintätoimenpiteet eivät tuota lisäarvoa tai niitä ei koeta tarpeellisiksi.	Määritellään yhteiset viestinnälliset tavoitteet, vuosikello ja painopisteet. Vahvistetaan strategista viestintäyhteistyötä sekä yhteistä suunnittelua. Laaditaan yhteiset toimintamallit ja ohjeistukset yhteisten viestintäkampanjoiden toteuttamiseksi. Arvioidaan viestintätoimenpiteiden kohderyhmien tarpeita ja seurataan yhteisten toimenpiteiden toteutumista ja tuloksellisuutta.
Kansainvälisten asukkaiden työllisyys ja pitovoima kasvaa	Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä laskee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä kasvaa ja työttömyysjaksot pitkittyvät. Ulkomaalaisten työnhakijoiden suomen kielen taito ei kehity työllistymisen edellyttämälle tasolle. Työnhakijat kohtaavat työnhaussa syrjintää ja ennakkoluuloja. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita tai aiemmin kerrytettyä osaamista ei tunnisteta. Palveluiden alikäyttö; asiakkaat eivät tunne palvelu- ja tuotevalikoimaa. Palveluprosessit katkeavat tai palvelun jälkituki on puutteellista.	Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta työnvälitystyötä sekä palveluiden tuloksellista käyttöä. Lisätään työelämälähtöistä kielen oppimista ja tuetaan työn ohessa tapahtuvaa kielitaidon kehittymistä. Hyödynnetään rekrytointikynnystä madaltavia palveluita ja vaikutetaan työnantajien rekrytointiasenteisiin. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään monikanavaista ja monikielistä viestintää. Kehitetään palvelupolkujen siten, että aktiivinen tuki ei pääty palvelun päättymiseen. Kehitetään yhteistyörakenteita kansainvälisten asukkaiden palveluiden, työllisyyspal-

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
			veluiden, koulutustoimijoiden, hyvinvointialueen ja Kelan kanssa. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa.
Kansainvälisten asukkaiden työllisyys ja pitovoima kasvaa	Ulkomaalaisten asukkaiden kuntien välinen nettomuutto kehittyy myönteisesti vuodesta 2026	Alueelle muuttaneet eivät kiinnity alueeseen ja muuttavat pois. Alueella ei ole riittävästi työ- tai uramahdollisuuksia kansainvälisille osaajille ja maahan muuttaneille. Alueen oppilaitosten koulutustarjonta ei vastaa alueen työmarkkinoiden tarpeita. Maahan muuttaneiden yrittäjyyspotentiaalia ei hyödynnetä. Alueelle muuttaneet eivät kiinnity paikallisyhteisöihin tai esim. harrastustoimintaan.	Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään monikanavaista ja monikielistä viestintää. Kehitetään palvelupolkujen siten, että aktiivinen tuki ei pääty palvelun päättymiseen. Tarjotaan monikielistä yritysneuvontaa, yrittäjyysvalmennuksia ja verkostoitumismahdollisuuksia. Kehitetään yhteistyörakenteita kansainvälisten asukkaiden palveluiden, työllisyyspalveluiden, koulutustoimijoiden, hyvinvointialueen ja Kelan kanssa. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa.

Joustava kumppani yrityksille

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Yritykset kasvavat ja kuntatalous vahvistuu	Yritysten lukumäärä kasvaa vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu ja kuluttajien ostovoima sekä luottamus säilyvät alhaisella tasolla, mikä voi lisätä konkurssien määrää ja vähentää uusien yritysten perustamishalukkuutta. Alueen yrittäjyyspotentiaalia ei tunnisteta tai yrittäjyydestä kiinnostuneet eivät löydä tai saa kaipaamaansa palvelua tai rahoitusta yrityksen perustamiseen.	Kehitetään yrittäjyyden neuvontaa, yritysvalmennuksia ja yrityksen perustamiseen liittyviä palveluja. Lisätään työnantaja- ja yrityspalveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään eri yrityspalvelutoimijoiden välisiä yhteistyörakenteita. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
		Alueen veto- ja pitovoima on heikkoa ja potentiaaliset yrittäjät ja osaajat sijoittuvat muualle.	
Yritykset kasvavat ja kuntatalous vahvistuu	Ennakonpidätyksen alaisten palkkatulojen määrä kasvaa vuodesta 2026 enemmän kuin koko maassa keskimäärin	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä pysyy ennallaan tai kasvaa. Palkkatulojen saamattomien (sis. mm. eläkeläiset, opiskelijat, vanhempainvapaalla olevat) osuus väestöstä kasvaa. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita, jolloin työpaikkoja jää syntymättä osaavan työvoiman puutteen vuoksi. Syntyvien uusien työpaikkojen viikkotyötuntimäärä tai palkkasumma on pieni. Alueen veto- ja pitovoima on heikkoa, eikä kaupunki onnistu houkuttelemaan uusia työllisiä asukkaita tai työllisiä asukkaita muuttaa pois.	Vahvistetaan jalkautuvaa yhteistyötä työnantajien, elinkeinoyhtiöiden ja koulutustoimijoiden kanssa työvoimatarpeiden tunnistamiseksi ja työpaikkojen syntymisen edistämiseksi. Seurataan alueen työmarkkina- ja yritystilannetta ennakoivasti ja reagoidaan rakennemuutoksiin nopeasti. Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta työnvälitystyötä sekä palveluiden tulokselista käyttöä. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään yhteistyörakenteita kansainvälisten asukkaiden palveluiden, työllisyyspalveluiden ja koulutustoimijoiden välillä. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa. Kiinnitetään erityistä huomiota veto- ja pitovoimaa edistäviin tekoihin toiminnassa.

Kiinnostava ja elävä kaupunkikeskusta

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupunkikeskustan elävyys kasvaa	Tyhjien liiketilojen osuus keskustassa vähenee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu ja kuluttajien ostovoima sekä luottamus säilyvät alhaisella tasolla, mikä vähentää palvelukysyntää keskustassa. Kuluttajien ostokäyttäytyminen siirtyy entistä enemmän verkkokauppaan tai keskustan ulkopuolelle. Keskustan liiketilojen ominaisuudet, kuten vuokrataso, eivät vastaa yritysten tarpeita. Keskustaa ei pidetä saavutettavana tai viihtyisänä. Alueen yrittäjyyspotentiaalia ei tunnisteta tai yrittäjyydestä kiinnostuneet eivät löydä tai saa kaipaamaansa palvelua tai rahoitusta yrityksen perustamiseen.	Kehitetään yrittäjyyden neuvontaa, yritysvalmennuksia ja yrityksen perustamiseen liittyviä palveluja. Vahvistetaan keskustan vetovoimaa, saavutettavuutta ja viihtyisyyttä. Lisätään työnantaja- ja yrityspalveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään eri yrityspalvelutoimijoiden välisiä yhteistyörakenteita. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa. Ylläpidetään ajantasaista tilannekuvaa vapaista liiketiloista ja sijoittumismahdollisuuksista ja panostetaan liiketilojen markkinointiin.

Houkutteleva kotikaupunki lapsiperheille

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyys kasvaa	Alle 30-vuotiaiden nuorten työttömien työnhakijoiden määrä laskee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä kasvaa ja työttömyysjaksot pitkittyvät. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Palveluiden käyttö ei tuota tuloksia.	Vahvistetaan jalkautuvaa yhteistyötä työnantajien, elinkeinoyhtiöiden ja koulutustoimijoiden kanssa työvoimatarpeiden tunnistamiseksi ja työpaikkojen syntymisen edistämiseksi. Seurataan alueen työmarkkina- ja yritystilannetta ennakoivasti ja reagoidaan rakennemuutoksiin nopeasti. Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
			työnvälitystyötä sekä palveluiden tuloksellista käyttöä. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään palvelujen tulosten seurantaa ja tiedolla johtamista. Kohdennetaan resursseja tuloksellisiksi todettuihin palveluihin ja toimintamalleihin. Kehitetään yhteistyörakenteita työllisyyspalveluiden ja koulutustoimijoiden välillä. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa.
Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyys kasvaa	Kaupunki ja konserniyhteisö tarjoavat vuoden aikana: 1. 700 kesätyöseteliä tai kesätyöpaikkaa kaupungin ja kaupungissa toimivien yritysten toimesta 2. 100 työkokeilu- tai harjoittelupaikkaa sekä 3. 200 TET-paikkaa kaupungin organisaatiossa	Heikko suhdannetilanne jatkuu, mikä heikentää yritysten mahdollisuuksia palkata kesätyöntekijöitä ja siten vähentää kesätyösetelien kysyntää. Kaupunki ja konserniyhteisö eivät sitoudu tavoitteisiin riittävästi. Tiedonkulku kaupungin eri yksiköiden välillä ei ole sujuvaa ja eivätkä kaikki kesätyö-, työkokeilu-, TET- tai työharjoittelupaikat tule työllisyyspalveluiden tietoon. Tarjotut paikat eivät vastaa kohderyhmien tarpeita tai kiinnostuksen kohteita tai perehdytyksen laatu on riittämätön.	Kesätyö-, työkokeilu- ja työssäoppimispaikkatavoitteesta viestitään aktiivisesti kaupungin sisällä. Kehitetään kesätyöseteleiden sekä kaupungin kesätyö-, työkokeilu-, harjoittelu- ja TET-paikkamahdollisuuksien tunnettavuutta aktiivisella markkinoinnilla. Määritellään kesätyö-, työkokeilu- ja työssäoppimispaikkojen määrän seurannalle vastuuhenkilöt ja kirjaamiskäytännöt. Kerätään palautetta työllistetyiltä ja kehitetään perehdytyksen ja työnohjauksen laatua.

Uudistuva kulttuurikaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hämeenlinnan houkuttelevuus tapahtuma- ja matkailukaupunkina kasvaa	Yöpymisten määrä kasvaa vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu ja kuluttajien ostovoima sekä luottamus säilyvät alhaisella tasolla, mikä vähentää vapaa-ajan matkailua ja työmatkoja. Matkailijat eivät pidä Hämeenlinnaa houkuttelevana tai kiinnostava matkakohteena. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita, jolloin työpaikkoja jää syntymättä matkailu-, majoitus- ja ravintolatoimialalla. Toimijoiden välinen yhteistyö matkailun kehittämisessä on hajanaista, eivätkä toimijat ole sitoutuneita yhteiseen tavoitteeseen.	Vahvistetaan alueen matkailumarkkinointia ja kehitetään alueen matkailupalveluiden ja nähtävyyksien tunnettavuutta. Tehdään aktiivista yhteistyötä matkailu- ja tapahtumatoimijoiden kanssa kysynnän lisäämiseksi. Tuetaan ja sujuvoitetaan aktiivisesti tapahtumien järjestämistä ja houkutellaan uusia tapahtumia alueelle. Kehitetään matkailun kehittämisen yhteistyötä vahvistamalla yhteistä tahtotilaa ja sujuvoittamalla toimintamalleja.

Toiminnan kuvaus

A) Elinvoimapolitiikka

Elinvoimapolitiikan toteutusta ohjaavat Elinkeinot ja osaaminen -ohjelma sekä vuoden 2027 keskeiset painopisteet: yritysten kasvun ja sijoittumisen edellytysten vahvistaminen, puolustus- ja turvallisuusalan ekosysteemin kehittäminen, MORE-alueen kilpailukyvyn vahvistaminen sekä ulkoisen rahoituksen ja strategisten kumppanuuksien hyödyntäminen. Tekoälyyn ja dataan perustuvia toimintatapoja lisätään. Vuonna 2027 käynnistetään Katalyyttirahaston toiminta, kehitetään startup- ja kasvuyrityspalveluita, otetaan käyttöön uusia kumppanuusmalleja sekä lanseerataan BeFine biotalouden keskeisenä ekosysteemibrändinä. Katalyyttirahaston ensimmäiset rahoitettavat kohteet valitaan vuoden aikana.

Matkailun ja tapahtumatoiminnan kehittämistä ohjaa vuonna 2026 päivitettävä Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelma. Tavoitteena on vahvistaa Hämeenlinnan asemaa matkailu- ja tapahtumakaupunkina sekä kasvattaa matkailun taloudellisia vaikutuksia. Painopisteitä ovat löydettävyys, saavutettavuus, uusien tapahtumien houkuttelu ja ympärivuotisen vierailutalouden, erityisesti kokous- ja kongressimatkailun, kehittäminen. Kaupungin vahvuuksia hyödynnetään vetovoiman vahvistamisessa yhteistyössä Linnan Kehityksen sekä kaupungin markkinointi- ja viestintäyksikön kanssa.

Asumispolitiikkaa ohjaa vuoden 2027 alussa valmistuva Asumiskaupunkiohjelma. Tavoitteena on vahvistaa Hämeenlinnan asemaa hyvän elämisen kaupunkina ja selkeyttää eri toimijoiden rooleja asumiskaupunkityössä.

Elinvoimapalvelut pitää yllä vaikuttamisen linjauksia. Vuonna 2026 keskeiset painopisteet ovat 1) Turvallisuuden Hämeenlinna, 2) Kuntien rahoitus ja keskisuurten kaupunkipolitiikka sekä 3) Hämeenlinna uudistuvana kulttuurikaupunkina. Painopisteet huomioidaan edunvalvonta- ja vaikuttamistyössä kaikilla tasoilla. Lisäksi koottiin kaupungin kannalta keskeiset asiat eduskuntavaaleja silmällä pitäen. Edunvalvontaan liittyen kaupunki on edelleen aktiivinen kasvukaupunkiverkoston toimija. Hämeenlinna rahoittaa osaltaan Hämeen EU-toimistoa vahvistaakseen edunvalvontaa, kansainvälisiä verkostoja sekä EU-rahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia kaupungin strategisten tavoitteiden tukena.

Kaupunki rahoittaa osaltaan aloittavien yrittäjien palveluita tarjoavaa Hämeen Uusyrityskeskusta. Toiminta on ollut erittäin kustannustehokasta ja tuottanut vuosittain runsaasti uutta yrittäjyyttä. Uusyrityskeskuksen uusi sopimus astuu voimaan 1.1.2027. Aloittavien yrittäjien palveluita tarjotaan myös työllisyyspalveluissa. Eri palvelut on suunniteltu siten, että päällekkäistä työtä vältetään.

Leader Linnaseutu ry toiminnan kautta vahvistetaan erityisesti pitäjien elinvoimaa ja paikallislähtöistä kehittämistä. Kaupunki osallistuu hankeyhteistyöhön, tukee kyläkummiverkostoa ja vahvistaa yhteistyötä maaseudun kehittämisen toimijoiden kanssa. Tavoitteena on Leader-toiminnan jatkuvuus EU-rahoituskaudella 2028–2034.

Konsernipalveluiden hanketiimi vahvistaa kaupungin hanketoimintaa, hankkeiden koordinaatiota ja verkostojen hallintaa sekä parantaa edellytyksiä kilpailtujen EU-rahoitusten saamiselle. Vuoden 2027 tavoitteena on saada rahoitus vähintään yhteen kilpailtuun EU-rahoitteiseen hankkeeseen.

Korkeakouluyhteistyötä jatketaan Hämeen ammattikorkeakoulun ja Helsingin yliopiston Lammin biologisen aseman kanssa sekä kehitetään elinkeinojen erikoistumisalueiden kautta. Elinvoimapalvelut osallistuu HAMKin keskustakampuksen suunnitteluun oman vastuualueensa osalta.

B) Hämeenlinnan kaupungin työllisyyspalvelut

Hämeenlinnan kaupunki varmistaa TyöHämeen työllisyysalueen tehokkaan toiminnan tarjoamalla paikallisiin työnantajien ja työnhakijoiden tarpeisiin kohdennettuja lähipalveluita. Keskeisenä tavoitteena on vähentää työttömyysetuuskustannuksia, jotka ovat työttömyysturvan rahoitusmallin muutoksen myötä nousseet yli 10 miljoonaan euroon vuosittain. Vuonna 2027 kustannuksiin liittyy edelleen ylitysriski epävarman suhdannetilanteen ja työllisyyskehityksen vaikean ennakoitavuuden vuoksi.

Työttömyysetuuskustannuksia seurataan kuukausittain, ja niiden vähentämiseksi vahvistetaan alueellista yhteistyötä sekä kaupungin omia työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. Toi-

minnassa painotetaan ennakoivaa työmarkkinaseurantaa, palveluiden kohdentamista pitkäaikaistyöttömyyden riskissä oleville, kysyntälähtöistä koulutusta ja tehokasta työnvälitystä. Yhteistyötä työnantajien, elinkeinoyhtiöiden ja koulutustoimijoiden kanssa vahvistetaan.

Työllisyyspalveluiden vaikuttavuutta seurataan tiedolla johtamisen avulla, ja resursseja kohdennetaan vaikuttavimpiin toimintamalleihin. Työllisyyttä edistetään muun muassa 1000 työllisyyden tekoa -toimenpiteillä, hankintojen työllistämisehdolla ja Hämeenlinna-lisällä. Toimenpiteissä painotetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

C) Kansainvälisten asukkaiden palvelut

Kansainvälisten asukkaiden palveluissa vahvistetaan kestävän kotoutumisen mallia, jossa palvelut tukevat kokonaisvaltaisesti Hämeenlinnaan muuttavien kotoutumista, omaa toimijuutta ja suomen kielen oppimista. Vuonna 2027 palveluita kehitetään erityisesti ryhmämuotoisina ja kustannustehokkaina kokonaisuuksina sekä vahvistetaan monikielistä viestintää yhteistyössä kaupungin viestinnän kanssa. Lakisääteistä omakielistä yhteiskuntaorientaatiota jatketaan omana tuotantona ja yhteistyömahdollisuuksia muiden kuntien kanssa selvitetään.

Kansainvälisyysohjelma valmistuu vuonna 2027, ja sen seurannassa hyödynnetään ICC-Indexin tuloksia. Hämeenlinna jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston Intercultural Cities -ohjelmassa. Palveluiden kehittämisessä hyödynnetään aiempaa vahvemmin ALPO-rekisterin/KotoAJ, väestötilastojen ja poismuuttoselvitysten tietoja. Ulkoista rahoitusta haetaan aktiivisesti yhteistyössä hanketiimin kanssa.

Nopeasti töihin – kielitietoinen kotoutumisvalmennus -hankkeessa kehitetty Opin-kokonaisuus on osoittautunut vaikuttavaksi toimintamalliksi. Toiminta vakiinnutetaan osaksi kaupungin omaa palvelutuotantoa vuoden 2027 loppuun mennessä. Opin-kokonaisuus mahdollistaa joustavan ja katkeamattoman etenemisen kotoutumisesta koulutukseen ja työelämään. Myös Osallisuuden avaimet -hankkeen toimintoja integroidaan osaksi kokonaisuutta.

Vuonna 2027 jatketaan lakisääteistä humanitaarista vastaanottotyötä kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien henkilöiden osalta, mikä on ehtona kotoutumisen valtionkorvausten saamiseksi. Erityisenä painopisteenä tulee tulevina vuosina olemaan ukrainalaisten asettuminen Hämeenlinnaan. Vuoden 2027 painopisteenä on myös opiskelu- ja työperäinen maahanmuutto. Kaupunki on sitoutunut Elinvoimaa maahanmuutosta (ELMA) -ohjelmaan, joka alkaa vuoden 2027 alussa.

TyöHäme

1700 TYÖHÄME	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	9 317 076	10 533 900	10 776 400	10 931 500	11 124 700
Tuet ja avustukset	256 496	0	180 000	0	0
Muut toimintatuotot	63 016	0	0	0	0
Toimintatuotot	9 636 587	10 533 900	10 956 400	10 931 500	11 124 700
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-4 651 946	-4 969 200	-5 201 100	-5 258 000	-5 401 600
Palvelujen ostot	-2 005 230	-2 326 200	-2 709 600	-2 801 500	-2 844 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-47 002	-24 500	-24 700	-25 100	-25 600
Avustukset	-2 626 749	-2 925 100	-2 695 600	-2 515 600	-2 515 600
Muut toimintakulut	-305 660	-288 900	-325 400	-331 300	-337 200
Toimintakulut	-9 636 587	-10 533 900	-10 956 400	-10 931 500	-11 124 700
Toimintakate	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vuonna 2027 TyöHämeen toimintamenot ovat 10,956 milj. euroa ja toimintatulot ovat 10,956 milj. euroa. Toimintakate on 0 euroa. Suunnitelmavuoden 2028 toimintamenot ovat 10,932 milj. euroa ja toimintatulot ovat 10,932 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2029 toimintamenot ovat 11,125 milj. euroa ja toimintatulot ovat 11,125 milj. euroa.

Vuoden 2027 talousarviota on valmisteltu yhteistyössä TyöHämeen talouden työryhmän kanssa, jossa on ollut edustaja jokaisesta TyöHämeen kunnasta.

Kokonaismenoja vastaava summa kertyy valtionosuuksina työllisyysalueen kunnille. Varsinaisia investointeja työllisyysalueelle ei ole suunniteltu, vaan kaikki menoerät tullaan kattamaan käyttötaloudesta.

Vuoden 2026 aikana on yhteistyössä kuntien kanssa valmisteltu TyöHämeen talouden rakenteen muutosta. Uusi sopimus ja talouden rakenteen muutos tulee voimaan 1.1.2027 alkaen. Sopimus on tällä hetkellä kunnissa hyväksyttävänä. Uusi sopimus muuttaa TyöHämeen talouden rakennetta siten, että kuntien rahoitusosuudet perustuvat kahteen eri komponenttiin: yhteisesti jaettaviin yleiskustannuksiin ja aiheuttamisperiaatteella asiakkaan kotikuntaan kohdennettaviin kustannuksiin.

Yleiskustannuksia ovat mm. henkilöstökulut ja kaikki hallinnolliset palvelut työllisyyspalveluiden tuottamiseksi. Yleiskustannusten osuus vuoden 2027 toimintamenoista on 6,750 milj. euroa. Aiheuttamisperiaatteen mukaiset kustannukset kohdistetaan suoraan asiakkaan kotikuntaan. Aiheuttamisperiaatteen mukaisia kustannuksia ovat asiakkaiden koulutukset, palvelut sekä erilaiset työllistymistä tukevat avustukset. Aiheuttamisperiaatteen kustannusten osuus vuoden 2027 toimintamenoista on 4,101 milj. euroa. Vuodelle 2027 on varattu 180 000 euroa nuorten työllistymissetelin myöntämiseen. Valtio korvaa työllistymissetelikulut täysimääräisesti, jolloin työllistymissetelin toimintakatevaikutus 0 euroa.

TyöHämeen taloudenpidossa vahvistetaan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä kehitetään talousseurannasta entistä ennustettavampaa ja rakenteeltaan selkeämpää.

Turvallisuuden edelläkävijä

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Työllistymispolut nopeutuvat ja pitkittynyt työttömyys vähenee	Rakennetyöttömien lukumäärä laskee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä kasvaa ja työttömyysjaksot pitkittyvät. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Palveluiden käyttö ei tuota tuloksia. Monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden määrä kasvaa.	Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta työnvälitystyötä sekä palveluiden tuloksellista käyttöä. Kohdennetaan palveluja erityisesti rakennetyöttömyyden riskissä oleville. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Hyödynnetään rekrytointikynnystä madaltavia palveluita ja vaikutetaan työnantajien rekrytointiasenteisiin. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään palvelujen tuloksellisuuden seurantaa ja tiedolla johtamista. Kohdennetaan resursseja tuloksellisiksi todettuihin palveluihin ja toimintamalleihin. Kehitetään työllisyyden edistämisen monialaisia yhteistyörakenteita hyvinvointialueen ja Kelan kanssa. Sujuvoitetaan toimintamalleja, selkeytetään rooleja ja vahvistetaan yhteistä tahtotilaa.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Työllistymispolut nopeutuvat ja pitkittynyt työttömyys vähenee	Kuntien osarahoittaman työttömyysturvan määrä laskee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä kasvaa ja työttömyysjaksot pitkittyvät. Työttömyysjaksoja ei saada katkaistua työllistymisillä tai asiakkaan ohjaamisella muiden ensisijaisten etuuksien, kuten eläke-, kuntoutus- tai opintoetuuksien piiriin. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Palveluiden käyttö ei tuota tuloksia.	Työttömyysturvan maksuosuuksien aktiivinen seuranta. Vahvistetaan jalkautuvaa yhteistyötä työnantajien, elinkeinoyhtiöiden ja koulutustoimijoiden kanssa työvoimatarpeiden tunnistamiseksi ja työpaikkojen syntymisen edistämiseksi. Seurataan alueen työmarkkina- ja yritystilannetta ennakoivasti ja reagoidaan rakennemuutoksiin nopeasti. Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta työnvälitystyötä sekä palveluiden tuloksellista käyttöä. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Hyödynnetään rekrytointikynnystä madaltavia palveluita ja vaikutetaan työnantajien rekrytointiasenteisiin. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään palvelujen tuloksellisuuden seurantaa ja tiedolla johtamista. Kohdennetaan resursseja tuloksellisiksi todettuihin palveluihin ja toimintamalleihin. Kohdennetaan palveluja erityisesti pitkittyvän työttömyyden riskissä oleville.

Joustava kumppani yrityksille

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Alueen elinvoima ja yritysten kasvu vahvistuvat osaavan työvoiman avulla	Työllisyysaste nousee vuodesta 2026 Kanta-Hämeessä	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä kasvaa ja työttömyysjaksot pitkittyvät. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Työvoiman ulkopuolella olevien (sis. mm. eläkeläiset, opiskelijat, vanhempainvapaalla olevat) osuus väestöstä kasvaa.	Vahvistetaan jalkautuvaa yhteistyötä työnantajien, elinkeinoyhtiöiden ja koulutustoimijoiden kanssa työvoimatarpeiden tunnistamiseksi ja työpaikkojen syntymisen edistämiseksi. Seurataan alueen työmarkkina- ja yritystilannetta ennakoivasti ja reagoidaan rakennemuutoksiin nopeasti. Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta työnvälitystyötä sekä palveluiden tuloksellista käyttöä. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta.
Alueen elinvoima ja yritysten kasvu vahvistuvat osaavan työvoiman avulla	Laaja työttömyysaste laskee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin työttömien määrä kasvaa ja työttömyysjaksot pitkittyvät. Työttömien työnhakijoiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Palveluiden käyttö ei tuota tuloksia.	Vahvistetaan jalkautuvaa yhteistyötä työnantajien, elinkeinoyhtiöiden ja koulutustoimijoiden kanssa työvoimatarpeiden tunnistamiseksi ja työpaikkojen syntymisen edistämiseksi. Seurataan alueen työmarkkina- ja yritystilannetta ennakoivasti ja reagoidaan rakennemuutoksiin nopeasti.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Alueen elinvoima ja yritysten kasvu vahvistuvat osaavan työvoiman avulla	Laaja työttömyysaste laskee vuodesta 2026	(riskit mainittu edellisellä sivulla)	Kehitetään palvelutarpeiden tunnistamista ja systemaattista asiakkuuksien läpikäyntiä ja lisätään laadukasta työnvälitystyötä sekä palveluiden tuloksellista käyttöä. Kohdennetaan palveluja erityisesti rakennetyöttömyyden riskissä oleville. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Kehitetään palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta. Kehitetään palvelujen tulosten seurantaa ja tiedolla johtamista. Kohdennetaan resursseja tuloksellisiksi todettuihin palveluihin ja toimintamalleihin.

Tukee kaikkia strategisia tavoitteita

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Palvelut tuottavat tuloksia ja hyvän asiakaskokemuksen oikea-aikaisesti	Palkkatuloja saaneiden työnhakija-asiakkaiden osuus 3 kk:n kuluttua palvelun päättäneistä asiakkaista kasvaa vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu ja työvoiman kysyntää säilyy alhaisella tasolla. Palvelut eivät vastaa asiakkaiden tarpeita. Palveluprosessit katkeavat tai palvelun jälkituki on puutteellista.	Kehitetään palveluiden tuloksellisuutta kohentamalla palveluiden kysyntälähtöisyyttä, kohdentamista ja oikea-aikaisuutta sekä parantamalla asiakkaan palvelutarpeiden tunnistamista. Järjestetään etenkin kysyntälähtöisiä koulutuksia, jotka tukevat työnhakijoiden osaamisen kehittämistä. Hyödynnetään tulosperusteisia ostopalveluita, vaikuttavuushankintoja, hankintojen työllistämisehtoa.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Palvelut tuottavat tuloksia ja hyvän asiakaskokemuksen oikea-aikaisesti	Palkkatuloja saaneiden työnhakija-asiakkaiden osuus 3 kk:n kuluttua palvelun päättäneistä asiakkaista kasvaa vuodesta 2026	(riskit mainittu edellisellä sivulla)	Seurataan ja arvioidaan hankintojen ja palveluiden tuloksellisuuden systeemisesti. Kehitetään palvelupolkujen siten, että aktiivinen tuki ei pääty palvelun päättymiseen.
Palvelut tuottavat tuloksia ja hyvän asiakaskokemuksen oikea-aikaisesti	Työnhakija-asiakkaiden asiakastyytyväisyys palvelun päättyessä paranee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu ja työvoiman kysyntää säilyy alhaisella tasolla. Palvelut eivät vastaa asiakkaiden tarpeita ja asiakaskokemus on heikko. Palveluprosessit katkeavat tai palvelun jälkituki on puutteellista.	Kehitetään palveluiden tuloksellisuutta kohentamalla palveluiden kysyntälähtöisyyttä, kohdentamista ja oikea-aikaisuutta sekä parantamalla asiakkaan palvelutarpeiden tunnistamista. Viestitään selkeästi palvelun tavoitteista, sisällöstä ja asiakkaan velvollisuuksista. Selkeytetään palveluroolеja ja asiakkaan vastuuta. Seurataan ja arvioidaan palveluiden asiakastyytyväisyyttä systeemisesti ja kehitetään palveluja asiakaspalautteen perusteella. Kehitetään palvelupolkujen siten, että aktiivinen tuki ei pääty palvelun päättymiseen.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Palvelut tuottavat tuloksia ja hyvän asiakaskokemuksen oikea-aikaisesti	Työnhakija-asiakkaiden asiakastyytyväisyys työnhaun päättyessä paranee vuodesta 2026	Heikko suhdannetilanne jatkuu, jolloin asiakasmäärät kasvavat, henkilöstö kuormittuu ja yksittäisen asiakkaan saaman palvelun määrä ja laatu heikentyvät. Palvelut eivät vastaa asiakkaiden tarpeita ja asiakaskokemus on heikko. Asiakkaiden toiveet ja odotukset ovat epärealistisia. Palveluprosessi koetaan monimutkaisiksi tai byrokraattisiksi. Asiakkaat eivät tunne TyöHämeen palvelu- ja tuotevalikoimaa.	Kehitetään palveluiden tuloksellisuutta kohentamalla palveluiden kysyntälähtöisyyttä, kohdentamista ja oikea-aikaisuutta sekä parantamalla asiakkaan palvelutarpeiden tunnistamista. Viestitään selkeästi palvelun tavoitteista, sisällöstä ja asiakkaan velvollisuuksista. Selkeytetään palvelurooleja ja asiakkaan vastuuta. Parannetaan työnhakijoiden uskoa omiin mahdollisuuksiinsa tukemalla osaamisen tunnistamista ja urasuunnittelua. Kasvatetaan palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta viestinnällä ja markkinoinnilla. Kohdennetaan henkilöstöresurssi mahdollisimman tehokkaasti, kehitetään digitaalisia palveluita ja ennakoidaan palveluiden kysyntää. Seurataan systeemisesti asiakkaiden palvelukokemusta ja hyödynnetään asiakaspalautteita palvelun kehittämisessä.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
TyöHämeen henkilöstö on osaavaa ja motivoitunutta	Henkilöasiakkaiden asiakastyytyväisyyden kokonaisarvio on parempi kuin koko maassa keskimäärin	Heikko suhdannetilanne jatkuu ja työvoiman kysyntä säilyy alhaisella tasolla, jolloin asiakasmäärät kasvavat, henkilöstö kuormittuu ja yksittäisen asiakkaan saaman palvelun määrä ja laatu heikentyvät. Palvelut eivät vastaa asiakkaiden tarpeita ja asiakaskokemus on heikko. Asiakkaiden toiveet ja odotukset ovat epärealistisia. Palveluprosessi koetaan monimutkaisiksi tai byrokraattisiksi. Asiakkaat eivät tunne TyöHämeen palvelu- ja tuotevalikoimaa.	Kehitetään palveluiden tuloksellisuutta kohentamalla palveluiden kysyntälähtöisyyttä, kohdentamista ja oikea-aikaisuutta sekä parantamalla asiakkaan palvelutarpeiden tunnistamista. Viestitään selkeästi palvelun tavoitteista, sisällöstä ja asiakkaan velvollisuuksista. Selkeytetään palvelurooleja ja asiakkaan vastuuta. Kasvatetaan palveluiden ja tuotteiden tunnettavuutta viestinnällä ja markkinoinnilla. Kohdennetaan henkilöstöresurssi mahdollisimman tehokkaasti, kehitetään digitaalisia palveluita ja ennakoidaan palveluiden kysyntää. Seurataan systeemisesti asiakkaiden palvelukokemusta ja hyödynnetään asiakaspalautteita palvelun kehittämisessä. Panostetaan asiakaspalvelun laatuun ja asiakaskokemuksen yhdenmukaisuuteen. Parannetaan työnhakijoiden uskoa omiin mahdollisuuksiinsa tukemalla osaamisen tunnistamista ja urasuunnittelua.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
TyöHämeen henkilöstö on osaavaa ja motivoitunutta	TyöHämeen työhyvinvointikyselyn vastausten kokonaisarvio paranee vuodesta 2026	Henkilöstö kokee työkuorman jakautuvan epätasaisesti ja epäoikeudenmukaisesti, eikä saa riittävää tukea monialaisesta tiimimallista. Organisaation resursseja ei ole jaettu optimaalisesti, palveluprosessit ja toimintatavat jäävät epämääräisiksi, eikä henkilöstö tunne organisaation tai työnsä tavoitteita. Kokenutta henkilöstöä irtisanoutuu, eikä osaamista saada siirrettyä.	Seurataan työkuorman jakautumista säännöllisesti, tasataan asiakasmääriä ja tehtäviä, selkeytetään tiimien vastuita ja rooleja sekä vahvistetaan esihenkilöiden tukea ja tiimien välistä yhteistyötä. Kehitetään organisaation toimintatapoja, palveluprosesseja ja sisäistä tiedonkulkua. Tuetaan henkilöstön muutoskyvykkyyttä, uuden oppimista, oman työn johtamista, toimintatapojen yhteiskehittämistä sekä yhteisöllisyyden rakentumista.

Toiminnan kuvaus

TyöHämeen toimintaa ja toiminnan kehittämistä ohjaa vuonna 2027 vahvasti TyöHämeen työllisyysohjelma, jonka on määrä astua voimaan 1.1.2027 ja raamittaa TyöHämeen toimintaa vuoden 2040 loppuun asti. Työllisyysohjelmasta tulee työllisyysalueen pitkän aikavälin toiminnallinen visio ja työllisyyspalveluiden järjestämistä ohjaava dokumentti, joka määrittää työllisyydenhoidon keskeiset tavoitteet, sitouttaa toimijoita yhteisiin toimenpiteisiin, toimii päätöksentekoa ohjaavana kompassina ja muuttaa strategiset tavoitteet mitattavaan muotoon. Työllisyysohjelmaluonnoksen visio, tavoitteet ja toiminnan kärjet perustuvat laajaan ekosysteemityöhön, sillä ohjelman valmistelun tueksi järjestettiin keväällä 2026 kolme osallistavaa sidosryhmä- ja asiakastyöpajaa, joihin kutsuttiin yhteensä yli 100 edustajaa lähes 60 organisaatiosta.

TyöHämeen työllisyysohjelmaluonnoksen visio on seuraava: TyöHämeen työllisyysalueella osaava työvoima ja työnantajien tarpeet kohtaavat, palvelut tuottavat tuloksia ja työllisyyttä edistetään asiakaslähtöisesti.

Työllisyysohjelmaluonnoksen tavoitteet ovat seuraavat:

1. Osaava työvoima vahvistaa alueen elinvoimaa ja yritysten kasvua
2. Työllistymispolut nopeutuvat ja pitkittynyt työttömyys vähenee
3. Palvelut tuottavat tuloksia ja hyvän asiakaskokemuksen
4. Työllisyyden edistämisen yhteistyö perustuu vaikuttavaan kumppanuuteen
5. Asiakkaat toimivat omatoimisesti ja aktiivisesti kohti työmarkkinoita

Työllisyysohjelmaluonnoksen tavoitteiden mukaisesti TyöHämeen vuoden 2027 toiminnan kärkiä ovat mm. laadukkaan työnvälitystyön lisääminen, piilotyöpaikkojen tunnistaminen yrityskäynneillä, TyöHämeen tunnettavuuden kasvattaminen, työnhakija-asiakkaiden palvelusuunnitelmien ajantasaisuusasteen nostaminen, palveluiden tuloksellisuuden kohentaminen, kumppani-, verkosto- ja sidosryhmäyhteistyökäytäntöjen kehittäminen sekä TyöHämeen digieteisen rakentaminen. Palveluiden ja palveluhankintojen osalta siirrämme painopistettä enenevissä määrin kohti tulosperusteisuutta ja kysyntälähtöisyyttä. Kohennamme myös palveluiden tuloksellisuutta kehittämällä palveluiden kohdentamista ja oikea-aikaisuutta. Keskeisinä toiminnan kärkinä ovat asiakasprosessien sujuvoittaminen ja asiakkaiden omatoimista asiointia tukevien digitaalisten ratkaisujen kehittäminen. TyöHämeessä myös jatketaan työtä tehostavien tekoälyratkaisuiden pilotointia ja kehittämistä sekä TyöHämeen palveluiden tunnettavuuden kasvattamista viestinnällä ja markkinoinnilla.

TyöHäme toimii työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain mukaisena työvoimaviranomaisena omalla toimialueellaan. Toiminta perustuu erikseen tehtyyn sopimukseen Kanta-Hämeen työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteistoimintamallista, jossa sopijaosapuolina ovat TyöHämeen ja Etelä-Hämeen työllisyysalueet, Kanta-Hämeen hyvinvointialue ja Kela. Palvelun tavoitteena on, että ihmiset ovat töissä. Lähtökohtana on tunnistaa ja tarjota asiakkaille niitä tavoitteen mukaisia palveluja, joita asiakkaan työllistyminen ja työkyvyn selvittäminen ja tukeminen vaatii.

Aktivointisuunnitelmien käyttöä koskevan lainmuutoksen myötä työttömyysetuutta saaville työttömille, joilla on monialaisen tuen tarve, tulee jatkossa laatia monialainen työllistymissuunnitelma. Muutos lisää monialaisten työllistymissuunnitelmien merkitystä sekä korostaa työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan välistä yhteistyötä palvelujen yhteensovittamisessa. Tämän vuoksi palveluprosesseja ja yhteistyörakenteita kehitetään ja palvelumuotoillaan uudelleen vuoden 2027 aikana.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Talous

20 SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	3 571 981	2 882 000	2 880 000	2 880 000	2 880 000
Maksutuotot	1 928 233	2 045 000	2 065 600	2 065 600	2 065 600
Tuet ja avustukset	2 120 951	590 000	1 143 800	1 143 800	1 143 800
Muut toimintatuotot	377 127	151 000	154 000	154 000	154 000
Toimintatuotot	7 998 291	5 668 000	6 243 400	6 243 400	6 243 400
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-68 717 421	-70 877 900	-73 466 700	-74 986 400	-77 033 200
Palvelujen ostot	-26 636 967	-26 280 600	-26 893 000	-27 607 900	-28 243 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 892 997	-2 979 000	-3 082 200	-3 136 000	-3 192 800
Avustukset	-10 244 754	-11 487 000	-11 749 000	-11 929 900	-12 140 900
Muut toimintakulut	-34 557 145	-34 750 500	-34 685 500	-34 961 200	-36 212 600
Toimintakulut	-143 049 284	-146 375 000	-149 876 400	-152 621 400	-156 823 400
Toimintakate	**-135 050 993**	**-140 707 000**	**-143 633 000**	**-146 378 000**	**-150 580 000**

Vuonna 2027 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintatuotot ovat 6,243 milj. euroa ja toimintakulut 149,876 milj. euroa. Toimintakate on -143,633 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2028 toimintakate on -146,378 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2029 toimintakate on -150,580 milj. euroa.

Sitovat tavoitteet 2027

Turvallisuuden edelläkävijä

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Turvallisemman tilan periaatteet otetaan käyttöön toimialan toimipaikoissa	Turvallisemman tilan periaatteet on otettu käyttöön yhteisesti valmistellen kaikissa toimipaikoissa	Yksiköissä ei varata aikaa riittävän laajaan keskusteluun	Johtaminen

Kiinnostava ja elävä kaupunkikeskusta

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Tuetaan pienimuotoisten tapahtumien järjestämistä keskusta-alueella	Keskustan elävöittämisen minipilotteja jaetaan 10 kpl Välitilamallin käyttöpäivien määrä uusissa tiloissa vähintään 40 pv	Ei saada soveltuvia hakemuksia Ei löydy soveltuvaa tilaa	Kulttuuri- ja liikuntapalvelujen tuki hakijoille

Houkutteleva kotikaupunki lapsiperheille

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky kehittyy myönteisesti	Move-mittauksen toimintakykymittari on yli valtakunnallisen keskiarvon ja tulos on parempi kuin vuonna 2026 Kaikki opetusryhmät käyvät uimaopetuksessa kaksi kertaa vuodessa Kehittävän palautteen mukaan kohtalaisen ja nopean kuormittavan liikkeen määrä varhaiskasvatuksessa on keskimäärin 60 minuuttia päivässä	Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen toimenpiteet eivät riitä tai eivät toteudu	Aktiiviset välitunnit, koululiikunta, maksuttomat harrastukset Henkilöstön koulutus Johtaminen
Parannetaan koulu- ja päiväkotitilojen aistiesteettömyyttä	Tehdään vähintään 5 esteettömyyskatselmusta ja aloitetaan niiden perusteella tarvittavat muutostyöt	Aika- ja raharesurssit	Suunnitellaan katselmukset syksyn 2026 aikana ja varaudutaan muutostöihin talousarviossa
Perusopetuksessa käynnistyy painotuksia koskeva kokeilu	Painotettu opetus käynnistyy viidessä ylä- ja yhtenäiskoulussa lukuvuonna 2027–2028	Kokeilujen toteutuksia ei saada suunniteltua ajoissa koulun tasolla ja viestittyä mahdollisuuksista huoltajille	Riittävän ajan varaaminen suunnittelulle ja yhteiselle keskustelulle kouluissa
Lasten lukutaito ja kielelliset valmiudet vahvistuvat	Lukutaidon kokonaistaso vähintään vuoden 2026 tasolla ja lukutaidon eriytyminen ei ole lisääntynyt (lukuseula) Syksyllä esiopetuksen aloittavien lasten (5–6 v.) kielellisten taitojen arviointi, taso vähintään edellisen vuoden tasolla Suomi toisena kielenä arvosanojen kevään 2027 keskiarvo on parempi kuin kevään 2026 keskiarvo	Lisätyt opetustunnit ja muu tuki lukutaidon ja kielellisten valmiuksien vahvistamiseen ei ole riittävää	Jatketaan kehittämistyötä pitkäjänteisesti

Uudistuva kulttuurikaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Uusi, laajalla kulttuuritoimijoiden yhteistyöllä toteutettava tapahtuma	Tapahtuma toteutettu	Verkoston sitoutuminen ja osaaminen, resurssit	Riittävä valmisteluaika
Ikäihmisille järjestetään yhteislaulu- ja karaoketapahtumia pitäjissä	Vähintään 1 tapahtuma/pitäjä	Tapahtumat eivät toteudu resurssipuutteen takia	Luodaan konsepti, jota on helppo toistaa eri puolilla kaupunkia

Toiminnan kuvaus

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa sivistys- ja hyvinvointitoimialan viranomaistoiminnasta, palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, sisällöistä ja kehittämisestä sekä tekee esitykset toimialan palveluverkosta ja investoinneista.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastuulle kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus sekä oppilas- ja opiskeluhuolto pois lukien hyvinvointialueelle siirtyneet kuraattori- ja psykologipalvelut. Lautakunnan vastuulle kuuluvat myös nuorisopalvelut, lastenkulttuuripalvelut, taiteen perusopetus, kirjastopalvelut, museopalvelut, kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut, ehkäisevä päihdetyö, ikääntyneiden vapaaehtoistoiminnan tuki, hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen koordinaatio sekä Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman koordinaatio. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla työskentelee n. 1 400 henkilöä.

Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat mm. Kanta-Hämeen hyvinvointialue, Koulutuskuntayhtymä Tavastia, ateria- ja siivouspalvelujen tuottajat, koulukuljetuksia tuottavat liikennöitsijät, kaupungin tilapalvelut, varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajat, aamu- ja iltapäivätoiminnan tuottajat, Hämeenlinnan Teatteri Oy, Verkatehdas Oy, Sibelius-opisto, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy ja lukuisa joukko kolmannen sektorin toimijoita.

Keskeiset muutokset

Kaivokadun päiväkodin Kotirinteen peruskorjaus valmistuu kesäkuussa 2027, jolloin luovutaan Kanta-Voutilan väistötilasta. Idänpään päiväkodin peruskorjaus etenee suunnitelman mukaisesti vaiheittain. Kokonaisuus on valmis vuonna 2028.

Lyseon korttelin investointi etenee päätöksen mukaisesti. Vuonna 2027 aloitetaan purkutyöt ja rakentaminen. Tavoitteena on, että hanke valmistuu syksyllä 2028 ja otetaan käyttöön tammikuussa 2029. Lyseon koulun liikunnan opetus siirtyy väliaikaisesti käyttämään muita liikuntatiloja vuosina 2027-2028. Oppilaiden kuljetuksista korvaavaan liikuntatilaan syntyy lisäkustannuksia.

Uuden kirjastoauton hankinta etenee suunnitellussa aikataulussa, tavoitteena on, että uusi kirjastoauto saadaan käyttöön loppuvuodesta 2027.

Jäähalli-investointi ja Kaurialan kentän kakkosvaihe etenevät suunnitelmakaudella. Ahveniston maauimalan korjaus siirtyy suunnitelmakauden lopulle tai sen jälkeen. Vuoden 2027 aikana selvitetään millä kustannuksella ja aikataululla Iittalaan olisi mahdollista saada tekonurmikenttä.

Uutena investointina esitetään Lammille Konnarin koulun yhteydessä sijaitsevan salin peruskorjausta (muu koulurakennus puretaan) ja Lammin päiväkodin tarvitsemaa keittiöjärjestelyä.

Hämeenlinnan yhteiskoululle tarvitaan uudet teknisen työn tilat. Tekniikkataloon tehdään käyttöikää pidentäviä korjauksia, mutta kiinteistöä ei tilapalveluista saadun tiedon mukaan kannata peruskorjata.

Tuuloksen päiväkoti jatkaa nykyisellä paikallaan toistaiseksi. Päiväkotiin tehdään lämmitystavan muutos, mutta kustannus tulee huomattavasti suunniteltua koululle siirtoa edullisemmaksi.

Varhaiskasvatuksen palveluseteleiden arvoihin tehdään 3 %:n korotus vuosittain koko suunnitelmakaudelle 2027–2029.

Varhaiskasvatuksen sijaispalvelu tulee järjestää hankintalain muutoksen takia uudelleen. Sijaisten välitystä aletaan hoitaa omana työnä, jota varten hankitaan tarvittava tietojärjestelmä ja varaudutaan kahden henkilön palkkaukseen. Kustannuksiltaan omaksi työksi ottaminen tulee tehdyn laskennan perusteella ostopalvelua edullisemmaksi.

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n avustusta esitetään lisättäväksi 300 000 eurolla. Lisäys kohdistuu Kaurialan yleisurheilukentän peruskorjauksen ja Hämeenlinnan urheilupuiston (Pullerin) tekojääradan rakentamisen lainanhoitokustannuksiin.

Hämeenlinnan Liikuntahallien avustuksen 2 miljoonan euron osuuteen tehdään 1,8 % korotus. Liikuntapalveluiden ja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n ostopalvelusopimuksen arvoa korotetaan 1,8 prosentilla. Myös Hämeenlinnan Teatterin avustukseen tehdään 1,8 %:n korotus.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen yhdyspintatyötä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen perhe, sosiaali- ja vammaispalvelujen kanssa tiivistetään. Vammaispalvelulain muutoksesta johtuvat oppilaiden iltapäivätoiminnan järjestelyt vähentävät hyvinvointialueelta saatavia tuloja.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Strategiset ohjelmat huomioidaan palveluissa ja toiminnassa. Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelmaa toteutetaan vuonna 2026 laaditun toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Ohjelman tavoitteiden saavuttamista seurataan viiden hyvinvoinnin osa-alueen (turvallisuus, oppiminen, terveys, osallisuus, ihmissuhteet) avulla. Lapsiystävällinen kunta- työltä edistetään monialaisessa LYK-arkitiimissä yhdessä hyvinvointialueen kanssa sekä osana Unicefin alumnimallia.

Uuden ilmasto-ohjelman toimenpiteitä toteutetaan vuoden 2026 lopussa hyväksyttävän ohjelman mukaisesti. Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna-ohjelmaa toteutetaan kulttuuri- ja liikuntapalveluissa yhteistyössä elinvoiman vastuualueen ja Linnan Kehitys Oy:n kanssa.

Toimet talouden tasapainottamiseksi

Ensisijainen talouden tasapainottamismahdollisuus sivistys- ja hyvinvointipalveluissa perustuu syntyvyyden alentumiseen, jonka seurauksena lasten määrä palveluissa on vähentynyt ja vähenee edelleen. Tavoitteena vuodelle 2027 on viiden henkilötyövuoden vähennys opetuspalveluista elokuusta alkaen, ellei tuen tarpeessa olevien lasten määrä muuta vaadi.

Mikäli kaupungin taloudellinen tilanne heikkenee, voidaan tehdä esityksiä palvelujen laadun ja määrän vähentämiseksi ja palveluverkon supistamiseksi.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto

200 SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN YHTEINEN HALLINTO	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 381	0	0	0	0
Toimintamenot	-405 035	-426 200	-360 600	-367 000	-375 900
Toimintakate (Netto)	**-403 654**	**-426 200**	**-360 600**	**-367 000**	**-375 900**

Talousarviossa 2026 toimialan hallinnossa ollut kehittämispäällikön virka lakkautettiin ja palkkavaraus siirrettiin opetuspalveluihin uuden opetuspäällikön tehtävään.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteisen hallinnon toimintakulut vuonna 2027 ovat 0,361 milj. euroa.

Varhaiskasvatus

210 VARHAISKASVATUS	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 913 735	1 480 000	1 480 000	1 480 000	1 480 000
Toimintamenot	-41 940 174	-43 558 200	-44 621 000	-45 699 000	-46 643 100
Toimintakate (Netto)	**-40 026 439**	**-42 078 200**	**-43 141 000**	**-44 219 000**	**-45 163 100**

Varhaiskasvatuksen toimintatulot vuonna 2027 ovat 1,480 milj. euroa ja toimintamenot 44,621 milj. euroa. Toimintakate on -43,141 milj. euroa.

Varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa varhaiskasvatuslain mukaisen varhaiskasvatuksen sekä perusopetuslain mukaisen esiopetuksen järjestämisestä. Kunnallinen varhaiskasvatus sisältää seuraavat palvelumuodot: päiväkotihoito, perhepäivähoito ja esiopetus. Mikäli lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lapselle kunnan järjestämää varhaiskasvatuslain 12 §:n mukaista varhaiskasvatusta, on vanhemmalla tai huoltajalla oikeus kotihoidon tukeen tai yksityisen hoidon tukeen sekä yksityisen hoidon kuntalisään.

Kaivokadun päiväkodin Kotirinteen peruskorjaus valmistuu kesällä 2027 ja Idänpään päiväkodin peruskorjauksen ensimmäinen vaihe vuoden 2027 lopussa. Molempiin on varattu ensikertaisen kalustamisen määräraha vuodelle 2027.

Varhaiskasvatuksen sijaispalvelu tulee järjestää hankintalain muutoksen takia uudelleen. Sijaisten välitystä aletaan hoitaa omana työnä, jota varten hankitaan tarvittava tietojärjestelmä ja varaudutaan kahden henkilön palkkaukseen. Kustannuksiltaan omaksi työksi ottaminen tulee tehdyn laskennan perusteella ostopalvelua edullisemmaksi.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vastata joustavasti kuntalaisten palveluntarpeeseen ja sopeuttaa tarvittaessa toimintaa vastaamaan kysynnän muutoksia. Lasten määrän kehitystä ja varhaiskasvatuksen osallistumisastetta seurataan vuositasolla ja reaaliaikaisesti, jotta muutoksiin pystytään reagoimaan.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona voidaan lasten vanhemmille tai muille huoltajille myöntää palveluseteli, jolloin palvelun tuottaa sääntökirjan kriteerit täyttävä ja palveluseteliyritykseksi hyväksytty yksityinen varhaiskasvatuspalvelujen tuottaja. Varhaiskasvatuksen palvelusetelin arvoa esitetään korotettavaksi 3 % 1.1.2027 alkaen. Lopullinen kustannusvaikutus riippuu palveluseteliasiakkaiden määrästä, ikärakenteesta ja perheiden hoitopäivämaksujen osuudesta.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelilaki ei mahdollista kerhotoimintaa palvelusetelillä. Kevään 2026 aikana kerhoseteli oli käytössä lain siirtymäsäännöksen mukaisesti. Yksityiset, sääntökirjan kriteerit täyttävät hyväksytyt palveluntuottajat ovat voineet 1.8.2026 alkaen tuottaa avointa varhaiskasvatusta palvelusetelillä.

Ruotsinkielinen varhaiskasvatus hankitaan ostopalveluna yksityiseltä toimijalta ja esiopetusta hankitaan ostopalveluna kilpailutetuilta palvelusetelituottajilta.

Vuonna 2030 päiväkodeissa vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Työnantaja tukee vakituisessa työsuhteessa Hämeenlinnan varhaiskasvatuksessa olevien työtekijöiden opintoja varhaiskasvatuksen opettajan ja päiväkodinjohtajan tehtäviin tarvittavan kelpoisuuden saavuttamiseksi. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien eläköitymisien myötä vapautuvia tehtäviä muutetaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviksi, mikäli päiväkodin henkilöstörakenne sen mahdollistaa.

Keväällä 2027 toteutetaan asiakaskysely omissa ja palveluseteliyksiköissä varhaiskasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi. Pedagogisen laadun arviointia toteutetaan Kehittävän palautteen arviointimenetelmällä ja osallistumalla Karvin arviointeihin.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo -rahoituksella palkataan kaksi KieKu -opettajaa kulttuuri ja kielitietoisuuden vahvistamiseksi sekä varhaiskasvatuksen avustajia ja lastenhoitajia tasa-arvohankkeen reunaehtojen ja käytettävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

Tunnusluvut	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus 1–6-vuotiaiden ikäluokista	83,2 %	84,2 %	85 %	86 %
Lasten määrä omassa palvelutuotannossa	1 930	1 901	2 100	2 000
Lasten määrä palvelusetelillä tuotetussa palvelussa	742	737	780	740
Lasten määrä ostopalveluna tuotetussa palvelussa	14	14	15	12
Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	54	52	55	50
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä	354	362	380	360
Sijaispalvelun ostot, tuntia	40 835	38 238	30 000	30 000
Oman varhaiskasvatuksen käyttöaste, %	83,9 %	83,6 %	90 %	90 %
Ympärivuorokautisen varhaiskasvatuksen käyttöaste, %	65,5 %	65,9 %	75 %	75 %

Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri

300 OPETUS, NUORISO JA LASTENKULTTUURI Tuloarviot ja määrärahat	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatulot	5 473 666	3 857 000	4 410 800	4 410 800	4 410 800
Toimintamenot	-81 408 030	-82 463 800	-84 262 500	-85 553 500	-88 040 100
Toimintakate (Netto)	**-75 934 363**	**-78 606 800**	**-79 851 700**	**-81 142 700**	**-83 629 300**

Opetuksen, nuorisopalvelujen ja lastenkulttuurin toimintatulot vuonna 2027 ovat 4,411 milj. euroa ja toimintamenot 84,263 milj. euroa. Toimintakate on -79,852 milj. euroa.

Opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalvelut huolehtivat perusopetuslain ja -asetuksen mukaisesta opetuksen järjestämisestä, nuorisolain mukaisesta nuorisotyön järjestämisestä sekä lasten ja nuorten kulttuurin tuottamisesta. Osana lasten ja nuorten kulttuuripalveluja toimii Aimokoulu, joka antaa visuaalisten taiteiden opetussuunnitelman mukaista taiteen perusopetusta. Lisäksi tanssin ja musiikin osalta taiteen perusopetusta tuottaa Sibelius-opisto, jota kaupunki avustaa.

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestämiseen Hämeenlinnan kaupunki osallistuu koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntana. Vapaan sivistystyön palvelut tuottaa Vanajaveden Opisto osana Tavastian koulutuskuntayhtymää. Kaupunki avustaa lukiokoulutusta ja Vanajaveden opistoa.

Perusopetuksen oppilasmäärä syksyllä 2026 on 5 990 oppilasta. Aloittavien 1.-luokkalaisten määrä on 564. Oppilasmäärä on laskenut merkittävästi 2020-luvulla. Vuonna 2020 perusopetuksen oppilasmäärä oli vielä 6 449 oppilasta. Esiopetuksessa olevien lasten määrän pe-

rusteella voidaan arvioida, että syksyllä 2027 aloittavia 1.-luokkalaisia on noin 577. Peruskoulun päättävät ikäluokat ovat kuitenkin järjestelmällisesti suurempia kuin peruskoulun aloittavat ikäluokat, joten vähennys kokonaisoppilasmäärässä jatkuu.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmäärä syksyllä 2026 on 59 oppilasta. Ryhmiä on viime vuosina ollut 9–12, syksyllä 2026 ryhmiä on 7. Ryhmien vähenemistä selittää muun muassa vastaanottokeskuksen lakkauttaminen alkuvuodesta 2026.

Lukuvuonna 2026–2027 käynnistyy valmistavaa opetusta täydentävä LisäValo-opetus. LisäValo-opetuksen Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus on myönnetty noin 80 oppilaalle. Opetukseen oikeutetut oppilaat opiskelevat perusopetuksessa, ja heidän suomen kielen taitonsa vahvistamista tuetaan lisäopetuksella, jonka toteuttaa erityisopettaja tai muu koulun resursoima opetuksen ammattilainen.

Oppimisen tuen lainsäädäntö ja sitä myöten myös asianomaiset kohdat opetussuunnitelmissa ovat muuttuneet 1.8.2025 alkaen. Viimeiset tuen uudistuksen lakimuutokset ja opetussuunnitelmamuutokset tulivat voimaan 1.8.2026. Kaikki tehostetun ja erityisen tuen päätökset raukesivat 31.8.2026, jollei niitä muutettu päätöksellä oppilaskohtaisen tuen päätöksiksi. Suoritetaulukossa vuodelle 2027 on esitetty oppilaskohtaisen tuen oppilaiden lukumäärä ja prosentuaalinen osuus, jotka sisältävät tuen kaikki kolme eri tasoa, kun taas aiemmat erityisen tuen suoritteet ovat koskeneet vain tuen korkeinta tasoa. Siksi tukea saavien oppilaiden osuus näyttää kasvavalta, mutta näin ei todellisuudessa ole.

Perusopetuksen toimintaympäristö muuttuu nopeaan tahtiin. Opetuksen järjestämistä haastavat koko hyvinvointialuetta palveleva sairaalakouluopetuksen kokonaisuus, lastensuojeluyksiköissä asuvien oppilaiden opetus, kotiopetukseen otettujen oppilaiden opintojen valvonta, mahdollinen vankilassa annettava alaikäisten perusopetus, koulupoissaolijoiden tavoittaminen ja poikkeavat opetusjärjestelyt sekä 17 vuotta täyttäneiden ilman perusopetuksen päättötodistusta jääneiden oppivelvollisuusikäisten oppilaiden opetuksen järjestäminen. Nämä perusopetuksen muodot vaativat opetuksen räätälöintiä ja vaikuttavat henkilöstötarpeeseen ja henkilöstön osaamisvaatimuksiin kasvattavasti. Tulevaisuudessa tarvittaisiin ennakoivia neuvotteluja muuttuvista tilanteista.

Opetushenkilöstöä onkin koulutettu kattavasti ja suunnitelmallisesti muuttuvaan toimintaympäristöön. Lukuvuoden 2025–2026 puhejudokoulutus saa hiukan eri näkökulmasta jatkoa MAPA-koulutuksilla (Management of Actual or Potential Aggression), joita jatketaan säännöllisesti lukuvuosittain. MAPA-koulutus antaa henkilöstölle valmiuden ennaltaehkäistä ja hoitaa mahdollisia väkivaltatilanteita. Lisäksi henkilöstöä koulutetaan tekoälyn tunnistamiseen ja turvalliseen käyttöön sekä restoratiivisen toimintamallin hyödyntämiseen koulun toimintaympäristössä. Autismin kirjon koulutuksia kohdennetaan osalle henkilöstöä. Vuonna 2027 tuetaan luokanopettajien kouluttautumista erityisluokanopettajiksi.

Opetuspalveluissa yleisenä tavoitteena on opetussuunnitelman pohjalta toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuvat oppilaslähtöisyys, osallisuus ja laaja-alaiset taidot sekä oppiainekohtainen ja monialainen osaaminen. Vuoden 2027 aikana panostetaan oppimisen tuen uudistuksen vakiinnuttamisen lisäksi erityisesti lukutaidon parantamiseen sekä

liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. Vapaa-ajan lukemista tuetaan lahjoittamalla jokaiselle ekaluokkalaiselle aloittavan lukijan kirjastipendi kevättodistuksen kanssa. Kirjalahja toteutetaan keväällä 2027 kaupungin toimesta, minkä jälkeen selvitetään mahdollisuutta kirjalahjan kattamiseen valmisteilla olevan kansallisen Lukuilo-ohjelman kautta. Lisäksi perusopetuksessa käynnistyy opetuksen painottamista koskeva kokeilu.

Valtakunnallisen opetussuunnitelman uudistuksen, ns. osaamistakuun, valmistelu tapahtuu syksyn 2026 ja kevään 2027 aikana. Lukuvuonna 2027–2028 tehdään opetussuunnitelmaan paikalliset tarkennukset. Uusi opetussuunnitelma astuu voimaan 1.8.2028. Opetuspalveluissa arvioidaan, että osaamistakuu saattaa lisätä ilman peruskoulun päättötodistusta jääneiden 17 vuotta täyttäneiden oppilaiden määrää, joten samaan aikaan on tarve kehittää heidän palveluitaan.

Perusopetuksen kehittämistyötä tehdään osittain hankerahoituksen avulla. Keskeisimpiä vuonna 2027 jatkuvia hankkeita ovat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushanke, suomi toisena kielenä -opetuksen kehittämishanke, perusopetuksen uimataidon opetuksen vahvistamista edistävä hanke, Harrastamisen Suomen malli, Liikkuva koulu & Move -hankkeet sekä Kerhoiloa-hanke. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusrahoituksella kehitetään eri lähtökohdista olevien oppilaiden oppimisen edellytyksiä yhteiskunnallisesti muuttuvassa tilanteessa. Harrastamisen Suomen mallin ja Kerhoiloa-hankkeen avulla saatetaan maksuttomat harrastukset lasten ja nuorten saataville heidän omaan lähiympäristöönsä. Liikkuva koulu- ja Move-hankkeiden avulla pyritään lautakunnan asettamaan tavoitteeseen liikkumisen ja toimintakyvyn edistämisestä.

Perusopetuksen digiteknologian opetuskäytön ohjeistuksen avulla tuetaan ja ohjataan opetussuunnitelman mukaisen digitaalisen toimintakulttuurin kehittymistä kouluissa. Oppiminen tapahtuu pedagogisesti viisaasti ja tarkoituksenmukaisten digitaalisten oppimisympäristöjen sekä materiaalien avulla.

Tulevina vuosina on hyvä varautua laitehankintojen nouseviin kustannuksiin ja toimitusketjujen muutoksiin. Tekoälyn opetuskäytössä ja hyödyntämisessä painotetaan tekoälylukutaidon ja kriittisen ajattelun kehittämistä ikätasoisesti turvallisissa ja valikoiduissa oppimisympäristöissä. Tekoälyä hyödynnetään opettajien työn tukena ja oppilaiden ohjaamisessa vastuulliseen, eettiseen ja tietoturvalliseen teknologian käyttöön.

Opetuspalvelut vastaa perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä 1.–2.-vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta oppilaille, joille on tehty päätös oppilaskohtaisen tuen toteuttamisesta tai oppilaalla on oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Aamupäivätoiminta ja pienemmillä kouluilla järjestettävä iltapäivätoiminta tuotetaan kaupungin omana toimintana. Iltapäivätoiminnan osalta isompien koulujen palveluntuottajina toimivat Pilke Päiväkodit Oy ja Sportti Iltapäiväkerhot Oy. Syksyllä 2026 aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuu noin 580 oppilasta. Lisäksi toimintaan osallistuu 44 vammaisoppilasta hyvinvointialueen vammaispalvelujen myöntämän päätöksen perusteella. Jo 1.1.2025 voimaan tulleen vammaispalvelulain muutoksen mukaan vammaisten oppilaiden palvelut tulee järjestää ensisijaisesti perusopetuslain nojalla. Lain

siirtymäaika päättyy 31.12.2027. Hämeenlinnan kaupungin ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen välille valmistellaan uutta yhteistyösopimusta vammaisoppilaiden lyhytaikaisen huolenpidon järjestämisestä ennen koulupäivää ja sen jälkeen.

Lyseon koulu jatkaa Tullimakasiinin tilojen vuokraamista. Lyseon koulu käyttää Lyseon korttelin liikuntatiloja vuoden 2026 loppuun saakka. Tammikuusta 2027 alkaen liikuntatilat täytyy järjestää Lyseon koulun oppilaille kaupungin tiloja hyväksi käyttäen. Lisäksi on ratkottava oppilaiden kulku koulun ja liikuntatilojen välillä.

Lasten ja nuorten kulttuuripalveluiden tavoitteena on lasten ja nuorten kulttuuriosallisuuden vahvistaminen. Keskeistä yhdenvertaisuuden kannalta on perheiden varhainen tavoittaminen lastenkulttuurin palveluiden pariin. Jatkuvaa kehittämistyötä tehdään myös saavutettavuuden ja kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseksi kaikessa lasten ja nuorten kulttuuritoiminnassa. Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin tuottama, kattavasti hämeenlinnalaiset lapset tavoittava kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolku toteutetaan yhteistyössä paikallisten kulttuurilaitosten, koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. ARX tuottaa ja koordinoi seudullisen lastenkulttuurin palveluja yhteistyösopimuksen mukaan myös Hattulassa ja Riihimäellä.

Kulttuurikeskus ARX järjestää vuoden aikana Hämeenlinnassa 3–4 perheille suunnattua ARXantai-tapahtumaa sekä muita perhetapahtumia. ARX koordinoi koko kaupungin yhteistä Lasten lauantai -kalenteria ja mahdollistaa koululaisten taideharrastuksia osana HIL-toimintaa (Harrastus ihan lähellä). Lasten taidefestivaali Hippaloiden vuoden 2027 teemana ovat unet ja unelmat. Tämän teeman mukaisesti koko ARXin kulttuurikasvatustyössä korostetaan mielikuvituksen, luovuuden ja toivon merkitystä. Marraskuussa 2027 järjestetään kolmipäiväinen Valoilmiö-kaupunkifestivaali, joka keskittyy valotaiteeseen lasten ja nuorten yhteisöllisen toiminnan ja kulttuurisen osallisuuden näkökulmasta. Nuorten kulttuurin HÄX-toimintaa kehitetään yhteistyössä nuorten ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kaikki ARXin palvelut ovat Hippaloiden joitakin esityksiä ja työpajoja lukuun ottamatta kaikenikäisille kävijöille maksuttomia.

Aimokoulu antaa kuvataiteen ja käsityötaiteen laajan oppimäärän mukaista taiteenperusopetusta hämeenlinnalaisille lapsille ja nuorille. Lukuvuosi 2026–2027 on koulun neljäskymmenes toimintavuosi. Keväällä 2026 koulu muutti uusiin toimitiloihin Verkatehtaan opistotaloon. Toiminta on vakiintunut uusiin tiloihin, ja ne on todettu hyviksi ja toimiviksi. Taiteenperusopetuslaki on uudistumassa ja eduskuntakäsittelyä vailla. Aimokoulusta valtakunnallisessa opetussuunnitelmatyössä on mukana sekä kuvataiteen että käsityön edustaja. Uutta kuntakohtaista OPSia päästään laatimaan vuonna 2027.

Nuorisopalvelujen toimintaan kuuluvat yhteisöllinen nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, Ohjaamo ja nuorisovaltuusto. Nuorisotyötä toteutetaan kaikilla yläkouluilla, kuudella alueellisella nuorisotilalla, kauppakeskusnuorisotilalla ja sateenkaareva nuorisotila Säihkeellä. Pelitila Bunkkerin toiminta järjestetään yhteistyössä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kanssa kantakaupungin keskustassa. Skeittihallin toimintaa ylläpidetään yhteistyössä Skate ry:n kanssa.

“Tunnit täys!” -festivaali järjestetään koulujen päättymispäivänä, ja tapahtumaa valmistellaan lukuvuoden aikana yhdessä nuorten kanssa. Harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa järjestetään monipuolisesti. Nuorisopassi on 5.–9.-luokkalaisten käytössä. ”Vaikuta – älä valita” eli V-päivät järjestetään syyslukukaudella. Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään yhteistyössä seudullisen ehkäisevän päihdetyön verkoston ja Ankkuritiimin kanssa. Kesäkaudella järjestetään retkiä ja liikkuvaa nuorisotyötä. Nuorten kesätyöllistäminen hankitaan kolmannen sektorin toimijoilta.

Etsivä nuorisotyö tarjoaa vapaaehtoista ja luottamuksellista ohjausta ja tukea alle 29-vuotiaille tuen tarpeessa oleville nuorille. Etsivä nuorisotyö toteuttaa yksilöllisen työn lisäksi yhteisöllistä pienryhmätoimintaa ja aikalisätoimintaa. Nuorille aikuisille suunnatun Wild Ducks -liikuntaryhmän toiminta järjestetään yhteistyössä Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa. Nuorten monialainen ohjauspalvelu Ohjaamo Stage tarjoaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta koulutukseen, työllisyyteen, hyvinvointiin ja moniin muihin arjen asioihin liittyen. Ohjaamon Nuorten Ääni -ryhmä osallistuu nuorten aikuisten palvelujen kehittämiseen paikallisesti ja alueellisesti.

Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti, osallistuu aktiivisesti eri vaikuttamiselinten kokouksiin ja muuhun toimintaan sekä antaa lausuntoja nuoria koskevista asioista.

Tunnusluvut	**TP 2024**	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**
PERUSOPETUS				
oppilasmäärä (8.9.)	6 284	6 136	6 112	5 873
josta erityisoppilaita	701	713	682	
josta oppilaskohtaisen tuen oppilaita *				771
erityisopetuksen oppilaat % ikäluokasta	11,2	11,6	11,2	
oppilaskohtaisen tuen oppilaat % ikäluokasta *				12,9
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja, 1.–6. luokat	19,0	18,4	19,0	18,9
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja, 7.–9. luokat	20,2	20,1	20,0	20,2
NUORISOTYÖ				
kontaktien määrä nuorisotyössä	46 675	35 994	45 000	35 000
etsivän nuorisotyön yksilöasiakkaat	160	152	160	160
Ohjaamon asiointikäynnit ja kontakti **		17 014		17 000
LASTEN JA NUORTEN KULTTUURI				
Aimo-koulu, oppilasmäärä (8.9.) ***				381
Aimo-koulu, oppilasmäärä, kuvataide	336	363	329	
Aimo-koulu. oppilasmäärä, käsityö	74	63	70	
Hippalot, käyntikerrat	19 500	25 477	20 000	22 000
Kulttuuripolku, kontaktit	47 696	46 407	40 000	42 000
muu kulttuurikeskustoiminta, kontaktit	57 502	68 210	45 000	50 000

*Vuoteen 2026 saakka tunnuslukuna on ollut erityisoppilaat, vuodesta 2027 alkaen oppilaskohtaisen tuen oppilaat. Oppilaskohtaisen tuen oppilaisiin lasketaan kaikki tuen tasot
**Ohjaamon asiointikäynnit ja kontaktit eritelty omalle riville TP 2025 alkaen, aiemmin kaikki kontaktit esitetty yhdessä
***Aimo-koulussa ei enää erillisiä kuvataiteen ja käsityön linjoja

Kulttuuri, liikunta ja hyvinvointi

350 KULTTUURI, LIIKUNTA JA HYVINVOINTI	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	609 508	331 000	352 600	352 600	352 600
Toimintamenot	-19 296 045	-19 926 800	-20 632 300	-21 001 900	-21 764 300
Toimintakate (Netto)	**-18 686 536**	**-19 595 800**	**-20 279 700**	**-20 649 300**	**-21 411 700**

Vuonna 2027 kulttuurin, liikunnan ja hyvinvoinnin tulosalueen toimintatulot ovat 0,353 milj. euroa ja toimintamenot 20,632 milj. euroa. Toimintakate on -20,280 milj. euroa.

Järjestöavustukset

Harkinnanvaraisten järjestöavustusten myöntämisperusteita tarkennettiin vuoden 2026 aikana. Uudet kriteerit ovat voimassa vuoden 2027 avustusten haussa. Kulttuurin avustukset ja liikunnan sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustukset myönnetään erillisinä. Lisätään järjestöavustusten määrää vuodelle 2027 +30 000 euroa.

Minipilottiavustuksia myönnetään kansalaislähtöiseen toimintaan, yhdistysten ohella myös yksityishenkilöille ja työryhmille. Minipilottiavustusten maksimimäärää on 750 euroa. Keskustan elävöittämistä tukevien minipilottien maksimimäärä on 1 000 euroa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Kunnassa tehtävä hyvinvointityö on toimialarajat ylittävää, kaikille elämänalueille ulottuvaa ja kaikkiin ikäryhmiin kohdistuvaa. Työ pohjautuu tietoon ja on taloudellisesti ja toiminnallisesti vaikuttavaa. Hyvinvointityö edellyttää laaja-alaista yhteistyötä. Hyvinvointityön lähtökohta on yksilön oma vastuu hyvinvoinnista ja terveydestä.

Kaupunki seuraa asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden tilaa omilla hyvinvointikyselyillä sekä kansallisilla tietolähteillä. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyön painopisteet on kirjattu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden suunnitelmaan. Suunnitelma sisältää suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi, esteettömyys- ja saavutettavuussuunnitelman sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitelman. Omina asiakirjoinaan kunnassa

tehtävää hyvinvointityötä linjaavat Kaikkien Hämeenlinna -yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma).

Ehkäisevä päihdetyö, ikäihmisten arjen tukeminen (Vapaaehtoiskeskus Pysäkki), ikäihmisten asumisen ohjaus ja neuvonta ja Lapsiystävällinen Hämeenlinna mallin koordinaatio ovat osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä.

Yläkoulujen maksuttomat kuukautissuojat- toimintamallia jatketaan toistaiseksi osana normitoimintaa.

Vuoden 2027 alusta asumisneuvonta siirretään kaupunkirakenteen toimialalta sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Talousvaikutus on yksi HTV, toimintaan haetaan myös Varke:n rahoitusta. Asumisneuvonnan avulla vahvistetaan asumisen turvaamista, ehkäistään häätöjä ja asunnottomuutta sekä tuetaan kuntalaisten hyvinvointia yhteistyössä Hämeenlinnan Asunnot Oy:n, Kanta-Hämeen Hyvinvointialueen ja Nuorisoasuntoliiton (NAL) kanssa.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut vastaa liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luomisesta liikunnalle. Näitä tehtäviä ovat liikuntapaikkojen tarjoaminen, liikunnan järjestäminen, kansalaistoiminnan tukeminen, paikallisen ja alueellisen yhteistyön kehittäminen sekä terveyttä edistävä liikunta.

Liikuntapalvelut toteuttaa tehtävää pääsääntöisesti avustamalla kolmea eri halliyhtiötä (Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy), ostamalla palveluja (asiakaspalvelu ja liikunnanohjaus) sekä vuokraamalla tiloja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:ltä, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:ltä ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:ltä. Liikuntapalvelut toimivat aktiivisesti yhteistyössä järjestöjen, seurojen ja kuntalaisten kanssa. Ulkoliikuntapaikkojen ylläpito, rakentaminen ja suunnittelu ovat kaupunkirakennelautakunnan alaista toimintaa. Sivistys- ja hyvinvointitoimialan, kaupunkirakennetoimialan sekä liikuntahalliyhtiöiden välille on muodostettu yhteistyörakenne, joka mahdollistaa kokonaisnäkemyksen saamisen Hämeenlinnan kaupungin liikuntapaikoista.

Kaupungin tavoitteena on saada mahdollisimman moni kaupunkilainen liikkumaan terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta riittävästi. Kaupunkilaisten liikkumista tuetaan liikuntainfralla, ohjaustoiminnalla sekä järjestöavustuksilla ja minipiloteilla.

Hämeenlinnassa pilotoitiin soveltavan liikunnan etuutta vuoden 2026 puolella. Etuuden tavoitteena on tukea pitkäaikaissairaiden terveyden ylläpitoa ja kuntoutumista. Etuus on hyödynnettävissä toistaiseksi 2027 vuodesta alkaen henkilöillä, joille on myönnetty EU:n vammaiskortti, näkövammaiskortti, liikkumisesteisen pysäköintitunnus tai taksikortti (vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu).

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n avustussumma vuonna 2027 on 5 707 000 euroa ja vuoden 2027 ostopalvelusopimuksen arvo on 508 000 euroa.

Tunnusluvut	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Liikunnanohjaukset, lukumäärä/viikko	63	58	60	60
Liikuntahalliyhtiöiden tilojen liikuntakerrat	800 593	829 999	800 000	850 000
Liikuntaneuvonta / neuvontakerrat	254	368	250	400

Liikuntaneuvonnan laskentaperuste muuttunut, TA 2027 vertailulukuna on TP 2025

Kulttuuripalvelut

Kulttuuri- ja kirjastopalveluihin kuuluvat kirjastopalvelut, museopalvelut, musiikki- ja teatteripalvelut sekä yleiset kulttuuripalvelut. Osto-, yhteistyö- ja palvelusopimuksin tuotetaan monipuolista kulttuuritarjontaa ja –tapahtumia. Kansalaislähtöistä toimintaa tuetaan avustuksilla sekä vahvistamalla taiteen- ja kulttuurintekijöiden osaamista ja yhteistyötä.

Kulttuuripalvelut toteuttavat lakia kuntien kulttuuritoiminnasta. Monipuolinen kulttuuritarjonta edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Avustuksilla ja palveluostoilla ylläpidetään edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Avustuksilla mahdollistetaan myös kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistetään kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä paikallista elinvoimaa.

Uuden kaupunkistrategian tavoite uudistuva kulttuurikaupunki asettaa kulttuuripalveluille vahvoja odotuksia. Uusien sisältöjen lisäksi kehitetään toimintatapoja sekä rohkeutta tehdä kokeiluja ja mahdollistaa kiinnostavien paikallisien kulttuuri-ilmiöiden syntyminen.

Konserttipalveluita tuotetaan ostamalla sisältöä yhteistyökumppaneilta. Yhteistyö Hauhon musiikkijuhlien kanssa jatkuu. Pääosa konserteista toteutetaan edelleen Verkatehtaan Vanaja-salissa.

Hämeenlinnan Teatteri oy:n toimintaa tuetaan avustuksella, johon tulee 1,8 %:n korotus. Uusi avustus on 1 761 000 euroa.

Kulttuuripalveluiden omina vuotuisina tapahtumatuotantoina järjestetään Taiteiden talviyö tammikuussa ja Taiteiden yö elokuussa sekä Vexi Salmi -yhteislaulukonsertti heinäkuussa Hämeenlinnan torilla. Suunnitelmissa on myös yksi uusi tapahtuma, joka yhdistää kaupungin omia kulttuuriorganisaatioita ja luovan alan toimijoita laajasti.

Välitilamallin käyttöönotto etenee ensimmäisiin käytännön toteutuksiin.

Hämeenlinnan kaupunginkirjasto

Hämeenlinnan kaupunginkirjasto toteuttaa kirjastolain antamia tehtäviä ja tavoitteita monipuolisesti. Kaupunginkirjasto työsti vuonna 2026 Kirjaston suunta-asiakirjan vuoteen 2035 ja sen toteuttaminen ohjaa yhdessä kaupunkistrategian kanssa kirjaston toimintaa tulevina vuosina.

Vuonna 2027 kirjaston suurin projekti on uuden kirjastoauton hankinta kirjastoauto Urhon tilalle. Hankintaa on valmisteltu vuonna 2026 ja alusta ja korityö kilpailutetaan syksyllä 2026.

Vuoden 2027 aikana on myös tarkoitus suunnitella uuden kirjastoauton palvelukonseptia. Tulevalla talousarviokaudella on tarkoitus myös kehittää pääkirjastossa olevaa Luovaamoa ja hankkia sinne suurkuvatulostin ja myös muuten täydentää palveluvalikoimaa.

Kirjasto jatkaa yhteistyötä Akaan ja Riihimäen kaupunginkirjastojen sekä Tuusulan kunnankirjaston kanssa Lukutaidon ja lukemisen edistäminen vankiloissa-hankkeessa. Lisäksi kirjasto on mukana Inarin kunnankirjaston hallinnoimassa Lukutaitotyö haltuun kirjastossa-hankkeessa, jossa kehitetään aikuisväestölle suunnattua lukutaitotyötä. Kirjasto osallistuu aktiivisesti Hämeenlinnan lukutaitoverkostoon ja Hämeenlinnan Lukutaito-ohjelman 2025–2029 tavoitteiden toteuttamiseen.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo

Kaupunginmuseon kokoelmasäilytystilojen järjestäminen sekä kokoelmien digitoinnin ja luettelointivelan kurominen ovat vuoden 2027 keskeisiä kokoelmatoimia. Alueellisessa vastuumuseotyössä alkaa uusi nelivuotiskausi 2027–2030. Painopisteitä ovat sidosryhmätyön kehittäminen, viranomaistyön sujuvuuden varmistaminen sekä kulttuuriympäristötiedon lisääminen. Vastuumuseo antaa noin 400 viranomaislausuntoa osallistuen maakunnan kuntien alueidenkäytön suunnitteluun. Tupa-kulttuuriympäristöjärjestelmän rajapintaominaisuuksien käyttöönotto ja rakennetun kulttuuriympäristön tiedon täydentäminen jatkuvat. Alueen museoiden keskinäistä verkostoitumista lisätään ja paikallismuseopäivän kehittämistä jatketaan.

Vuonna 2027 Museo Skogsterin näyttelyissä korostuu paikallisuus, ilmiöpohjainen lähestyminen historiaan ja omat esine- ja valokuvakokoelmat (Kylässä Kutilassa ja Sairion kaupunginosa -näyttelyt). Yläkerran tilaan avataan pidempikestoinen ydinnäyttely, jonka toteutus ottaa kantaa ja poimii rohkeita ja yllättäviäkin näkökulmia Hämeen tarinaan.

Museopedagogiassa ja tapahtumatuotannossa painotetaan museokohteiden näyttelyitä tukevaa toimintaa. Lisäksi tuotetaan aineistoja ja työpajoja koko maakuntaan ja jatketaan kirjastoyhteistyötä Hämeenlinnan pitäjiin. Palanderin talon murhamysteerien tarjonta täydentyy uudella, viidennellä juonella. Sibeliuksen syntymäkodin vuoden 2026 lopussa valmistunut musiikkipedagoginen kokonaisuus otetaan vuonna 2027 laajemmin osaksi opastuksia ja työpajoja. Lisäksi Sibeliuksen syntymäkodin uusi konserttikonsepti otetaan käyttöön ja talon tapahtumatarjontaa kehitetään edelleen.

Kaupunginmuseon pääkohteen osalta jatketaan eri vaihtoehtojen arviointia museoselvityksessä määriteltyjen tarpeiden pohjalta joko olemassa oleviin kiinteistöihin tai muihin kokonaistaloudellisiin kiinteistökohteisiin.

Hämeenlinnan Taidemuseo

Toukokuussa 2027 tulee kuluneeksi 75 vuotta Hämeenlinnan taidemuseon avaamisesta yleisölle. Lisäksi se on Lohrmann-rakennuksen 30. käyttövuosi. Juhlavuoden näyttelyohjelma alkaa jo joulukuussa 2026 ja jatkuu koko vuoden. Vuosi 2027 on ensimmäinen sopimusvuosi, jolloin Hämeenlinnan taidemuseo toteuttaa uuden alueellisen taidemuseotoiminnan toimintasuunnitelmaa (nelivuotinen sopimuskausi 2027–2030).

Juhlavuoden näyttelyt tutkivat monipuolisesti kestävää kehitystä ja ympäristömme merkitystä, yhteisöllistä taidetta sekä sivistystä osana turvallista yhteiskuntaamme. Vuosi alkaa Lohrmannissa Eija-Liisa Ahtilan April-näyttelyllä ja Engelissä nähdään Marjukka Vainion Näkemisen vaaka -kokoelmanäyttely. Tutkija Anna Kortelaisen käsikirjoittama Pelastakaa taide! Taival Viipurista Hämeenlinnaan -näyttely kertoo museon perustamisesta ja siitä miten merkittävää yksilöiden toiminta sille oli. Tellervo Kalleisen ja Oliver Kohta-Kalleisen Madonreikiä-näyttely levittäytyy Lohrmann-rakennuksen lisäksi tapahtumina kaupunkiin ja maakunnan alueelle. Taidemuseon Wihurin kummimuseona toteuttama Tulevaisuus NYT / Future NOW -projekti jatkuu maakunnassa vuonna 2027 Kanta-Hämeen todellisuus -kierroksen muodossa ja loppu vuodesta yleisö pääsee tutustumaan kollektiivien työskentelyn tuloksiin.

Kokoelmatyössä museon henkilökunta testaa uusia toimintatapoja kokoelmakartunnan toteuttamiseen. Kokoelmaohjelman päivitys jatkuu ja valmistuu vuoteen 2029 mennessä. Museon toimisto siirtyy Verkatehtaan Radiotaloon joulukuussa 2026, mikä vaikuttaa jonkin verran alkuvuoden toimintaan.

Irtaimen omaisuuden investoinneissa Taidemuseolle on osoitettu vuosittain taidehankintoihin 20 000 euron määräraha, jonka taidemuseo jättää vuodelta 2026 käyttämättä. Vastaavasti vuoden 2027 talousarvioon esitetään kertaluontoisesti 70 000 euron määrärahaa, jolla museo voi tehdä juhlavuotensa kunniaksi yhden merkittävämmän taidehankinnan. Vuodelle 2028 ei esitetä määrärahoja taidehankintoihin.

Tunnusluvut	**TP 2024**	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**
Kirjaston lainaus	1 040 867	1 092 394	1 200 000	1 200 000
Hämeenlinnan kaupunginmuseon kävijämäärät	30 655	28 386	32 000	32 000
Taidemuseon kävijämäärät	22 473	22 220	23 000	25 000

Vuodesta 2024 alkaen museoiden kävijämäärissä on myydyt pääsyliput, museokorttikävijät sekä ilmais- ja tapahtumakävijät.

Kaupunkirakennelautakunta

Talous

40 KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	7 626 385	7 188 000	7 561 400	7 687 700	7 689 100
Maksutuotot	3 648 372	3 539 000	4 988 000	3 701 600	3 364 400
Tuet ja avustukset	1 059 547	971 500	938 000	938 000	938 000
Muut toimintatuotot	55 410 184	53 648 400	51 281 600	51 789 700	53 278 500
Toimintatuotot	67 744 487	65 346 900	64 769 000	64 117 000	65 270 000
Valmistus omaan käyttöön					
Valmistus omaan käyttöön	739 301	522 000	536 000	707 000	583 000
Valmistus omaan käyttöön	739 301	522 000	536 000	707 000	583 000
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-12 963 024	-14 041 900	-14 598 400	-14 829 000	-15 232 900
Palvelujen ostot	-30 861 120	-31 343 400	-33 092 400	-35 546 000	-32 915 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 510 180	-7 687 600	-7 752 300	-7 890 500	-8 042 900
Avustukset	-231 703	-275 000	-445 000	-275 000	-275 000
Muut toimintakulut	-12 222 890	-12 254 000	-12 904 900	-13 476 500	-13 509 800
Toimintakulut	-63 788 918	-65 601 900	-68 793 000	-72 017 000	-69 976 000
Toimintakate	**4 694 871**	**267 000**	**-3 488 000**	**-7 193 000**	**-4 123 000**

Vuonna 2027 kaupunkirakennetoimialan toimintatulot ovat 64,769 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön 536 200 euroa ja toimintamenot -68,793 milj. euroa. Toimintakate on -3,488 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2028 toimintakate on -7,193 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2029 toimintakate on -4,123 milj. euroa.

Vuoden 2026 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintatuotot ovat 0,578 milj. euroa pienemmät, valmistus omaan käyttöön on 14 000 euroa suurempi ja toimintakulut ovat 0,231 milj. euroa suuremmat. Kunnallistekniikan ja talonrakennuksen investointimenojen ulkoiset ostot kirjataan suoraan taseen keskeneräiset hankinnat -tilille investointiprojektille. Käyttötalouden valmistus omaan käyttöön -menettelyn kautta kirjataan investoinneille kohdistuvat palkkakulut ja sisäiset konevuokrakulut.

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät tuloissa ovat seuraavat:

- Rakennusvalvonnan maksutuottojen arviota on nostettu 50 000 euroa vuodesta 2026.
- Pysäköintivirhemaksujen tuottoarviota nostettu 35 000 euroa.
- Maa-alueiden luovutusvoittojen arvio on pidetty edellisen vuoden tasolla 1 460 000 eurossa.

- Luonnonhoitopalveluissa metsähakkuiden myyntituotto pidetään valmistellun metsäohjelman mukaisella tasolla 750 000 euroa. Mahdollista vuosittaista vaihtelua huomioidaan metsäohjelman mukaisesti, tilannetta seurataan ja raportoidaan talousennusteissa.
- Maankäyttö- ja kehittämiskorvausten määrää on korotettu vuodesta 2026 lähtien 1,399 milj. eurolla, yhteensä 1,749 milj. euroon. Vuodelle ajoittuvat uuden sairaalan alueen sekä yhden pienemmän hankkeen maankäyttökorvaukset.
- Tilapalveluissa ulkoiset vuokratuotot vähenevät -2,984 milj. euroa talousarvioon 2026 verrattuna. Pääosa vähennyksestä johtuu vanhan sairaalan alueen vuokrajärjestelyistä sekä Oikeusrekisterikeskuksen vuokraamien tilojen irtisanomisesta.
- Infran kunnossapidon kaupungin kiinteistölle tekemien töiden osuudet on otettu huomioon vuonna 2027 sisäisissä erissä. Muutos lisää toimialan sisäistä laskutusta 228 000 eurolla.
- Joukkoliikenteen lippumaksujen tuottoarviota on nostettu 175 000 euroa osana joukkoliikenteen linjauudistusta.
- Tilapalveluiden rakennusten luovutusvoittojen arviota on nostettu 100 000 eurolla, mikä nostaa arvion 300 000 euroon. Kiinteistökantaa pyritään vähentämään kiinteistöohjelman mukaisesti.
- Sisäiset ylläpitovuokrat on laskettu edellisen 3 vuoden toteutuneiden kustannusten keskiarvona indeksoituna vuoden 2027 tasoon, tiliryhmäkohtaiset korotukset on tehty ohjekirjeen mukaisilla prosenteilla.
- Kiinteistöjen myyntiä ja kiinteistökehityksen toteuttamista jatketaan kiinteistöstrategian mukaisesti. Tyhjiä rakennuksia ja osakkeita myydään aktiivisesti, ennakoivasti ja markkinalähtöisellä hinnoittelulla.

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät menoissa ovat seuraavat:

- Joukkoliikenteen linjastouudistuksen määrärahatasoa on nostettu nykyisten suunnitelmien mukaiselle tasolle. Suunnitelma mahdollistaa Hämeenlinnaan hyvin toimivan joukkoliikenteen, joka palvelee kaupunkilaisia nykyistä paremmalla tasolla. Kustannusarvio talousarviovuodelle on 408 000 euroa ja vuositason vaikutus on arvioitu 700 000 euroon.
- Kaupunkiliikenne uudistuksen yhteydessä tehtävä viestintä ja markkinointi. Kustannusarvio noin 10 000 euroa.
- Hattulan ja Janakkalan joukkoliikenneuudistusten sekä Hämeenlinnan seutu-uudistuksen toteuttamiseen on varattu 30 000 euroa.
- Valaistuksen kunnossapitoon varattuja määrärahoja on lisätty noin 22 000 euroa ja sähköön varattuja määrärahoja vähennetty 16 000 euroa sähkön hintaennusteen perusteella.
- Varattu 150 000 euroa kaksitasouoman ja salaojien pumppauksen rakentamisen avustukseen läntisellä alueella.
- Ulkoisiin vuokramenoihin on varattu 381 500 euroa enemmän kuin vuonna 2026. Varaustason korotus perustuu kohdekohtaiseen laskentaan. Indeksikorotusten lisäksi varaustasoa on korotettu 230 000 eurolla.

- Vähennetty määräaikaisiin palkkoihin tehty 56 000 euron varaus tilojen rakennuttamisesta. Vähennys perustuu arvioon nykyisen henkilöstöresurssin riittävyydestä huomioiden investointisuunnitelma.
- Ykköskorttelin rakennusten purun toteutus jatkuu vuonna 2027. Toteutukseen on varattu 2 200 000 euroa vuodelle 2027. Muiden purkutoimenpiteiden aikataulutusta on muutettu erikseen tilapalveluiden esittämän taulukon mukaisesti.
- Vähennetty kiinteistöjen kylmäksi laittamisen ja myyntien myötä ylläpitokustannuksiin varattuja määrärahoja 68 000 euroa.
- Vähennetty muihin vuokriin varattuja määrärahoja vastaamaan nykyistä vuokraustoimintaa 18 100 eurolla.
- Lisätty 255 700 euroa tilapalveluiden määrärahoihin kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman mukaisesti.
- Kaupungintalon väistötilojen kustannukset näkyvät suunnitelmavuosilla 2028 ja 2029, vuosikustannus on noin 400 000 euroa.
- Hulevesipalveluihin varattuja määrärahoja on vähennetty 225 000 euroa vuoteen 2026 verrattuna HS-Hulevesipalvelut Oy:n ilmoituksen mukaisesti.
- Omaisuusvakuutusmaksuihin varattuja määrärahoja on vähennetty kilpailutuksen myötä 80 000 euroa.

Henkilöresursseihin esitetään muutoksia seuraavasti:

- Viranomaispalveluihin on varattu määrärahat määräaikaiselle ympäristötarkastajalle kahden vuoden ajaksi. Tarkastajan tehtäväksi määritetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueelle liittymättömien kiinteistöjen valvontatyö.
- Kaupunkirakenteen hallinnon alle varataan joka vuosi määrärahoja määräaikaisia henkilöstöresursseja varten. Suunnitteilla on määräaikaisen terveystarkastajan rekrytointi kahden vuoden ajaksi. Ylimääräinen virkaresurssi kohdistetaan terveysvalvontayksikössä elintarvike- ja tupakkavalvontatehtäviin.
- Infran suunnitteluun ja kaavoitukseen on varattu vuodeksi määräaikaiset suunnitteluresurssit. Kulut on katettu aiemmin asiantuntijapalveluihin varatuista määrärahoista.
- Asumisenasiantuntijan vakanssi on siirretty toimialalta sivistys- ja hyvinvointitoimialalle.

Toimialalla varataan rahaa määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen avustamaan erilaisissa selvitys-, projekti- ja kausitehtävissä.

Tavoitteet

Hämeenlinnan kaupunkistrategiaan pohjautuen kaupunkirakennelautakunta on laatinut kuhunkin viiteen strategian päämäärään liittyvät valtuustokauden tavoitteet ja mittarit. Kerätty mittaritieto raportoidaan kokonaisuudessaan kaksi kertaa valtuustokaudessa. Valtuustokauden tavoitteista kaupunkirakennelautakunnan vuoden 2027 tavoitteiksi nousevat seuraavat:

Turvallisuuden edelläkävijä

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Liikenneturvallinen, katu- ja alueturvallisuutta edistävä kaupunki	Kävely- ja pyöräilyohjelma valmistuu	Henkilöstöresurssin puute	Työhyvinvoinnista huolehtiminen
	Lahdensivuntien saneeraus valmistuu	Investointiohjelman rahoitus ei riitä tai katusuunnitelmia ei saada lainvoimaiseksi suunnitellussa aikataulussa.	Hyvä hankehallinta
	Katujen kunnossapitoluokkien tarkistus tehty	Henkilöstöresurssin puute	Työhyvinvoinnista huolehtiminen
	Voutilan ja Kaurialan aluesaneeraussuunnitelmat valmistuvat	Ei havaittuja riskejä	
Turvallisuuden ja varautumisen toimintaympäristöä vahvistava kaupunki	Hälytysajoneuvoetuudet asennetaan vähintään 10 risteykseen	Investointirahoituksen riittävyys ja päätöksenteko	Huolellinen valmistelu ja rahoituksen osoittaminen kehyksen rajoissa
Kestävä kaupunki	Kaupunkipuulinjaus valmistuu Linjaus ekologisen kompensaation käytöstä tehty (LUMO-ohjelman toimenpide 3.6)	Työn sisältö laajenee ennakoitua suuremmaksi, jolloin työtä ei ehditä saattamaan loppuun.	Hyvä projektinhallinta
Turvallisten tilojen kaupunki	Rakennusten fyysisen turvallisuuden suunnitelluista toimenpiteistä on valmistunut 80 %	Työn sisältö laajenee ennakoitua suuremmaksi, jolloin työtä ei ehditä saattamaan loppuun.	Hyvä projektinhallinta

Joustava kumppani yrityksille

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Yritystoimintaa edistävä kaupunki	Konecranes, Prisma ja Sotkaranta kaavat valmistuvat	Ilmenee ennakoimattomia lisäselvitystöitä, jolloin kaavoja ei saada valmiiksi aikataulussa.	Huolellinen valmistelu ja ennakoiva keskustelu
Selkeät ja sujuvat lupaprosessit	Rakentamis- purkamis- ja maisematyöluvista 90 % käsitellään 90 vuorokaudessa (bruttokäsittelyaika / vireilläoloaika)	Resurssit ovat puutteelliset ja käsittelyajat pitenevät.	Työhyvinvoinnista huolehtiminen
	Poikkeamislupien keskimääräinen käsittelyaika 120 vrk (bruttokäsittelyaika / vireilläoloaika)		
	Poikkeamisluvan yhteydessä käsiteltävien rakentamislupien keskimääräinen käsittelyaika 120 vrk (bruttokäsittelyaika / vireilläoloaika)		
	Sijoittamisen edellytykset suunnittelutarvealueella: keskimääräinen käsittelyaika 120 vrk (bruttokäsittelyaika / vireilläoloaika)		

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
	Maa-aines ja ympäristölupien sekä yhteislupien nettokäsittelyaika 5 kk, bruttokäsittelyaika 7 kk		
	Elintarvikelain mukaisen hakemuksen käsittelyaika 2 kk ja muiden terveysvalvonnan ilmoitusten ja hakemusten käsittelyaika 1 kk (ei talousvettä ja tupakointikieltoja koskevia hakemuksia)		
	Pysäköintivirhemaksuja koskevien oikaisuvaatimusten käsittelyaika 21 vrk		
	Tiloihin kohdistuvien saapuneiden palvelupyyntöjen suoritusaika toteutuu 85 % ajallaan kiinteistöhoitopalveluiden osalta.	Hidas suoritusaika havaitaan myöhässä, jolloin palvelutaso kärsii.	Tehokas sopimusohjaus, jolla varmistetaan palveluntarjoajan sopimuksen mukainen toiminta.
Tutkimus- ja oppilaitosyhteistyö on sujuvaa	Tilataan ja ohjataan vähintään 2 opinnäytetyötä	Selkeitä opinnäytetöiden kohteita ei havaita.	Opiskelijatöiden tilaamisen suunnittelu ja vastuunjako tehdään hyvissä ajoin.
	Palkataan toimialalle harjoittelijoita vähintään 10 kpl	Koetun kiireen takia harjoittelijarekrytointeja ei tehdä suunnitellusti.	Pidetään huolta, että tulosalueet palkkaavat harjoittelijoita suunnitellusti.
Palveleva ja kestävä joukkoliikenne	Kaupunkiliikenteen linjastouudistus valmistuu ja seutuliikenteen linjastouudistuksesta 30 % valmiina	Puutteelliset henkilöstöresurssit	Pyritään huolehtimaan henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta tarvittaessa.
Kaupunkirakenne-toimialan keskeisistä hankkeista, päätöksistä ja palveluista viestitään suunnitelmallisesti ja kohderyhmälähtöisesti, edistäen toiminnan läpinäkyvyyttä ja kaupunkilaisten tiedonsaantia.	Viestinnän vuosisuunnitelma toteutunut	Viranhaltijat eivät tunnista viestintävastuita tai viestinnän tarvetta ajoissa.	Viestintäsuunnitelman jalkauttaminen koko henkilöstölle

Kiinnostava ja elävä kaupunkikeskusta

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Viihtyisä keskustaympäristö	Hidaskatujen projektisuunnitelma on valmis	Asiakirjoja ei saada valmisteltua ajoissa tavoitteen saavuttamiseksi vuoden aikana.	Hyvä projektinhallinta ja valmistelun vienti ajoissa päätöksentekoon
	Sähköisiä infotauluja on toteutettu 2	Infotaulujen sisältöön ja ylläpitoon ei saada luotua yhteistä näkemystä.	Sisäinen kommunikaatio eri sidosryhmien kesken

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Uudistuva kaupunkikeskusta	Ykköskortteli on purettu.	Kilpailutetun toimittajan kanssa tulee ongelmia tai urakan aikana havaitaan ennalta odottamattomia ongelmia.	Kilpailutusta varten on tehty etukäteen tutkimuksia, jotka pienentävät odottamattomien ongelmien todennäköisyyttä.
	Lyseon rakennushankkeessa on kehitysvaihe valmis, purettavat rakennukset on purettu ja rakennustyöt on aloitettu.	Urakoitsijan kanssa ei päästä yhteisymmärrykseen projektin tavoitteista.	Tiukka urakoitsijan ohjaus ja ennakoidaan mahdollisia ongelmakohtia.
	Vähintään yksi keskusta-alueen kaava valmistuu.	Henkilöstöresurssin puute	Työtehtävien priorisointi tavoitteiden mukaiseksi
Viihtyisät ranta-alueet	Rantojen kehittämisohjelma on laadittu.	Henkilöstöresurssin puute	Työtehtävien priorisointi tavoitteiden mukaiseksi

Houkutteleva kotikaupunki lapsiperheille

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Monipuolinen asuntotarjonta perheille	Lukkarinkujan, Ahveniston länsirinteen ja Sammontorpan kaavat ovat valmistuneet.	Henkilöstöresurssin puute ja myöhässä esiin tulleet selvitystarpeet	Työtehtävien priorisointi tavoitteiden mukaiseksi
	Miemalan ja Poltinahon kadut on rakennettu.	Investointiohjelman rahoitus ei riitä tai katusuunnitelmia ei saada lainvoimaiseksi suunnitellussa aikataulussa.	Hyvä hankehallinta
Sujuva tonttien valmistuminen, markkinointi ja myynti	Tonttien myyntiprosessin kuvaus on laadittu.	Ei havaittuja riskejä	
	Uusien asuinalueiden markkinointi vähintään yhdessä valtakunnallisessa asumisen ja rakentamisen messutapahtumassa sekä valituissa paikallisissa tapahtumissa	Ei havaittuja riskejä	
Viihtyisä lähiympäristö lapsille	Frederiksbergin ja Louhimonpuiston leikkipaikat valmistuvat ja Hämeensaaren leikkipaikka korjataan.	Investointiohjelman rahoitus ei riitä.	Hyvä hanke- ja rahoituksenhallinta
	Jääkenttien ajantasainen tieto on kaikkien saatavilla.	Palveluntuottaminen osoittautuu ennakoitua kalliimmaksi.	Huolellinen valmistelu
Koulut ja päiväkodit ovat hyvässä kunnossa	Rakennusten nykyarvoprosentin nykytila ja tavoitetaso määritetty	Ei havaittuja riskejä	
Asukkaat mukana kaupunkikehityksessä	Lapsivaikutusten arviointeja tehdään kaavoituksessa 3 kpl.	Ei merkittäviä riskejä	
	Palautteiden keskimääräinen käsittelyaika on 14 vrk.	Henkilöstöresurssi ei riitä palautteiden käsittelyyn tavoiteajassa.	Uuden palautejärjestelmän käyttöönotto

Uudistuva kulttuurikaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Tapahtumien järjestäminen on helppoa	Tapahtumalupien käsittelyaika on 21 päivää.	Lupahakemukset ovat puutteellisia, jolloin käsittelyajat pitenevät kaupungista riippumattomista syistä.	Ennakoiva kommunikaatio lupahakijoiden kanssa
Virkistysalueista huolehditaan hyvin	Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma valmistuu.	Projektissa ei päästä yhteisymmärrykseen projektin tavoitteista.	Hyvä projektinhallinta ja sujuva kommunikaatio
Toimivat kulttuuri ja liikuntatilat	Liikuntatilojen ASIO-järjestelmän suunnitellusta käyttöönotosta toteutunut 80 %	Tekninen toteutus ei onnistu suunnitellusti.	Hyvä projektinhallinta

Toiminnan kuvaus

Kaupunkirakennelautakunta vastaa maankäytön suunnittelusta, infrasta, viranomaispalveluista ja tilapalveluista. Työntekijöitä kaupunkirakenteen palveluissa on vakituisissa tehtävissä 203, kaikkiaan työntekijöitä on 244. Kaupunkirakennelautakunnan keskeinen työn painopiste on elinvoiman edistäminen erilaisilla suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon prosesseilla sekä viranomaisprosesseilla. Organisaatio toimii korostaen yhdessä tekemistä sekä organisaation sisällä että toimialojen kesken. Yhteistyö asukkaiden, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa on myös erittäin keskeistä. Linnan Kehitys Oy:n, pysäköintiyhtiön ja HS-Veden kanssa tehdään vahvaa yhteistyötä. Eri viranomaisten ja muiden verkostoyritysten kanssa tehtävä yhteistyö on myös erittäin tärkeää.

Tavoitteiden toteuttamiseksi on tärkeää edistää keskeisiä hankkeita ja ohjelmatyötä. Tällaisia ovat mm.

- Selvitetään kustannustehokkaita parannuksia pyöräilyolosuhteisiin keskustavision ja ilmasto-ohjelman tavoitteiden mukaisesti.
- Keskustavision mukaisesti keskustahankkeiden kaavoituksen eteneminen (mm. Hämeensaari ja linja-autoasema).
- Selkeytetään keskustan pysäköinnin periaatteet ja tavoitteet yhteistyössä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy kanssa ja tuodaan linjaukset päätettäväksi vuoden 2027 aikana.
- Ilmasto-ohjelman toimenpiteet.
- Matkailun edistämiseen liittyen Linnanpuiston peruskunnostushankkeen valmistuminen.
- Monipuolisen ja kohtuuhintaisen asumisen mahdollistaminen tonttien kaavoituksella ja myynnillä, mukaan lukien huutokauppaaminen. Kaavoitetaan 50 omakoti- ja pientalotonttia vuodessa. Tavoitteena myydä ja luovuttaa tontteja tulevaisuudessa vastaavaa tahtia, kun niitä kaavoitetaan.
- Maan hankinnasta huolehtiminen ja yleiskaavatyön jatkaminen.
- Omakotitalotonttien kaavoituksen jatkaminen mm. Ankkalammen ja Sammon alueilla.
- Joukkoliikenneohjelman mukaisesti uudistetun joukkoliikennelinjaston käyttöönotto.
- Infran kunnossapitoa tehostetaan.

- Kiinteistöstrategian mukaisesti edistetään rakennusten myyntiä ja markkinointia.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Lapsiystävällinen Hämeenlinna
Kaupunkirakenne tukee sosiaalista kestävyyttä lasten näkökulmasta. Lapset ja nuoret näkyvät kaupunkiympäristössä tasaveroisina kaupunkilaisina, joten kaupunkiympäristössä on tilaa kaikille. Tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen mm. ottamalla lapset ja nuoret mukaan suunnitteluun. Liikenteen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja nuorten omaehtoisen liikkumisen tukeminen esimerkiksi pyöräteitä rakentamalla. Joukkoliikenteen lipputuotteet pyritään pitämään houkuttavina lapsiperheille ja nuorille. Lapsivaikutusten arviointia tehdään merkittävistä kaupunkirakennelautakunnan päätöksistä ja kaavoituksessa.

Ilmasto-ohjelma
Ekologisesti kestävää Hämeenlinnaa rakennetaan erityisesti ilmasto-ohjelman toimeenpano-ohjelman toteuttamisen kautta. Ohjelmaa koordinoidaan ja yhteisiä toimenpiteitä toteutetaan erityisesti kaupunkirakenteen toimialalla, mutta päästövähennystoimenpiteitä toteutetaan kaikilla toimialoilla. Yhteisistä toiminnoista ilmastonmuutokseen liittyvän viestinnän ja neuvonnan kehittäminen sekä tavoitteiden edistäminen ovat keskeisiä.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna
Tapahtumien järjestämisessä avustetaan sujuvalla ja asiakaslähtöisellä lupapalvelulla. Matkailun edistämiseen kiinnitetään erityistä huomiota maankäytön ja viranomaisten palveluissa. Sotkarannan toimintaympäristön kehittäminen mahdollistuu kaavoituksen valmistuttua. Tapahtumataksaa tarkastellaan uudelleen, jotta tapahtumien järjestäminen etenkin pitäjissä on sujuvampaa.

Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto

400 KAUPUNKIRAKENNELTK JA HALLINTO	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	10 153	38 000	0	0	0
Toimintamenot	-1 011 428	-1 432 000	-1 702 700	-1 738 400	-1 779 800
Toimintakate (Netto)	**-1 001 275**	**-1 394 000**	**-1 702 700**	**-1 738 400**	**-1 779 800**

Vuonna 2027 kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon toimintatulot ovat 0 euroa ja toimintamenot ovat 1,703 milj. euroa. Toimintakate on -1,703 milj. euroa.

Kaupunkirakennelautakunta vastaa koko toimialan toiminnan kehittämisestä ja tavoitteiden toteutumisesta. Lautakunnan päätöstehtäviin kuuluvat myös yksityistieavustukset, joihin on varattu 0,295 milj. euron määräraha.

Maankäytön suunnittelu

410 MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	10 524 026	11 430 000	13 050 000	11 953 300	11 603 300
Toimintamenot	-12 118 668	-13 122 000	-13 712 500	-14 249 600	-14 547 600
Toimintakate (Netto)	**-1 594 642**	**-1 692 000**	**-662 500**	**-2 296 300**	**-2 944 300**

Vuonna 2027 maankäytön suunnittelun toimintatulojen arvioidaan olevan noin 13,050 milj. euroa ja toimintamenojen noin 13,713 milj. euroa. Toimintakate on noin –0,663 milj. euroa.

Maankäytön suunnittelun tulosalue jakautuu kaavoitukseen, infran suunnitteluun, maankäyttöpalveluihin (kiinteistö- ja mittauspalvelut ja maaomaisuuden hallinta) sekä joukkoliikenteeseen. Kaavoitus vastaa Hämeenlinnan kaupunkisuunnittelusta, johon kuuluu yleis- ja asemakaavoitus sekä eri hankkeisiin liittyvä yleissuunnittelu.

Keskeiset edistettävät kaavatyön kohteet ovat keskustan kaavamuutoshankkeet, elinkeinoalueiden kaavamuutostyöt ja uusien pientaloalueiden asemakaavoitus erityisesti länsipuolelle kantakaupunkia sekä koko kaupunkia koskevan yleiskaavatyön edistäminen. Kaupungin uudis- ja täydennysrakentamisen alueet tukeutuvat mahdollisimman paljon olemassa olevaan palveluverkkoon. Asuntovarantoa luodaan yleiskaavan varauksilla eri puolille kaupunkia tasaisesti, jotta turvataan edellytykset palvelurakenteen säilymiselle. Pitäjien perinteiset kirkonkylät ovat asumisen paikkoja, joissa kaupungilla tulee olla tarjolla asemakaavatontteja asumiseen ja elinkeinotoimintaan. Pitäjien keskustojen täydennysrakentamisen mahdollisuudet varmistetaan uusilla kaavoilla tai kaavamuutoksilla, jotta niiden elinvoima säilyy. Tällaisia kaavahankkeita on menossa Iittalassa ja Hauholla. Pitäjien ja kylien elinvoimaa vahvistetaan vauhdittamalla olemassa olevien tonttien myyntiä ja mahdollistamalla vakituinen asuminen vesistöjen äärellä rantarakentamisen periaatteiden mukaisesti. Vuositavoite vuodesta 2025 lähtien on ollut kaavoittaa uusia omakoti- ja pientalotontteja vähintään 50 tonttia/vuosi. Kaavoituksessa on määritelty lähivuosien kaavoitettavat pientaloalueet em. tonttimäärän toteuttamiseksi. Kaavoitusta tehdään ensisijaisesti kaupunkirakennetta tiivistäen ja mahdollisuuksien mukaan koulujen läheisyyteen.

Infran suunnittelun tehtävänä on varmistaa maarakentamisen investointien toteutusedellytykset. Tähän liittyy suunnittelun tarvitsemien tietojen tuottaminen sekä investointien tarvitsemien yleis- ja rakennussuunnitelmien tuottaminen. Suunnitteluun sisältyy katujen ja yleisten alueiden suunnittelua sekä liikenne- ja viheraluesuunnittelua. Vuoden 2026 keskeisiä suunnittelukohteita ovat Lukkarinkujan ja Turkinmäen asuinalueiden katujen ja yleisten alueiden suunnittelu, Prisman katuyhteyden ja Konepajantien katusuunnittelu. Katusaneerauskohteista laaditaan saneeraussuunnitelmat mm. Kaurialaan ja Voutilaan. Vuonna 2027 suunnitellaan myös leikkipaikkojen saneerauksia leikkipaikkaohjelman mukaisesti. Kävely- ja pyöräilyn edistämisohjelma valmistuu samoin, kun kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman päivitys.

Joukkoliikennepalvelut vastaavat kaupungin joukkoliikenteen järjestämisestä ja kehittämisestä. Joukkoliikenneohjelman mukaisesti uudistettu kaupunkiliikenne käynnistyy kesällä

2027. Hattulaa ja Janakkalaa koskeva joukkoliikenteen uudistustyö käynnistyy vuoden aikana. Matkustajamäärän odotetaan edelleen hieman nousevan edellisestä vuodesta.

Maankäyttöpalveluiden kiinteistö- ja mittauspalvelut ylläpitää kiinteistörekisteriä ja tekee tonttijaot sekä kiinteistötoimitukset omalla rekisterinpitoalueellaan. Yksikkö vastaa myös kaupungin toimitustuotannosta, kantakartan ylläpidosta sekä maastomittauspalveluista. Vuonna 2027 jatketaan vanhojen määräalojen lohkomisia. Edelleen jatketaan toimitustuotannon kehittämistä ja kehitetään yksikön prosesseja toimivimmiksi.

Maankäyttöpalveluissa maaomaisuuden hallinta vastaa maankäyttösopimusten laadinnasta, yksityistieavustusten jakamisesta, korotetun kiinteistöveron perimisestä, maanhankinnasta, tonttimyynnistä ja -vuokrauksesta sekä näihin liittyvien sopimusten hallinnasta. Vuonna 2027 maanostoissa keskitytään kaupungin kehittymisen kannalta strategisiin alueisiin, joita ovat yleiskaavan pientaloalueet. Maankäyttöpalveluissa jatketaan edelleen paikkatietojen kehittämistä ja kehitetään yksikön prosesseja toimivammiksi.

Infra

420 INFRA	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	4 436 417	4 403 000	4 686 200	4 686 400	4 686 600
Valmistus omaan käyttöön	523 404	220 000	214 000	385 000	261 000
Toimintamenot	-18 877 384	-17 704 300	-18 221 200	-18 257 800	-18 609 100
Toimintakate (Netto)	**-13 917 563**	**-13 081 300**	**-13 321 000**	**-13 186 400**	**-13 661 500**

Vuonna 2027 infran toimintatulot ovat 4,686 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön on 0,214 milj. euroa ja toimintamenot ovat 18,221 milj. euroa. Toimintakate on -13,321 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön -summa koostuu investoinneille kohdistettavista palkoista ja sisäisestä laskutuksesta. Vuosittainen summa on riippuvainen rakennuskohteista ja niiden toteutustavoista. Valmistus omaan käyttöön -erä oikaistaan toimintamenoista investointeihin.

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta, infran lupa-asioista sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Tulosalueen vastuulle kuuluvat kadut ja yleiset alueet, puistot ja leikkipaikat, hulevesien hallinta, ulkovalaistus, ulkoliikunta-alueet, metsät, uima- ja venerannat, ulkoilureitit rakenteineen, viljelypalstat, matonpesupaikat ja vuokrattavat virkistyskohteet.

Kunnossapitopalveluissa panostetaan kävelyn ja pyöräilyn väylien sekä bussipysäkkien talvikunnossapitoon kaupunkirakennelautakunnan 11.11.2025 (§ 247) hyväksymän kunnossapidon tehostamissuunnitelman mukaisesti. Muutoin kunnossapitopalveluiden talousarvio on edellisen vuosien tasolla. Todennäköistä on, että runsaslumisina vuosina kunnossapidon menoihin tarvitaan lisärahoitusta.

Luontopalveluissa toimintaa ohjaa vuonna 2023 hyväksytty metsäohjelma ja vuonna 2024 hyväksytty virkistyspalveluohjelmaa. Metsänhakkuun tuottotavoite, 750 000 euroa, on asetettu metsäohjelman linjausten ja metsänhoitoperiaatteiden mukaiseksi.

Rakennuttamisyksikkö vastaa infrainvestointiohjelman toteuttamisesta. Infrainvestointien nettomäärärahan tasoksi esitetään 13,957 milj. euroa. Vuoden 2027 merkittävimmät investointikohteet ovat Poltinahon uuden asemakaava-alueen infra sekä sen viereiset liikennejärjestelyt, Miemalan uuden pientaloalueen kadut ja katusaneerauskohteet. Pyöräilyn ja jalankulun olosuhteita parannetaan etenkin Papinniityntiellä, jonne rakennetaan uusi väylä välille Kikaristonkatu-Saarenpäänkatu. Ulkovalaistuksen nopeutettu saneeraaminen led-tekniikkaan valmistui vuonna 2026, mutta valaistusverkon pylväiden ja kaapeleiden saneeraamista jatketaan. Infran peruskorjauskohteista päättää kaupunkirakennelautakunta talousarvion vahvistuttua.

Infran lupa-asioina käsitellään kaupungin maa-alueille sijoitettavia rakenteita koskevia sijoitussopimuksia, katu- ja yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevia katulupia sekä kaupungin alueilla järjestettäviä tapahtumia koskevia tapahtumalupia. Lisäksi vuokrataan katualueita ja muita yleisiä alueita esimerkiksi terasseille, kioskeille ja työmaa-alueille. Toiminnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungin alueella toimitaan kaupungin ohjeiden ja toimintaperiaatteiden mukaisesti sekä turvata kaupungin infraomaisuuden kunto, turvallisuus ja arvo.

Viranomaispalvelut

450 VIRANOMAISPALVELUT	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	3 764 815	2 712 500	2 757 200	2 770 900	2 784 900
Toimintamenot	-3 819 381	-3 825 200	-4 048 900	-4 138 600	-4 247 900
Toimintakate (Netto)	**-54 566**	**-1 112 700**	**-1 291 700**	**-1 367 700**	**-1 463 000**

Vuonna 2027 viranomaispalveluiden toimintatulot ovat 2,757 milj. euroa ja toimintamenot ovat 4,049 milj. euroa. Toimintakate on -1,292 milj. euroa.

Viranomaispalveluihin kuuluvat ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, pysäköinti- ja aluevalvonta, rakennusvalvonta sekä maaseutupalvelut. Lisäksi hallinnollisesti yhteisen jätehuoltoviranomaisen henkilöstö sisältyy viranomaispalveluihin.

Ympäristöterveydenhuolto koostuu elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelusta, tupakan ja nikotiinivalmisteiden valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta. Toimintaa ohjaa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma. Peruseläinlääkäripalveluihin sisältyy kotieläinten perustason terveyden ja sairauksien hoito sekä eläinlääkäripäivystys. Päivystys hoidetaan kaupungin omana työnä. Eläintautivalvonnan tavoitteena on tiettyjen eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen tarttuvien tautien vastustaminen ja ennalta ehkäiseminen. Eläinsuojeluvalvonnan tavoitteena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta ja edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.

Ympäristönsuojelun tehtävä on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä edistää luonnon kestävää käyttöä ja kuntalaisten ympäristötietoutta sekä seurata ympäristön tilaa ja raportoida siitä. Toimintaa ohjaa ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma. Ilmanlaadun mittausasemalla mitataan tällä hetkellä typpioksideja, hengitettäviä hiukkasia (PM10) ja pienhiukkasia (PM2,5).

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta jatketaan yhteistoimintaa Hattulan kunnan kanssa voimassa olevan yhteistoimintasopimuksen perusteella.

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi sisältyy myös kaupunki-infran havainnointiin ja raportointiin liittyvä seurantavelvoite sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Pysäköinti- ja aluevalvonnan toimintatuotot muodostuvat kadunvarsien pysäköintiautomaattien maksuista ja pysäköintivirhemaksuista. Automaattituloilla kaupunki kattaa yleisten alueiden ja pysäköintipaikkojen kunnossapidosta syntyviä kustannuksia. Kaupungin ja Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n välinen sopimus määrittelee pysäköintitoimintojen vastuut ja kustannusten jakautumisen kaupungin ja yhtiön välillä.

Rakennusvalvonta edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen ja ekologisesti kestävän ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta huolehtii rakentamis- ja maisematyölupien valmistelemisesta, päätöksenteosta sekä rakennusaikaisesta valvonnasta. Lupakäsittelyn yhteydessä tarkastellaan maisema- sekä kaupunkikuvan säilymistä kaupungin ja lainsäädännön asettamien tavoitteiden kannalta. Rakentamisen sekä rakennetun ympäristön valvontaan liittyy rakennus- ja huoneistorekisterin ylläpitoon liittyvä tietojen välitys valtiolle. Rekisteritietojen oikeellisuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota myös kiinteistöverotuksen näkökulmasta. Rakentamislain muutoksen vuoksi henkilöstön koulutukseen ja asiakasviestintään on panostettava. Rakennetun ympäristön valvontaa toteutetaan rakentamislain mukaisesti.

Hämeenlinnan kaupunki hankkii Maaseutupalveluyksikkö Hämeeltä alueensa maatalousyrittäjien viljelijätukiin liittyvät palvelut. Maaseutupalveluyksikkö Häme hoitaa viljelijätukiin liittyviä hallinnollisia palveluita Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien sekä Hattulan, Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien alueella.

Tilapalvelu

460 TILAPALVELU	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	49 009 077	46 763 400	44 275 600	44 706 400	46 195 200
Valmistus omaan käyttöön	215 896	302 000	322 000	322 000	322 000
Toimintamenot	-27 962 057	-29 518 400	-31 107 700	-33 632 600	-30 791 600
Toimintakate (Netto)	**21 262 916**	**17 547 000**	**13 489 900**	**11 395 800**	**15 725 600**

Vuonna 2027 tilapalvelun toimintatulot ovat 44,276 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön on 322 000 euroa ja toimintamenot ovat 31,108 milj. euroa. Toimintakate on 13,490 milj. euroa.

Tilapalvelut -tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta. Tilapalvelun tehtävänä on tarjota hyvät puitteet kaupungin palvelutuotannolle. Kaupungin palvelutuotannon kanssa tulee tehdä kiinteää yhteistyötä tilatarpeiden ennakoimiseksi ja tarvittavien tilojen varmistamiseksi. Tilapalvelu vastaa tilojen vuokraustoiminnasta, tilojen uudis- sekä korjausrakennuttamisesta sekä kiinteistöjen ylläpidosta.

Vuonna 2027 jatketaan panostusta tiedolla johtamisen kehittämiseen järjestelmien entistä tehokkaammalla käytöllä sekä myös järjestelmien päivityksellä. Tekoälyllä ohjattujen kiinteistöautomaatiokohteiden määrää lisätään. Saatavan tiedon avulla arvioidaan, hoidetaanko rakennuksia järkevästi ja kustannustehokkaasti. Seurantaan ja reagointiin panostetaan. Kunnossapidon suunnitelmallisuuden parantamiseksi tilapalvelu jatkaa pitkän tähtäimen suunnittelua sähköisen PTS-järjestelmän sekä huoltokirjan avulla. Huoltokirjajärjestelmään on rakennettu nykyarvon määritys työkalu, jonka perusteella rakennusten kunnossapidolle tullaan asettamaan tavoitetaso.

Vuonna 2027 jatketaan kiinteistöjen energian hallinta- ja ohjausjärjestelmien kehitystä. Esimerkiksi kiinteistöjen rakennusautomaation uusinnan tavoitteena on lisätä kiinteistötekniston järjestelmien ohjattavuutta.

Energiatehokkuuden osalta tehdään energiasäästötoimenpiteet Julkisten Alojen Energiatehokkuussopimuksen (JETS) mukaisesti, johon on liitytty vuonna 2026.

Uusiutuvan energian käyttöä lisätään vuonna 2027. Esimerkiksi aurinkoenergiahankkeita toteutetaan uudis- ja peruskorjattavien rakennusten lisäksi käytössä olevissa kohteisiin. Sähköautojen latauspisteiden asentamista tilapalveluiden hallinnoimiin rakennuksiin jatketaan tarpeen mukaan.

Kiinteistönhoito-, kunnossapito- sekä ateria-, siivous- ja käyttäjäpalveluiden osalta panostetaan sopimuksenmukaiseen toiminnan seurantaan ja valvontaan sekä laadun toteutumisen seurantaan ja kehittämiseen.

Uuden kiinteistötietojärjestelmän käyttöönotto saatiin valmiiksi 2024. Järjestelmä mahdollistaa vuokrien määrittelyn entistä paremmin kohdekohtaisesti ja myös tyhjien tilojen kustannuksiin päästään järjestelmän kautta tarkemmin porautumaan.

Taloussuunnitelmakausi pitää sisällään merkittäviä tilahankkeita, mm., Lyseon koulun saneeraus alkaa 2026 ja valmistuu 2028, Kaivokadun päiväkodin saneeraus on alkanut 2026 ja valmistuu vuoden 2027 aikana. Talonrakennuksen investointihankkeisiin varataan suunnitelmakaudella 2027–2029 noin 35,894 milj. euroa ja hankkeet sekä niiden ajoitus on esitetty talousarvion investointiosassa.

Yleisellä tasolla tilapalveluiden toiminnan painopiste on edelleen vuonna 2027 kiinteistökannan tehostaminen. Huomiota kiinnitetään erityisesti kaupungin taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen, vuokraustoiminnan oikeellisuuteen sekä tilainvestointien kustannushallintaan. Kiinteistöjen ylläpidossa keskitytään taloteknisten järjestelmien toimintaan. Pyritään mahdollisimman tehokkaasti luopumaan kaupungin palveluverkon ulkopuolisista tiloista ja rakennuksista kiinteistöohjelman mukaisesti.

Tulevina vuosina tehdään merkittäviä purkuhankkeita. Erityisesti vuosille 2027–2029 ajoittuu suuria hankkeita, joilla on merkittäviä vaikutuksia kaupunkikuvalle. Vuodelle 2027 sijoittuu ykköskorttelin purku sekä useita pienempiä kohteita. Vuodelle 2028 ajoittuu vanhan sairaalan rakennusten purku ja vuonna 2029 aloitetaan Myllymäen kampuksen rakennusten purkaminen. Jokaiselle vuodelle on myös osoitettu 150 000 euroa pienempien kohteiden purkuihin. Tehtäessä purkukohteiden priorisointia arvioidaan kohteiden kuntoa, vaarallisuutta sekä käyttötalousmenoja.

Kohde	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Lyseo, alatalo	360 000				
Konnarin koulu	330 000				
Moottorirata mersutorni					60 000
Kirkonkulman koulun asuinrakennus	70 000				
Miemalan koulun asuinrakennus	70 000				
Ykköskorttelin rakennukset	2 200 000				
Ahveniston vanhan sairaalan rakennukset D, E, F		4 700 000			
Myllymäki kampus: Ainola, Metsola, Tapiola			1 500 000		
Myllymäki kampus: Ilmarila				250 000	
Lammin vanhainkoti ja terveysasema				800 000	
Ahveniston vesitorni					350 000
Ahveniston hyppyrimäki					200 000
Tarkentuvat kohteet ja muut pienet kohteet	145 000	150 000	150 000	150 000	150 000
YHTEENSÄ	**3 175 000**	**4 850 000**	**1 650 000**	**1 200 000**	**760 000**

Jätelautakunta

Talous

49 YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	582 427	617 500	587 200	601 200	616 000
Tuet ja avustukset	75	0	0	0	0
Toimintatuotot	582 502	617 500	587 200	601 200	616 000
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-452 675	-463 300	-427 900	-436 700	-448 800
Palvelujen ostot	-100 084	-121 900	-128 400	-133 100	-135 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 281	-10 000	-9 100	-9 200	-9 300
Muut toimintakulut	-22 462	-22 300	-21 800	-22 200	-22 600
Toimintakulut	-582 502	-617 500	-587 200	-601 200	-616 000
Toimintakate	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Jätelautakunnan toimintatulot ovat 587 200 euroa, toimintamenot ovat 587 200 euroa ja toimintakate on 0 euroa vuonna 2027. Toimintakate on 0 suunnitelmavuosilla 2028 ja 2029.

Tavoitteet

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltoon liittymättömien asuinkiinteistöjen tavoittaminen ja liittäminen jätehuoltoon tai lietetyhjennyksen tilaus.	500 kiinteistöä on lähestytty kehotuskirjeellä.	Ympäristöriskit jos jätehuoltoa ei ole. Hakemusten käsittelyn ruuhkautuminen.	Kirjeiden lähettäminen riittävän pienissä erissä.
Sekajätteen määrä vähenee ja lajittelu lisääntyy. Biojäte kotikompostoidaan tai kerätään asuinkiinteistöiltä.	Sekajätteen tyhjennysvälin yli 4 viikkoon pidentäneiden kiinteistöjen määrä lisääntyy.	Ympäristöriskit, jos ohjeet ja määräykset eivät ole asukkaiden tiedossa.	Viestintä ja neuvonta. Tiivis yhteistyö kuntien omistaman jäteyhtiön kanssa.
Jätehuoltoviranomaisen asiakaspalvelu on sujuvaa.	Hakemusten käsittelyaika enintään 45 päivää ja ilmoitusten käsittelyaika enintään 30 päivää.	Hakemusten ja ilmoitusten käsittelyn ruuhkautuminen.	Neuvonta.
Asuinkiinteistöjen lietesäiliörekisterin muodostaminen.	1000 viemäriverkoston ulkopuolella sijaitsevalta asuinkiinteistöltä on kysytty, mikä jätevesijärjestelmä kiinteistöllä on.	Seuranta kohdistuu velvoitteensa hoitaviin kiinteistöihin, jos kattavaa rekisteriä ei ole. Vastausten käsittelyn ruuhkautuminen.	Yhteydenottojen lähettäminen riittävän pienissä erissä.

Toiminnan kuvaus

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n 13 osakaskunnan jätehuoltoviranomainen. Jätelautakunnan toimialueen kunnat ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski. Lautakunnan vastuukunta on Hämeenlinna.

Jätehuoltoviranomaisen jätelain mukaisia tehtäviä ovat:

- jätehuoltomääräysten hyväksyminen (91 §)
- jätetaksan hyväksyminen (79 §)
- julkisoikeudellisten jätemaksujen määrääminen ja jätemaksua koskevien muutoshakemusten käsittely (81 §, 82 §)
- jätehuoltomääräyksiä koskevien poikkeamishakemusten ja jätehuoltomääräysten mukaisten ilmoitusten käsittely yksittäisiä kiinteistöjä ja asuinrakennuksia koskien (91 §)
- jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen (36, 37 §)
- kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen liittyvistä aluerajauksista päättäminen (35 §)
- jätehuollon liittymisvelvollisuuden ja jätehuoltomääräysten noudattamisen seuraaminen yksittäisiä kiinteistöjä ja asuinrakennuksia koskien
- rekisterin ylläpito jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä (143 §)

Jätehuoltoviranomainen ottaa vastaan jätteen kuljettajien raportit kiinteistöiltä noudetuista jätteistä ja vie tiedot jätteenkuljetusrekisteriin. Jätehuoltoviranomainen seuraa rekisteristä, että asuinkiinteistöt ovat liittyneet jätehuoltoon. Kiinteistöille, jotka eivät ole liittyneet jätehuoltoon, lähetetään kehotuskirje.

Rekisterin mukaan sekajätteen jätehuollon ulkopuolella on noin 5 000 asuinkiinteistöä, joista valtaosa on vapaa-ajan asuntoja. Vuoden 2027 aikana tavoitteena on lähestyä 500 kiinteistöä kehotuskirjeellä. Jos liittymistä ei tapahdu, asia siirtyy kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi. Sekajätteen lisäksi jätehuoltoviranomainen seuraa biojätteen ja muiden kierrätettävien jätteiden kuljetusta sekä asumisen lietetyhjennyksiä.

Asuinkiinteistöjen jätevesijärjestelmistä ei ole saatavilla ajantasaista rekisteritietoa, joten lietetyhjennysten seuranta ei ole kattavaa, vaan kohdistuu pääasiassa kiinteistöihin, joista tyhjennystieto on saatavilla. Jätehuoltoviranomaisen tavoitteena on muodostaa lietesäiliörekisteri alueen lietetyhjennyksiin velvoitetuista kiinteistöistä, joita alueella on noin 30 000–35 000.

Rekisterin muodostaminen etenee kysymällä vuosittain noin 1000 viemäriverkoston ulkopuoliselta kiinteistöltä tietoja jätevesijärjestelmästä. Jätehuoltoviranomaisen tilastollisen selvityksen perusteella noin puolet tyhjennyksiin velvoitetuista kiinteistöistä on laiminlyönyt velvoitteen.

Jätehuoltoviranomainen ottaa vastaan asuinkiinteistöjen kompostointi-ilmoitukset. Ilmoitus on voimassa viisi vuotta. Rekisterissä on noin 37 000 ilmoitusta, joista osa vanhenee

vuoden 2027 aikana. Vanhenevista ilmoituksista ollaan yhteydessä asukkaisiin. Jos asukas ei tee uutta ilmoitusta, Kiertokapula Oy toimittaa erilliskeräysalueella sijaitsevalle kiinteistölle biojätteen erilliskeräysastian.

Jätehuoltoviranomainen käsittelee vuosittain noin 500 hakemusta. Hakemukset koskevat pääosin asuinkiinteistön jätteenkuljetuksen keskeyttämistä tai jätemaksua. Lieteseurannan yhteydenotot todennäköisesti lisäävät hakemus- ja ilmoitusmäärää vuonna 2027 ja taloussuunnitelmavuosina.

Jätelainsäädäntöön on tulossa useita muutoksia lähivuosien aikana. Muutokset todennäköisesti lisäävät asukkaiden tarvetta jätehuoltoviranomaisen neuvonnalle.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma

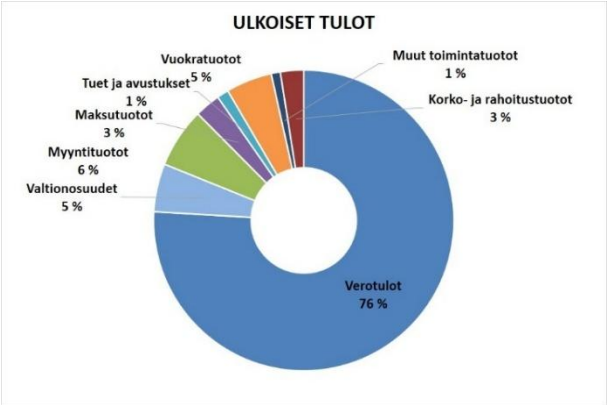
Ulkoiset ja sisäiset erät

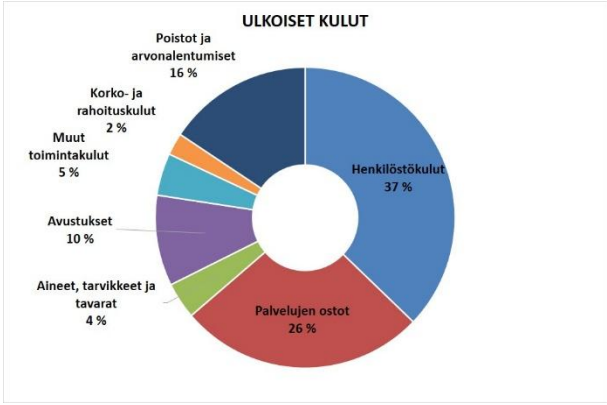
	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	27 224 338	26 577 300	26 442 400	26 382 100	26 754 300
Maksutuotot	5 576 605	5 584 000	7 053 600	5 767 200	5 430 000
Tuet ja avustukset	4 532 111	2 316 400	3 200 800	2 624 800	2 704 800
Muut toimintatuotot	55 972 611	53 830 500	51 479 700	51 987 800	53 476 600
Toimintatuotot	93 305 665	88 308 200	88 176 500	86 761 900	88 365 700
Valmistus omaan käyttöön					
Valmistus omaan käyttöön	739 301	522 000	536 000	707 000	583 000
Valmistus omaan käyttöön	739 301	522 000	536 000	707 000	583 000
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-98 277 928	-102 333 300	-104 696 600	-106 752 900	-109 847 200
Palvelujen ostot	-78 778 811	-81 779 500	-84 981 600	-88 555 600	-86 954 200
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 762 746	-10 876 100	-11 054 100	-11 240 600	-11 454 300
Avustukset	-24 456 536	-26 334 500	-27 468 700	-26 999 700	-27 210 700
Muut toimintakulut	-48 348 617	-48 597 800	-49 244 500	-50 140 100	-51 502 300
Toimintakulut	-260 624 638	-269 921 200	-277 445 500	-283 688 900	-286 968 700
Toimintakate	**-166 579 673**	**-181 091 000**	**-188 733 000**	**-196 220 000**	**-198 020 000**
Verotulot	178 980 310	183 600 000	192 100 000	197 700 000	203 900 000
Valtionosuudet	17 181 115	14 500 000	13 100 000	17 800 000	18 400 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	2 430 160	2 050 000	2 150 000	2 150 000	2 150 000
Muut rahoitustuotot	11 236 322	3 770 000	4 180 000	4 180 000	4 180 000
Korkokulut	-4 049 459	-5 100 000	-6 110 000	-6 810 000	-7 510 000
Muut rahoituskulut	-1 310 856	-620 000	-620 000	-620 000	-620 000
Rahoitustuotot ja -kulut	8 306 166	100 000	-400 000	-1 100 000	-1 800 000
Vuosikate	**37 887 918**	**17 109 000**	**16 067 000**	**18 180 000**	**22 480 000**
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 528 144	-24 844 000	-26 918 000	-25 097 000	-25 422 000
Arvonalentumiset	-3 525 954	0	-17 184 000	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-27 054 098	-24 844 000	-44 102 000	-25 097 000	-25 422 000
Tilikauden tulos	**10 833 821**	**-7 735 000**	**-28 035 000**	**-6 917 000**	**-2 942 000**
Poistoeron muutos	196 024	924 000	1 856 000	1 528 000	1 566 000
Varausten muutos	0	0	0	0	0
Rahastojen muutos	0	1 590 000	19 384 000	4 700 000	1 500 000
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**11 029 845**	**-5 221 000**	**-6 795 000**	**-689 000**	**124 000**
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
Toimintatulot/toimintamenot %	35,9 %	32,8 %	31,8 %	30,7 %	30,9 %
Vuosikate/Poistot %	140,0 %	68,9 %	36,4 %	72,4 %	88,4 %
Vuosikate, euro/asukas	552	249	233	263	325
Kertynyt yli-/alijäämä	43 322 199	38 101 199	31 306 199	30 617 199	30 741 199
Edell.kausien yli/alijäämä Yhteensä	32 292 355				
Asukasmäärä vuoden lopussa	68 614	68 751	68 889	69 026	69 164

Ulkoinen tuloslaskelma

Ulkoinen

	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	18 788 330	17 026 800	16 281 300	15 907 400	16 066 100
Maksutuotot	5 460 395	5 464 000	6 963 600	5 677 200	5 340 000
Tuet ja avustukset	4 369 681	2 316 400	3 200 800	2 624 800	2 704 800
Muut toimintatuotot	19 624 767	17 446 600	15 029 800	15 262 900	15 421 600
Toimintatuotot	48 243 173	42 253 800	41 475 500	39 472 300	39 532 500
Valmistus omaan käyttöön					
Valmistus omaan käyttöön	739 301	522 000	536 000	707 000	583 000
Valmistus omaan käyttöön	739 301	522 000	536 000	707 000	583 000
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-98 277 928	-102 333 300	-104 696 600	-106 752 900	-109 847 200
Palvelujen ostot	-69 963 111	-72 109 000	-74 730 500	-77 990 900	-76 176 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 762 746	-10 876 100	-11 054 100	-11 240 600	-11 454 300
Avustukset	-24 456 536	-26 334 500	-27 468 700	-26 999 700	-27 210 700
Muut toimintakulut	-12 101 826	-12 213 900	-12 794 600	-13 415 200	-13 447 300
Toimintakulut	-215 562 147	-223 866 800	-230 744 500	-236 399 300	-238 135 500
Toimintakate	**-166 579 673**	**-181 091 000**	**-188 733 000**	**-196 220 000**	**-198 020 000**
Verotulot	178 980 310	183 600 000	192 100 000	197 700 000	203 900 000
Valtionosuudet	17 181 115	14 500 000	13 100 000	17 800 000	18 400 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	2 430 160	2 050 000	2 150 000	2 150 000	2 150 000
Muut rahoitustuotot	11 236 322	3 770 000	4 180 000	4 180 000	4 180 000
Korkokulut	-4 049 459	-5 100 000	-6 110 000	-6 810 000	-7 510 000
Muut rahoituskulut	-1 310 856	-620 000	-620 000	-620 000	-620 000
Rahoitustuotot ja -kulut	8 306 166	100 000	-400 000	-1 100 000	-1 800 000
Vuosikate	**37 887 918**	**17 109 000**	**16 067 000**	**18 180 000**	**22 480 000**
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 528 144	-24 844 000	-26 918 000	-25 097 000	-25 422 000
Arvonalentumiset	-3 525 954	0	-17 184 000	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-27 054 098	-24 844 000	-44 102 000	-25 097 000	-25 422 000
Tilikauden tulos	**10 833 821**	**-7 735 000**	**-28 035 000**	**-6 917 000**	**-2 942 000**
Poistoeron muutos	196 024	924 000	1 856 000	1 528 000	1 566 000
Varausten muutos	0	0	0	0	0
Rahastojen muutos	0	1 590 000	19 384 000	4 700 000	1 500 000
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**11 029 845**	**-5 221 000**	**-6 795 000**	**-689 000**	**124 000**
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
Toimintatulot/toimintamenot %	22,5 %	18,9 %	18,0 %	16,7 %	16,6 %
Vuosikate/Poistot %	140,0 %	68,9 %	36,4 %	72,4 %	88,4 %
Vuosikate, euro/asukas	552	249	233	263	325
Kertynyt yli-/alijäämä	43 322 199	38 101 199	31 306 199	30 617 199	30 741 199
Edell.kausien yli/alijäämä Yhteensä	32 292 355				
Asukasmäärä vuoden lopussa	68 614	68 751	68 889	69 026	69 164

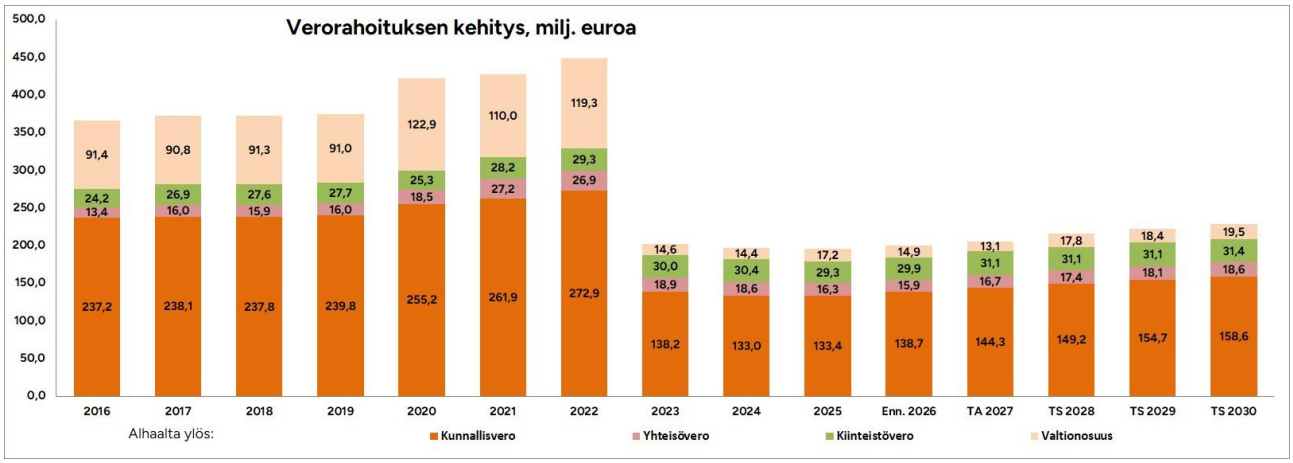

Verotulot

Kunnallisveroa ei koroteta. Veroprosentti on 8,40. Kunnallisverotuloihin vaikuttavat ansiotulojen kasvu sekä muu taloudellinen kehitys. Kunnallisverotuloa arvioidaan kertyvän noin 144,3 milj. euroa, joka on 5,4 milj. euroa 2026 muutettua talousarviolukua (138,9 milj. euroa) enemmän. Vuoden 2026 ennusteeseen verrattaessa kunnallisvero on 5,6 milj. euroa enemmän (138,7 milj. euroa).

Kunnallisveron suuruus	**2026**	**2027**
	8,40 %	8,40 %

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän 16,7 milj. euroa, joka on 1,7 milj. euroa 2026 muutettua talousarviota (15,0 milj. euroa) enemmän.

Kiinteistöveroja ei koroteta vuodelle 2027 eikä taloussuunnitelma sisällä korotusta myöskään vuosille 2028–2030. Kiinteistöveroarviossa on lähtökohtana verohallinnon laskelma vuoden 2026 kiinteistöverotuksesta. Vuoden 2027 arvio kiinteistöveron tuotosta on 31,1 milj. euroa, joka on 1,4 milj. euroa 2026 muutettua talousarviolukua (29,7 milj. euroa) enemmän.

Veroprosentit	Vero 2026	Vero 2027	Lakisääteinen vaihteluväli
Rakennusten yleinen kiinteistöveroprosentti	1,35 %	1,35 %	0,93 - 2,00 %
Maapohjan yleinen kiinteistöveroprosentti	1,35 %	1,35 %	1,30 - 2,00 %
Vakituisen asuinrakennuksen veroprosentti	0,60 %	0,60 %	0,41 - 1,00 %
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,40 %	1,40 %	0,93 - 2,00 %
Yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti	0,00 %	0,00 %	0,00 - 2,00 %
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	1,50 %	1,50 %	Enintään 3,10 %
Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	4,00 %	4,00 %	2,00 - 6,00 %

Vuoden 2027 verotuloarvio on yhteensä noin 192,1 milj. euroa. Siinä on nousua 8,5 milj. euroa 2026 muutettuun talousarvioon (183,6 milj. euroa) verrattuna. Vuoden 2026 ennusteeseen nähden nousua on budjetoitu 7,6 milj. euroa.

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Verotulot yhteensä	**178 980 310**	**183 600 000**	**192 100 000**	**197 700 000**	**203 900 000**
Kunnallisvero (kunnan tulovero)	133 357 068	138 900 000	144 300 000	149 200 000	154 700 000
Kiinteistövero	29 290 462	29 700 000	31 100 000	31 100 000	31 100 000
Osuus yhteisöverosta	16 332 780	15 000 000	16 700 000	17 400 000	18 100 000

Valtionosuudet

Vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuuden, verotulojen tasauksen ja verotulomenetysten kompensaatioiden yhteismääräksi arvioidaan 28,5 milj. euroa. Opetuksen ja kulttuurin valtionosuuden osalta Hämeenlinna on nettomaksaja. Vuonna 2027 valtionosuuden miinuseräksi arvioidaan -15,4 milj. euroa. Näin ollen valtionosuuden netto 2027 on 13,1 milj. euroa eli 1,4 milj. euroa 2026 muutettua talousarviota vähemmän. Vuoden 2026 ennusteeseen nähden valtionosuudet vähenevät noin 1,8 milj. euroa.

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Valtionosuudet yhteensä	**17 181 115**	**14 500 000**	**13 100 000**	**17 800 000**	**18 400 000**
Peruspalvelujen valtionosuus	17 378 581	18 000 000	15 000 000	19 300 000	19 800 000
Verotuloihin perust. valt.osuus tasaus	6 805 372	4 000 000	6 500 000	7 400 000	7 800 000
Opetus ja kulttuuri, muut vos:t	-13 114 620	-13 500 000	-15 400 000	-16 100 000	-16 700 000
Verotulomenetysten kompensaatio	6 111 782	6 000 000	7 000 000	7 200 000	7 500 000

Korkotuotot ja -kulut

Hämeenlinnan lainasalkun keskikorko marginaalit mukaan lukien oli 2026 syyskuussa 1,63 % (mukana pitkäaikaiset lainat ja johdannaiset). Lainojen suojausasteen arvioidaan olevan vuoden lopussa 88 %.

Vuoden 2027 korkotuotoiksi arvioidaan 2,150 milj. euroa ja korkokuluiksi noin 6,110 milj. euroa.

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Sijoitetun omaisuuden pääomaksi on arvioitu vuoden 2026 lopussa noin 160 milj. euroa.

Muihin rahoitustuottoihin kirjataan mm. arvopapereiden (sijoitustoiminnan) luovutusvoitot, osinkotulot, sijoitustoiminnan osingot, verotilitysten korkotulot ja viivästyskorkotulot. Rahoitustuottoja arvioidaan 2027 kertyvän 4,180 milj. euroa. Tästä sijoitustoiminnan myyntivoittojen osuus on 3,400 milj. euroa. Sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään vaikuttaa erityisesti markkinakehitys, joten todellinen kertymä voi markkinamuutosten takia poiketa paljonkin budjetoidusta.

Muihin rahoituskuluihin kirjataan mm. mahdolliset arvopapereiden luovutustappiot ja arvonalentumiset. Rahoituskuluja arvioidaan 2027 syntyvän noin 0,620 milj. euroa.

Korko- ja rahoitustuottojen sekä -kulujen nettomenoksi arvioidaan 400 000 euroa.

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Korkotuotot yhteensä	**2 430 160**	**2 050 000**	**2 150 000**	**2 150 000**	**2 150 000**
Korkotuotot antolainoista	1 693 057	1 640 000	1 740 000	1 740 000	1 740 000
Korkotuotot sijoituksista	707 575	370 000	370 000	370 000	370 000
Muut korkotuotot	29 527	40 000	40 000	40 000	40 000
Muut rahoitustuotot yhteensä	**11 236 322**	**3 770 000**	**4 180 000**	**4 180 000**	**4 180 000**
Arvopapereiden luovutusvoitot	9 720 468	3 200 000	3 400 000	3 400 000	3 400 000
Muut rahoitustuotot	1 515 854	570 000	780 000	780 000	780 000
Korkokulut yhteensä	**4 049 459**	**5 100 000**	**6 110 000**	**6 810 000**	**7 510 000**
Lainojen korkokulut	3 533 620	4 600 000	6 100 000	6 800 000	7 500 000
Muut korkokulut	515 840	500 000	10 000	10 000	10 000
Muut rahoituskulut yhteensä	**1 310 856**	**620 000**	**620 000**	**620 000**	**620 000**
Myyntitappiot ja arvonalentumiset	934 608	600 000	600 000	600 000	600 000
Muut rahoituskulut yhteensä	376 248	20 000	20 000	20 000	20 000
Rahoitustuotot yhteensä	**13 666 481**	**5 820 000**	**6 330 000**	**6 330 000**	**6 330 000**
Rahoituskulut yhteensä	**5 360 316**	**5 720 000**	**6 730 000**	**7 430 000**	**8 130 000**
Rahoituksen nettotuotot/-kulut	**8 306 166**	**100 000**	**-400 000**	**-1 100 000**	**-1 800 000**

Muut tuloslaskelman erät

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot talousarviossa 2027 ovat 26,918 milj. euroa. Poistot perustuvat kaupunginhallituksen 30.3.2026 § 100 hyväksymään pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistosuunnitelmaan. Arvonalentumisia on budjetoitu 17,184 milj. euroa.

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Poistot ja arvonalentumiset yht.	**27 054 098**	**24 844 000**	**44 102 000**	**25 097 000**	**25 422 000**
Poistot rakennuksista	12 207 195	12 586 000	12 757 900	10 497 400	11 756 900
Poistot kiinteistä rakenteista	9 613 283	10 836 000	12 757 900	13 174 100	12 180 900
Poistot koneista, kalustosta yms.	1 518 187	1 422 000	1 402 200	1 425 500	1 484 200
Kertaluonteiset poistot	189 480				
Arvonalentumiset	3 525 954		17 184 000		

Varausten ja rahastojen muutos

Varausten ja rahastojen muutosten erässä on poistoeron vähennystä +21,240 milj. euroa. Poistoeron vähennystä kirjataan vuosittain suunnitelman mukaisten poistojen verran niille kohteille, joihin on aikaisemmin tehty investointivaraus. Rahastojen vähennystä kirjataan Ykköskorttelin rakennusten purkua vastaavasti sekä Ahveniston rakennusten D, E, F ja B alaskirjauksia vastaavasti.

Investointiosa

Investointien periaatteet

Investointikohteiden suunnittelussa on erityisesti huomioitava kustannustehokkuus. Investointien osalta noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat, infra ja kunnallistekniikka rakennetaan perustasoisiksi ja ratkaisut ovat yksinkertaisia. Rakennusten tai infran ratkaisujen ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Investointeja suunniteltaessa panostetaan kustannusarvioiden laadintaan ja selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot sekä lasketaan ennakolta tulevat vuosittaiset käyttötalouden lisäkustannukset (poistot, rahoituskulut ja ylläpitokustannukset, sekä mahdollisesti tyhjilleen jäävien tilojen kustannukset). Investoinneissa hyödynnetään esimerkiksi talousohjattua rakentamista.

Kohteiden kalustaminen toteutetaan perustasoisena ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaisesti kierrätyskalusteita.

Investointien osalta päätetään sitovasti vain vuonna 2027 aloitettavista investoinneista. Suunnitelmavuosina aloitettavien investointien osalta esitetty investointisuunnitelma ei ole lupaus hankkeen toteuttamisesta tai lupaus hankkeeseen käytettävästä määrärahasta. Näistä päätetään myöhemmin erikseen.

Investointimäärärahat

Investoinnit yhteensä

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT	**5 270 918**	**851 000**	**300 000**	**100 000**	**100 000**
MENOT	**-44 391 825**	**-31 232 000**	**-44 776 000**	**-28 942 000**	**-26 145 000**
NETTO	**-39 120 907**	**-30 381 000**	**-44 476 000**	**-28 842 000**	**-26 045 000**

Investointitulot vuonna 2027 ovat 0,3 milj. euroa, investointimenot 44,776 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 44,476 milj. euroa. Suunnitelmavuonna 2028 nettoinvestoinnit ovat 28,842 milj. euroa ja vuonna 2029 nettoinvestoinnit ovat 26,045 milj. euroa.

Investointimenot vuosina 2027–2029 jakautuvat investointiryhmittäin seuraavasti:

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Kiinteä omaisuus	-5 763 186	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	0	0	-9 850 000
Osakkeet ja osuudet	-195 305	-300 000	-11 300 000	-300 000	-300 000
Talonrakennus	-20 949 615	-7 682 000	-15 944 000	-17 350 000	-2 600 000
Kunnallistekniikka	-16 689 403	-20 075 000	-14 257 000	-8 362 000	-10 425 000
Irtain omaisuus	-794 316	-1 175 000	-1 275 000	-930 000	-970 000
Investointimenot yhteensä	**-44 391 825**	**-31 232 000**	**-44 776 000**	**-28 942 000**	**-26 145 000**
Investointitulot yhteensä	**5 270 918**	**851 000**	**300 000**	**100 000**	**100 000**
Nettoinvestointikulut yhteensä	**-39 120 907**	**-30 381 000**	**-44 476 000**	**-28 842 000**	**-26 045 000**

KIINTEÄ OMAISUUS	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT	**152 536**	**100 000**	**100 000**	**100 000**	**100 000**
MENOT	**-5 763 186**	**-2 000 000**	**-2 000 000**	**-2 000 000**	**-2 000 000**
NETTO	**-5 610 650**	**-1 900 000**	**-1 900 000**	**-1 900 000**	**-1 900 000**

Kiinteän omaisuuden (maaomaisuuden) ostoon on 2,0 milj.euron määräraha. Investointiosaan kohdistuvien maanmyyntitulojen määrä on 100 000 euroa. Määrärahan käytöstä vastaa kaupunginhallitus.

MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT					
MENOT					-9 850 000
NETTO	**0**	**0**	**0**	**0**	**-9 850 000**

Muissa pitkävaikutteisissa menoissa on suunnitelmavuodella 2029 varauduttu HAMKin keskustakampuksen rakentamiseen liittyvään avustukseen.

OSAKKEET JA OSUUDET	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT	**21 188**				
MENOT	**-195 305**	**-300 000**	**-11 300 000**	**-300 000**	**-300 000**
NETTO	**-174 117**	**-300 000**	**-11 300 000**	**-300 000**	**-300 000**
josta					
Osakehankinnat		-300 000	-1 300 000	-300 000	-300 000
Hämeenlinnan Asunnot Oy pääomittaminen			-10 000 000		

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan vuodelle 2027 on 11,3 milj. euroa. Suunnitelmavuodelle 2028 on varattu osakkeisiin ja osuushankintoihin 0,3 milj. euroa ja vuodelle 2029 on 0,3 milj. euroa. Vuonna 2027 on huomioitu 1,0 milj. euron sijoitus katalyyttirahastoon. Lisäksi on varauduttu pääomittamaan Hämeenlinnan Asuntoja 10,0 milj. eurolla.

TALONRAKENNUS	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT	**4 766 717**	**0**	**0**	**0**	**0**
MENOT	**-20 949 615**	**-7 682 000**	**-15 944 000**	**-17 350 000**	**-2 600 000**
NETTO	**-16 182 898**	**-7 682 000**	**-15 944 000**	**-17 350 000**	**-2 600 000**

Talonrakennuksen investointeihin vuodelle 2027 on menomäärärahaa 15,944 milj. euroa, ja suunnitelmavuodelle 2028 on 17,350 milj. euroa ja suunnitelmavuodelle 2029 2,6 milj. euroa. Alla olevassa erittelyssä esitetään sellaiset hankkeet, jotka jatkuvat vuodelle 2027 tai ovat olleet kustannuksiltaan merkittäviä hankkeita vuosina 2025 ja 2026.

Talonrakennusinvestointien erittely	A/B	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029	Kustannus-arvio	kumulatiivinen toteuma 31.12.2025 asti	Neliö-hinta
Kaivokadun päiväkoti, Kotirinne, peruskorjaus **	A	-211 118	-2 300 000	-1 500 000			-2 900 000	-211 118	-6 388
Lyseon korttelin hankkeet yhteensä 26,5M€ Päärakennus 20M€ Liikunta- ja ruokailutilat 6,5M€	A	-43 665	-906 000	-11 094 000	-14 000 000		-26 500 000	-43 665	-3 118
Lyseon korttelin takuuajan varaukset						*-250 000*			
Konnarin koulu, liikuntahallin peruskorjaus ja lämpökeskuksen rakentaminen	A			-1 200 000	-500 000		-1 700 000		-1 391
Vanajanlinna, maalämpöjärjestelmä	A				-700 000				
Vanajanlinna, vesikatto ja muut korjaukset	A					-100 000	-1 750 000		
Ojoisten lastentalo, kellaritilojen peruskorjaus	A					-100 000	-500 000		-876
Ahveniston moottoriradan rakennukset			-200 000				-200 000		
Lammin koulut		-6 874 181	-2 126 000				-15 000 000	-12 708 644	
Ruununmyllyn kivikoulu, peruskorjaus ja piha		*-19 445*					*-7 100 000*	*-6 537 688*	
Solvikin päiväkoti		-3 166 707					-4 000 000	-3 392 590	
Rakennusten perusparannushankkeet	B	-1 624 600	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000			
Muu rakennussuunnittelu, kohdistamaton	B		-150 000	-150 000	-150 000	-150 000			
Lämmitystapojen muutokset, inv.menot		-297 464					-3 740 000	-3 129 041	
Lämmitystapojen muutokset, inv.tulot		*16 156*					*1 310 000*	*1 034 890*	
Verkatehdas Opistotalon talotekniikan saneeraus ja tilamuutokset		-7 501 880					-8 500 000	-8 369 272	
Verkatehdas Opistotalon talotekniikan saneeraus ja tilamuutokset investointitulo		*4 037 337*					*4 100 000*	*4 037 337*	
Ykköskorttelin rakennukset		-1 230 000							
Kiinteistöjen myynnit		*707 225*							
Ahveniston sairaalan rakennukset		0							
Rakennusten myynnit		*6 000*							

A=Erillishankkeet, B= Muut hankkeet

**Kaivokadun päiväkoti, kotirinne, peruskorjaus — Vuoden 2026 aikana urakkaan arvioidaan käytettävän noin 1,2 milj. euroa. Urakan kokonaiskustannusarvioksi on 2,9 milj. euroa.

KUNNALLISTEKNIIKKA	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT	**330 477**	**751 000**	**200 000**	**0**	**0**
MENOT	**-16 689 403**	**-20 075 000**	**-14 257 000**	**-8 362 000**	**-10 425 000**
NETTO	**-16 358 926**	**-19 324 000**	**-14 057 000**	**-8 362 000**	**-10 425 000**

Kunnallistekniikan investointien menomääräraha vuodelle 2027 on 14,257 milj. euroa, investointitulojen määrä on 0,2 milj. euroa ja nettoinvestoinnit ovat 14,057 milj. euroa. Suunnitelmavuodelle 2028 menomääräraha on 8,362 milj. euroa ja suunnitelmavuodelle 2029 on 10,425 milj. euroa.

Kunnallistekniikan investointien erittely	A/B	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029	Kustannus-arvio	kumulatiivinen toteuma 31.12.2025 asti
Asuinalueet							
Miemalan uusi pientaloalue	B		-850 000			-950 000	
Poltinahon uusi asemakaava-alue ja liittymä Turuntielle	A		-1 150 000			-1 150 000	
Turkinmäentien asemakaava-alue (liittala)	B			-200 000		-300 000	
Lukkarinkujan ympäristön uusi asuinalue, hulevesien hallinta	B			-200 000		-200 000	
Alilaurila, katujen pintarakenteet	B				-115 000	-496 000	-381 895
Ankkalammen alueen pientaloalue, Ahvenisto	B				-500 000	-500 000	
Varaus: Linja-autoaseman rakentumisen vaatimat katumuutokset	B				-1 000 000		
Hämeensaaren asemakaavan infra	A				-800 000	-2 800 000	
Varaus: Kartanonranta	B						
Asemanrannan asemakaavan infra	B	-1 600 000				-4 600 000	-2 987 243
Mettola	B	-150 000					
Elinkeinoalueet							
Moreenin eritasoliittymä, HCT-alue ja kadut	A	-4 010 000	-22 000	-22 000		-9 510 000	-5 594 810
Moreeni tuotot		*171 000*				*171 000*	
Sairaalakatu (viher- ja kivityöt)	B	-50 000				-50 000	
Tiiriö, katuyhteyksien muutokset (Prisman laajennus)	B			-350 000		-350 000	
Hoivakotihanke Kekkurinkujalla, kadun rakentaminen ja alueen pysäköintiratkaisut	B			-300 000		-300 000	
Varaus: Moreenin alueen infran rakentaminen	B			-1 500 000			
Liikennejärjestelmä ja väylänpito							
Poltinahon liikenneympyrän parannus-/muutostyöt ja Turuntien pyöräteiden parantaminen	A		-5 100 000			-5 100 000	
Viipurintie/10-tie -risteys, liikennevalojen rakentaminen	B	0	-335 000			-335 000	
Arvi Kariston kadun liikenneturvallisuuden parantaminen välillä Viipurintie-Hallituskatu	B		-100 000			-100 000	
Varaus: Uusien joukkoliikennereittien vaatimat inframuutokset	B		-100 000				
Hämeensaaren rampin bussipysäkki	B			-50 000		-50 000	
Vanajantien pyöräilyn pääreitti, välillä Puusepänkatu-Myllärinkatu	B	-320 000				-320 000	
Miemalantien yhdistetty jalankulun ja pyöräilyn väylä	B					-850 000	
Varaus: Kirstulantien muutokset	B				-200 000		
Varaus: Portaalien ja liikenteenohjauksen uusiminen, liikennevalojen kehittäminen	B		-50 000	-250 000	-50 000		
Varaus: koulujen ja päiväkotien ympäristöjen liikenneturvallisuuden kehittämiselle	B	-50 000	-40 000	-200 000	-50 000		
Varaus: Keskustan katumuutokset (keskustavisio)	A				-3 000 000	-15 000 000	
Ulkoliikunta ja virkistys							
Ulkoliikunta- ja virkistyspaikkojen kehittäminen/peruskorjaus	B		-60 000	-100 000	-100 000		
Jääkiekkokaukaloiden uusimiset	B	-45 000	-40 000		-40 000		
Venerantojen peruskunnostus	B			-20 000		-20 000	
Puistot ja viheralueet							
Linnanpuiston ja Karnaalinpuiston peruskorjaus (sis. Niittykadun ja Tampereentien muutokset)	A	-5 430 000				-8 460 000	-3 030 400
Linnanpuisto tuotot		380 000					
Kansallisen kaupunkipuiston peruskorjaukset	B	-170 000	-120 000	-170 000	-170 000		
Leikkipaikkojen peruskorjaus leikkipaikkaohjelman mukaisesti		-350 000	-350 000	-350 000	-350 000		
Varaus: Koirapuisto	B			-100 000			
Muut investoinnit							
Varaus: Ahveniston hulevesien hallintajärjestelyt	B				-500 000		
Sotkanrannan sataman peruskorjaus	B	-2 550 000				-3 500 000	-959 555
Moottorirata-alueen peruskorjausinvestoinnit	B	-1 100 000	-600 000				
Moottorirata tuotot		*200 000*	*200 000*				
Alvettulan laiturin uusiminen	B	-50 000				-50 000	
Infran peruskorjaus							
Infran saneerauskohteet (mm. kadut ja sillat). Hankkeet priorisoidaan erillisen saneerausohjelman mukaisesti.	B	-2 800 000	-4 290 000	-3 500 000	-2 500 000		
Ulkovalaistuksen peruskorjaus							
Valaistusverkon saneeraus	B	-800 000	-1 050 000	-1 050 000	-1 050 000		
Valaisinten uusiminen LED -tekniikkaan 2023-2026	B						
Valaisinten uusiminen LED -tekniikkaan		-600 000				-3 300 000	-2 533 995

A=Erillishankkeet, B= Muut hankkeet

IRTAIN OMAISUUS	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TULOT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
MENOT	**-794 316**	**-1 175 000**	**-1 275 000**	**-930 000**	**-970 000**
NETTO	**-794 316**	**-1 175 000**	**-1 275 000**	**-930 000**	**-970 000**

Irtaimen omaisuuden investointeihin vuodelle 2027 on 1,275 milj. euroa, suunnitelmavuodelle 2028 on 0,93 milj. euroa ja suunnitelmavuodelle 2029 on 0,97 milj. euroa.

Irtaimen omaisuuden investointien erittely	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Lyseon koulun yhteiskäyttö-tila Aimokoulun kanssa, ensikertainen kalustaminen		-65 000			
Lammin koulut, ensikertainen kalustaminen*	-31 101	-540 000	-15 000		
Taidemuseon lastauslaiturin hyllyt			-20 000		
Kaivokadun päiväkoti, Kotirinne, ensikertainen kalustaminen			-40 000		
Idänpään päiväkoti, alatalo, ensikertainen kalustaminen			-80 000		
Idänpään päiväkoti, ylätalo, ensikertainen kalustaminen				-80 000	
Lyseon koulun liikuntasalin ensikertainen kalustaminen					-100 000
Suurkeittiölaitteet	-47 705	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Infran ajoneuvot ja koneet	-322 543	-500 000	-500 000	-800 000	-800 000
Taideteokset**	-20 000	-20 000	-70 000		-20 000
Kirjastoauto			-500 000		

* vuodelle 2026 haetaan talousarviomuutosta, jolla vähennetään vuodelle 2026 varattuja määrärahoja vuodelle 2027 esitettävän osuuden verran.

** vuodelle 2026 haetaan talousarviomuutosta, jolla vähennetään vuodelle varattuja määrärahoja. Vuodelle 2027 esitetään määrärahatason nostamista kertaluontoisesti 70 000 euroon

Tytäryhteisöjen investoinnit (lisätietoa, ei päätettäväksi)

Tytäryhteisöjen investoinnit edellyttävät erillistä kaupunginvaltuuston päätöstä hankkeen laajuudesta ja toteutusaikataulusta. Tällaisena valtuuston päätöksenä toimii kaupunginvaltuuston takauspäätös. Poikkeustapauksessa, mikäli takauksen hankkeelle antaa esimerkiksi valtio, voidaan investointihanke käynnistää ilman kaupungin valtuuston päätöstä. Tällöin toteutuslupa tulee saada kaupungin omistajaohjaukselta.

Hämeenlinnan kilpajäähallin remontti toteutetaan kilpajäähallihankkeena monitoimi- ja tapahtuma-areenan sijasta. Investoinnissa saneerataan hallin tekniikka tarvittavilta osin sekä luodaan nykyistä paremmat edellytykset valtakunnallisen tason ottelutapahtumien järjestämiseen.

Tytäryhteisöjen taulukossa esitettävät investointisummat eivät ole kaupunkia tai hanketta sitovia. Taulukossa esitetty euromäärä ei ole lupaus hankkeen taloudellisesta koosta. Tytäryhteisöjen investointeja sitovat kaupungin määrittämät investointipariaatteet (s. 135).

Tytäryhtiö Investointi	Investointi yhteensä 1 000 €	Investoinnit / v (1 000 €) 2026	2027	2028	2029	2030
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy						
Kaurialan stadionin peruskorjaus	4 900	1 050				
Kaurialan stadionin vaihe 2	2 000				2 000	
Tekojäärata-hanke (HML Urheilupuisto)	3 900	1 550				
Uimahallin hyppyaltaan korjaus	400	400				
Uimahallin hyppyaltaan hyppytornin korjaus	200	200				
Tekonurmi 3 (HML Urheilupuisto)	1 000	160				
Hämeenlinnan Jäähalli Oy						
Pääjäähallin peruskorjaus	Kustannustason selvittäminen käynnistynyt kh:n 5.10.2026 päätöksen perusteella.					
Pääjäähallin mediakuution uusiminen	200		200			
Hakion jääliikuntakeskus jäädytystekniikan ja ilmanvaihdon uusiminen	900	900				
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy						
Palloiluhallin PTS-mukaiset korjaukset	600			300	300	
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö sr						
Keinusaari, Keikku (2025 aloitettu)	6 500	2 500				
Lukiokatu 24	600	600				
Latokartanonkuja 2 - 4	750		750			
Rinkelinkatu 49	400			400		
Timonkuja 4	700			700		
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy						
Paroisten puhdistamon lietteenkäsittelyn saneeraus	5 000		4 000	1 000		
Lahdensivuntien runkojohdot	1 000		1 000			
Luukkaanlahden PV	2 000			2 000		
Puistonmäentien pääviemäri	2 000				2 000	
Kaupunginpuiston tulo-JV	2 000					2 000
Hämeenlinnan Asunnot Oy						
Hattelmalantie 18	3 500	250	3 250			
Palokunnankatu 30 b	4 000		500	3 500		
Ykköskortteli	7 000			3 500	3 500	
Aaponkuja 1	200	200				
Verkkotie 5	2 000		2 000			
Sahratie 2-3	4 000				4 000	
Karhitie	6 000					6 000
Jyrätie 6	3 000					3 000
Verkatehdas Oy						
Ravintolan keittiön liedet	55	55				
Päärakennuksen kiinteistöautomaatio	100		100			
Teatteritalon peruskorjaus	2 000				2 000	
Vanaja-salin PA ja mikserit	375			375		
Vanaja-salin nostinkoneisto	325			325		
Vanaja-salin tuolien uusiminen	600			600		
Linnan Kehitys Oy						
Ei investointeja						
Linnan Kiinteistökehitys Oy						
Ei investointeja						
Hämeenlinnan seudun Opiskelija-asuntosäätiö sr						
Ei investointeja						
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy						
Ei investointeja						

Rahoituslaskelma

	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	37 887 918	17 109 000	16 067 000	18 180 000	22 480 000
Tulorahoituksen korjauserät	471 121	-1 649 800	-1 749 600	-1 749 400	-1 749 200
	38 359 040	**15 459 200**	**14 317 400**	**16 430 600**	**20 730 800**
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-44 411 270	-31 232 000	-44 776 000	-28 942 000	-26 145 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	4 253 493	751 000	200 000	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 584 183	1 749 800	1 849 600	1 849 400	1 849 200
	-37 573 594	**-28 731 200**	**-42 726 400**	**-27 092 600**	**-24 295 800**
Toiminnan ja investointien rahavirta	785 446	-13 272 000	-28 409 000	-10 662 000	-3 565 000
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-112 910	-200 000	0	0	0
Antolainasaamisten vähennys	423 030	23 000	236 000	86 000	35 000
	310 120	**-177 000**	**236 000**	**86 000**	**35 000**
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000 000	52 585 000	53 900 000	45 300 000	44 200 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-38 770 415	-39 100 000	-25 500 000	-34 600 000	-40 600 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 817 250	0	0	0	0
	-2 953 165	**13 485 000**	**28 400 000**	**10 700 000**	**3 600 000**
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	170 417	0	0	0	0
Saamisten muutos	-3 533 165	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	930 379	0	0	0	0
	-2 432 369	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahoituksen rahavirta	-5 075 414	13 308 000	28 636 000	10 786 000	3 635 000
Rahavarojen muutos	**-4 289 968**	**36 000**	**227 000**	**124 000**	**70 000**

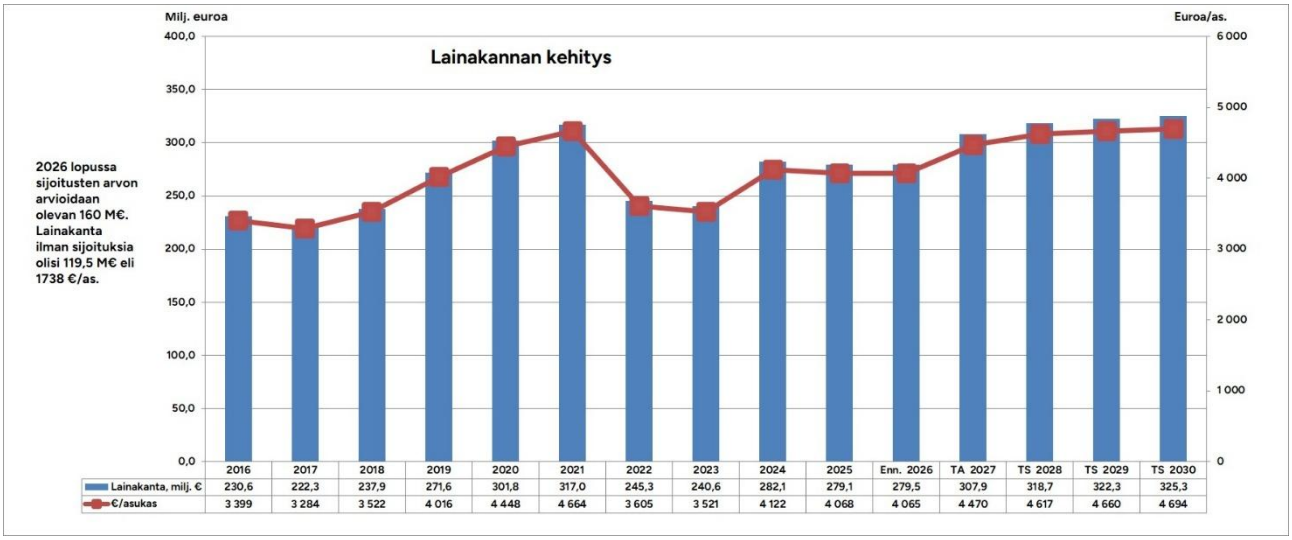
Lainanotto

Hämeenlinnan lainakanta 31.12.2025 oli 279,145 milj. euroa, joka on 4 068 euroa asukasta kohti. Manner-Suomen kuntien keskiarvo oli 3 547 euroa asukasta kohti. Kaupungin lainakannasta 247,984 milj. euroa oli pitkäaikaista lainaa ja lyhytaikaista lainaa oli 31,161 milj. euroa. Vuoden lopun lyhytaikaisesta lainamäärästä 21,161 milj. euroa oli kassalainaa muilta konserniyhteisöiltä ja 10,000 milj. euroa kuntatodistusohjelmalla otettua kassalainaa rahoituslaitoksilta. Hämeenlinnalla oli vuoden 2025 lopussa markkina-arvoltaan 147,911 milj. euron sijoitukset. Jos tämä summa huomioidaan laskennallisesti lainamäärästä pois, Hämeenlinnan nettomääräinen velka olisi ollut huomattavasti pienempi, eli 1 912 euroa asukasta kohti.

Vuoden 2026 alkuperäisessä talousarviossa varauduttiin pitkäaikaisen nettolainan 13,9 milj. euron kasvuun. Rahoituslaitoksilta otettavan kassalainan määrän ennakoidaan vuodenvaihteessa olevan 10 milj. euroa, joka on saman verran kuin vuoden 2025 lopussa. Konserni yhtiöiltä saatavan kassalainan määrä on noin 8 milj. euron tasolla. Koko lainakannan arvioidaan nousevan 2026 loppuun mennessä noin 279,5 milj. euroon.

Vuoden 2027 talousarviossa varaudutaan 44,5 milj. euron nettoinvestointeihin. Uutta pitkäaikaista lainaa nostetaan 28,4 milj. euroa vuonna 2027. Otettuja lainoja lyhennetään noin 25,5 milj. euroa, joten pitkäaikaista bruttolainaa tarvitaan noin 53,9 milj. euroa. Lainakannan arvioidaan nousevan yhteensä noin 307,9 milj. euroon. Lainamäärä on tällöin 4 470 euroa asukasta kohti. Korkea investointitahti jatkuu myös suunnitelmavuosina, minkä seurauksena pitkäaikaisen nettolainan määrän arvioidaan kasvavan noin 322,2 milj. euroon vuonna 2029.

Lainamäärän kehitys	**MTA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	52 585 000	53 900 000	45 300 000	44 200 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	39 100 000	25 500 000	34 600 000	40 600 000
Pitkäaikainen nettolisälaina	**13 485 000**	**28 400 000**	**10 700 000**	**3 600 000**
Koko lainakanta (2026 luku on ennuste)	**279 500 000**	**307 900 000**	**318 600 000**	**322 200 000**
Laina asukasta kohti (2026 luku on ennuste)	**4 065**	**4 470**	**4 616**	**4 658**

Antolainauksen muutokset

Antolainauksen luvut sisältyvät rahoituslaskelmaan. Tähänastisten antolainojen (pysyvät vastaavat) määrä vuoden 2025 lopussa oli 37,853 milj. euroa. Vuodelle 2027 antolainasaamisten vähennystä on noin 236 000 euroa ja antolainasaamisten lisäystä ei ole. Antolainasaamisten lisäyksistä päätetään aina erikseen.

Täydentävä taulukko, avustukset yhteisöille

Yhteenveto määrärahoista, informatiivinen

	TA 2026	TA 2027
Konsernipalvelut		
Kaupunginvaltuusto, valtuustoryhmien tuki	13 000	13 000
Kaupunginhallitus, muut	40 000	90 000
Verkatehdas Oy	915 000	915 000
Markkinointiyhteistyö	138 000	138 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	340 000	330 000
Elinkeinokehittäminen	0	0
Kotoutumispalvelut	83 800	83 800
Työllisyyden edistäminen	395 000	462 000
Työllistäminen (työmarkkinatuen kuntaosuus)	9 678 400	10 500 000
TyöHäme	2 925 100	1 865 600
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta		
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (sis. Vanajaveden opisto)	1 080 000	945 000
Järjestöavustukset	250 000	280 000
Minipilotit	35 000	35 000
Hämeenlinnan Teatteri Oy	1 730 000	1 761 000
Musiikkiopistojen avustus	591 000	591 000
Kulttuuripalvelujen muut avustukset	65 000	65 000
Liikuntalaitosten tuki	5 371 000	5 707 000
Nuorisopalvelut	15 000	15 000
Kaupunkirakennelautakunta		
Yksityistieavustukset	275 000	295 000
Hulevesi	0	150 000
Yhteensä	*23 940 300*	*24 241 400*